

Datum
16 maj 2018

Protokoll fört vid möte i övervakningskommittén för **landsbygdsutvecklingsprogram för landskapet Åland och Ålands strukturfondsprogram, Entreprenörskap och kompetens, programperioden 2014-2020.**

Sekretariatet för den gemensamma övervakningskommittén.

Tid: Torsdagen den 3 maj 2018 kl. 09.05 – 12.42

Plats: Alandica Kultur och Kongress, Strandgatan 33, Mariehamn,
Konferensrum Ramsö vån III.

Närvarande:

Linnéa Johansson, ordförande, näringsavdelningen, Ålands landskapsregering (föredragande 1-3, 9-10 §§)
Henry Lindström, Ålands Producentförbund r.f.
Bo-Erik Sandell, Pro Agria Ålands Hushållningssällskap (kl. 09.05-10.55)
Lena Nyman-Wiklund, Högskolan på Åland
Tomas Urvas, Ålands kommunförbund
Elin Sundback, FFC:s lokalorganisation på Åland
Soile Wartainen, Ålands Natur och Miljö r.f.
Johanna Fogelström-Duns, Ålands ombudsmannamyndighet
Michaela Slotte, enheten för rättsliga och internationella frågor, Ålands landskapsregering
Mona Kårebring-Olsson, miljöbyrån, Ålands landskapsregering

Föredragande:

Susanne Strand, byråchef och programansvarig Eruf/ESF, näringsavdelningen, Ålands landskapsregering (4 §)
Sölve Högman, byråchef och programansvarig Ejflu, näringsavdelningen, Ålands landskapsregering (6 §)
Elin Slätmo, utvärderare, Nordregio (5 §)
Johan Flink, utvärderare, ÅSUB (5 §)
Leila Lindström, programansvarig, Ålands landskapsregering (7 §)
Christel Lindholm, koordinator, näringsavdelningen, Ålands landskapsregering (3 §)

Övriga närvarande:

Mr. Laurent Sens, Generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och lika möjligheter (DG EMPL), Europeiska kommissionen (§ 8)
Mr. Juuso Stenfors, Generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och lika möjligheter (DG EMPL), Europeiska kommissionen
Mr. Samu Tuominen, Generaldirektoratet för regionalpolitik (DG REGIO), Europeiska kommissionen
Mr. Kai Heikkilä, Generaldirektoratet för jordbruk (DG AGRI) (kl. 11.20-12.42 6,7,9,10§§)
Katarina Fellman, utvärderare, ÅSUB

Leif Franzell, finansieringshandläggare, näringsavdelningen, Ålands
landskapsregering
Kenneth Åkergård, finansieringshandläggare, näringsavdelningen, Ålands
landskapsregering
Tomas Fellman, finansieringshandläggare, näringsavdelningen, Ålands
landskapsregering

Alexandra de Haas, LAG, Leader Åland r.f.

Siv Tennström, programhandläggare, jordbruksbyrån, Ålands landskapsregering
Tina Bäckman-Hägglund, handläggare, allmänna byrån, Ålands landskaps-
regering

Ms. Johanna Toll, tolk
Ms. Louise Ratford, tolk

1 § Mötets öppnande.

Ordförande Linnéa Johansson välkomnade kommitténs medlemmar (bilaga 1-2), kommissionens representanter, utvärderare, tolkar samt övriga närvarande till dagens möte. Ordförande konstaterade därefter ledamöternas och de övriga deltagarnas närvaro. Mötet konstaterades beslutfört och öppnat.

2 § Godkännande av dagordningen.

Ordförande presenterade den föreslagna dagordningen. Kommissionens representant Laurent Sens och Samu Tuominen aviserade några punkter att behandla under 8 § Övriga ärenden.

Beslut: Dagordningen för mötet godkändes.

3 § Ärenden för kännedom.

1. Christel Lindholm informerade om kommissionens beslut av den 13 februari om godkännande av programändring 3, Ålands landsbygdsutvecklingsprogram (bilaga 3).
2. Ordförande informerade om att det SMF-initiativ som Europeiska investeringsfonden (EIF) lanserat och vilket presenterades på föregående möte inte längre är aktuellt för Åland. Ovannämnda initiativ hade varit möjligt att genomföra genom Ålands strukturfondsprogram men krävt en utökad finansieringsram i det åländska strukturfondsprogrammet. Garantier till åländska små och medelstora företag (SMF) erbjuds idag istället via InnovFin (EU finance for innovators) med finansiering från Europeiska investeringsbanken.

Beslut: Informationen antecknades för kännedom.

Årlig genomföranderapport och nulägesanalys (Ålands strukturfondsprogram).

Från och med år 2016 och till och med år 2023 ska varje medlemsstat lämna in en årlig rapport till kommissionen om genomförandet av programmet under föregående kalenderår. Rapporten ska föreläggas landskapsregeringen för godkännande innan den sänds till kommissionen via SFC systemet senast den 31 maj.

Susanne Strand presenterade rapporten (bilaga 4) och därefter en aktuell nulägesanalys av programmets genomförande i enlighet med bilaga 5.

Kommissionens representant Juuso Stenfors tackade och anförde några kommentarer avseende socialfondens delar i den årliga genomföranderapporten. Han efterlyste en mera utförlig beskrivning av framstegen i genomförandet av programmet på prioriteringsnivå i förhållande till indikatorerna och en analys av måluppfyllelsen och om man bedömer att de slutliga målen kan uppnås. Därefter rekommenderade han kompletteringar av mer teknisk karaktär. Han påminde om nödvändigheten av indikatoruppgifter för fonderna i tabellerna 8, 9 och 10 även om det inbegriper 0 värden.

Eftersom måluppfyllelsen avseende programmets resultatram kräver ett formellt beslut av kommissionen måste programförvaltningen formellt göra en programteknisk ändring för att utfallsindikator ID 08 (totalt antal deltagare) under investeringsprioriteringarna 10 iii beaktas i en ny godkänd programversion. Så länge indikatorn saknas beaktas inte resultaten i måluppfyllelsen av resultatramen på ett korrekt sätt. I det inlämnade programändringsförslaget från hösten 2017 har denna korrigerings inte omfattats i den godkända programversionen av oklara orsaker. J. Stenfors rekommenderade även att den årliga rapporten beskriver det uppkomna problemet.

J. Stenfors informerade samtidigt att indikatorerna avseende hushåll för socialfonden i enlighet med Omnibus förordningen som beräknas träda i kraft den 1 juli kommer att försvinna. Ändringen gäller retroaktivt varvid redan insamlade uppgifter i register måste raderas.

Kommissionens representant Samu Tuominen välkomnade informationen om att delmålen för resultatramen avseende finansieringsinstrumentet troligen uppfylls. Han framförde samtidigt önskemål från DG Regio att komplettera rapporten med information kring programmets bidrag till makroregionala strategier även om det enligt förordningarna inte är ett uttryckligt krav för den föreliggande årliga genomföranderapporten som är en s.k. lättversion.

Han efterlyste en lite mer utförlig beskrivning av de mer proaktiva insatser som programförvaltningen efterlyser i rapporten för ett mer effektivt genomförande av finansieringsinstrumentet offentligt riskkapital.

Beslut: Den årliga rapporten godkändes med på mötet föreslagna justeringar och tillägg samt senare gjorda eventuella tekniska justeringar samt anpassningar till kraven i SFC. Beslöts samtidigt ge förvaltningsmyndigheten fullmakt att ånyo genom en teknisk programändring föreslå införandet av den saknade utfallsindikatorn ID 08 (totalt antal deltagare) under investeringsprioritering 10 iii.

Beslöts även anteckna den aktuella lägesanalysen för kännedom.

Utvärderingsrapport (Ålands landsbygdsprogram).

Elin Slätmo och Johan Flink presenterade utvärderarnas årsrapport med tematiska fördjupningar 2018 (bilaga 6) i enlighet med bilaga 7.

Ordförande tackade för presentationen och konstaterade i enlighet med utvärderarnas presentation investeringsstödens betydelse som stabiliserande faktor vid konjunktursvängningar och att de ickeproduktiva investeringarna är en av flera åtgärder i programmet som avser utveckla landsbygden.

Bo-Erik Sandell konstaterade att åtgärden för rådgivningstjänster fått en trög start eftersom det finns osäkerhet kring vilka rådgivningsinsatser som hör till landsbygdsprogrammet och vilka som hör till hushållningssällskapets basrådgivning. Inom Pro Agria Hushållningssällskapet kommer en tjänst att tillsättas med utvecklingsåtgärder i fokus inom lantbruket.

Ordförande erinrade diskussionen när programmet skrevs och betydelsen av att kunna bredda målgruppen aktörer att inbegripa frivilligorganisationer för att få civilsamhällets engagemang för genomförandet av miljöförbättrande åtgärder inbegripet icke-produktiva investeringar. Hon betonade betydelsen av samstämmiga uppgifter i informationen utåt angående regelverket för denna typ av insatser.

Bakgrunden till den negativa uppfattningen inom LBU-programmet förtydligade utvärderarna med att den framkommit i de intervjuer som gjorts på fältet och kan härledas till den i förhållande till föregående programperiod minskade budgeten för Leaderåtgärden.

Med hänvisning till utvärderarnas rekommendation att se över resursfördelningen inom Leaderåtgärden meddelade Alexandra de Haas från Leader Åland att fyra nya ansökningar nu är inlämnade inom temat för miljö och natur. Det har initierats en diskussion med Leader angående vad som kan göras för att mobilisera och initiera mera ansökningar för icke-produktiva investeringar. I muntliga diskussioner med programförvaltningen har Leader framfört önskemål om en ökad driftsbudget.

Ordförande noterade att sårbarheten som nämns i utvärderingsrapporten kopplat till transportsidan när det gäller framförallt livsmedelsbranschen tidigare inte lyfts upp på detta sätt. Henry Lindström konstaterade att sårbarheten ligger i att transporterna är kopplade till enbart ett fartyg och att vid en kris kan alternativ mobiliseras men som för branschen innebär åtminstone tillfälliga svårigheter.

Ordförande avslutade diskussionen och frågade om rapporten kan godkännas.

Beslut: Utvärderingsrapporten godkändes.

Övriga ärenden.

L. Sens informerade om FEAD-Fonden för europeiskt bistånd för dem som har det sämst ställt och att det finns pengar för detta i Finlands nationella program. På Åland finns idag en matutlämningspunkt inom Mariehamns församling och han såg möjligheter till synergier genom detta till Ålands strukturfondsprogram.

Juuso Stenfors konstaterade att målgruppen för FEAD är densamma som för åtgärden minskad risk för marginalisering i det åländska programmet och att det kan vara en möjlighet för att bättre nå ut till programmets målgrupp. Under hösten kommer det att ordnas ett årligt möte i Åbo och han rekommenderade tillfället som ett bra sätt att få mer information om fonden och goda projektexempel.

Johanna Fogelström-Duns förespråkade pro-aktiva insatser i kontakterna till Matbanken för att efterhöra intresse för nya projekt.

Laurent Sens informerade om att uppstarten av förberedelser inför nästa program nu börjat i och med att förslaget till långtidsbudget för 2021-2027 presenterats. Den föreslagna budgeten uppgår till 1 279 miljarder euro, 1,11 % av BNP EU27. Målsättningen är att slutföra förhandlingarna om långtidsbudgeten inom ett år.

Förslagen till lagstiftning för kohesions- och jordbrukspolitiken kommer enligt nu gällande tidtabell i slutet av maj 2018.

Förverkligandet av fonderna nästa programperiod kommer att koncentreras kring fem politiska mål;

- Ett smartare Europa
- Ett grönare fossilfritt Europa
- Ett mera förenat Europa
- Ett mera socialt Europa: Europeiska sociala pelaren
- Europa närmare medborgarna

”The European Semester” eller den ekonomiska planeringsterminen som kommissionen arbetar efter kommer att vara mycket viktig för nästa programperiod och han rekommenderade att Åland håller kontakt med de finländska myndigheterna i detta arbete redan nu.

Samu Tuominen undrade om vad som görs på Åland med hänvisning till ett initiativ för ren energi på öar som lanserats av Generaldirektoratet för energi.

Ordföranden informerade om projektet Energismart Åland som delfinansierats från programmet med syfte att etablera Åland som en testplattform för uppbyggande av en energimarknad som i huvudsak skall vara baserad på förnybar energi samt utarbetande av en plan för etablerande av ett energikontor på Åland. Arbetet med testplattformen lever vidare och administrationen och ansvaret efter projektets slut ligger nu på landskapsregeringens infrastruktur-avdelning.

6 § Årlig genomföranderapport och nulägesanalys (Ålands landsbygdsprogram).

Från och med år 2016 och till och med år 2023 ska varje medlemsstat lämna in en årlig rapport till kommissionen om genomförandet av programmet under föregående kalenderår. Rapporten ska föreläggas landskapsregeringen för godkännande innan den sänds till kommissionen via SFC systemet senast den 30 juni.

Sölve Högman presenterade genomförandet av programmet och nuläget med utgångspunkt i den årliga genomföranderapporten (bilaga 8) enligt http://prezi.com/wtlrh_lps8b-/?utm_campaign=share&utm_medium=copy

I presentationen lyfte Högman upp programförvaltningens bemötande av de rekommendationer utvärderarna presenterat i sin rapport (§ 5) vilket ingår som en del av den årliga genomföranderapporten. Han avslutade presentationen med att informera om vad man vet inför framtiden och nästa programperiod.

Ordförande tackade för presentationen och öppnade för diskussion.

Kommissionens representant Kai Heikkilä hänvisade till kommissionens förslag till förordningar som väntas inom tre veckor med en mera detaljerad information om nästa programperiod. Han antog att det inom ramen för en gemensam CAP-plan kommer att finnas utrymme för att utforma system som är förenliga med Ålands självstyrelselag. Landsbygdsutvecklingsåtgärder kommer inte att försvinna men integreras i den gemensamma CAP-planen. Målsättningen med förändringarna är att skapa större valfrihet att utforma åtgärder.

Beslut: Den årliga rapporten godkändes med senare gjorda eventuella tekniska justeringar samt anpassningar till kraven i SFC. Beslöts även anteckna den aktuella lägesanalysen för kännedom.

7 § **Urvalskriterier ekologisk odling, Ålands landsbygdsprogram.**

Leila Lindström presenterade programförvaltningens förslag till urvalskriterier för ingående av nya avtal för ekologisk odling (bilaga 9).

Kai Heikkilä föreslog med hänvisning till den programändring som gjorts för en utökad budget för ekologisk odling att den miljömässiga nyttan bör få en större tyngd vilket även är den grundläggande principen i programmet. Han föreslog därför att en ansökan måste få minst 3 poäng sammanlagt från kategorierna ekologisk nytta och miljömässig nytta för att godkännas. Vid samma poängtal rangordnas därefter ansökningarna enligt en stegvis prövning i ordningsföljd tills det kvarstår ett sådant antal ansökningar som kan godkännas. Han föreslog att poängsättning för den miljömässiga nytta som erhålls bör prövas i steg ett före bedömning av inverkan på jordbrukets produktivitet och produktion av livsmedel.

Beslut: Urvalskriterierna med på mötet föreslagen ändring godkändes i enlighet med bilaga 10.

9 § **Nästa möte.**

Beslöts att nästa möte hålls torsdagen den 8 november 2018.

10 § **Mötets avslutande.**

Ordförande tackade övervakningskommitténs medlemmar, kommissionens representanter, personal, utvärderare och tolkar för mötet och avslutade detsamma kl. 12.42.

Ordförande
Linnéa Johansson

Sekreterare
Christel Lindholm

Europeiska Unionen

FFC lokalorganisation på Åland
Elin Sundback
Ålandsvägen 40
22100 MARIEHAMN

Hänvisning
Initiativ

Kontaktperson
Christel Lindholm

Ärende
**ERSÄTTANDE AV ORDINARIE MEDLEM I
ÖVERVAKNINGSKOMMITTÉ FÖR ÅLANDS EU-
PROGRAM 2014-2020**

Landskapsregeringen har den 23 februari 2018 beslutat utse följande person som ny ordinarie medlem i den gemensamma övervakningskommittén¹ för **landsbygdsutvecklingsprogram för landskapet Åland och Ålands strukturfondsprogram, Entreprenörskap och kompetens för programperioden 2014-2020**. Uppdraget omfattar perioden fr.o.m 23.2.2018 till som längst 30.6.2024 eller fram till dess att det har tillsatts en ny övervakningskommitté för nästa programperiod och för avslutande av programperioden 2014-2020:

Elin Sundback, **FFC:s lokalorganisation på Åland**, ersätter Henrik Lagerberg som ordinarie medlem.

Näringsavdelningen upprätthåller sekretariatet för övervakningskommittén. Europeiska kommissionens tjänstemän skall på eget initiativ delta i kommitténs arbete som rådgivare.

Avdelningschef Linnéa Johansson, näringsavdelningen är ordförande och Europarättschef Michaela Slotte är viceordförande samt koordinatör vid näringsavdelningens allmänna byrå är kommitténs sekreterare.

Ålands landsbygdsutvecklingsprogram 2014-2020 som godkänts av Europeiska kommissionen den 13 februari 2015 omfattar hela landskapet Åland och har som övergripande målsättning att bidra till en hållbar ekonomisk och smart utveckling på landsbygden och till att utveckla och diversifiera det till landsbygden kopplade näringslivet. Programmet skall dessutom bidra till att stärka och utveckla de redan goda natur- och miljöförhållandena samt stärka landskapets attraktivitet som samhälle. Programmets främsta prioritering är att säkerställa en tillräcklig primärproduktion och på

så sätt se till att det finns livsmedel för konsumenterna och råmaterial för Ålands livsmedelsindustri. Detta bör bygga på ett konkurrenskraftigt och miljövänligt hållbart jordbruk.

Den offentliga finansieringsramen för hela perioden är 57,9 miljoner euro varav Europeiska jordbruksfondens (Ejflu) medfinansiering uppgår till 20,7 miljoner euro och övrig nationell offentlig finansiering till 37,2 miljoner euro.

Strukturfondsprogrammet Entreprenörskap och kompetens som godkänts av Europeiska kommissionen den 17 december 2014 omfattar hela landskapet Åland och har som övergripande målsättning att utveckla kunskapen och förbättra kompetensen inom arbetslivet, öka sysselsättningen, produktiviteten och innovationskapaciteten. Målet är att förnya och diversifiera det åländska näringslivet och bidra till ett välutbildat, jämställt och aktivt inkluderande samhälle. En hög sysselsättningsgrad och därmed skattekraft, konkurrenskraftiga företag och en långsiktigt hållbar tillväxt skapar grund för att behålla den åländska välfärden på en fortsatt hög nivå.

Den offentliga finansieringsramen för hela perioden är 9,6 miljoner euro varav finansieringen från Europeiska socialfonden (ESF) uppgår till 2,6 miljoner och Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) till 2,4 miljoner euro. Övrig nationell offentlig finansiering uppgår till 4,8 miljoner euro.

Övervakningskommitténs uppgifter för programperioden 2014-2020 regleras i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 artikel 49. Enligt denna ska övervakningskommittén

1. sammanträda minst en gång om året och ska granska programmets genomförande och framstegen när det gäller att uppnå dess mål. Vid granskningen ska den ta hänsyn till ekonomiska uppgifter och allmänna och programspecifika indikatorer, inklusive förändringar i värdet från resultatindikatorerna och framsteg i riktning mot kvantifierade målvärden och de delmål som anges i de resultatramar som avses i artikel 21.1 och, där så behövs, resultaten av kvalitativa analyser.
2. undersöka alla frågor som påverkar programmets resultat, inklusive resultatöversynen.
3. rådfrågas och ska, om den anser att det är lämpligt, avge ett yttrande om alla ändringar av programmet som föreslås av den förvaltande myndigheten.
4. få lämna synpunkter till den förvaltande myndigheten om genomförandet och utvärderingen av programmet, inklusive åtgärder för att minska stödmottagarnas administrativa börda. Övervakningskommittén ska övervaka åtgärder som vidtas till följd av synpunkterna.

Övervakningskommittén ska, utöver de funktioner som avses i artikel 49 i förordning (EU) nr 1303/2013, i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 artikel 74 försäkra sig om **landsbygdsprogrammets** prestationer och om att det genomförs på ett ändamålsenligt sätt. Kommittén ska därför

- inom fyra månader från beslutet om programmets godkännande höras och lämna ett yttrande om urvalskriterierna för finansiering av insatser; dessa kriterier ska ses över på grundval av programplaneringsbehoven,
- granska den verksamhet och de utfall som hänför sig till framsteg i genomförandet av utvärderingsplanen för programmet,

- i synnerhet granska sådana åtgärder inom programmet som rör uppfyllandet av förhandsvillkor som omfattas av förvaltningsmyndighetens ansvar, och underlättas om åtgärder för uppfyllandet av förhandsvillkoren,
- delta i det nationella landsbygdsnätverket för att utbyta information om programgenomförandet, och
- granska och godkänna de årliga genomföranderapporterna innan dessa skickas in till kommissionen.

Övervakningskommittén ska för **strukturfondsprogrammet Entreprenörskap och kompetens** i enlighet med samma förordning artikel 110 i synnerhet *granska*

1.

- a) frågor som påverkar det operativa programmets resultat,
- b) framstegen när det gäller genomförandet av utvärderingsplanen och uppföljningen av resultaten av utvärderingarna,
- c) genomförandet av kommunikationsstrategin,
- d) genomförandet av större projekt,
- e) genomförandet av gemensamma handlingsplaner,
- f) åtgärder för att främja jämställdhet, lika möjligheter och icke-diskriminering, inklusive tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar,
- g) åtgärder för att främja hållbar utveckling,
- h) om tillämpliga förhandsvillkor inte är uppfyllda den dag då partnerskapsöverenskommelsen och det operativa programmet lämnas in, framsteg med åtgärderna för att uppfylla de tillämpliga förhandsvillkoren,
- i) finansieringsinstrument.

2. Med avvikelse från vad som sägs i artikel 49.3 ska övervakningskommittén *granska och godkänna* följande:

- a) Den metod och de kriterier som används för att välja ut insatser.
- b) Årsrapporter och slutrapporter om genomförandet.
- c) Utvärderingsplanen för det operativa programmet och eventuella ändringar av planen, inbegripet där någon av dem ingår i en gemensam utvärderingsplan enligt artikel 114.1.
- d) Kommunikationsstrategin för det operativa programmet och eventuella ändringar av strategin.
- e) Eventuella förslag till ändringar av det operativa programmet från den förvaltande myndigheten

Mötesarvoden och reseersättningar utgår i enlighet med landskapsregeringens beslut om kommittéarvoden.

1

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 artikel 47

1. Inom tre månader från dagen för anmälan till medlemsstaten av kommissionens beslut att anta ett program, ska medlemsstaten inrätta en kommitté i enlighet med sina institutionella, rättsliga och finansiella ramar för att övervaka genomförandet av programmet i samförstånd med den förvaltande myndigheten (nedan kallad *övervakningskommittén*).

En medlemsstat får inrätta en enda övervakningskommitté för mer än ett program som samfinansieras av de europeiska struktur- och investeringsfonderna.

2. Varje övervakningskommitté ska utarbeta och anta sin egen arbetsordning i enlighet med den berörda medlemsstatens institutionella, rättsliga och finansiella ramar

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 artikel 48

1. Medlemsstaten ska besluta om övervakningskommitténs sammansättning, under förutsättning att den består av de berörda myndigheterna i medlemsstaten, förmedlande organ samt företrädare för de parter som avses i artikel 5. Parternas företrädare ska bemyndigas att ingå i övervakningskommittén av respektive parter enligt öppna förfaranden. Varje ledamot av övervakningskommittén får vara röstberättigad.

2. Förteckningen över övervakningskommitténs medlemmar ska offentliggöras.

3. Kommissionen ska delta i övervakningskommitténs arbete i egenskap av rådgivare.

5. Övervakningskommitténs ordförande ska vara en företrädare för medlemsstaten eller den förvaltande myndigheten.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 artikel 5

För partnerskapsöverenskommelsen och varje program ska varje medlemsstat i enlighet med sin institutionella och rättsliga ram organisera ett partnerskap med behöriga regionala och lokala myndigheter. Partnerskapet ska också inbegripa följande deltagare:

a) Behöriga lokala och andra myndigheter

b) Näringslivets och arbetsmarknadens organisationer

c) Relevanta företrädare för civilsamhället, även miljöorganisationer, icke-statliga organisationer och organisationer som arbetar för social delaktighet, jämställdhet och icke-diskriminering.

Enligt principen om flernivåstyre ska medlemsstaterna låta de parter som avses i punkt 1 delta i utarbetandet av partnerskapsöverenskommelser och lägesrapporter under utformningen och genomförandet av programmen, däribland genom att delta i övervakningskommittéerna för de programmen i enlighet med artikel 48.

Europeiska Unionen

Ålands Natur och Miljö r.f.
Simon Holmström
Österleden 110
22100 MARIEHAMN

Hänvisning
Initiativ

Kontaktperson
Christel Lindholm

Ärende
**ERSÄTTANDE AV ERSÄTTANDE MEDLEM I
ÖVERVAKNINGSKOMMITTÉ FÖR ÅLANDS EU-
PROGRAM 2014-2020**

Landskapsregeringen har den 7 mars 2018 beslutat utse följande person som ny ersättande medlem i den gemensamma övervakningskommittén¹ för **landsbygdsutvecklingsprogram för landskapet Åland och Ålands strukturfondsprogram, Entreprenörskap och kompetens för programperioden 2014-2020**. Uppdraget omfattar perioden fr.o.m. 7.3.2018 till som längst 30.6.2024 eller fram till dess att det har tillsatts en ny övervakningskommitté för nästa programperiod och för avslutande av programperioden 2014-2020:

Simon Holmström, **Ålands Natur och Miljö r.f.**, ersätter Tove Fagerström som ersättande medlem.

Näringsavdelningen upprätthåller sekretariatet för övervakningskommittén. Europeiska kommissionens tjänstemän skall på eget initiativ delta i kommitténs arbete som rådgivare.

Avdelningschef Linnéa Johansson, näringsavdelningen är ordförande och Rättschef Michaela Slotte är viceordförande samt koordinatör vid näringsavdelningens allmänna byrå är kommitténs sekreterare.

Ålands landsbygdsutvecklingsprogram 2014-2020 som godkänts av Europeiska kommissionen den 13 februari 2015 omfattar hela landskapet Åland och har som övergripande målsättning att bidra till en hållbar ekonomisk och smart utveckling på landsbygden och till att utveckla och diversifiera det till landsbygden kopplade näringslivet. Programmet skall dessutom bidra till att stärka och utveckla de redan goda natur- och miljöförhållandena samt stärka landskapets attraktivitet som samhälle. Programmets främsta prioritering är att säkerställa en tillräcklig primärproduktion och på

så sätt se till att det finns livsmedel för konsumenterna och råmaterial för Ålands livsmedelsindustri. Detta bör bygga på ett konkurrenskraftigt och miljövänligt hållbart jordbruk.

Den offentliga finansieringsramen för hela perioden är 57,9 miljoner euro varav Europeiska jordbruksfondens (Ejflu) medfinansiering uppgår till 20,7 miljoner euro och övrig nationell offentlig finansiering till 37,2 miljoner euro.

Strukturfondsprogrammet Entreprenörskap och kompetens som godkänts av Europeiska kommissionen den 17 december 2014 omfattar hela landskapet Åland och har som övergripande målsättning att utveckla kunskapen och förbättra kompetensen inom arbetslivet, öka sysselsättningen, produktiviteten och innovationskapaciteten. Målet är att förnya och diversifiera det åländska näringslivet och bidra till ett välutbildat, jämställt och aktivt inkluderande samhälle. En hög sysselsättningsgrad och därmed skattekraft, konkurrenskraftiga företag och en långsiktigt hållbar tillväxt skapar grund för att behålla den åländska välfärden på en fortsatt hög nivå.

Den offentliga finansieringsramen för hela perioden är 9,6 miljoner euro varav finansieringen från Europeiska socialfonden (ESF) uppgår till 2,6 miljoner och Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) till 2,4 miljoner euro. Övrig nationell offentlig finansiering uppgår till 4,8 miljoner euro.

Övervakningskommitténs uppgifter för programperioden 2014-2020 regleras i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 artikel 49. Enligt denna ska övervakningskommittén

1. sammanträda minst en gång om året och ska granska programmets genomförande och framstegen när det gäller att uppnå dess mål. Vid granskningen ska den ta hänsyn till ekonomiska uppgifter och allmänna och programspecifika indikatorer, inklusive förändringar i värdet från resultatindikatorerna och framsteg i riktning mot kvantifierade målvärden och de delmål som anges i de resultatramar som avses i artikel 21.1 och, där så behövs, resultaten av kvalitativa analyser.
2. undersöka alla frågor som påverkar programmets resultat, inklusive resultatöversynen.
3. rådfrågas och ska, om den anser att det är lämpligt, avge ett yttrande om alla ändringar av programmet som föreslås av den förvaltande myndigheten.
4. få lämna synpunkter till den förvaltande myndigheten om genomförandet och utvärderingen av programmet, inklusive åtgärder för att minska stödmottagarnas administrativa börda. Övervakningskommittén ska övervaka åtgärder som vidtas till följd av synpunkterna.

Övervakningskommittén ska, utöver de funktioner som avses i artikel 49 i förordning (EU) nr 1303/2013, i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 artikel 74 försäkra sig om **landsbygdsprogrammets** prestationer och om att det genomförs på ett ändamålsenligt sätt. Kommittén ska därför

- inom fyra månader från beslutet om programmets godkännande höras och lämna ett yttrande om urvalskriterierna för finansiering av insatser; dessa kriterier ska ses över på grundval av programplaneringsbehoven,
- granska den verksamhet och de utfall som hänför sig till framsteg i genomförandet av utvärderingsplanen för programmet,

- i synnerhet granska sådana åtgärder inom programmet som rör uppfyllandet av förhandsvillkor som omfattas av förvaltningsmyndighetens ansvar, och underlättas om åtgärder för uppfyllandet av förhandsvillkoren,
- delta i det nationella landsbygdsnätverket för att utbyta information om programgenomförandet, och
- granska och godkänna de årliga genomföranderapporterna innan dessa skickas in till kommissionen.

Övervakningskommittén ska för **strukturfondsprogrammet Entreprenörskap och kompetens** i enlighet med samma förordning artikel 110 i synnerhet *granska*

1.

- a) frågor som påverkar det operativa programmets resultat,
- b) framstegen när det gäller genomförandet av utvärderingsplanen och uppföljningen av resultaten av utvärderingarna,
- c) genomförandet av kommunikationsstrategin,
- d) genomförandet av större projekt,
- e) genomförandet av gemensamma handlingsplaner,
- f) åtgärder för att främja jämställdhet, lika möjligheter och icke-diskriminering, inklusive tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar,
- g) åtgärder för att främja hållbar utveckling,
- h) om tillämpliga förhandsvillkor inte är uppfyllda den dag då partnerskapsöverenskommelsen och det operativa programmet lämnas in, framsteg med åtgärderna för att uppfylla de tillämpliga förhandsvillkoren,
- i) finansieringsinstrument.

2. Med avvikelse från vad som sägs i artikel 49.3 ska övervakningskommittén *granska och godkänna* följande:

- a) Den metod och de kriterier som används för att välja ut insatser.
- b) Årsrapporter och slutrapporter om genomförandet.
- c) Utvärderingsplanen för det operativa programmet och eventuella ändringar av planen, inbegripet där någon av dem ingår i en gemensam utvärderingsplan enligt artikel 114.1.
- d) Kommunikationsstrategin för det operativa programmet och eventuella ändringar av strategin.
- e) Eventuella förslag till ändringar av det operativa programmet från den förvaltande myndigheten

Mötesarvoden och reseersättningar utgår i enlighet med landskapsregeringens beslut om kommittéarvoden.

1

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 artikel 47

1. Inom tre månader från dagen för anmälan till medlemsstaten av kommissionens beslut att anta ett program, ska medlemsstaten inrätta en kommitté i enlighet med sina institutionella, rättsliga och finansiella ramar för att övervaka genomförandet av programmet i samförstånd med den förvaltande myndigheten (nedan kallad *övervakningskommittén*).

En medlemsstat får inrätta en enda övervakningskommitté för mer än ett program som samfinansieras av de europeiska struktur- och investeringsfonderna.

2. Varje övervakningskommitté ska utarbeta och anta sin egen arbetsordning i enlighet med den berörda medlemsstatens institutionella, rättsliga och finansiella ramar

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 artikel 48

1. Medlemsstaten ska besluta om övervakningskommitténs sammansättning, under förutsättning att den består av de berörda myndigheterna i medlemsstaten, förmedlande organ samt företrädare för de parter som avses i artikel 5. Parternas företrädare ska bemyndigas att ingå i övervakningskommittén av respektive parter enligt öppna förfaranden. Varje ledamot av övervakningskommittén får vara röstberättigad.

2. Förteckningen över övervakningskommitténs medlemmar ska offentliggöras.

3. Kommissionen ska delta i övervakningskommitténs arbete i egenskap av rådgivare.

5. Övervakningskommitténs ordförande ska vara en företrädare för medlemsstaten eller den förvaltande myndigheten.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 artikel 5

För partnerskapsöverenskommelsen och varje program ska varje medlemsstat i enlighet med sin institutionella och rättsliga ram organisera ett partnerskap med behöriga regionala och lokala myndigheter. Partnerskapet ska också inbegripa följande deltagare:

a) Behöriga lokala och andra myndigheter

b) Näringslivets och arbetsmarknadens organisationer

c) Relevanta företrädare för civilsamhället, även miljöorganisationer, icke-statliga organisationer och organisationer som arbetar för social delaktighet, jämställdhet och icke-diskriminering.

Enligt principen om flernivåstyre ska medlemsstaterna låta de parter som avses i punkt 1 delta i utarbetandet av partnerskapsöverenskommelser och lägesrapporter under utformningen och genomförandet av programmen, däribland genom att delta i övervakningskommittéerna för de programmen i enlighet med artikel 48.

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 28.2.2018
C(2018) 1385 final

KOMMISSIONENS GENOMFÖRANDEBESLUT

av den 28.2.2018

om godkännande av ändringen av landsbygdsprogrammet för Åland (Finland) för stöd från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och om ändring av genomförandebeslut C(2015) 841

CCI 2014FI06RDRP002

(Endast de finska och svenska texterna är giltiga)

KOMMISSIONENS GENOMFÖRANDEBESLUT

av den 28.2.2018

om godkännande av ändringen av landsbygdsprogrammet för Åland (Finland) för stöd från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och om ändring av genomförandebeslut C(2015) 841

CCI 2014FI06RDRP002

(Endast de finska och svenska texterna är giltiga)

EUROPEISKA KOMMISSIONEN HAR ANTAGIT DETTA BESLUT

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 av den 17 december 2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1698/2005¹, särskilt artikel 11 b, och

av följande skäl:

- (1) Landsbygdsprogrammet för Åland (Finland) för stöd från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) för programperioden 2014–2020 godkändes den 13 februari 2015 genom kommissionens genomförandebeslut C(2015) 841, senast ändrat genom kommissionens genomförandebeslut C(2017) 1117 av den 13 februari 2017.
- (2) Den 29 december 2017 lämnade Finland in en begäran till kommissionen om ändring av programmet för landsbygdsutveckling för Åland (Finland) i enlighet med artikel 11 b i förordning (EU) nr 1305/2013.
- (3) I enlighet med artikel 30.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013² har kommissionen bedömt begäran om ändring av landsbygdsprogrammet och har inte lämnat några synpunkter. Finland lämnade in alla nödvändiga uppgifter till kommissionen den 14 februari 2018.
- (4) Finlands behöriga myndigheter har vederbörligen styrkt och motiverat begäran om ändring i enlighet med artikel 30.1 i förordning (EU) nr 1303/2013 och artikel 4.1 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 808/2014³.

¹ EUT L 347, 20.12.2013, s. 487.

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 av den 17 december 2013 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden, om fastställande av allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1083/2006 (EUT L 347, 20.12.2013, s. 320).

³ Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 808/2014 av den 17 juli 2014 om regler för tillämpningen av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 om stöd för

- (5) Kommissionen har fastställt att ändringen av landsbygdsprogrammet är förenlig med förordning (EU) nr 1303/2013, förordning (EU) nr 1305/2013 och partnerskapsöverenskommelsen med Finland, som godkändes genom kommissionens genomförandebeslut C(2014) 7176 final av den 7 oktober 2014.
- (6) Ändringen av landsbygdsprogrammet bör därför godkännas.
- (7) I sin bedömning konstaterade kommissionen att ändringen av programmet påverkar den information som lämnats i partnerskapsöverenskommelsen med Finland i enlighet med artikel 15.1 a iv i förordning (EU) nr 1303/2013. Godkännandet av en ändring av programmet bör därför utgöra ett godkännande av den senare revideringen av uppgifterna i partnerskapsöverenskommelsen.
- (8) Detta beslut omfattar inte ännu icke-godkänt statligt stöd enligt artiklarna 107, 108 och 109 i fördraget som inte omfattas av tillämpningsområdet för artikel 42 i fördraget.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Ändringen av landsbygdsprogrammet för Åland (Finland), som skickades in i slutlig version till kommissionen den 14 februari 2018, godkänns härmed.

Artikel 2

Genomförandebeslut C(2015) 841 ska ändras på följande sätt:

Del II i bilagan ska ersättas med texten i bilagan till det här beslutet.

Artikel 3

Utgifter som blir stödberättigande till följd av ändringen av programmet ska vara stödberättigande från och med den 29 december 2017.

Artikel 4

Detta beslut riktar sig till Republiken Finland.

Utfärdat i Bryssel den 28.2.2018

På kommissionens vägnar

Phil HOGAN

Ledamot av kommissionen

VIDIMERAD KOPIA
Generalsekreteraren genom

Jordi AYET PUIGARNAU
Kanslichef
EUROPEISKA KOMMISSIONEN

BILAGA

Del II

Tabell för de kvantifierade mål som är kopplade till vart och ett av fokusområdena

Prioritering 1		
Fokusområde	Namn på målkategori	Målvärde 2023
1A – främja innovation, samarbete och utveckling av kunskap på landsbygden	T1: Procentandelen utgifter inom ramen för artiklarna 14, 15 och 35 i förordning (EU) nr 1305/2013 i förhållande till de sammanlagda utgifterna för landsbygdsprogrammet (fokusområde 1A)	0,63
1C – Främja livslångt lärande och yrkesutbildning inom jord- och skogsbruk	T3: Totalt antal deltagare som utbildats i enlighet med artikel 14 förordning (EU) nr 1305/2013 (fokusområde 1C)	150

Prioritering 2		
Fokusområde	Namn på målkategori	Målvärde 2023
2A – Förbättra jordbruksföretagens ekonomiska resultat och underlätta omstrukturering och modernisering av jordbruksföretagen, särskilt i syfte	T4: Procentandel jordbruksföretag med stöd från ett landsbygdsprogram för investeringar i omstrukturering eller modernisering	13,79

att öka marknadsdeltagande och marknadsinriktning samt diversifiering av jordbruket	(fokusområde 2A)	
2B – Underlätta inträdet i jordbrukssektorn för jordbrukare med tillräcklig kompetens och i synnerhet generationsskiften	T5: Procentandel jordbruksföretag med stöd från ett landsbygdsprogram för affärsutvecklingsplaner/investeringar för unga jordbrukare (fokusområde 2B)	3,79

Prioritering 3

Fokusområde	Namn på målkategori	Målvärde 2023
3A – Förbättra primärproducenternas konkurrenskraft genom att på ett bättre sätt integrera dem i livsmedelskedjan med hjälp av kvalitetssystem, skapa mervärde för jordbruksprodukter, säljfrämjande åtgärder på lokala marknader och inom korta leveranskedjor, producentgrupper och producentorganisationer samt branschorganisationer	T-AX01: Total investering (euro)	11 500 000

Prioritering 4

Fokusområde	Namn på målkategori	Målvärde 2023
4A – Återställa, bevara och förstärka den biologiska mångfalden, inklusive inom Natura 2000-områden, och i områden med naturliga eller andra särskilda begränsningar, samt jordbruk med höga naturvärden samt de europeiska landskapens karaktär	T9: Procentandel jordbruksmark som omfattas av åtagande som stöder biologisk mångfald och/eller landskap (fokusområde 4A)	24,08
4B – Förbättra vattenförvaltningen, inbegripet hanteringen av gödselmedel och växtskyddsmedel	T10: Procentandel jordbruksmark som omfattas av åtagande för att förbättra vattenförvaltning (fokusområde 4B)	66,42

4C – Förebygga markerosion och förbättra markskötseIn	T12: Procentandel jordbruksmark som omfattas av åtagande för att förbättra markskötsel och/eller förebygga jorderosion (fokusområde 4C)	18,67

Prioritering 6		
Fokusområde	Namn på målkategori	Målvärde 2023
6B – Främja lokal utveckling på landsbygden	T21: Procentandel av landsbygdsbefolkningen som omfattas av lokala utvecklingsstrategier (fokusområde 6B)	101,1
	T22: Procentandel av landsbygdsbefolkningen som får ta del av förbättrade tjänster/infrastrukturer (fokusområde 6B)	24,69
	T23: Arbetstillfällen som skapats i projekt som får stöd (Leader) (fokusområde 6B)	5

Bilaga 4

Årliga och slutliga genomföranderapporter för målet Investering för tillväxt och sysselsättning

DEL A

UPPGIFTER OM DEN ÅRLIGA GENOMFÖRANDERAPPORTEN

CCI	2014FI05M2OP001
Rubrik	Entreprenörskap och kompetens, Ålands strukturfondsprogram 2014-2020
Version	2017.0
Datum då övervakningskommittén godkänt rapporten	2018-maj-03

UPPGIFTER OM DEN ÅRLIGA GENOMFÖRANDE RAPPORTEN.....	1
2. ÖVERSIKT ÖVER GENOMFÖRANDET AV DET OPERATIVA PROGRAMMET (ARTIKLARNA 50.2 OCH 111.3 A I FÖRORDNING (EU) NR 1303/2013).....	3
2.1. CENTRAL INFORMATION OM GENOMFÖRANDET AV DET OPERATIVA PROGRAMMET FÖR DET AKTUELLA ÅRET, INKLUSIVE UPPGIFTER OM FINANSIERINGSINSTRUMENT, MED AVSEENDE PÅ EKONOMISKA UPPGIFTER OCH INDIKATORER.	3
3. GENOMFÖRANDE AV INSATSONOMRÅDET (ARTIKEL 50.2 I FÖRORDNING (EU) NR 1303/2013)	6
3.1. ÖVERSIKT ÖVER GENOMFÖRANDET	6
3.2. GEMENSAMMA OCH PROGRAMSPECIFIKA INDIKATORER (ARTIKEL 50.2 I FÖRORDNING (EU) NR 1303/2013)	8
TABELL 3A: GEMENSAMMA OCH PROGRAMSPECIFIKA AKTIVITETSINDIKATORER FÖR ERUF OCH SAMMANHÅLLNINGSFONDEN (PER INSATSONOMRÅDE, INVESTERINGSPRIORITERING, UPPDELAT PER REGIONKATEGORI FÖR ERUF) - 1 / 1B	8
TABELL 3A: GEMENSAMMA OCH PROGRAMSPECIFIKA AKTIVITETSINDIKATORER FÖR ERUF OCH SAMMANHÅLLNINGSFONDEN (PER INSATSONOMRÅDE, INVESTERINGSPRIORITERING, UPPDELAT PER REGIONKATEGORI FÖR ERUF) - 1 / 3D	12
TABELL 2A: GEMENSAMMA RESULTATINDIKATORER FÖR ESF (PER INSATSONOMRÅDE, INVESTERINGSPRIORITERING OCH REGIONKATEGORI). UPPGIFTER OM ALLA GEMENSAMMA ESF-RESULTATINDIKATORER (MED OCH UTAN MÅL) SKA RAPPORTERAS UPPDELADE EFTER KÖN. FÖR ETT INSATSONOMRÅDE FÖR TEKNISKT STÖD RAPPORTERAS BARA DE GEMENSAMMA INDIKATORER SOM ETT MÅL SATTS UPP FÖR. - 2 / 8I	16
TABELL 2A: GEMENSAMMA RESULTATINDIKATORER FÖR ESF (PER INSATSONOMRÅDE, INVESTERINGSPRIORITERING OCH REGIONKATEGORI). UPPGIFTER OM ALLA GEMENSAMMA ESF-RESULTATINDIKATORER (MED OCH UTAN MÅL) SKA RAPPORTERAS UPPDELADE EFTER KÖN. FÖR ETT INSATSONOMRÅDE FÖR TEKNISKT STÖD RAPPORTERAS BARA DE GEMENSAMMA INDIKATORER SOM ETT MÅL SATTS UPP FÖR. - 2 / 9I	23
TABELL 4A : GEMENSAMMA AKTIVITETSINDIKATORER FÖR ESF OCH SYSSLSÄTTNINGSPROJEKT FÖR UNGA - 2 / 9I	26
TABELL 4B: PROGRAMSPECIFIKA AKTIVITETSINDIKATORER FÖR ESF OCH SYSSLSÄTTNINGSPROJEKT FÖR UNGA - 2	29
TABELL 2A: GEMENSAMMA RESULTATINDIKATORER FÖR ESF (PER INSATSONOMRÅDE, INVESTERINGSPRIORITERING OCH REGIONKATEGORI). UPPGIFTER OM ALLA GEMENSAMMA ESF-RESULTATINDIKATORER (MED OCH UTAN MÅL) SKA RAPPORTERAS UPPDELADE EFTER KÖN. FÖR ETT INSATSONOMRÅDE FÖR TEKNISKT STÖD RAPPORTERAS BARA DE GEMENSAMMA INDIKATORER SOM ETT MÅL SATTS UPP FÖR. - 2 / 10III	30
TABELL 4A : GEMENSAMMA AKTIVITETSINDIKATORER FÖR ESF OCH SYSSLSÄTTNINGSPROJEKT FÖR UNGA - 2 / 10III	33
TABELL 4B: PROGRAMSPECIFIKA AKTIVITETSINDIKATORER FÖR ESF OCH SYSSLSÄTTNINGSPROJEKT FÖR UNGA - 2	36
TABELL 4B: PROGRAMSPECIFIKA AKTIVITETSINDIKATORER FÖR ESF OCH SYSSLSÄTTNINGSPROJEKT FÖR UNGA - 2	38
TABELL 4B: PROGRAMSPECIFIKA AKTIVITETSINDIKATORER FÖR ESF OCH SYSSLSÄTTNINGSPROJEKT FÖR UNGA - 3	39
TABELL 3B: ANTAL FÖRETAG SOM FÅR STÖD FRÅN DET OPERATIVA PROGRAMMET EXKLUSIVE MULTIPLA BIDRAG TILL SAMMA FÖRETAG	40
TABELL 5: UPPGIFTER OM DELMÅL OCH MÅL SOM FASTSTÄLLS I RESULTATRAMEN	41
3.4. EKONOMISKA UPPGIFTER (ARTIKEL 50.2 I FÖRORDNING (EU) NR 1303/2013).....	43
TABELL 6: FINANSIELLA UPPGIFTER PÅ INSATSONOMRÅDES- OCH PROGRAMNIVÅ	43
4. UTVÄRDERINGSSAMMANFATTNING	44
6. PROBLEM SOM PÅVERKAR PROGRAMMETS RESULTAT OCH ÅTGÄRDER SOM VIDTAGITS (ARTIKEL 50.2 I FÖRORDNING (EU) NR 1303/2013)	45
7. SAMMANFATTNING FÖR ALLMÄNHETEN	46
8. RAPPORT OM GENOMFÖRANDE AV FINANSIERINGSINSTRUMENT.....	48

2. ÖVERSIKT ÖVER GENOMFÖRANDET AV DET OPERATIVA PROGRAMMET (ARTIKLARNA 50.2 OCH 111.3 A I FÖRORDNING (EU) NR 1303/2013)

2.1. Central information om genomförandet av det operativa programmet för det aktuella året, inklusive uppgifter om finansieringsinstrument, med avseende på ekonomiska uppgifter och indikatorer.

Kommissionen godkände Ålands programförslag med finansiering från två fonder den 17 december 2014. Programmets strategi är koncentrerad till två insatsområden ”Entreprenörskap och innovation” (Eruf) och ”Delaktighet och kompetens” (ESF).

Den 15.12.2017 godkände Kommissionen landskapsregeringens förslag till en ökning av budgeten med 58 000 euro. Samtidigt gjordes en omfördelning inom socialfondens finansieringsram samt justering av relevanta indikatorer.

Programmet omfattar efter ändringen sammanlagt 10 049 000 euro varav hälften finansieras från fonderna och den andra hälften från Ålands landskapsregering.

Utnämning av myndigheter

Den 7 november 2017 beslöt Ålands landskapsregering att utnämna näringsavdelningen vid Ålands landskapsregering som förvaltningsmyndighet, allmänna byrån vid finansavdelningen som attesterande myndighet samt Landskapsrevisionen som revisionsmyndighet för Ålands strukturfondsprogram.

Utnämningen har dröjt till följd av förseningar i utvecklandet av ett elektroniskt ärendehanterings- och kontrollsystem för programmet. Efter utnämningen möjliggjordes den första ansökan om utbetalning från kommissionen vilken skickades in av attesterande myndighet i november 2017.

Insatsområde Entreprenörskap och innovation (Eruf)

Genomförandet av insatsområdet påbörjades redan under 2015. Landskapsregeringen beslöt i november 2015 efter ett öppet förfarande med utlysning att utse Ålands Utvecklings Ab till förvaltare för finansieringsinstrumentet *offentligt riskkapital*. Hela budgeten för finansieringsinstrumentet om 3 019 300 euro beviljades därefter som ett lån till bolaget. Styrelsen för riskkapitalbolaget har hittills beslutat om investeringar i sju företag (tre under 2017) till att sammanlagt värde om 0,705 miljoner euro vilket motsvarar 23 procent av budgeten.

Efter två utlysta ansökningsomgångar för projektstöd under 2015 och 2016 är 100 procent av budgeten bunden. Sammanlagt har hälften av programfinansieringen om 4,6 miljoner euro bundits upp av beslut. Den återstående programfinansieringen finns inom finansieringsinstrumentet för investeringar i ägarkapital eller lån som motsvarar ägarkapital till små och medelstora företag.

Under 2016 verkställdes de första utbetalningarna till slutmottagarna. Vid utgången av 2017 är sammanlagt 2,330 miljoner euro utbetalt vilket motsvarar 21 procent av budgeten. Betalningsgraden för projektstöden (4 projekt) uppgår till 36 procent och för finansieringsinstrumentet (fem investeringar) till 12 procent av budgeten.

Baserat på projektens lägesrapporteringar i de ännu pågående projekten ser förväntningarna och de hittills redovisade *preliminära resultaten* för aktivitetsindikatorerna bra ut.

Sammantaget visar prognosen att delmålen för 2018 i resultatramen kommer att uppnås.

För att uppnå målsättningarna inom det särskilda målet *Att främja affärsutveckling, tillväxt och innovationer (Eruf)* krävs insatser som ger tillgång till mötesplatser, kunskap och nya metoder, vilket ger förbättrade förutsättningar för innovationsutveckling hos deltagande företag. De hittills redovisade aktiviteterna och uppföljningen av indikatorerna (bygger på preliminära uppgifter från pågående insatser) visar att antalet företag som får nytta av programmet genom kunskapsstöd redan har uppnåtts. Projekten har även bidragit till att främja företagets förmåga att ta fram nya produkter/processer/tjänster samt bidragit till nya arbetsplatser.

Inom finansieringsinstrumentet har investeringarna kommit igång lite senare än planerat vilket lett till att nyttjandegraden av budgeten är lägre än för projektstöden. Flera investeringsbeslut om riskkapitalfinansiering behövs för att säkerställa att resultatramverkets mål år 2023 för utbetalningar och antal företag uppfylls.

Inom målet *Att främja konkurrenskraft hos små och medelstora företag (Eruf)* finns det två beviljade projekt. Projektägarna har sedan tidigare vana att hantera strukturfondsprojekt kopplat till små- och medelstora företag. Ett stort antal små och medelstora företag erbjuds stödtjänster som sammanför resurser i form av nätverk, seminarier och rådgivningskompetenser i syfte att stärka företagets konkurrenskraft.

Insatsområde Delaktighet och kompetens (ESF)

Genomförandet av insatsområdet påbörjades under 2015 och den andra utlysningen av medel gjordes i april 2016. Den tredje utlysningen gjorde året därpå i april 2017 och sex stycken ansökningar inkom. Ansökningarna var dock på stora projekt, så fem stycken fick avslag och det sjätte kompletterar sin ansökan. Projektet ligger inom det särskilda målet *Uppgradering av kunskaper, färdigheter och kompetens hos arbetskraften* och kommer att pågå till 2020. Sex stycken andra projekt pågår i samma särskilda mål varav ett avslutats under året. Det avslutade projektet var ett stort projekt med många deltagare från olika branscher.

Det särskilda målet *Minskad arbetslöshet med fokus på ungdomar och ökad rörlighet på arbetsmarknaden* har lockat ett projekt som pågår ännu under 2018.

Inom särskilda målet *Minskad risk för marginalisering* har två projekt beviljats finansiering liksom en förstudie, vilken ligger till grund för det ena projektet. Förstudien genomfördes 2016. Projekten syftar till att ge personer med främst invandrarbakgrund bättre förutsättningar att komma ut på den öppna arbetsmarknaden.

Det fjärde särskilda målet, *Flexibla och relevanta utbildningssystem*, har lockat två projekt. Det ena avslutades under året och skapade ett nytt undervisningssystem för skärgårdsskolorna genom användning av ny teknik. Det andra projektet pågår under hela år 2018.

De första utbetalningarna till slutmottagarna gjordes 2016 och vid utgången av 2017 har totalt 1,124 miljoner euro utbetalts, motsvarande 21 procent av budgeten.

Resultaten hittills visar att delmålen för 2018 i resultatramen kommer att uppnås.

3. GENOMFÖRANDE AV INSATSOMRÅDET (ARTIKEL 50.2 I FÖRORDNING (EU) NR 1303/2013)

3.1. Översikt över genomförandet

Id-nummer	Insatsområde	Sammanfattade uppgifter om viktiga händelser, betydande problem och vidtagna åtgärder under genomförandet av insatsområdet
1	Entreprenörskap och innovation	Under 2017 har Ålands Utvecklings Ab fortsatt stöda tillgången till ägarkapital för SMF som befinner sig i tidiga utvecklingsfaser och för mogna små företag med nyutveckling. Bolaget har investerat ägarkapital och lån som motsvarar ägarkapital i fem bolag om totalt 0,369 miljoner euro. Den privata medfinansieringen i genomförda investeringar uppgår till totalt 0,865 miljoner euro. I investeringsportföljen finns inplanerat en första och andra exit 2018 och 2019. Övriga exit är planerat till 2024 och 2025. Under 2017 har det offentliga riskkapitalbolaget utvecklat sin synlighet av instrumentet på sin hemsida och genom evenemang med inbjudna föreläsare. För projektstöden har ingen ny ansökningsomgång utlysts då hela budgeten redan är uppbunden. Programförvaltningen har i samband med beredningen av utbetalningsansökningar haft en kontinuerlig dialog kring indikatorernas betydelse för uppföljningen av projekten och programmet som helhet. Målsättningarna för antalet företag som får nytta av programmet överträffar programmets målsättningar. Sysselsättningsmål och tillväxtmål i form av nya produkter och tjänster motsvarar programmets uppställda mål. Prognosen för verkligt utfall är svår att bedöma då projekten ännu pågår. Strategin i projektportföljen har varit att erbjuda en mix av aktiviteter mot en bred grupp företag där en del avser utveckla nya produkter och tjänster och växa medan övriga deltagande företag vill utveckla och förbättra sin konkurrenskraft inom befintlig verksamhet. Projekten stöder strategin för smart specialisering genom aktiviteter som knyter ihop olika kompetensområden på ett nytt sätt samt stöder uppkomsten av för Åland ny affärsverksamhet.
2	Delaktighet och kompetens	En utlysning genomfördes under 2017 vilket lockade sex stycken sökande varav fem inom målet Uppgradering av kunskaper, färdigheter och kompetens hos arbetskraften och inom målet Minskad arbetslöshet med fokus på ungdomar och ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Under 2018 kommer utlysningarna att riktas mer direkt mot särskilda tänkbara projekt för att på så sätt styra projekten mot de uppsatta målen. En programändring gjordes under året och medel överfördes från målet Minskad arbetslöshet med fokus på ungdomar och ökad rörlighet på arbetsmarknaden till målet Uppgradering av kunskaper, färdigheter och kompetens hos arbetskraften. Motiveringen till detta var att utvecklingen av antalet sysselsatta på Åland under en längre period

		har visat en positiv utveckling. Arbetsmarknaden på Åland är förhållandevis liten och beroende av extern rekrytering och problem kring matchning finns fortfarande. Arbetslöshet, särskilt bland unga människor och personer i en sämre arbetsmarknadsställning och en låg mobilitet för framtiden är utmaningar som de är definierade vid programskrivningen. En analys av utvecklingen på området visar fortfarande på ett behov av insatser om än i mindre omfattning. Omfördelningen av befintliga resurser inverkade på programmets uppställda målsättningar inom de två särskilda målen och reviderades. Efter omfördelningen återstår fortfarande programmedel att bevilja för målgruppen arbetslösa samt övriga målgrupper inom de andra särskilda målen.
3	Tekniskt stöd	Näringsavdelningen lämnade i december 2014 i egenskap av förvaltande myndighet in en ansökan om 399 640 euro för landskapsregeringens eget projekt gällande tekniskt stöd. Tekniskt stöd finansieras via Europeiska socialfonden för att finansiera administrativa utgifter för programmets förvaltning och genomförande vilka inkluderar personella resurser liksom utvärderingar och publicitetsåtgärder. Principer för stödberättigande kostnader fastställdes av landskapsregeringen den 8 november 2016. Den 22 december 2016 beslöt landskapsregeringen godkänna ansökan som motsvarar hela anslaget upptaget i programmets godkända finansieringsram. Funktionen för beredning och beslut av ansökan om utbetalning har beretts av olika avdelningar inom förvaltningen för att säkerställa tillräcklig åtskillnad mellan funktionerna beviljande och utbetalning. Under 2017 har 0,168 miljoner euro betalats ut. 81 procent av det utbetalda stödet täcker administrativa utgifter för genomförande och övervakning i form av personalutgifter och kostnader för övervakningskommitténs arbete. 13 procent av utgifterna är kostnader för utvärdering och resterande 6 procent kostnader för informations- och kommunikationsåtgärder. I januari 2017 deltog personalen i föreläsningar som anordnats av Ålands landskapsregering i samarbete med Nordens Välfärdscenter och Ålands Handikappförbund. Föreläsningarna belyste hållbar utveckling avseende fysisk tillgänglighet och funktionshinder samt allas lika rättigheter för att delta på lika villkor, oavsett kön, funktionsförmåga, etnicitet eller andra aspekter av mångfald inom ramen för social hållbarhet och medvetet bemötande. Utgifterna för dessa har inte belastat den ansträngda budgeten för tekniskt stöd.

3.2. Gemensamma och programspecifika indikatorer (artikel 50.2 i förordning (EU) nr 1303/2013)

Andra prioriterade områden än tekniskt stöd

Insatsområde	1 - Entreprenörskap och innovation
Investeringsprioritering	1b - Att främja företagsinvesteringar inom forskning och innovation och utveckla kopplingar och synergieffekter mellan företag, forsknings- och utvecklingscentrum och den högre utbildningssektorn, särskilt främjande av investering i produkt- och tjänsteutveckling, tekniköverföring, social innovation, miljöinnovation, offentliga tillämpningar, efterfrågestimulans, nätverk, kluster och öppen innovation genom smart specialisering, och stödja teknisk och tillämpad forskning, pilotverksamhet, tidiga produktvalideringsåtgärder och kapacitet för avancerad produktion och förstagångsproduktion, särskilt vad gäller viktig möjliggörande teknik och spridning av teknik för allmänna ändamål

Tabell 3A: Gemensamma och programspecifika aktivitetsindikatorer för Eruf och sammanhållningsfonden (per insatsområde, investeringsprioritering, uppdelat per regionkategori för Eruf) - 1 / 1b

(1)	Id-nummer	Indikator	Mätenhet	Regionkategori	Målvärde (2023) totalt	Målvärde (2023) män	Målvärde (2023) kvinnor	2017 Summa	2017 Män	2017 Kvinnor	Synpunkter
F	CO01	Produktiv investering: Antal företag som får stöd	Företag	Mer utvecklade	25,00			23,00			Eftersom det ännu saknas slutliga övervakningsindikatorer från Eruf projekt som slutförts har programförvaltningen valt att rapportera de preliminära resultat som rapporterats in till förvaltningsmyndigheten i samband med de betalningsansökningar som lämnats in och de uppgifter som erhållits beträffande finansieringsinstrumentet offentligt riskkapital.
S	CO01	Produktiv investering: Antal företag som får stöd	Företag	Mer utvecklade	25,00			32,00			
F	CO03	Produktiv investering: Antal företag som får annat ekonomiskt stöd än bidrag	Företag	Mer utvecklade	20,00			5,00			Eftersom det ännu saknas slutliga övervakningsindikatorer från Eruf projekt som slutförts har programförvaltningen valt att rapportera de preliminära resultat som rapporterats in till förvaltningsmyndigheten i samband med de betalningsansökningar som lämnats in och de uppgifter som erhållits beträffande finansieringsinstrumentet offentligt riskkapital.

(1)	Id-nummer	Indikator	Mätenhet	Regionkategori	Målvärde (2023) totalt	Målvärde (2023) män	Målvärde (2023) kvinnor	2017 Summa	2017 Män	2017 Kvinnor	Synpunkter
S	CO03	Produktiv investering: Antal företag som får annat ekonomiskt stöd än bidrag	Företag	Mer utvecklade	20,00			7,00			
F	CO04	Produktiv investering: Antal företag som får annat stöd än ekonomiskt	Företag	Mer utvecklade	10,00			18,00			Eftersom det ännu saknas slutliga övervakningsindikatorer från Eruf projekt som slutförts har programförvaltningen valt att rapportera de preliminära resultat som rapporterats in till förvaltningsmyndigheten i samband med de betalningsansökningar som lämnats in.
S	CO04	Produktiv investering: Antal företag som får annat stöd än ekonomiskt	Företag	Mer utvecklade	10,00			25,00			
F	CO08	Produktiv investering: Sysselsättningsökning i företag som får stöd	heltidsekvivalenter	Mer utvecklade	10,00			8,00	2,00	6,00	Eftersom det ännu saknas slutliga övervakningsindikatorer från Eruf projekt som slutförts har programförvaltningen valt att rapportera de preliminära resultat som rapporterats in till förvaltningsmyndigheten i samband med de betalningsansökningar som lämnats in och de uppgifter som erhållits beträffande finansieringsinstrumentet offentligt riskkapital.
S	CO08	Produktiv investering: Sysselsättningsökning i företag som får stöd	heltidsekvivalenter	Mer utvecklade	10,00			51,00			
F	CO27	Forskning, innovation: Privat investering som matchar offentligt stöd till innovations- eller FoU-projekt	euro	Mer utvecklade	3 100 000,00			865 300,00			Eftersom det ännu saknas slutliga övervakningsindikatorer från Eruf projekt som slutförts har programförvaltningen valt att rapportera de preliminära resultat som rapporterats in till förvaltningsmyndigheten i samband med de betalningsansökningar som lämnats in och de uppgifter som erhållits beträffande finansieringsinstrumentet offentligt riskkapital.
S	CO27	Forskning, innovation: Privat investering som matchar offentligt stöd till innovations- eller FoU-projekt	euro	Mer utvecklade	3 100 000,00			920 150,00			
F	CO28	Forskning, innovation: Antal företag som får stöd för att introducera för marknaden nya produkter	Företag	Mer utvecklade	25,00			8,00			Eftersom det ännu saknas slutliga övervakningsindikatorer från Eruf projekt som slutförts har programförvaltningen valt att rapportera de preliminära resultat som rapporterats in till förvaltningsmyndigheten i samband med de betalningsansökningar som lämnats in och de uppgifter som erhållits beträffande finansieringsinstrumentet offentligt riskkapital.
S	CO28	Forskning, innovation: Antal företag som får stöd för att	Företag	Mer utvecklade	25,00			25,00			

(1)	Id-nummer	Indikator	Mätenhet	Regionkategori	Målvärde (2023) totalt	Målvärde (2023) män	Målvärde (2023) kvinnor	2017 Summa	2017 Män	2017 Kvinnor	Synpunkter
		introducera för marknaden nya produkter									
F	CO29	Forskning, innovation: Antal företag som får stöd för att introducera för företaget nya produkter	Företag	Mer utvecklade	25,00			13,00			Eftersom det ännu saknas slutliga övervakningsindikatorer från Eruf projekt som slutförts har programförvaltningen valt att rapportera de preliminära resultat som rapporterats in till förvaltningsmyndigheten i samband med de betalningsansökningar som lämnats in.
S	CO29	Forskning, innovation: Antal företag som får stöd för att introducera för företaget nya produkter	Företag	Mer utvecklade	25,00			27,00			
F	2	Projekt för samverkan mellan näringsliv och högskola	Antal	Mer utvecklade	2,00			2,00			
S	2	Projekt för samverkan mellan näringsliv och högskola	Antal	Mer utvecklade	2,00			2,00			
F	3	Blivande nyföretagare i en företagskuvös	Antal	Mer utvecklade	10,00			12,00			Eftersom det ännu saknas slutliga övervakningsindikatorer från Eruf projekt som slutförts har programförvaltningen valt att rapportera de preliminära resultat som rapporterats in till förvaltningsmyndigheten i samband med de betalningsansökningar som lämnats in.
S	3	Blivande nyföretagare i en företagskuvös	Antal	Mer utvecklade	10,00			20,00			

(1) S=(Selected) Insatser som valts ut, F=Fullt genomförda insatser

(1)	Id-nummer	Indikator	2016 Summa	2016 Män	2016 Kvinnor	2015 Summa	2015 Män	2015 Kvinnor	2014 Summa	2014 Män	2014 Kvinnor
F	CO01	Produktiv investering: Antal företag som får stöd	17,00								
S	CO01	Produktiv investering: Antal företag som får stöd	27,00			25,00					
F	CO03	Produktiv investering: Antal företag som får annat ekonomiskt stöd än bidrag	2,00								
S	CO03	Produktiv investering: Antal företag som får annat ekonomiskt stöd än bidrag	2,00								

(1)	Id-nummer	Indikator	2016 Summa	2016 Män	2016 Kvinnor	2015 Summa	2015 Män	2015 Kvinnor	2014 Summa	2014 Män	2014 Kvinnor
F	CO04	Produktiv investering: Antal företag som får annat stöd än ekonomiskt	15,00								
S	CO04	Produktiv investering: Antal företag som får annat stöd än ekonomiskt	25,00			25,00					
F	CO08	Produktiv investering: Sysselsättningsökning i företag som får stöd	3,00		3,00						
S	CO08	Produktiv investering: Sysselsättningsökning i företag som får stöd	20,00			22,00					
F	CO27	Forskning, innovation: Privat investering som matchar offentligt stöd till innovations- eller FoU-projekt	1 072 100,00								
S	CO27	Forskning, innovation: Privat investering som matchar offentligt stöd till innovations- eller FoU-projekt	450 150,00								
F	CO28	Forskning, innovation: Antal företag som får stöd för att introducera för marknaden nya produkter	6,00								
S	CO28	Forskning, innovation: Antal företag som får stöd för att introducera för marknaden nya produkter	22,00			22,00					
F	CO29	Forskning, innovation: Antal företag som får stöd för att introducera för företaget nya produkter	8,00								
S	CO29	Forskning, innovation: Antal företag som får stöd för att introducera för företaget nya produkter	22,00			22,00					
F	2	Projekt för samverkan mellan näringsliv och högskola	2,00								
S	2	Projekt för samverkan mellan näringsliv och högskola	2,00			2,00					
F	3	Blivande nyföretagare i en företagskuvös	9,00								
S	3	Blivande nyföretagare i en företagskuvös	20,00			20,00					

Insatsområde	1 - Entreprenörskap och innovation
Investeringsprioritering	3d - Stödja kapaciteten för små och medelstora företag att satsa på tillväxt på regionala, nationella och internationella marknader och ägna sig åt innovationsprocesser

Tabell 3A: Gemensamma och programspecifika aktivitetsindikatorer för Eruf och sammanhållningsfonden (per insatsområde, investeringsprioritering, uppdelat per regionkategori för Eruf) - 1 / 3d

(1)	Id-nummer	Indikator	Mätenhet	Regionkategori	Målvärde (2023) totalt	Målvärde (2023) män	Målvärde (2023) kvinnor	2017 Summa	2017 Män	2017 Kvinnor	Synpunkter
F	CO01	Produktiv investering: Antal företag som får stöd	Företag	Mer utvecklade	50,00			140,00		0,00	Eftersom det ännu saknas slutliga övervakningsindikatorer från Eruf projekt som slutförts har programförvaltningen valt att rapportera de preliminära resultat som rapporterats in till förvaltningsmyndigheten i samband med de betalningsansökningar som lämnats in.
S	CO01	Produktiv investering: Antal företag som får stöd	Företag	Mer utvecklade	50,00			530,00			En medlemsförening för företag kommer under åren 2016–2020 inom ramen för ett Eruf-projekt att skapa en samlade enhet för rådgivning och affärsstöd för de åländska företagen. Projektet kommer att erbjuda ett brett utbud av tjänster allt ifrån starta eget-rådgivning till företagsrådgivning och affärsutveckling. Ett mycket stort antal av de åländska företagen och potentiella nyföretagare kommer därmed att komma i kontakt med projektet.
F	CO04	Produktiv investering: Antal företag som får annat stöd än ekonomiskt	Företag	Mer utvecklade	50,00			138,00			Eftersom det ännu saknas slutliga övervakningsindikatorer från Eruf projekt som slutförts har programförvaltningen valt att rapportera de preliminära resultat som rapporterats in till förvaltningsmyndigheten i samband med de betalningsansökningar som lämnats in.
S	CO04	Produktiv investering: Antal företag som får annat stöd än ekonomiskt	Företag	Mer utvecklade	50,00			530,00			En medlemsförening för företag kommer under åren 2016–2020 inom ramen för ett Eruf-projekt att skapa en samlade enhet för rådgivning och affärsstöd för de åländska företagen. Projektet kommer att erbjuda ett brett utbud av tjänster allt ifrån starta eget-rådgivning till företagsrådgivning och affärsutveckling. Ett mycket stort antal av de åländska företagen och potentiella nyföretagare kommer därmed att komma i kontakt med projektet.
F	CO05	Produktiv investering: Antal nya företag som får stöd	Företag	Mer utvecklade	8,00			73,00			Eftersom det ännu saknas slutliga övervakningsindikatorer från Eruf projekt som slutförts har programförvaltningen valt att rapportera de

(1)	Id-nummer	Indikator	Mätenhet	Regionkategori	Målvärde (2023) totalt	Målvärde (2023) män	Målvärde (2023) kvinnor	2017 Summa	2017 Män	2017 Kvinnor	Synpunkter
											preliminära resultat som rapporterats in till förvaltningsmyndigheten i samband med de betalningsansökningar som lämnats in.
S	CO05	Produktiv investering: Antal nya företag som får stöd	Företag	Mer utvecklade	8,00			300,00			En medlemsförening för företag kommer under åren 2016–2020 inom ramen för ett Eruf-projekt att skapa en samlade enhet för rådgivning och affärsstöd för de åländska företagen. Projektet kommer att erbjuda ett brett utbud av tjänster allt ifrån starta eget-rådgivning till företagsrådgivning och affärsutveckling. Ett mycket stort antal av de åländska företagen och potentiella nyföretagare kommer därmed att komma i kontakt med projektet.
F	CO08	Produktiv investering: Sysselsättningsökning i företag som får stöd	heltidsekvivalenter	Mer utvecklade	5,00			0,00			
S	CO08	Produktiv investering: Sysselsättningsökning i företag som får stöd	heltidsekvivalenter	Mer utvecklade	5,00			100,00			En medlemsförening för företag kommer under åren 2016–2020 inom ramen för ett Eruf-projekt att skapa en samlade enhet för rådgivning och affärsstöd för de åländska företagen. Projektet kommer att erbjuda ett brett utbud av tjänster allt ifrån starta eget-rådgivning till företagsrådgivning och affärsutveckling. Ett mycket stort antal av de åländska företagen och potentiella nyföretagare kommer därmed att komma i kontakt med projektet.
F	CO28	Forskning, innovation: Antal företag som får stöd för att introducera för marknaden nya produkter	Företag	Mer utvecklade	5,00			5,00			Eftersom det ännu saknas slutliga övervakningsindikatorer från Eruf projekt som slutförts har programförvaltningen valt att rapportera de preliminära resultat som rapporterats in till förvaltningsmyndigheten i samband med de betalningsansökningar som lämnats in.
S	CO28	Forskning, innovation: Antal företag som får stöd för att introducera för marknaden nya produkter	Företag	Mer utvecklade	5,00			20,00			En medlemsförening för företag kommer under åren 2016–2020 inom ramen för ett Eruf-projekt att skapa en samlade enhet för rådgivning och affärsstöd för de åländska företagen. Projektet kommer att erbjuda ett brett utbud av tjänster allt ifrån starta eget-rådgivning till företagsrådgivning och affärsutveckling. Ett mycket stort antal av de åländska företagen och potentiella nyföretagare kommer därmed att komma i kontakt med projektet.
F	CO29	Forskning, innovation: Antal företag som får stöd för att introducera för företaget nya produkter	Företag	Mer utvecklade	15,00			36,00			Eftersom det ännu saknas slutliga övervakningsindikatorer från Eruf projekt som slutförts har programförvaltningen valt att rapportera de preliminära resultat som rapporterats in till förvaltningsmyndigheten i samband med de betalningsansökningar som lämnats in.
S	CO29	Forskning, innovation: Antal företag som får stöd för att introducera för företaget nya produkter	Företag	Mer utvecklade	15,00			52,00			En medlemsförening för företag kommer under åren 2016–2020 inom ramen för ett Eruf-projekt att skapa en samlade enhet för rådgivning och affärsstöd för de åländska företagen. Projektet kommer att erbjuda ett brett utbud av tjänster allt ifrån starta eget-rådgivning till företagsrådgivning och affärsutveckling. Ett mycket stort antal av de

(1)	Id-nummer	Indikator	Mätenhet	Regionkategori	Målvärde (2023) totalt	Målvärde (2023) män	Målvärde (2023) kvinnor	2017 Summa	2017 Män	2017 Kvinnor	Synpunkter
											åländska företagen och potentiella nyföretagare kommer därmed att komma i kontakt med projektet.
F	7	Företag som infört miljöledningssystem	Antal	Mer utvecklade	15,00			0,00			
S	7	Företag som infört miljöledningssystem	Antal	Mer utvecklade	15,00			15,00			
F	8	Företag som infört energieffektiviseringsprogram	Antal	Mer utvecklade	30,00			0,00			
S	8	Företag som infört energieffektiviseringsprogram	Antal	Mer utvecklade	30,00			30,00			

(1) S=(Selected) Insatser som valts ut, F=Fullt genomförda insatser

(1)	Id-nummer	Indikator	2016 Summa	2016 Män	2016 Kvinnor	2015 Summa	2015 Män	2015 Kvinnor	2014 Summa	2014 Män	2014 Kvinnor
F	CO01	Produktiv investering: Antal företag som får stöd	28,00			0,00					
S	CO01	Produktiv investering: Antal företag som får stöd	280,00			250,00					
F	CO04	Produktiv investering: Antal företag som får annat stöd än ekonomiskt	28,00			0,00					
S	CO04	Produktiv investering: Antal företag som får annat stöd än ekonomiskt	280,00			250,00					
F	CO05	Produktiv investering: Antal nya företag som får stöd	13,00			0,00					
S	CO05	Produktiv investering: Antal nya företag som får stöd	250,00			250,00					

(1)	Id-nummer	Indikator	2016 Summa	2016 Män	2016 Kvinnor	2015 Summa	2015 Män	2015 Kvinnor	2014 Summa	2014 Män	2014 Kvinnor
F	CO08	Produktiv investering: Sysselsättningsökning i företag som får stöd	0,00			0,00					
S	CO08	Produktiv investering: Sysselsättningsökning i företag som får stöd	100,00			100,00					
F	CO28	Forskning, innovation: Antal företag som får stöd för att introducera för marknaden nya produkter	1,00			0,00					
S	CO28	Forskning, innovation: Antal företag som får stöd för att introducera för marknaden nya produkter	50,00			50,00					
F	CO29	Forskning, innovation: Antal företag som får stöd för att introducera för företaget nya produkter	1,00			0,00					
S	CO29	Forskning, innovation: Antal företag som får stöd för att introducera för företaget nya produkter	52,00			50,00					
F	7	Företag som infört miljöledningssystem	0,00			0,00					
S	7	Företag som infört miljöledningssystem	15,00			0,00					
F	8	Företag som infört energieffektiviseringsprogram	0,00			0,00					
S	8	Företag som infört energieffektiviseringsprogram	30,00			0,00					

Insatsområde	2 - Delaktighet och kompetens
Investeringsprioritering	8i - tillgång till anställning för arbetssökande och icke-förvärvsarbetande, inbegripet långtidsarbetslösa och personer långt från arbetsmarknaden, även genom lokala sysselsättningsinitiativ och stöd till arbetskraftens rörlighet

Tabell 2A: Gemensamma resultatindikatorer för ESF (per insatsområde, investeringsprioritering och regionkategori). Uppgifter om alla gemensamma ESF-resultatindikatorer (med och utan mål) ska rapporteras uppdelade efter kön. För ett insatsområde för tekniskt stöd rapporteras bara de gemensamma indikatorer som ett mål satts upp för. - 2 / 8i

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Gemensam aktivitetsindikator som använts som grund för fastställande av mål	Måttenhet för utgångsvärde och mål	Målvärde (2023)			Kumulativt värde			Måluppfyllelse			2017	
					Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
CR01	icke-förvärvsarbetande som söker arbete efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						0,00	0,00	0,00				0,00	0,00
CR01	icke-förvärvsarbetande som söker arbete efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	CO03 icke-förvärvsarbetande	Antal	30,00	18,00	12,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR02	deltagare i utbildning efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade		Antal	50,00	25,00	25,00	4,00	2,00	2,00	0,08	0,08	0,08	0,00	0,00
CR03	deltagare som erhåller en kvalifikation efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						13,00	8,00	5,00				5,00	2,00
CR04	Deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagare, efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						7,00	4,00	3,00				3,00	2,00
CR05	Missgynnade deltagare som söker arbete, studerar, erhåller en kvalifikation, deltar i sysselsättning, inklusive egenföretagande, efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						13,00	8,00	5,00				5,00	2,00

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Gemensam aktivitetsindikator som använts som grund för fastställande av mål	Måttenhet för utgångsvärde och mål	Målvärde (2023)			Kumulativt värde			Måluppfyllelse			2017	
					Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
CR06	deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						6,00	3,00	3,00				3,00	3,00
CR06	deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	CO01 Arbetslösa, inklusive långtidsarbetslösa	Antal	35,00	20,00	15,00	1,00	0,00	1,00	0,03	0,00	0,07	0,00	1,00
CR07	deltagare med förbättrad arbetsmarknadssituation sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						0,00	0,00	0,00				0,00	0,00
CR08	deltagare över 54 år i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						0,00	0,00	0,00				0,00	0,00
CR09	missgynnade deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						0,00	0,00	0,00				0,00	0,00

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	2016		2015		2014	
			Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
CR01	icke-förvärvsarbete som söker arbete efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR01	icke-förvärvsarbete som söker arbete efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR02	deltagare i utbildning efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	2,00	2,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR03	deltagare som erhåller en kvalifikation efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	3,00	3,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR04	Deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagare, efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR05	Missgynnade deltagare som söker arbete, studerar, erhåller en kvalifikation, deltar i sysselsättning, inklusive egenföretagande, efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	3,00	3,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	2016		2015		2014	
			Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
CR06	deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR06	deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR07	deltagare med förbättrad arbetsmarknadssituation sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR08	deltagare över 54 år i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR09	missgynnade deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Tabell 2C : Programspecifika resultatindikatorer för ESF och sysselsättningsinitiativet för unga

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Måttenhet för indikatorn	Aktivitetsindikator som använts som grund för att fastställa mål	Måttenhet för utgångsvärde och mål	Målvärde (2023)			Måluppfyllelse			2017						
						Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Kumulativt värde			Totalt för året			Kvalitativa
						Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	
05	Deltagare i utbildning som leder till en examen, en lärlingsutbildning eller en praktikplats 6 mån efter att de lämnat projektet	Mer utvecklade	Antal	CO01 Arbetslösa, inklusive långtidsarbetslösa	Antal	50,00	25,00	25,00	0,02	0,00	0,04	1,00	0,00	1,00	1,00	0,00	1,00	

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	2016						2015							
			Kumulativt värde			Totalt för året			Kvalitativa	Kumulativt värde			Totalt för året			Kvalitativa
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor		Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	
05	Deltagare i utbildning som leder till en examen, en lärlingsutbildning eller en praktikplats 6 mån efter att de lämnat projektet	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00					0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	2014								
			Kumulativt värde			Totalt för året			Kvalitativa		
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor			
05	Deltagare i utbildning som leder till en examen, en lärlingsutbildning eller en praktikplats 6 mån efter att de lämnat projektet	Mer utvecklade	0,00	0,00		0,00	0,00				

Tabell 4A : Gemensamma aktivitetsindikatorer för ESF och sysselsättningsinitiativet för unga - 2 / 8i

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Målvärde (2023)			Kumulativt värde			Måluppfyllelse			2017		
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor
CO01	Arbetslösa, inklusive långtidsarbetslösa	Mer utvecklade	110,00	55,00	55,00	29,00	16,00	13,00	0,26	0,29	0,24	15,00	8,00	7,00
CO02	långtidsarbetslösa	Mer utvecklade				29,00	16,00	13,00				15,00	8,00	7,00
CO03	icke-förvärvsarbetande	Mer utvecklade	40,00	20,00	20,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO04	icke-förvärvsarbetande som inte deltar i allmän eller yrkesinriktad utbildning	Mer utvecklade				0,00	0,00	0,00				0,00	0,00	0,00
CO05	anställda, inklusive egenföretagare	Mer utvecklade				0,00	0,00	0,00				0,00	0,00	0,00

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Målvärde (2023)			Kumulativt värde			Måluppfyllelse			2017		
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor
CO06	under 25 år	Mer utvecklade	50,00	25,00	25,00	9,00	6,00	3,00	0,18	0,24	0,12	6,00	4,00	2,00
CO07	över 54 år	Mer utvecklade				4,00	1,00	3,00				2,00	0,00	2,00
CO08	över 54 år som är arbetslösa, inbegripet långtidsarbetslösa, eller icke förvärvsarbetande som inte deltar i allmän eller yrkesinriktad utbildning	Mer utvecklade				4,00	1,00	3,00				2,00	0,00	2,00
CO09	med primärskoleutbildning (ISCED 1) eller grundskoleutbildning (ISCED 2)	Mer utvecklade	100,00	50,00	50,00	10,00	5,00	5,00	0,10	0,10	0,10	6,00	3,00	3,00
CO10	med gymnasieutbildning (ISCED 3) eller eftergymnasial utbildning (ISCED 4)	Mer utvecklade	50,00	25,00	25,00	17,00	10,00	7,00	0,34	0,40	0,28	7,00	4,00	3,00
CO11	med högskoleutbildning (ISCED 5–8)	Mer utvecklade				2,00	1,00	1,00				2,00	1,00	1,00
CO12	deltagare som lever i hushåll där ingen förvärvsarbetar	Mer utvecklade				20,00	11,00	9,00				9,00	5,00	4,00
CO13	deltagare som lever i hushåll där ingen förvärvsarbetar och som har försörjningsansvar för barn	Mer utvecklade				3,00	1,00	2,00				3,00	1,00	2,00
CO14	deltagare som är ensamstående och har försörjningsansvar för barn	Mer utvecklade				3,00	1,00	2,00				1,00	0,00	1,00
CO15	migranter, deltagare med utländsk bakgrund, minoriteter (inklusive marginaliserade grupper som romer)	Mer utvecklade	50,00	25,00	25,00	5,00	3,00	2,00	0,10	0,12	0,08	2,00	1,00	1,00
CO16	personer med funktionsnedsättning	Mer utvecklade				6,00	2,00	4,00				0,00	0,00	0,00
CO17	andra missgynnade grupper	Mer utvecklade				20,00	12,00	8,00				15,00	8,00	7,00
CO18	hemlösa eller utestängda från bostadsmarknaden	Mer utvecklade				0,00	0,00	0,00				0,00	0,00	0,00
CO19	från landsbygdsområden	Mer utvecklade				29,00	16,00	13,00				15,00	8,00	7,00
CO20	antalet projekt som helt eller delvis genomförs av arbetsmarknadens parter eller icke-statliga organisationer	Mer utvecklade				1,00						0,00		
CO21	antalet projekt som inriktas på kvinnors varaktiga deltagande och avancemang i arbetslivet	Mer utvecklade				1,00						0,00		
CO22	antalet projekt som riktar sig till offentliga förvaltningar eller offentliga	Mer utvecklade				0,00						0,00		

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Målvärde (2023)			Kumulativt värde			Måluppfyllelse			2017		
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor
	tjänster på nationell, regional eller lokal nivå													
CO23	antalet understödda mikroföretag, små och medelstora företag (inbegripet kooperativa företag och företag i den sociala ekonomin)	Mer utvecklade				0,00						0,00		
	Totalt antal deltagare					29,00						15,00		

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	2016			2015			2014		
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor
CO01	Arbetslösa, inklusive långtidsarbetslösa	Mer utvecklade	14,00	8,00	6,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO02	långtidsarbetslösa	Mer utvecklade	14,00	8,00	6,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO03	icke-förvärvsarbete	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO04	icke-förvärvsarbete som inte deltar i allmän eller yrkesinriktad utbildning	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO05	anställda, inklusive egenföretagare	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO06	under 25 år	Mer utvecklade	3,00	2,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO07	över 54 år	Mer utvecklade	2,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO08	över 54 år som är arbetslösa, inbegripet långtidsarbetslösa, eller icke förvärvsarbete som inte deltar i allmän eller yrkesinriktad utbildning	Mer utvecklade	2,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO09	med primärskoleutbildning (ISCED 1) eller grundskoleutbildning (ISCED 2)	Mer utvecklade	4,00	2,00	2,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO10	med gymnasieutbildning (ISCED 3) eller eftergymnasial utbildning (ISCED 4)	Mer utvecklade	10,00	6,00	4,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO11	med högskoleutbildning (ISCED 5–8)	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO12	deltagare som lever i hushåll där ingen förvärvsarbetar	Mer utvecklade	11,00	6,00	5,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO13	deltagare som lever i hushåll där ingen förvärvsarbetar och som har försörjningsansvar för barn	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO14	deltagare som är ensamstående och har försörjningsansvar för barn	Mer utvecklade	2,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO15	migranter, deltagare med utländsk bakgrund, minoriteter (inklusive marginaliserade grupper som romer)	Mer utvecklade	3,00	2,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO16	personer med funktionsnedsättning	Mer utvecklade	6,00	2,00	4,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

CO17	andra missgynnade grupper	Mer utvecklade	5,00	4,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO18	hemlösa eller utestängda från bostadsmarknaden	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO19	från landsbygdsområden	Mer utvecklade	14,00	8,00	6,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO20	antalet projekt som helt eller delvis genomförs av arbetsmarknadens parter eller icke-statliga organisationer	Mer utvecklade	1,00			0,00					0,00	
CO21	antalet projekt som inriktas på kvinnors varaktiga deltagande och avancemang i arbetslivet	Mer utvecklade	1,00			0,00					0,00	
CO22	antalet projekt som riktar sig till offentliga förvaltningar eller offentliga tjänster på nationell, regional eller lokal nivå	Mer utvecklade	0,00			0,00					0,00	
CO23	antalet understödda mikroföretag, små och medelstora företag (inbegripet kooperativa företag och företag i den sociala ekonomin)	Mer utvecklade	0,00			0,00					0,00	
	Totalt antal deltagare		14,00			0,00					0,00	

Tabell 4B: Programspecifika aktivitetsindikatorer för ESF och sysselsättningsinitiativet för unga - 2

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Mätenhet	Målvärde (2023)			Kumulativt värde			Måluppfyllelse			2017		
				Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor
08	Totala antalet deltagare	Mer utvecklade	Antal	150,00	75,00	75,00	29,00	16,00	13,00	0,19	0,21	0,17	15,00	8,00	7,00

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	2016			2015			2014		
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor
08	Totala antalet deltagare	Mer utvecklade	14,00	8,00	6,00						

Insatsområde	2 - Delaktighet och kompetens
Investeringsprioritering	9i - aktiv delaktighet, inklusive för att främja lika möjligheter och aktivt deltagande samt förbättra anställningsbarheten

Tabell 2A: Gemensamma resultatindikatorer för ESF (per insatsområde, investeringsprioritering och regionkategori). Uppgifter om alla gemensamma ESF-resultatindikatorer (med och utan mål) ska rapporteras uppdelade efter kön. För ett insatsområde för tekniskt stöd rapporteras bara de gemensamma indikatorer som ett mål satts upp för. - 2 / 9i

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Gemensam aktivitetsindikator som använts som grund för fastställande av mål	Måttenhet för utgångsvärde och mål	Målvärde (2023)			Kumulativt värde			Måluppfyllelse			2017	
					Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
CR01	icke-förvärvsarbetande som söker arbete efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						0,00	0,00	0,00				0,00	0,00
CR02	deltagare i utbildning efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						0,00	0,00	0,00				0,00	0,00
CR03	deltagare som erhåller en kvalifikation efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						0,00	0,00	0,00				0,00	0,00
CR04	Deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagare, efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						4,00	1,00	3,00				1,00	3,00
CR05	Missgynnade deltagare som söker arbete, studerar, erhåller en kvalifikation, deltar i sysselsättning, inklusive egenföretagande, efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade		Antal	45,00	16,00	29,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR06	deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						0,00	0,00	0,00				0,00	0,00
CR06	deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	CO01 Arbetslösa, inklusive långtidsarbetslösa	Antal	45,00	16,00	29,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR07	deltagare med förbättrad arbetsmarknadssituation sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						0,00	0,00	0,00				0,00	0,00

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Gemensam aktivitetsindikator som använts som grund för fastställande av mål	Måttenhet för utgångsvärde och mål	Målvärde (2023)			Kumulativt värde			Måluppfyllelse			2017	
					Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
CR08	deltagare över 54 år i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade					0,00	0,00	0,00				0,00	0,00	
CR09	missgynnade deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade					0,00	0,00	0,00				0,00	0,00	

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	2016		2015		2014	
			Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
CR01	icke-förvärvsarbete som söker arbete efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR02	deltagare i utbildning efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR03	deltagare som erhåller en kvalifikation efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR04	Deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagare, efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR05	Missgynnade deltagare som söker arbete, studerar, erhåller en kvalifikation, deltar i sysselsättning, inklusive egenföretagande, efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR06	deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR06	deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR07	deltagare med förbättrad arbetsmarknadssituation sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR08	deltagare över 54 år i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR09	missgynnade deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Tabell 2C : Programspecifika resultatindikatorer för ESF och sysselsättningsinitiativet för unga

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Måttenhet för indikatorn	Aktivitetsindikator som använts som grund för att fastställa mål	Måttenhet för utgångsvärde och mål	Målvärde (2023)			Måluppfyllelse			2017						
						Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Kumulativt värde			Totalt för året			Kvalitativa
						Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	
04	Långtidsarbetslösa	Mer utvecklade	Antal	CO01 Arbetslösa, inklusive långtidsarbetslösa	Antal	60,00	25,00	25,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00				

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	2016						2015							
			Kumulativt värde			Totalt för året			Kvalitativa	Kumulativt värde			Totalt för året			Kvalitativa
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor		Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	
04	Långtidsarbetslösa	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	2014						
			Kumulativt värde			Totalt för året			Kvalitativa
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	
04	Långtidsarbetslösa	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	

Tabell 4A : Gemensamma aktivitetsindikatorer för ESF och sysselsättningsinitiativet för unga - 2 / 9i

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Målvärde (2023)			Kumulativt värde			Måluppfyllelse			2017		
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor
CO01	Arbetslösa, inklusive långtidsarbetslösa	Mer utvecklade				3,00	1,00	2,00				3,00	1,00	2,00
CO02	långtidsarbetslösa	Mer utvecklade	60,00			3,00	1,00	2,00	0,05			3,00	1,00	2,00
CO03	icke-förvärvsarbete	Mer utvecklade				20,00	7,00	13,00				20,00	7,00	13,00
CO04	icke-förvärvsarbete som inte deltar i allmän eller yrkesinriktad utbildning	Mer utvecklade				3,00	1,00	2,00				3,00	1,00	2,00
CO05	anställda, inklusive egenföretagare	Mer utvecklade				13,00	4,00	9,00				13,00	4,00	9,00
CO06	under 25 år	Mer utvecklade				5,00	2,00	3,00				5,00	2,00	3,00
CO07	över 54 år	Mer utvecklade				0,00	0,00	0,00				0,00	0,00	0,00
CO08	över 54 år som är arbetslösa, inbegripet långtidsarbetslösa, eller icke förvärvsarbete som inte deltar i allmän eller yrkesinriktad utbildning	Mer utvecklade				0,00	0,00	0,00				0,00	0,00	0,00
CO09	med primärskoleutbildning (ISCED 1) eller grundskoleutbildning (ISCED 2)	Mer utvecklade				6,00	3,00	3,00				6,00	3,00	3,00
CO10	med gymnasieutbildning (ISCED 3) eller eftergymnasial utbildning (ISCED 4)	Mer utvecklade				11,00	4,00	7,00				11,00	4,00	7,00
CO11	med högskoleutbildning (ISCED 5-8)	Mer utvecklade				19,00	5,00	14,00				19,00	5,00	14,00
CO12	deltagare som lever i hushåll där ingen förvärvsarbetar	Mer utvecklade	150,00	75,00	75,00	6,00	4,00	2,00	0,04	0,05	0,03	6,00	4,00	2,00
CO13	deltagare som lever i hushåll där ingen förvärvsarbetar och som har försörjningsansvar för barn	Mer utvecklade	150,00	75,00	75,00	4,00	2,00	2,00	0,03	0,03	0,03	4,00	2,00	2,00
CO14	deltagare som är ensamstående och har försörjningsansvar för barn	Mer utvecklade				4,00	1,00	3,00				4,00	1,00	3,00
CO15	migranter, deltagare med utländsk bakgrund, minoriteter (inklusive marginaliserade grupper som romer)	Mer utvecklade	250,00	125,00	125,00	32,00	10,00	22,00	0,13	0,08	0,18	32,00	10,00	22,00
CO16	personer med funktionsnedsättning	Mer utvecklade	150,00	75,00	75,00	2,00	0,00	2,00	0,01	0,00	0,03	2,00	0,00	2,00

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Målvärde (2023)			Kumulativt värde			Måluppfyllelse			2017		
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor
CO17	andra missgynnade grupper	Mer utvecklade				1,00	1,00	0,00				1,00	1,00	0,00
CO18	hemlösa eller utestängda från bostadsmarknaden	Mer utvecklade				0,00	0,00	0,00				0,00	0,00	0,00
CO19	från landsbygdsområden	Mer utvecklade				36,00	12,00	24,00				36,00	12,00	24,00
CO20	antalet projekt som helt eller delvis genomförs av arbetsmarknadens parter eller icke-statliga organisationer	Mer utvecklade				0,00						0,00		
CO21	antalet projekt som inriktas på kvinnors varaktiga deltagande och avancemang i arbetslivet	Mer utvecklade				0,00						0,00		
CO22	antalet projekt som riktar sig till offentliga förvaltningar eller offentliga tjänster på nationell, regional eller lokal nivå	Mer utvecklade				0,00						0,00		
CO23	antalet understödda mikroföretag, små och medelstora företag (inbegripet kooperativa företag och företag i den sociala ekonomin)	Mer utvecklade				0,00						0,00		
	Totalt antal deltagare					36,00						36,00		

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	2016			2015			2014		
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor
CO01	Arbetslösa, inklusive långtidsarbetslösa	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO02	långtidsarbetslösa	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO03	icke-förvärvsarbetande	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO04	icke-förvärvsarbetande som inte deltar i allmän eller yrkesinriktad utbildning	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO05	anställda, inklusive egenföretagare	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO06	under 25 år	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO07	över 54 år	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

CO08	över 54 år som är arbetslösa, inbegripet långtidsarbetslösa, eller icke förvärsarbetande som inte deltar i allmän eller yrkesinriktad utbildning	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO09	med primärskoleutbildning (ISCED 1) eller grundskoleutbildning (ISCED 2)	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO10	med gymnasieutbildning (ISCED 3) eller eftergymnasial utbildning (ISCED 4)	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO11	med högskoleutbildning (ISCED 5–8)	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO12	deltagare som lever i hushåll där ingen förvärsarbetar	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO13	deltagare som lever i hushåll där ingen förvärsarbetar och som har försörjningsansvar för barn	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO14	deltagare som är ensamstående och har försörjningsansvar för barn	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO15	migranter, deltagare med utländsk bakgrund, minoriteter (inklusive marginaliserade grupper som romer)	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO16	personer med funktionsnedsättning	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO17	andra missgynnade grupper	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO18	hemlösa eller utestängda från bostadsmarknaden	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO19	från landsbygdsområden	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO20	antalet projekt som helt eller delvis genomförs av arbetsmarknadens parter eller icke-statliga organisationer	Mer utvecklade	0,00			0,00			0,00		
CO21	antalet projekt som inriktas på kvinnors varaktiga deltagande och avancemang i arbetslivet	Mer utvecklade	0,00			0,00			0,00		
CO22	antalet projekt som riktar sig till offentliga förvaltningar eller offentliga tjänster på nationell, regional eller lokal nivå	Mer utvecklade	0,00			0,00			0,00		
CO23	antalet understödda mikroföretag, små och medelstora företag (inbegripet kooperativa företag och företag i den sociala ekonomin)	Mer utvecklade	0,00			0,00			0,00		
	Totalt antal deltagare		0,00			0,00			0,00		

Tabell 4B: Programspecifika aktivitetsindikatorer för ESF och sysselsättningsinitiativet för unga - 2

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Mätenhet	Målvärde (2023)			Kumulativt värde			Måluppfyllelse			2017		
				Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor
08	Totala antalet deltagare	Mer utvecklade	Antal	250,00	125,00	125,00	27,00	12,00	25,00	0,11	0,10	0,20	27,00	12,00	25,00

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	2016			2015			2014		
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor
08	Totala antalet deltagare	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Insatsområde	2 - Delaktighet och kompetens
Investeringsprioritering	10iii - Stärka lika tillgång till livslångt lärande för alla åldersgrupper i formella, icke-formella och informella sammanhang, höja arbetskraftens kunskaper, färdigheter och kompetens och främja flexibla utbildningsvägar inklusive genom yrkesvägledning och validering av förvärvad kompetens

Tabell 2A: Gemensamma resultatindikatorer för ESF (per insatsområde, investeringsprioritering och regionkategori). Uppgifter om alla gemensamma ESF-resultatindikatorer (med och utan mål) ska rapporteras uppdelade efter kön. För ett insatsområde för tekniskt stöd rapporteras bara de gemensamma indikatorer som ett mål satts upp för. - 2 / 10iii

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Gemensam aktivitetsindikator som använts som grund för fastställande av mål	Måttenhet för utgångsvärde och mål	Målvärde (2023)			Kumulativt värde			Måluppfyllelse			2017	
					Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
CR01	icke-förvärvsarbetsande som söker arbete efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						1,00	0,00	1,00				0,00	1,00
CR02	deltagare i utbildning efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						4,00	1,00	3,00				1,00	3,00
CR03	deltagare som erhåller en kvalifikation efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						476,00	160,00	316,00				160,00	316,00
CR03	deltagare som erhåller en kvalifikation efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	CO05 anställda, inklusive egenföretagare	Antal	500,00	200,00	300,00	476,00	160,00	316,00	0,95	0,80	1,05	160,00	316,00
CR04	Deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagare, efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						0,00	0,00	0,00				0,00	0,00
CR05	Missgynnade deltagare som söker arbete, studerar, erhåller en kvalifikation, deltar i sysselsättning, inklusive egenföretagande, efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						4,00	1,00	3,00				1,00	3,00
CR06	deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						0,00	0,00	0,00				0,00	0,00

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Gemensam aktivitetsindikator som använts som grund för fastställande av mål	Måttenhet för utgångsvärde och mål	Målvärde (2023)			Kumulativt värde			Måluppfyllelse			2017	
					Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
CR07	deltagare med förbättrad arbetsmarknadssituation sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						0,00	0,00	0,00				0,00	0,00
CR07	deltagare med förbättrad arbetsmarknadssituation sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	CO05 anställda, inklusive egenföretagare	Antal	100,00	40,00	60,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR08	deltagare över 54 år i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						0,00	0,00	0,00				0,00	0,00
CR09	missgynnade deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade						0,00	0,00	0,00				0,00	0,00

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	2016		2015		2014	
			Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
CR01	icke-förvärvsarbetande som söker arbete efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR02	deltagare i utbildning efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR03	deltagare som erhåller en kvalifikation efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR03	deltagare som erhåller en kvalifikation efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR04	Deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagare, efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR05	Missgynnade deltagare som söker arbete, studerar, erhåller en kvalifikation, deltar i sysselsättning, inklusive egenföretagande, efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR06	deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR07	deltagare med förbättrad arbetsmarknadssituation sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR07	deltagare med förbättrad arbetsmarknadssituation sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	2016		2015		2014	
			Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
CR08	deltagare över 54 år i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CR09	missgynnade deltagare i sysselsättning, inklusive egenföretagande, sex månader efter avslutad åtgärd	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Tabell 4A : Gemensamma aktivitetsindikatorer för ESF och sysselsättningsinitiativet för unga - 2 / 10iii

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Målvärde (2023)			Kumulativt värde			Måluppfyllelse			2017		
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor
CO01	Arbetslösa, inklusive långtidsarbetslösa	Mer utvecklade				0,00	0,00	0,00				0,00	0,00	0,00
CO02	långtidsarbetslösa	Mer utvecklade				0,00	0,00	0,00				0,00	0,00	0,00
CO03	icke-förvärsarbetande	Mer utvecklade				1,00	0,00	1,00				1,00	0,00	1,00
CO04	icke-förvärsarbetande som inte deltar i allmän eller yrkesinriktad utbildning	Mer utvecklade				1,00	0,00	1,00				1,00	0,00	1,00
CO05	anställda, inklusive egenföretagare	Mer utvecklade				516,00	177,00	339,00				40,00	17,00	23,00
CO06	under 25 år	Mer utvecklade				66,00	27,00	39,00				0,00	0,00	0,00
CO07	över 54 år	Mer utvecklade	50,00	25,00	25,00	62,00	18,00	44,00	1,24	0,72	1,76	13,00	8,00	5,00
CO08	över 54 år som är arbetslösa, inbegripet långtidsarbetslösa, eller icke förvärsarbetande som inte deltar i allmän eller yrkesinriktad utbildning	Mer utvecklade				0,00	0,00	0,00				0,00	0,00	0,00
CO09	med primärskoleutbildning (ISCED 1) eller grundskoleutbildning (ISCED 2)	Mer utvecklade	400,00	200,00	200,00	35,00	24,00	11,00	0,09	0,12	0,06	0,00	0,00	0,00
CO10	med gymnasieutbildning (ISCED 3) eller eftergymnasial utbildning (ISCED 4)	Mer utvecklade	340,00	170,00	170,00	331,00	111,00	220,00	0,97	0,65	1,29	18,00	10,00	8,00
CO11	med högskoleutbildning (ISCED 5–8)	Mer utvecklade	110,00	55,00	55,00	151,00	42,00	109,00	1,37	0,76	1,98	23,00	7,00	16,00
CO12	deltagare som lever i hushåll där ingen förvärsarbetar	Mer utvecklade				0,00	0,00	0,00				0,00	0,00	0,00
CO13	deltagare som lever i hushåll där ingen förvärsarbetar och som har försörjningsansvar för barn	Mer utvecklade				0,00	0,00	0,00				0,00	0,00	0,00
CO14	deltagare som är ensamstående och har försörjningsansvar för barn	Mer utvecklade				0,00	0,00	0,00				0,00	0,00	0,00
CO15	migranter, deltagare med utländsk bakgrund, minoriteter (inklusive marginaliserade grupper som romer)	Mer utvecklade				4,00	1,00	3,00				0,00	0,00	0,00

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Målvärde (2023)			Kumulativt värde			Måluppfyllelse			2017		
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor
CO16	personer med funktionsnedsättning	Mer utvecklade				0,00	0,00	0,00				0,00	0,00	0,00
CO17	andra missgynnade grupper	Mer utvecklade				0,00	0,00	0,00				0,00	0,00	0,00
CO18	hemlösa eller utestängda från bostadsmarknaden	Mer utvecklade				0,00	0,00	0,00				0,00	0,00	0,00
CO19	från landsbygdsområden	Mer utvecklade				517,00	177,00	340,00				41,00	17,00	24,00
CO20	antalet projekt som helt eller delvis genomförs av arbetsmarknadens parter eller icke-statliga organisationer	Mer utvecklade				1,00						0,00		
CO21	antalet projekt som inriktas på kvinnors varaktiga deltagande och avancemang i arbetslivet	Mer utvecklade				1,00						0,00		
CO22	antalet projekt som riktar sig till offentliga förvaltningar eller offentliga tjänster på nationell, regional eller lokal nivå	Mer utvecklade				0,00						0,00		
CO23	antalet understödda mikroföretag, små och medelstora företag (inbegripet kooperativa företag och företag i den sociala ekonomin)	Mer utvecklade				0,00						0,00		
	Totalt antal deltagare					517,00						41,00		

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	2016			2015			2014		
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor
CO01	Arbetslösa, inklusive långtidsarbetslösa	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO02	långtidsarbetslösa	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO03	icke-förvärvsarbetande	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO04	icke-förvärvsarbetande som inte deltar i allmän eller yrkesinriktad utbildning	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO05	anställda, inklusive egenföretagare	Mer utvecklade	476,00	160,00	316,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO06	under 25 år	Mer utvecklade	66,00	27,00	39,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

CO07	över 54 år	Mer utvecklade	49,00	10,00	39,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO08	över 54 år som är arbetslösa, inbegripet långtidsarbetslösa, eller icke förvärvsarbetslösa som inte deltar i allmän eller yrkesinriktad utbildning	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO09	med primärskoleutbildning (ISCED 1) eller grundskoleutbildning (ISCED 2)	Mer utvecklade	35,00	24,00	11,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO10	med gymnasieutbildning (ISCED 3) eller eftergymnasial utbildning (ISCED 4)	Mer utvecklade	313,00	101,00	212,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO11	med högskoleutbildning (ISCED 5–8)	Mer utvecklade	128,00	35,00	93,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO12	deltagare som lever i hushåll där ingen förvärvsarbetar	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO13	deltagare som lever i hushåll där ingen förvärvsarbetar och som har försörjningsansvar för barn	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO14	deltagare som är ensamstående och har försörjningsansvar för barn	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO15	migranter, deltagare med utländsk bakgrund, minoriteter (inklusive marginaliserade grupper som romer)	Mer utvecklade	4,00	1,00	3,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO16	personer med funktionsnedsättning	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO17	andra missgynnade grupper	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO18	hemlösa eller utestängda från bostadsmarknaden	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO19	från landsbygdsområden	Mer utvecklade	476,00	160,00	316,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CO20	antalet projekt som helt eller delvis genomförs av arbetsmarknadens parter eller icke-statliga organisationer	Mer utvecklade	1,00			0,00			0,00		
CO21	antalet projekt som inriktas på kvinnors varaktiga deltagande och avancemang i arbetslivet	Mer utvecklade	1,00			0,00			0,00		
CO22	antalet projekt som riktar sig till offentliga förvaltningar eller offentliga tjänster på nationell, regional eller lokal nivå	Mer utvecklade	0,00			0,00			0,00		
CO23	antalet understödda mikroföretag, små och medelstora företag (inbegripet kooperativa företag och företag i den sociala ekonomin)	Mer utvecklade	0,00			0,00			0,00		
	Totalt antal deltagare		476,00			0,00			0,00		

Tabell 4B: Programspecifika aktivitetsindikatorer för ESF och sysselsättningsinitiativet för unga - 2

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Mätenhet	Målvärde (2023)			Kumulativt värde			Måluppfyllelse			2017		
				Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor
05	Antal projekt avsedda för kvinnors varaktiga deltagande och framsteg i arbetslivet	Mer utvecklade	Antal	1,00			1,00	0,00	0,00	1,00			1,00		

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	2016			2015			2014			
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	
05	Antal projekt avsedda för kvinnors varaktiga deltagande och framsteg i arbetslivet	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Insatsområde	2 - Delaktighet och kompetens
Investeringsprioritering	10iv - Förbättra utbildningens relevans för arbetsmarknaden, underlätta övergången från utbildning till arbete, förstärka yrkesutbildningssystemen och deras kvalitet, inbegripet genom mekanismer för att förutse kompetensbehoven, anpassning av kursplaner och inrättande och utveckling av arbetsbaserade system för lärande, inbegripet system med både teori och praktik och lärlingssystem

Tabell 2C : Programspecifika resultatindikatorer för ESF och sysselsättningsinitiativet för unga

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Måttenhet för indikatorn	Aktivitetsindikator som använts som grund för att fastställa mål	Måttenhet för utgångsvärde och mål	Målvärde (2023)			Måluppfyllelse			2017							
						Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Kumulativt värde			Totalt för året			Kvalitativa	
												Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor		
01	Antal utbildningsanordnare som tar i bruk en ny metod eller ett nytt system	Mer utvecklade	Antal		Antal	2,00			0,00			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
03	System som används ännu 6 månader efter projektavslut	Mer utvecklade	Antal		Antal	2,00			0,00			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	2016						2015						
			Kumulativt värde			Totalt för året			Kvalitativa	Kumulativt värde			Totalt för året		
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor		Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor
01	Antal utbildningsanordnare som tar i bruk en ny metod eller ett nytt system	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
03	System som används ännu 6 månader efter projektavslut	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	2014						Kvalitativa
			Kumulativt värde			Totalt för året			
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	
01	Antal utbildningsanordnare som tar i bruk en ny metod eller ett nytt system	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
03	System som används ännu 6 månader efter projektavslut	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	

Tabell 4B: Programspecifika aktivitetsindikatorer för ESF och sysselsättningsinitiativet för unga - 2

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Mätenhet	Målvärde (2023)			Kumulativt värde			Måltuppfyllelse			2017		
				Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor
01	Antal enheter som deltar	Mer utvecklade	Antal	2,00			0,00	0,00	0,00	0,00			0,00	0,00	0,00

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	2016			2015			2014		
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor
01	Antal enheter som deltar	Mer utvecklade	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Prioriterade områden för tekniskt stöd

Insatsområde	3 - Tekniskt stöd

Tabell 4B: Programspecifika aktivitetsindikatorer för ESF och sysselsättningsinitiativet för unga - 3

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	Mätenhet	Målvärde (2023)			Kumulativt värde			Måluppfyllelse			2017		
				Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor
10	Deltagare i utbildning		Antal				0,00	0,00	0,00						
9	Personer med lön som finansieras med tekniskt stöd		Antal				2,00	1,00	1,00						

Id-nummer	Indikator	Regionkategori	2016			2015			2014		
			Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor
10	Deltagare i utbildning		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9	Personer med lön som finansieras med tekniskt stöd		2,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Tabell 3B: Antal företag som får stöd från det operativa programmet exklusive multipla bidrag till samma företag

Indikator	Antal företag som får stöd från det operativa programmet exklusive multipelt stöd
CO01 - Produktiv investering: Antal företag som får stöd	156
CO03 - Produktiv investering: Antal företag som får annat ekonomiskt stöd än bidrag	5
CO04 - Produktiv investering: Antal företag som får annat stöd än ekonomiskt	153
CO05 - Produktiv investering: Antal nya företag som får stöd	73

Tabell 5: Uppgifter om delmål och mål som fastställs i resultatramen

Insatsområde	Indikator	Id	Indikator	Mätenhet	Fond	Regionkategori	2017 Kumulativt värde totalt	2017 Kumulativt värde män	2017 Kumulativt värde kvinnor	2017 Årligen totalt	2017 Årligen totalt män	2017 Årligen totalt kvinnor
1	F	11	Totala stödberättigade utgifter som införts i redovisningssystemet av attesterande myndighet	Euro	Eruf	Mer utvecklade	955 060,19					
1	O	CO03	Produktiv investering: Antal företag som får annat ekonomiskt stöd än bidrag	Enterprises	Eruf	Mer utvecklade	5,00					
2	F	12	Totala stödberättigade utgifter som införts i redovisningssystemet av attesterande myndighet	Euro	ESF	Mer utvecklade	956 303,08					
2	O	08	Totala antalet deltagare	Antal	ESF	Mer utvecklade	65,00	28,00	37,00	51,00	20,00	31,00

Insatsområde	Indikator	Id	Indikator	Mätenhet	Fond	Regionkategori	2016 Kumulativt värde totalt	2015 Kumulativt värde totalt	2014 Kumulativt värde totalt	Anmärkingar
1	F	11	Totala stödberättigade utgifter som införts i redovisningssystemet av attesterande myndighet	Euro	Eruf	Mer utvecklade	481 858,68			Överföring av ekonomiska uppgifter artikel 112 EU 1303/2013
1	O	CO03	Produktiv investering: Antal företag som får annat ekonomiskt stöd än bidrag	Enterprises	Eruf	Mer utvecklade				
2	F	12	Totala stödberättigade utgifter som införts i redovisningssystemet av attesterande myndighet	Euro	ESF	Mer utvecklade	432 437,91			Överföring av ekonomiska uppgifter artikel 112 EU 1303/2013
2	O	08	Totala antalet deltagare	Antal	ESF	Mer utvecklade	14,00	0,00	0,00	Det totala antalet deltagare kumulativt värde totalt 2017 skall vara 582 deltagare. I tabellen saknas uppgift om antal deltagare från investeringsprioritering 10iii 517 stycken.

Insatsområde	Indikator	Id	Indikator	Mätenhet	Fond	Regionkategori	Delmål för 2018 män	Delmål för 2018 män	Delmål för 2018 kvinnor	Slutmål (2023) totalt	Slutmål (2023) män	Slutmål (2023) kvinnor
1	F	11	Totala stödberättigade utgifter som införts i redovisningssystemet av attesterande myndighet	Euro	Eruf	Mer utvecklade	820 000,00			4 645 076,00		
1	O	CO03	Produktiv investering: Antal företag som får annat ekonomiskt stöd än bidrag	Enterprises	Eruf	Mer utvecklade	6,00			20,00		
2	F	12	Totala stödberättigade utgifter som införts i redovisningssystemet av attesterande myndighet	Euro	ESF	Mer utvecklade	935 540,00			5 004 284,00		
2	O	08	Totala antalet deltagare	Antal	ESF	Mer utvecklade	480	240	240	1 250,00	625,00	625,00

3.4. Ekonomiska uppgifter (artikel 50.2 i förordning (EU) nr 1303/2013)

Tabell 6: Finansiella uppgifter på insatsområdes- och programnivå

(i enlighet med tabell 2 i bilaga II till kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1011/2014 (Modell för överföring av ekonomiska uppgifter)

Insatsområde	Fond	Regionkategori	Beräkningsgrund	Summa fond	Medfinansieringsgrad	Total stödberättigande kostnad för insatser som valts ut för stöd	Andel av det totala anslaget som de valda insatserna omfattar	Offentlig stödberättigande kostnad för insatser som valts ut för stöd	Totala stödberättigande utgifter som deklarerats av stödmottagare till den förvaltande myndigheten	Andel av det totala anslaget som omfattas av stödberättigande utgifter som deklarerats av stödmottagare	Antal utvalda insatser
1	Eruf	Mer utvecklade	Offentliga	4 645 076,00	50,00	2 330 149,06	50,16%	2 330 149,06	955 060,19	20,56%	11
2	ESF	Mer utvecklade	Offentliga	5 004 284,00	50,00	4 001 621,80	79,96%	4 001 621,80	956 303,08	19,11%	12
3	ESF	Mer utvecklade	Offentliga	399 640,00	50,00	399 640,00	100,00%	399 640,00	168 153,29	42,08%	1
Summa	Eruf	Mer utvecklade		4 645 076,00	50,00	2 330 149,06	50,16%	2 330 149,06	955 060,19	20,56%	11
Summa	ESF	Mer utvecklade		5 403 924,00	50,00	4 401 261,80	81,45%	4 401 261,80	1 124 456,37	20,81%	13
Slutsumma				10 049 000,00	50,00	6 731 410,86	66,99%	6 731 410,86	2 079 516,56	20,69%	24

4. UTVÄRDERINGSSAMMANFATTNING

Sammanfattning av resultaten av alla utvärderingar av programmet som har blivit tillgängliga under föregående räkenskapsår, med uppgift om titeln på och referensperioden för de utvärderingsrapporter som använts.

Nordregio lämnade i april 2017 *Utvärderarnas första delrapport per 31.12.2016* i enlighet med programmets utvärderingsplan och inom ramen för sitt uppdrag. Utvärderingen omfattade åren 2015-2016.

I förvaltningsmyndighetens fördjupade genomföranderapport 2016 presenterades en längre sammanfattning av utvärderarnas arbete, rapport och slutsatser.

Informations- och kommunikationsinsatserna var enligt utvärderarna och i enlighet med programmets utvärderingsplan i fokus under den första utvärderingsfasen av programmet.

I analysen av strukturfondsprogrammets finansiella genomförande och indikatorerna noterade utvärderarna inledningsvis betydelsen av programmets storlek och att de makroekonomiska indikatorerna för Åland kommer att påverkas av betydligt tyngre trender än vilka projekt som implementeras. Det betyder att det blir mycket svårt att bedöma vilka effekter projekten inom programmet har på den makroekonomiska utvecklingen. Utvärderarna föreslog att man i den fortsatta programimplementeringen bör beakta de ovan nämnda makroekonomiska indikatorerna i sitt sammanhang. Åland kommer sannolikt att påverkas av fortsatt turbulens inom den globala ekonomin - oberoende av hur strukturfondsprogrammet genomförs. Samtidigt är det viktigt att konstatera att vissa av projekten inom programmet - åtminstone i viss mån - kan komma att få en positiv inverkan på situationen inom programområdet.

Förvaltningsmyndigheten presenterade sin analys av rapporten på övervakningskommitténs möte i november 2017 och konstaterade inledningsvis att utvärderingens första del fokuserat extra på kommunikationsåtgärderna kring programmet då själva genomförandet ännu inte fortskridit så långt att resultat är möjliga att utvärdera.

I utvärderarnas rekommendationer lyftes speciellt fram betydelsen av kommunikation och information kring programmet och de tillgängliga programmedel som ännu finns att söka. Lika viktigt poängterade utvärderarna information om goda projektexempel i syfte att sprida kunskapen till övriga potentiella stödmottagare.

Förvaltningsmyndigheten konstaterade att dialogen med stödmottagarna och det personliga bemötandet är viktigt. Information om goda projektexempel blir viktiga åtgärder i det fortsatta programarbetet.

Inför kommande utlysningar av återstående programfinansiering kan en portföljanslys av redan godkända projekt identifiera luckor som behöver fyllas för att nå programmålen.

Den återstående tillgängliga programfinansieringen behöver därför aktivt styras mot sådana projekt. Det innebär vid nästa utlysning en mer detaljerad beskrivning av möjligt projektinnehåll.

Förvaltningsmyndigheten kommer även tillsammans med utvärderarnas förslag planera ett framtida lärandeseminarium kring finansieringsinstrumentet riskkapital.

6. PROBLEM SOM PÅVERKAR PROGRAMMETS RESULTAT OCH ÅTGÄRDER SOM VIDTAGITS (ARTIKEL 50.2 I FÖRORDNING (EU) NR 1303/2013)

a) Problem som påverkar programmets resultat och åtgärder som vidtagits

Förvaltningsmyndighetens ärendehanterings- och informationssystem för projektstöden är i dagsläget driftsatt men väsentliga delar är ännu under utveckling såsom hantering av återkrav, uppföljning och rapportering. Den centrala genomförandefasen i ärendehanteringsprocessen för ansökan, tilldelning och betalning har färdigställts. Trots förseningar i utvecklandet av informationssystemet bedöms programimplementeringen och måluppfyllelsen ur förvaltningsmyndighetens synvinkel inte ha påverkats negativt och manuella rutiner för uppföljning och rapportering har införts.

Förvaltande myndighet har fört kontinuerliga diskussioner med förvaltarna för det offentliga riskkapitalet kring den fastslagna investeringsstrategin samt dokumentering av rutiner och arbetsprocesser samt rapportering. Det kan konstaterats att det finns ett intresse för och efterfrågan på åtgärden men att processen innan investeringarna kan genomföras och slutföras innefattar flera steg som tar relativt lång tid. Förvaltande myndighet konstaterar att mera proaktiva insatser behövs för att marknadsföra instrumentet och locka privata oberoende privata investerare för att snabba upp processen från beslut till verkställighet.

Inom området som delfinansieras från socialfonden har en del projekt haft problem med att få indikatorerna korrekt ifyllda då det varit svårt att få in svar av alla deltagare, vilket har inneburit längre handläggningstider hos förvaltningsmyndigheten och fördröjningar av programmets resultatrapportering. Flera uppföljningsmöten har hållits med de projekt som upplevt störst problem och under 2017 har också instruktionerna till projektägarna förbättrats.

Förvaltande myndighet noterar även att det högst troligt kommer att bli svårt att nå resultatmålen inom de särskilda målen för arbetslöshet och för minskad risk för marginalisering. Kommande utlysning blir därför mer skraddarsydd för att uppnå så bra resultat som möjligt.

7. SAMMANFATTNING FÖR ALLMÄNHETEN

Kommissionen godkände den 15 december 2017 landskapsregeringens förslag till en liten ökning och omfördelning av socialfondens finansieringsram i Ålands operativprogram ”Entreprenörskap och kompetens” för programperioden 2014-2020. Programmet som delfinansieras från Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) och Europeiska socialfonden (ESF) har nu genomförts under en tre årsperiod.

Den justerade programbudgeten uppgår till sammanlagt 10 049 000 euro varav hälften finansieras från fonderna och den andra hälften från Ålands landskapsregering.

I april 2017 lämnade programmets utvärderare sin första delrapport

http://www.regeringen.ax/sites/www.regeringen.ax/files/attachments/page/str_fond_version_final_nordregio_med_annex_2_0.pdf

I sina slutsatser är utvärderarna försiktiga kring en utvärdering av effekterna av programmet i ett så tidigt skede men lämnade rekommendationer kring det fortsatta programarbetet med fokus på kommunikationen och information. Nästa delrapport kommer under våren 2019.

Vid utgången av år 2017 har landskapsregeringen fattat beslut om drygt 6,7 miljoner euro eller 67 procent av programmets finansieringsram. En femtedel av programbudgeten har verkställts och nått slutmottagarna.

Drygt 3 miljoner euro är öronmärkt till Ålands Utvecklings Ab som förvaltare av finansieringsinstrumentet ”Offentligt riskkapital”. Bolaget har hittills investerat riskkapital i fem bolag om totalt 0,369 miljoner euro. Budgeten för projektstöden delfinansierade från regionalfonden är i sin helhet uppbokad. Inom ramen för socialfondens insatsområde Delaktighet och kompetens återstår en dryg miljon euro att bevilja. 80 procent av budgeten är bunden.

Projekten med finansiering från regionalfonden är inriktade på tillväxt, innovation och konkurrens i små och medelstora företag på Åland. De preliminära resultaten för projekten delfinansierade från regionalfonden visar att dessa är på rätt väg och till vissa delar är resultat redan uppnått. Vid utgången av 2017 har 156 små och medelstora företag på Åland få ta del av de pågående projektens aktiviteter och kunskapsstöd. 73 av dessa företag är att betrakta som nya d.v.s. de har inte varit aktiva på marknaden längre än tre år.

En tredjedel av de deltagande företagen avser introducera en ny produkt/tjänst i företaget och lite mindre än 10 procent avser introducera den på marknaden utanför Åland.

Business Lab Åland startade upp sin verksamhet redan 2015 och har under 2017 fortsatt med att erbjuda plats för driftiga entreprenörer som vill utveckla sitt företag med tydlig tillväxtambition. Deltagarna i projektet erbjuds partnerprogram, individuell och gruppvis coachning samt hjälp med marknadsföring och PR. Arbetsmetoderna har under året ytterligare utvecklats med seminarier och agila träffar för att bygga nätverk. Deltagarnas produkter har under året utvecklats inom området försäljning gällande digitala applikationer, webbaserad transporttjänst och lokala turistkoncept.

Högskolan på Åland fortsätter samarbetet med åländska företagare och forskningsexpertis inom projektet "Åland Sailing Robots". Projektet är tvärvetenskapligt och knyter samman bland annat maskinteknik, sjöfart, elektroteknik och informationsteknik. Projektet ska resultera i en mobil plattform, som är autonom och använder vind- och sol som energikälla. Seglande robotar har potential att bli ett kostnadseffektivt och miljövänligt alternativ för havsforskning, övervakning och vissa transporter. Projektet främjar tillväxt genom samverkan med näringslivet. I anslutning till projektet utvecklas en ny produkt, en solpanel som följer solen, avsedd för montage på flyttbara/rörliga objekt såsom fritidsbåtar, husbilar eller husvagnar.

Ålands Näringsliv r.f. har skapat en samlande enhet för rådgivning och affärsstöd för de åländska företagen. Projektet har efter två verksamhetsår involverat totalt 138 företag vilka erbjudits starta eget och företagsrådgivning, affärsnätverk, affärsutveckling och olika spetsaktiviteter. Under sommaren har konceptet sommarlovsentreprenörerna lockat ungdomar att pröva på företagandet. Ett mentorprogram är under planering och förberedande aktiviteter har vidtagits under året.

Ålands Teknologi- och energicentrum (Åltec) har under 2016-2017 bedrivit ett utvecklingsprojekt med fokus på att förstärka konkurrenskraften hos den breda basen av SMF. Projektet har lagt grunden för att utveckla energirådgivningstjänster inom ramen för energikontor på Åland och samtidigt deltagit i arbetet med att lyfta fram Åland som ett möjligt testområde för smarta energisystem i ett stort landsomfattande projekt för en smart energiplattform.

Inom de områden som finansieras av socialfonden har två projekt slutförts under året. Det ena var ett projekt som drevs av Ålands Näringsliv, kallat "Välkommen in" och som syftade till att ge framför allt butiksanställda en kompetenshöjning och ny syn på marknadsföring och det andra var ett projekt som lyfte fram möjligheterna kring mera samarbete och samkörning av undervisningen i skärgårdsskolorna med hjälp av ny teknik, kallat "En flexibel grundskola". Sammanlagt 476 personer deltog i "Välkommen in" medan det andra projektet var ett bygge av ett nytt system och således inte hade några direkta deltagare.

Emmaus Åland r.f. driver ett projekt som riktar sig till långtidsarbetslösa och syftar till att få ut dem på den öppna arbetsmarknaden genom att skapa praktikplatser hos olika företag. Projektet är baserat i storköksmiljö, öppet även för externa gäster med grundtanken att minska på matsvinnet.

Inom det särskilda målet som riktar sig till projekt som ska minska risken för marginalisering pågick under året två projekt. Det större av dem drevs av Medis och bygger vidare på erfarenheterna från två projekt under föregående programperiod. I det nu pågående projektet går dock Medis ett steg längre och skapar egna digitala läromedel att användas vid närstudier men även på distans. Det andra projektet inom detta särskilda mål är ett projekt som Mise är ägare till. Det bygger i sin tur på en förstudie som gjordes 2016 och syftar till att minska på avfallet och öka återanvändningsgraden av olika material, i första hand textil. Projektet drivs i samarbete med Emmaus och Fixtjänst och pågår tom. juni 2018. 20 procent av socialfundsbudgeten är öronmärkt för det här särskilda målet.

Det särskilda målet kallat *Uppgradering av kunskaper, färdigheter och kompetens hos arbetskraften* har lockat flest ansökningar och under 2017 pågick sex stycken projekt. Det ovannämnda projektet "Välkommen in" ingår i den här gruppen och vidare har ÅCA drivit ett projekt som håller på att avslutas. Där har personalen fått en dos kompetenshöjning och det har satsats på kvalitetssäkring för att nå nya kunder. Ålands Yrkesgymnasium driver tre stycken projekt av vilka två syftar till kompetenshöjning hos lärare och personal genom dels skapande av rutiner för utbildning av examensmästare, dels det andra projektet som syftar till att skapa förutsättningar för att bedriva undervisningen ur ett mer helhetsperspektiv. Det tredje projektet som ägs av Yrkesgymnasiet har som mål att fortbilda 24 st mathantverkare och är ett samarbete

med hela Svensk-Finland. Företagsam skärgård driver ett kompetenshöjningsprojekt riktat till företag i skärgården.

Det fjärde särskilda målet, *Flexibla och relevanta utbildningssystem* hade under året två projekt. Det ena avslutades under året och resulterade i ett mer flexibelt undervisningssystem bland skärgårdsskolorna genom användande av ny teknik. Det andra projektet ägs av Ålands landskapsregering och ska skapa ett system som ger studievägledarna mera verktyg för sin verksamhet och samtidigt förbättra samarbetet mellan olika myndigheter.

8. RAPPORT OM GENOMFÖRANDE AV FINANSIERINGSINSTRUMENT

I. Från vilket program och vilken prioritering eller åtgärd ESI-fondernas stöd kommer (artikel 46.2 a i förordning (EU) nr 1303/2013)	
1. Insatsområden eller prioriterade åtgärder som stöder finansieringsinstrumentet, inklusive fondandelsfond i ESI-fondsprogrammet.	
1.1. Insatsområde som stöder finansieringsinstrumentet i ESI-fondsprogrammet	1 - Entreprenörskap och innovation
2. Namnet på den eller de ESI-fonder som stöder finansieringsinstrumentet inom insatsområdet eller den prioriterade åtgärden	Eruf
3. Det eller de tematiska mål som avses i artikel 9 första stycket i förordning (EU) nr 1303/2013 och som får stöd från finansieringsinstrumentet	01 - Stärka forskning, teknisk utveckling och innovation
3.1 ESI-medel som anslagits i finansieringsöverenskommelser från det individuella tematiska mål som valts i fält 3 (valfritt)	1 509 650,00
4. Andra ESI-fondprogram som ger bidrag till finansieringsinstrumentet	
4.1. CCI-numret för varje övrigt ESI-fondprogram som ger bidrag till finansieringsinstrumentet	2014FI05M2OP001
30. Datum för slutförande av förhandsbedömningen	2015-maj-12
31. Val av organ som genomför finansieringsinstrumentet	
31.1. Har urval- eller utnämningprocessen redan inletts	Ja
II. Beskrivning av finansieringsinstrumentet och genomförandebestämmelserna (artikel 46.2 b i förordning (EU) nr 1303/2013)	

5. Finansieringsinstrumentets namn	Offentligt riskkapital med finansiering från europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf)
6. Den officiella adressen/företagsadressen (land och stad) för finansieringsinstrumentet	Finland, Åland, Mariehamn
7. Genomförandebestämmelser	
7.1. Finansieringsinstrument som inrättats på unionsnivå och förvaltas direkt eller indirekt av kommissionen vilka avses i artikel 38.1 a i förordning (EU) nr 1303/2013, och som får bidrag från ESI-fondsprogrammet.	Nej
7.1.1. Namnet på finansieringsinstrument på unionsnivå	
7.2. Finansieringsinstrument som inrättats på nationell, regional, transnationell eller gränsöverskridande nivå och som förvaltas av den förvaltande myndigheten eller på dess ansvar i enlighet med artikel 38.1 b och som får bidrag från ESI-fondsprogrammet enligt artikel 38.4 a–c i förordning (EU) nr 1303/2013	Investering i kapital hos befintliga eller nyinrättade juridiska personer
8. Typ av finansiellt instrument	Särskild fond
8.1. Skräddarsydda instrument eller finansieringsinstrument som är förenliga med standardvillkor, dvs. instrument färdig att använda ("off-the-shelf").	Skräddarsydd
9. Typ av produkter från finansieringsinstrument: lån, mikrolån, garantier, investeringar i eget kapital eller därmed likställt kapital, övriga finansiella produkter eller annat stöd som kombinerats inom ramen för finansieringsinstrumentet i enlighet med artikel 37.7 i förordning (EU) nr 1303/2013	
9.0.1. Lån (\geq 25 000 euro)	Nej
9.0.2. Mikrolån ($<$ 25 000 euro och tillhandahållit till mikroföretag) i enlighet med to SEK(2011) 298 slutlig	Nej
9.0.3. Garantier	Nej
9.0.4. Investeringar	Ja
9.0.5. Investeringar i eget kapital	Nej
9.0.6. Andra finansiella produkter	Nej
9.0.7. Annat stöd som kombinerats med ett finansieringsinstrument	Nej

9.1. Beskrivning av övriga finansiella produkter	
9.2. Annat stöd som kombinerats inom ramen för finansieringsinstrumentet: bidrag, räntesubvention eller subvention av garantiavgift i enlighet med artikel 37.7 i förordning (EU) nr 1303/2013	
10. Finansieringsinstrumentets rättsliga status enligt artikel 38.6 i förordning (EU) nr 1303/2013 (endast för finansieringsinstrument som avses i artikel 38.4 b): förvaltningskonton som öppnats i genomförandeorganets namn och för den förvaltande myndighetens räkning, eller en separat ekonomisk enhet inom ett finansinstitut	
III. Organ som genomför finansieringsinstrument som avses i artikel 38.1 a och 38.4 a–c i förordning (EU) nr 1303/2013 och de finansiella intermediärer som avses i artikel 38.5 i förordning (EU) nr 1303/2013 (artikel 46.2 c i förordning (EU) nr 1303/2013)	
11. Organ som genomför finansieringsinstrumentet	
11.1. Typ av genomförandeorgan i enlighet med artikel 38.4 i förordning (EU) nr 1303/2013: a) befintlig eller nyinrättad juridisk person som inrättats för att genomföra finansieringsinstrument, b) ett organ body som anförtrotts genomförandet, c) förvaltande myndighet som utför genomförandet direkt (endast för lån och garantier).	Befintlig eller nyinrättad juridisk person
11.1.1. Namnet på det organ som genomför finansieringsinstrumentet	Ålands Utvecklings Ab
11.1.2. Den officiella adressen/företagsadressen (land och stad) för det organ som genomför finansieringsinstrumentet	Elverksgatan10, AX-22100 Mariehamn
12. Förfarande för val av organ som genomför finansieringsinstrumentet: offentlig upphandling, annat förfarande	Annat
12.1. Beskrivning av annat förfarande för val av organ som genomför finansieringsinstrumentet	Öppet ansökningsförfarande 15.5 - 5.6 2016 med utlysning på landskapsregeringens hemsida och annonsering i de lokala tidningarna
13. Datum för undertecknandet av finansieringsavtalet med det organ som genomför finansieringsinstrumentet	2015-dec-08
IV. Det totala programbidraget per prioritering eller åtgärd som utbetalats till finansieringsinstrumentet och förvaltningskostnader som uppstått eller förvaltningsavgifter som betalats ut (artikel 46.2 d och e i förordning (EU) nr 1303/2013)	

14. Det totala programbidrag som anslagits i finansieringsavtalet (i euro)	3 019 300,00
14.1. varav bidrag från ESI-fonderna (i euro)	1 509 650,00
14.1.1. varav bidrag från Eruf (i euro) (valfritt)	1 509 650,00
14.1.2. varav bidrag från Sammanhållningsfonden (i euro) (valfritt)	
14.1.3. varav bidrag från ESF (i euro) (valfritt)	
14.1.4. varav bidrag från Ejflu (i euro) (valfritt)	
14.1.5. varav bidrag från EHFF (i euro) (valfritt)	
15. Det totala programbidrag som betalats ut till finansieringsinstrumentet (i euro)	369 420,00
15.1. varav bidrag från ESI-fonderna (i euro)	184 710,00
15.1.1. varav bidrag från Eruf (i euro)	184 710,00
15.1.2. varav bidrag från Sammanhållningsfonden (i euro)	
15.1.3. varav bidrag från ESF (i euro)	
15.1.4. varav bidrag från Ejflu (i euro)	
15.1.5. varav bidrag från EHFF (i euro)	
15.2. varav nationell medfinansiering totalt (i euro)	184 710,00
15.2.1. varav nationell offentlig finansiering totalt (i euro)	184 710,00
15.2.2. varav nationell privat finansiering totalt (i euro)	
16. Det totala programbidrag som betalats ut till finansieringsinstrumentet inom sysselsättningsinitiativet för unga (1) (i euro)	
17. Förvaltningskostnader och förvaltningsavgifter totalt från programbidrag (i euro).	
17.1. varav grundersättning (i euro)	
17.2. varav resultatbaserad ersättning (i euro)	

18. Kapitaliserade förvaltningskostnader och avgifter i enlighet med artikel 42.2 i förordning (EU) nr 1303/2013 (av betydelse enbart för slutrapporten)(i euro)	
19. Kapitaliserade räntesubventioner och subventioner av garantiavgifter, i enlighet med artikel 42.1 c i förordning (EU) nr 1303/2013 (av betydelse enbart för slutrapporten) (i euro)	
20. Andelen programbidrag till uppföljningsinvesteringar i slutmottagare i enlighet med artikel 42.3 i förordning (EU) nr 1303/2013 (av betydelse enbart för slutrapporten)(i euro)	
21. Bidrag i form av mark och/eller fastigheter i finansieringsinstrument i enlighet med artikel 37.10 i förordning (EU) nr 1303/2013 (av betydelse enbart för slutrapporten)(i euro).	
V. Det totala stödbelopp som finansieringsinstrumentet betalat ut till slutmottagarna eller till förmån för slutmottagarna, eller anslagit i garantikontrakt för investeringar i slutmottagare per ESI-fondprogram och prioritering eller åtgärd (artikel 46.2 e i förordning (EU) nr 1303/2013)	
22. Namnet på varje finansiell produkt som det finansiella instrumentet erbjuder	Investeringar i eget kapital eller därmed likställt kapital
22.1. Typ av finansiell produkt som det finansiella instrumentet erbjuder	Investeringar
24. Det totala programbidrag som anslagits i form av detta lån, garantier, investeringar i eget kapital eller därmed likställt kapital eller annat avtal om finansiell produkt som undertecknats med slutmottagare (i euro)	
24.1. varav ESI-fondsbidrag totalt (i euro)	
25. Det totala programbidrag som betalats till slutmottagarna genom detta lån, mikrolån, investeringar i eget kapital eller andra produkter, eller, när det gäller, garantier som anslagits som lån till slutmottagare, per produkt (i euro)	
25.1. varav ESI-fondsbidrag totalt (i euro)	
25.1.1. varav Eruf (i euro)	
25.1.2. varav Sammanhållningsfond (i euro)	
25.1.3. varav ESF (i euro)	
25.1.4. varav Ejflu (i euro)	

25.1.5. varav EHFF (i euro)	
25.2. varav nationell offentlig medfinansiering totalt (i euro)	
25.3. varav nationell privat medfinansiering totalt (i euro)	
27. Antalet lån/garantier/investeringar i eget kapital eller därmed likställt kapital/andra avtal om finansiella produkter som undertecknats med slutmottagare, per produkt	
28. Antalet lån/garantier/investeringar i eget kapital eller därmed likställt kapital/andra investeringar i finansiella produkter som gjorts i slutmottagare, per produkt	
29. Antal finansiella mottagare som stöds av den finansiella produkten	
29.1. varav stora företag	
29.2. varav små och medelstora företag	
29.2.1. varav mikroföretag	
29.3. varav enskilda personer/fysiska personer	
29.4. varav andra typer av slutmottagare som fått stöd	
29.4.1. beskrivning av andra typer av slutmottagare som fått stöd	
VI. Finansieringsinstrumentets resultat inklusive framgången med dess inrättande och val av organ som genomför finansieringsinstrumentet (inklusive organ som genomför en fondandelsfond) (artikel 46.2 f i förordning (EU) nr 1303/2013)	
32. Uppgifter om finansieringsinstrumentet fortfarande användes i slutet av rapporteringsåret	Ja
32.1. Om finansieringsinstrumentet inte användes i slutet av rapporteringsåret, datumet för avslut	
33. Antalet lån som inte återbetalats eller antalet garantier som beviljats och dragits tillbaka på grund av lån som inte återbetalats.	1
34. Det totala lånebelopp som inte återbetalats (i euro) eller det totala belopp som avsatts för garantier som beviljats och dragits tillbaka på grund av lån som inte återbetalats (i euro).	3 019 300,00
VII. Ränta och andra vinster som genererats genom stöd från ESI-fonderna till finansieringsinstrument och programmedel som betalats tillbaka till finansieringsinstrumentet	

från investeringar i enlighet med artiklarna 43 och 44 och värdet av investeringar i eget kapital, med avseende på tidigare år (artikel 46.2 g och i i förordning (EU) nr 1303/2013)	
35. Ränta och andra vinster som genererats genom betalningar från ESI-fonderna till finansieringsinstrumenten (i euro).	36 990,42
36. Belopp som återbetalats till finansieringsinstrument och som kan härledas till stöd från ESI-fonderna i slutet av rapporteringsåret (i euro)	
36.1. varav återbetalningar av kapital (i euro)	
36.2. varav kapitalvinster och andra inkomster (i euro)	
37. Återanvända medel, som betalats tillbaka till finansieringsinstrument och som härrör från ESI-fonderna	
37.1. varav belopp som betalats som förmånlig ersättning till privata investerare som verkar enligt den marknadsekonomiska investeringsprincipen, som tillhandahåller motpartsmedel till ESI-fondernas stöd till finansieringsinstrumenten eller som saminvesterar på slutmottagarnivå (i euro)	
37.2. varav belopp som betalats för förvaltningskostnader som uppstått eller förvaltningsavgifter som betalats ut till finansieringsinstrumentet (i euro)	
40. Värdet av och deltagande i investeringar (i euro)	184 710,00
VIII. Framgången med att uppnå den förväntade hävstångseffekten för finansieringsinstrumentets investeringar samt värdet av investeringar och deltagande (artikel 46.2 h i förordning (EU) nr 1303/2013)	
38. Totala övriga bidrag, utanför ESI-fonderna, som anskaffats genom finansieringsinstrumentet (i euro)	
38.1. Totala övriga bidrag, utanför ESI-fonderna, som anslagits i finansieringsavtalet med det organ som genomför finansieringsinstrumentet (i euro)	184 710,00
38.2. Totala övriga bidrag, utanför ESI-fonderna, som betalats till finansieringsinstrumentet (i euro)	
38.2.1. varav privata bidrag (euro)	
38.2.2. varav privata bidrag (euro)	

38.3. Totala övriga bidrag, utanför ESI-fonderna, som mobiliserats på slutmottagarnivå (i euro)	1 050 010,00
38.3.1. varav privata bidrag (euro)	184 710,00
38.3.2. varav privata bidrag (euro)	865 300,00
39. Förväntad och uppnådd hävstångseffekt, med hänvisning till finansieringsavtalet	
39.1. Förväntad hävstångseffekt för lån/garantier/investeringar i eget kapital eller därmed likställt kapital/annan finansiell produkt, med hänvisning till finansieringsavtalet, per produkt.	4,05
39.2. Uppnådd hävstångseffekt vid slutet av rapporteringsåret för lån/garantier/investeringar i eget kapital eller därmed likställt kapital/annan finansiell produkt, per produkt	
39.3. Investering som mobiliserats genom Esif-finansieringsinstrument för lån/garantier/investeringar i eget kapital eller därmed likställt kapital, per produkt (frivilligt)	6,68
IX. Finansieringsinstrumentets bidrag till att uppnå indikatorerna för prioriteringen eller åtgärden i fråga (artikel 46.2 j i förordning (EU) nr 1303/2013)	
<i>41. Utfallsindikator (kodnummer och namn) till vilket det finansiella instrumentet bidrar</i>	<i>CO08 - Produktiv investering: Sysselsättningsökning i företag som får stöd</i>
41.1. Målvärde för resultatindikatorn	0,00
41.2. Finansieringsinstrumentets uppnådda värde i förhållande till målvärdet för resultatindikatorn	3,00
<i>41. Utfallsindikator (kodnummer och namn) till vilket det finansiella instrumentet bidrar</i>	<i>CO01 - Produktiv investering: Antal företag som får stöd</i>
41.1. Målvärde för resultatindikatorn	20,00
41.2. Finansieringsinstrumentets uppnådda värde i förhållande till målvärdet för resultatindikatorn	5,00
<i>41. Utfallsindikator (kodnummer och namn) till vilket det finansiella instrumentet bidrar</i>	<i>CO27 - Forskning, innovation: Privat investering som matchar offentligt stöd till innovations- eller FoU-projekt</i>
41.1. Målvärde för resultatindikatorn	3 100 000,00

41.2. Finansieringsinstrumentets uppnådda värde i förhållande till målvärdet för resultatindikatorn	865 300,00
41. Utfallsindikator (kodnummer och namn) till vilket det finansiella instrumentet bidrar	CO03 - Produktiv investering: Antal företag som får annat ekonomiskt stöd än bidrag
41.1. Målvärde för resultatindikatorn	20,00
41.2. Finansieringsinstrumentets uppnådda värde i förhållande till målvärdet för resultatindikatorn	5,00
41. Utfallsindikator (kodnummer och namn) till vilket det finansiella instrumentet bidrar	CO28 - Forskning, innovation: Antal företag som får stöd för att introducera för marknaden nya produkter
41.1. Målvärde för resultatindikatorn	0,00
41.2. Finansieringsinstrumentets uppnådda värde i förhållande till målvärdet för resultatindikatorn	1,00
41. Utfallsindikator (kodnummer och namn) till vilket det finansiella instrumentet bidrar	CO29 - Forskning, innovation: Antal företag som får stöd för att introducera för företaget nya produkter
41.1. Målvärde för resultatindikatorn	0,00
41.2. Finansieringsinstrumentets uppnådda värde i förhållande till målvärdet för resultatindikatorn	3,00

Entreprenörskap och kompetens

Ålands strukturfondsprogram 2014-2020

ÖK-möte, Alandica 3.5.2018
BILAGA 5

Genomförande 2017

- **Myndigheter** (förvaltnings-, attesterande och revision) utnämndes 7.11.2017. Möjliggjorde första betalningsansökan till kommissionen om totalt 1,26 miljoner €.
- **Utvärdering, rapport** Nordregio per den 31.12.2016. Behov av kommunikation samt portföljanalys betonades.
- **Programändring 1**, godkändes av ÖK i maj och godkändes i december av kommissionen innefattande;
 - en mindre ökning av medel till ESF om 56 000 € i offentlig finansiering fördelat till målet för inklusion samt uppgradering av kunskaper,
 - en omfördelning av medel inom ESF (200 000 €). Medel överfördes från målet minskad arbetslöshet till uppgradering av kunskaper då utvecklingen av antalet sysselsatta på Åland under en längre period gått i en positiv riktning och ett behov finns för att möjliggöra yrkesrörlighet genom investeringar i utbildning, och
 - justering av relevanta indikatorer.

Genomförande 2017, forts

- Programändringen resulterade i en högre totalbudget för programmet 10 049 000 €, ökat anslag för kompetensfrämjande åtgärder, + 246 402 €. Medel återstår inom åtgärden inklusion samt arbetslöshet, där behov fortfarande finns om än i mindre omfattning.
- En teknisk programändring krävs ännu hösten 2018 då en indikatorändring pga tekniskt problem inte genomfördes i kommissionens databas SFC. Viktigt för att påvisa att delmålen för 2018 uppfylls.

Genomförande 2017, forts

- Våren 2017 3:e ansökningsrunda för **ESF**.
6 st ansökningar, 4 inom ”Uppgradering av kunskaper” ett inom ”Flexibla och relevanta utbildningssystem” samt ett inom ”Att främja hållbar och kvalitativ sysselsättning och arbetskraftens rörlighet”. 5 st avslogs då budgetmedel saknades samt då ansökningarna inte motsvarade programmets målsättning. Ett projekt, en kompetenshöjning bereds ännu vidare.
- **ESF** totalt 13 st projekt inklusive tekniskt stöd och ca 81 % av programbudgeten uppbunden
- **Eruf** totalt 4 st projekt och hela programbudgeten uppbunden gällande projektstöd. Resterande Eruf medel inom finansieringsinstrumentet

Utbetalningar 2017

- **Eruf;** vid utgången av 2017 har 2,330 miljoner euro utbetalts till slutmottagarna, vilket motsvarar 21 % av budgeten varav projektstöden 36 % och finansieringsinstrumentet 12 %.
- **ESF;** vid utgången av 2017 har 1,124 miljoner euro utbetalts till slutmottagarna motsvarande 21 % av budgeten.

Finansiell uppföljning 2017

Finansiell uppföljning								Resultatreserv			
Insatsområde	Finansieringsplan (offentlig finansiering) €	Medfinansierings grad %	Beslutat €	Andel %	Utbetalt €	Andel %	Antal projekt	Indikator	2017	Delmål 2018	Slutmål 2023
Entreprenörskap och innovation Eruf	4 645 076,00	50 %	2 330 149,06	50,16 %	955 060,19	20,56 %	11	Totala stödberättiga nde utgifter som införts i redovisningss ystemet av AM	955 060,19	820 000,00	4 645 076,00
								Antal företag som får stöd via FI	5	6	20
Delaktighet och kompetens ESF	5 004 284,00	50 %	4 001 621,80	79,96 %	771 596,54	16 %	12	Totala stödberättiga nde utgifter som införts i redovisningss ystemet av AM	956 303,08	935 540,00	5 004 284,00
								Deltagare	582	480	1480
Tekniskt stöd, ESF	399 640,00	50 %	399 640,00	100,00 %	168 153,29	42 %	1				
Totalt: ESF	5 403 924,00	50 %	4 401 261,80	81,45 %	1 124 456,37	20,81 %	13				
Totalt: Eruf	4 645 076,00	50 %	2 330 149,06	50,16 %	955 060,19	20,56 %	11				
Total, ERDF+ESF	10 049 000,00	50 %	6 731 410,86	66,99 %	2 079 516,56	20,69 %	24				

Uppföljning 2017, Eruf

- **Eruf** projekten inriktade på tillväxt, innovation och konkurrens i små och medelstora företag (SMF) på Åland. Preliminära resultat visar att de är på rätt väg och till vissa delar är resultat redan uppnått.
- Det hittills redovisade preliminära resultaten för aktivitetsindikatorerna ser bra ut. 156 (varav 73 nya) SMF på Åland har fått ta del av de pågående projektens aktiviteter och kunskapsstöd. 1/3 av de deltagande företagen avser introducera en ny produkt/tjänst i företaget, lite mindre än 10 procent avser introducera den på marknaden utanför Åland.

Uppföljning 2017, ESF

- Inom målet för kompetenshöjande åtgärder har efterfrågan på programfinansiering varit stor. 2 **st** projekt har slutförts under 2017. Ett projekt, "Välkommen in" syftade till att ge en kompetenshöjning och ny syn på marknadsföring och ett projekt, som lyfte fram möjligheterna kring mera samarbete och samkörning av undervisningen i skärgårdsskolorna med hjälp av ny teknik, "En flexibel grundskola". Det andra projektet skapade ett nytt system och innefattade inte några direkta deltagare. Antalet redovisade deltagare vid utgången av 2017 uppgår till 476 st, 56 procent av målsättningen (850).
- Svårare att nå resultatmålen inom de särskilda målen för arbetslöshet, målsättning 150 deltagare, förväntat resultat 60 och inrapporterat 15. Detsamma gäller för målet för inklusion, målsättning 250 deltagare, förväntat 94 samt inrapporterat 36. Beaktas i kommande utlysning, maj 2018.
- Generellt svårt att få in indikatorerna, inneburit längre handläggningstider och fördröjningar av programmets resultatrapportering.

FI, offentligt riskkapital, Eruf

- ÅUAB genomför finansieringsinstrumentet, investeringar i ägarkapital eller lån som motsvarar ägarkapital till SMF.
- Genomförandegraden lite långsammare, nytt instrument för Åland.
- Särskilda informationstillfällen har hållits tex, en kapitalmarknadsdag med särskild inriktning på kvinnligt företagande, en affärsidètävling, information inom ramen för företagarskolan samt Business Lab Åland och frukostar på Ålands näringsliv. Web sidan med information om Eruf har uppdaterats.

FI, offentligt riskkapital, Eruf forts

- Under 2017 har 3 stycken finansieringsbeslut fattats gällande investeringar inom rörliga solpaneler, solcellsanläggningar, socialvårdstjänster.
- Totalt investeringar i fem företag om 369 420 €. Lika villkor som privat kapital och aldrig mer än 50 % i varje enskild investering i målföretag.
- Första exit beräknas ske 2018 därefter 2019 och 2025.
- Prognosen är att delmålen för 2018 uppfylls, men flera investeringsbeslut behövs för att säkerställa att resultatramens mål år 2023 för utbetalningar och antal företag uppfylls. Har en prospektlista om 14 projekt där 6 st. är väldigt aktiva.

Informationsåtgärder 2017

- Specifika informationstillfällen med information om pågående Eruf och ESF projekt
- Lokal media
- Social media
- Direkt kontakt, ”mun mot mun” metoden
- Utlysningar av ansökningar har skett genom annonsering.
- ÅUAB särskilt ansvar gällande finansieringsinstrumentet.

Lägesrapport 2018

- Utbetalning ESF om 155 682 €, motsvarande 24 % av budgeten.
- Redovisningsperiod 30.3 under beredning.
Förvaltningskontroller i form av kontroll på plats påbörjats. Administrativa kontroller genomförs i samband med samtliga utbetalningar, kontroll på plats när projekten hunnit en bit på väg i såväl finansiellt som fysiskt hänseende. Förstudier följs upp genom skrivbordskontroll.
- Revisionsmyndigheten påbörjat systemrevision samt projektrevision gällande Eruf projekt.
- Utlysning av ESF medel inom maj, beaktande utvärderarnas rekommendationer samt rapporterade resultatmål inom målen arbetslöshet och marginalisering, avsikten att uppnå så bra resultat som möjligt 2023.
- Mer information på sociala medier, projektexempel och info om programmet.

Bilaga 6
Utvärderingen av Landsbygdsutvecklingsprogrammet
för Åland 2014–2020

Årsrapport med tematiska fördjupningar 2018

ÅSUB och Nordregio

Mars 28, 2018

Sammanfattning

Utvärderingsrapporten för landsbygdsutvecklingsprogrammet (LBU-programmet) på Åland 2017 har förberetts i januari-mars 2018. Inledningsvis redogörs för utvärderingens sammanhang, syfte och metodik (kap 1). Sedan presenteras LBU-programmets finansiella genomförande (kap 2) och lantbrukets utveckling (kap 3). Därefter följer tematiska fördjupningar kring "icke-produktiva investeringar" (kap 4) och "sårbarhet, riskfaktorer och riskhantering inom lantbruket" (kap 5). I de två avslutande kapitlen dras gemensamma slutsatser (kap 6) och ett antal rekommendationer ges (kap 7). Nedan följer ett sammandrag av innehållet i dessa kapitel.

Landsbygdsutvecklingsprogrammet för Åland år 2014-2020 har som mål att bidra till en hållbar ekonomisk och smart utveckling som fokuserar på produktivitet och miljömässig hållbarhet och skall ge lönsamma och livskraftiga lantbruksföretag, ett aktivt lantbruk och en attraktiv landsbygd. Programmet omfattar totalt en budget uppgående till 58,5 miljoner euro. Denna utvärderings syfte är att förbättra kvaliteten, effektiviteten och måluppfyllelsen för det åländska landsbygdsutvecklingsprogrammets genomförande. Syftet är också att utvärderingsresultaten skall ge värdefull information inför planering och genomförande av framtida landsbygdsutvecklingspolitik. Utvärderingen skall bidra till ett bättre riktat stöd för landsbygdsutvecklingen inom ramen för programmet och stödja en gemensam läroprocess med avseende på övervakning och utvärdering. Utvärderingen har genomförts genom en kombination av metoder. Primära metoder för genomförandet av utvärderingen är analys av statistiska underlag och strategiska dokument, intervjuer med och insikter från tjänstepersoner på landskapsregeringen, projektkoordinator och andra personer engagerade inom Leader Åland, stödmottagare, samt lantbruks- och förädlingsföretagare.

Analysen av LBU-programmets finansiella utförande visar att de planerade utgifterna för programmet är ca 58,5 miljoner euro. Dessa är fördelade mellan åtta åtgärder (dessa åtgärder förkortas Mo1, Mo2, Mo4, Mo6, M10, M11, M13, M19). Utöver arealstöd till lantbrukare (M10, M11, M13) har beviljandet av medel fortsatt under året, men inte i samma takt som under 2016. De beviljade medlen inom Mo4, Mo6, M19 har ökat med ca 30 % inom alla tre åtgärder, men ingen av åtgärderna når ännu upp till hälften av den totala målsättningen för programperioden. Inom åtgärderna Mo1 och Mo2 har det fortfarande beviljats mycket begränsat med medel. Men under året kunde dock de första medlen inom åtgärderna beviljas efter att problem med det elektroniska administrationssystemet fördröjt starten med två år.

På Åland finns det sammanlagt runt 400 aktiva lantbrukare, med en medelålder på 52 år. 137 lantbruksföretag är primärproducenter av ekologiska produkter. Analysen av lantbrukets utveckling sedan 2016 visar bland annat att lantbrukets strukturomvandling har fortsatt under programperioden, och att intäkterna från lantbruksprodukter ökade under 2016 så att de återgick till samma nivå som 2014 (inflationen beaktad). Utöver en analys av olika näringsgrenar konstateras att den åländska livsmedelsindustrin har trots de utmanande förutsättningarna det senaste året haft en relativt god trendmässig ökning av omsättningen.

Den tematiska fördjupningen om de icke-produktiva investeringarna är inramad av insikter om jordbrukets miljöeffekter och visar att hittills är 670 000 euro in-tecknade till åtgärd M19 för LBU-perioden 2014-2020. Av dessa har 99 000 euro beslutats gå till stöd för fyra projekt som syftar till att

förbättra Ålands natur och miljö, det som landskapsregeringen i landsbygdsutvecklingsprogrammet (2017) kallar icke-produktiva investeringar. Fördjupningen belyser också varför det är en relativt låg grad av icke-produktiva investeringar, och hur det skulle kunna bli fler sådana projekt.

Den tematiska fördjupningen om sårbarhet, riskfaktorer och riskhantering inom lantbruket är inramad av insikter om resilienta, motståndskraftiga regioner och fokuserar på sådana risker som knyter an till lantbrukets ekonomiska välmående. Fördjupningen, som fokuserar både lantbruks- och förädlingsföretag, ger fördjupad förståelse av de lantbrukspolitiska, marknadsmässiga, produktionsmässiga och finansiella riskerna på Åland.

Utvärderingens slutsatser visar bland annat att LBU-programmet rullar på, men när det gäller åtgärderna Mo4, Mo6, M19 når inte utbetalningarna upp till hälften av den totala målsättningen för programperioden, och inom vissa åtgärder, Mo1 och Mo2, har det fortfarande beviljats mycket begränsat med medel.

I slutsatserna gällande miljöförbättrande åtgärder konstateras att dialogen mellan personer inom landskapsregeringen och Leader i stort är god, vilket är en god grund att arbeta vidare på. Utvärderingen visar också att det är en mängd olika aspekter som påverkar varför det är en låg grad av icke-produktiva investeringar. De främsta anledningarna, som också är utmaningar att arbeta vidare med för en hållbar landsbygdsutveckling på Åland, är regler och villkor för Leader och icke-produktiva investeringar, uppfattningar om Leader, och engagemang för frivilligt arbete. Det är viktigt att genomförandeorganisationen arbetar med att upprätthålla en positiv och stolt bild av det arbete som pågår. Arbetet med landsbygdsutveckling, Leader och icke-produktiva investeringar är viktigt för Ålands långsiktiga hållbarhet. Även om det är förhållandevis lite medel som avsatt till Leader sett till programmet som helhet visar de avslutade och pågående Leader-projekten att med även med små medel kan man göra stora saker. Att kommunicera kring vad Leader kan bidra med, samt att bygga upp och bibehålla de goda kontakter som finns, framkommer som centralt.

Vidare framkommer att miljöns kvalitet på Åland framförallt mäts efter tema, och inte utifrån projekt eller genom EU-baserade indikatorer. Det beror på att EU-indikatorerna för att utvärdera Leader inte inkluderar miljömässiga indikatorer, utan ekonomiska och sociala indikatorer. Fördjupningen visar dock att potentiella positiva miljöeffekter av de projekt som erhållit stöd för icke-produktiva investeringar är: bättre vattenkvalitet i och med minskade kväve- och fosforhalter; ökad biologisk mångfald; lärande om växter och natur i den lokala miljön; och anpassning till klimat och lokal miljö. För en med detaljerad utvärdering av de miljömässiga effekterna av specifika projekt, skulle miljöövervakning i relation till projekten behövas.

Slutsatserna gällande Sårbarhet, konkurrenskraft och innovationer inom lantbruket framställer bland annat att det är viktigt att se hur sårbarhet och resiliens är två olika sidor av mynt: ökad resiliens är en väg att minska sårbarhet på Åland. Det finns goda förutsättningar att vidareutveckla externa länkar till kompetens och marknader, eftersom Åland redan idag har en hög exportandel och omfattande extern samverkan.

Genom att prisbilden den senaste tiden haft en positiv vändning inom flera produktionsinriktningar finns idag förutsättningar att analysera möjligheterna för branschen i ett bredare innovationsperspektiv. Med breda innovationsbegrepp avses innovationer som inte nödvändigtvis inbegriper stora investeringar i anläggningar utan förnyelse som på andra sätt kan bidra till utveckling, t ex genom högre kvalitet, energieffektivisering eller nya marknadssegment. Till följd av

jordbruksföretagens trängda ekonomi är de analyser av de ekonomiska förutsättningarna i samband med lån och stöd för investeringar inom sektorn extra omsorgsfulla. Företagarna upplever sig ifrågasatta och avsaknaden av framtidstro för branschen är påtaglig. Vägledning för att förebygga och stöd vid akuta likviditetsproblem efterfrågas. Genomförandeorganisationen kunde här ha en roll i att bidra till att bygga upp en större tillförsikt igen.

Slutligen framställs ett antal rekommendationer av utvärderingsteamet:

- Rekommendation 1: Resursfördelning i balans med ökat ansvar angående Leader
- Rekommendation 2: Validera den långsiktiga miljöövervakningen med mätbara indikatorer på EU-nivå.
- Rekommendation 3: Kommunikation till stödmottagare angående icke-produktiva investeringar
- Rekommendation 4: Mer fokus och fart på åtgärderna Mo2, och Mo1.
- Rekommendation 5: Mer fokus på lantbrukets infrastrukturella förutsättningar.
- Rekommendation 6: Lärseminarium med experter från ENRD.

Summary

The objective of this evaluation is to improve the quality, effectiveness and efficiency of the implementation of the Rural Development Programme (RDP) for Åland Islands for the period 2014-2020. Further, the evaluation aims to provide valuable information to inform the planning and enactment of future policies for rural development. It will provide a basis for improved support for rural development activities within the current RDP and facilitate a common learning process. Åland RDP 2014-2020 aims to contribute to smart, sustainable economic development that focuses on productivity and environmental sustainability, ensuring Åland Islands is an attractive rural region that is home to profitable and viable rural companies and an active agricultural sector. The RDP for Åland has a total budget of 58.5 million Euro.

The Annual Evaluation Report for the year 2017 was prepared in January-March 2018. It begins by presenting the context, aim and methods for the assessment (chapter 1). The two chapters that follow outline the RDP-programme's financial implementation (chapter 2) and the agricultural development (chapter 3). Thereafter an in-depth analysis of 'non-productive investments' (chapter 4) and 'vulnerability, competitiveness and innovations in the agricultural sector' (chapter 5) is provided. The two final chapters draw conclusions (chapter 6) and present a number of recommendations (chapter 7). A more detailed summary of these chapters is given below.

As described in chapter 1, the evaluation used a combination of methods. The primary methods for the evaluation were analyses of statistics and strategic documents, alongside interviews with, and insights from, officials in the regional government, the project coordinator and other persons engaged in Leader Åland, farms and other businesses within Åland's food and agricultural sector and other persons within organisations supported by the RDP.

Chapter 2 describes the financial implementation of the RDP for Åland Islands based on the information available in the monitoring system by February, 2018. The financial analysis of the RDP shows that the planned expenses of the RDP are 58.5 million Euro. These are divided into eight measures (the abbreviations for these measures are Mo1, Mo2, Mo4, Mo6, M10, M11, M13, M19). Alongside the areal support to farmers (M10, M11, M13), the payments of funds have continued throughout the year, though not at the same pace as during 2016. The funds granted in Mo4, Mo6, M19 have increased by 30 % in all three measures since 2016. Despite this, none of these measures have reached half the intended expenditure which was set as a goal for the whole period 2014-2020. Few funds have been granted regarding the measures Mo1 and Mo2. This is largely due to problems with the electronic ICT system "Hyrrä" in the first two years of the RDP, which have now been resolved.

Chapter 3 presents the agricultural development in Åland, highlighting, for instance, that there are around 400 active farmers, with an average age of 52 years, and that 137 of these are primary producers of organic products. The analysis demonstrates that, although both the structural enlargement of farms and the abandonment of farms continues, the land is incorporated in existing agribusinesses and therefore the total land farmed remains relatively stable. In turn, the price of food produced in Åland Islands has increased in 2016 so they are in the same level as in 2014 (the inflation included). Based on an analysis of different types of produce (dairy, meat, vegetables), it is

acknowledged that the Åland food and agricultural industry has, despite the somewhat challenging situation the last year, seen a relatively positive trend in increased sales.

The in-depth analysis of the non-productive investments in chapter 4 is framed with insights about agricultural environmental effects, and shows that, so far, € 670 000 is budgeted for measure M19. Of this, € 99 000 has been granted to four projects that aim to improve Åland's nature and environment – what the regional government in Åland call non-productive investments. The analysis also addresses the reasons behind the relatively few non-productive investments, and makes suggestions about how these could be increased.

The in-depth analysis focusing on vulnerability, competitiveness and innovations in chapter 5 is framed with insights on resilient regions and a focus on economic risks for agricultural development. The analysis, focusing on both farm and processing businesses, aims to place Åland in its context by increasing understanding of the political, market, production, and financial risks.

The major findings are presented in chapter 6, is, for example, that the implementation of the RDP-programme is ongoing, but the funds granted for the measures Mo4, Mo6, M19 have not yet reached half the intended expenditure which was set as a goal for the whole period 2014-2020, and for some of the measures, Mo1 and Mo2 few funds have been granted.

Regarding the non-productive investments, it is concluded that the dialogue between officials in the regional government and Leader is largely well-functioning, providing a good foundation for the ongoing work. The most prominent reasons for the relatively small number of non-productive investments in Åland are: rules and regulations for Leader and the non-productive investments, perceptions about Leader within the RDP-programme, and engagement in voluntary work. It is important that the regional government continue their work to create a positive and proud image of Leader's achievements. This is vital, as the Leader and non-productive investment is important for both Åland's work with rural development and its long-term sustainability. Even with the relatively little funds allocated to Leader within the total RDP-programme, the finalized and ongoing Leader-projects show that you can achieve great things. To communicate what Leader can do, and to continue to build on the existing relations is thus central going forward.

Moreover, the assessment display that the environmental quality on Åland is measured based on themes, and not based on project investments for the non-productive investments. This since the EU-indicators for Leader/LCCD do not include environmental indicators, but economic and social indicators. In the analysis of the projects that have received funds the potential positive environmental effects of the non-productive investments are: better water quality in terms of reduced nitrogen and phosphor levels; increased biodiversity; learning about local plants and environments; and adaptation to local climate and environments. For a more detailed evaluation of the environmental effects of specific projects, longitudinal environmental observations in relation to projects would be necessary.

Regarding vulnerability, competitiveness and innovations in the agricultural sector, the report concludes that vulnerability and resilience are two sides of the same coin: increased resilience is one strategy through which to decrease the vulnerability of Åland. Åland's high share of exports and external collaborations creates good conditions through which to further develop external links to

competence and markets. In turn there are possibilities to further analyze the food and agriculture sector with a broader innovation perspective. Such broad innovation perspectives do not necessarily imply new large investments in commercials or plants but can instead be realized through new development which focuses on quality, energy efficiency, new products and/or markets.

As a consequence of tight economy of farmers, the analyses of the economic capabilities in connection with loans and support for investments are especially attentive. The entrepreneurs feel questioned and lack of belief in the future is considerable. The guidance to avoid acute liquidity problems and support to encounter liquidity problems is needed. The Programme organization is again asked to take a role here to contribute to better belief in the future.

Finally, in chapter 7, recommendations from the evaluation team are presented

- Recommendation 1: Balance the resources in line with increased responsibility regarding Leader
- Recommendation 2: Validate ongoing environmental observations with measurable indicators on EU-level
- Recommendation 3: Communication to support receivers regarding non-productive investments
- Recommendation 4: Increase focus and speed regarding the Measures Mo1 and Mo2
- Recommendation 5: Increase focus on the infrastructural conditions for the food and agricultural industry
- Recommendation 6: Learning seminar with experts from ENRD

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Summary.....	4
1. Utvärderingens sammanhang, syfte och metodik.....	9
1.1 Utvärderingens sammanhang	9
1.2 Utvärderingens syfte.....	9
1.3 Utvärderingens metod	9
2. Finansiellt genomförande.....	11
2.1 Primära unionsprioriteringar och åtgärder för programmets genomförande	11
2.2 Sekundära unionsprioriteringar	13
2.3 Investeringsstödet fördelning.....	13
3. Lantbrukets utveckling	15
3.1 Lantbrukets utveckling under programperioden	15
3.2 Lantbruksutsikter.....	16
4. Tematisk fördjupning: Miljöförbättrande åtgärder, i form av icke-produktiva investeringar.....	19
4.1 Jordbrukets miljöeffekter och miljöförbättrande åtgärder inom LBU-program.....	19
4.1.1 Miljöförbättrande åtgärder inom LEADER i andra LBU-program i Europa.....	19
4.2 Miljöförbättrande åtgärder, i form av icke-produktiva investeringar på Åland	20
4.3 Frågor och tillvägagångssätt	21
4.4 Resultat och analys:	21
4.4.1 Förvaltningens organisering och de icke-produktiva investeringarnas kontext på Åland..	21
4.4.2 Vilka projekt för icke-produktiva investeringar har fått medel?	22
4.4.3 Hur mycket LBU-medel har gått till icke-produktiva investeringar?	26
4.4.4 Varför låg grad av icke-produktiva investeringar?	26
4.4.5 Hur kan det bli fler icke-produktiva investeringar?	27
4.4.6 Vilka typer av miljöeffekter sker av de icke-produktiva investeringarna?	28
4.5 Sammantagen analys av Miljöförbättrande åtgärder, i form av icke-produktiva investeringar	29
5. Tematisk fördjupning: Sårbarhet, konkurrenskraft och innovationer inom lantbruket	30
5.1 Resilienta regioner och landsbygdsutvecklingen.....	30
5.2 Tillvägagångssätt för att analysera lantbrukets riskbild	31
5.3 Resultat och analys	32
5.3.1 Lantbrukets sårbarhet	32
5.3.2 Jordbrukspolitiska risker: Stödkänslighet	33
5.3.3 Marknadsrisker och marknadskänslighet.....	34

5.3.4 Produktionsrisker: Sårbarhet för lantbrukets förädlingsled	37
5.3.5 Produktionsrisker: Transportsårbarhet	40
5.3.6 Finansiella risker: Tillgångar och skulder	41
5.4 Förädlarnas framtidsförväntningar och framtidsstrategier	44
6. Slutsatser	46
6.1 Slutsatser angående Finansiellt genomförande av programmet	46
6.2 Slutsatser angående Miljöförbättrande åtgärder, i form av icke-produktiva investeringar.....	46
6.3 Slutsatser angående Sårbarhet, konkurrenskraft och innovationer inom lantbruket	48
7. Rekommendationer	52
7.1 Finansiellt genomförande	52
7.2 Miljöförbättrande åtgärder	52
7.3 Sårbarhet, konkurrenskraft och innovationer	52
7.4 Internationellt nätverksbyggande och lärprocess	53
8. Referenser	55

1. Utvärderingens sammanhang, syfte och metodik

1.1 Utvärderingens sammanhang

I linje med den europeiska jordbruks- och landsbygdspolitiken har den åländska jordbruks- och landsbygdspolitiken en inriktning mot att stimulera mer miljövänligt jordbruk, mer hållbara jordbruksmetoder och landsbygdsutveckling (Grashof-Bokdam mfl. 2017; Hodge mfl. 2015). Ålands landsbygdsutvecklingsprogram (LBU) 2014-2020 har som övergripande målsättning att bidra till en hållbar ekonomisk och smart utveckling som fokuserar på produktivitet och miljömässig hållbarhet och skall ge lönsamma och livskraftiga lantbruksföretag, ett aktivt lantbruk och en attraktiv landsbygd. Dessa mål, fokusområden och åtgärder är nära kopplade till de målsättningar och prioriteringar som finns för EU:s landsbygdspolitik, det vill säga uppdelningen i två olika pelare: en för inkomst och marknadsanpassningsstöd och en för stöd till landsbygdsutveckling (Europeiska kommissionen, 2015b). För att uppnå målen finansieras aktiviteter inom fem prioriteringsområden, varav fyra primärt används för åtgärder inom programmet ¹ (ENRD, 2015; Europeiska kommissionen, 2015a; Ålands landskapsregering, 2017, s.96).

1.2 Utvärderingens syfte

Syftet med den här utvärderingen som genomförs under landsbygdsutvecklingsprogrammets (LBU) gång är att förbättra kvalitet, effektivitet och måluppfyllelse vad gäller genomförandet. Syftet är också att utvärderingsresultaten skall ge värdefull information inför planering och genomförande av framtida landsbygdsutvecklingspolitik. Utvärderingen skall bidra till ett bättre riktat stöd för landsbygdsutvecklingen inom ramen för programmet och stödja en gemensam läroprocess med avseende på övervakning och utvärdering.

1.3 Utvärderingens metod

Utvärderingen av det åländska landsbygdsprogrammet 2014-2020 tar sats i årliga utvärderingsrapporter. Inom ramen för de årliga rapporterna genomförs tematiska fördjupningar inom specifika områden som kräver extra analys för att säkerställa god uppföljning och styrning i genomförandet.

Analysen av det finansiella genomförandet och lantbrukets utveckling, kapitel 2 och 3, grundar sig på data och information som samlats in från den elektroniska projektdatabasen och IACS-systemet. Utvärderingen beskriver LBU-programmets finansiella genomförande baserat på de uppgifter som hade hunnit föras in i uppföljningssystemen i slutet av december 2017 och i början av februari 2018.

Den tematiska fördjupningen i föreliggande rapport: icke-produktiva investeringar och sårbarhet, riskfaktorer och riskhantering inom lantbruket beslutades 3 januari 2018 baserat på diskussioner mellan landskapsregeringen och utvärderingsteamet under ett kickoff-möte i Mariehamn.

Motiveringen för den tematiska fördjupningen grundar sig på:

- analysen av jordbrukssektorns struktur och utveckling på Åland, inklusive analys av sårbarhet och konkurrenskraft, som presenterades i den fördjupade utvärderingsrapporten 2016 (ÅSUB och Nordregio 2017:6),

¹ För en fördjupad genomgång av hela programmet se Ålands landskapsregering (2017) och ÅSUB och Nordregio (2017:6)

- den internationella diskussionen om sårbarhet, resilienta regioner och innovationers roll i jordbruket,
- den internationella diskussionen om jordbrukets miljöeffekter och hållbar landsbygdsutveckling, vilket också är tydligt genom det miljöfokus som finns i Ålands LBU-program 2014-2020,
- samt att ansvaret för de icke-produktiva investeringarna inom programmet har flyttats från landskapsregeringens näringsavdelning till Leader från och med innevarande LBU-period.

De tematiska fördjupningarna, kapitel 4 och 5, har genomförts genom en kombination av metoder. Primärt har varit analys av statistiska underlag och strategiska dokument, intervjuer med och insikter från tjänstepersoner på landskapsregeringen, projektkoordinator och andra personer engagerade inom Leader Åland, stödmottagare, samt lantbruks- och förädlingsföretagare.

2. Finansiellt genomförande

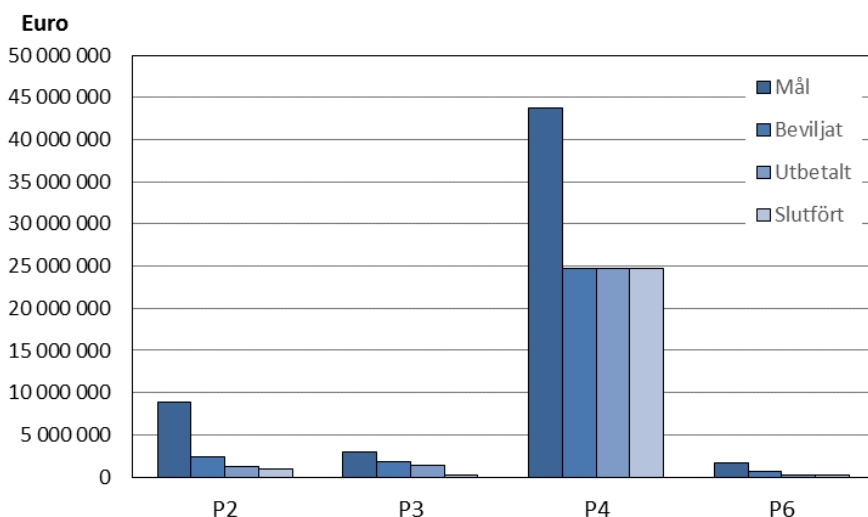
2.1 Primära unionsprioriteringar och åtgärder för programmets genomförande

Observera att samtliga uppgifter om genomförande är preliminära eftersom uppgifterna för 2017 inte ännu är helt sammanställda inom programorganisationen. Rapporten omfattar uppgifter som hunnit bli införda i uppföljningssystemen i början av februari 2018.

De planerade utgifterna för programmet är ca 58,5 miljoner euro (55,5 miljoner delfinansierat av EU samt 3,1 miljoner ytterligare nationell finansiering). De primära unionsprioriteringarna i programmet är *Förbättra jordbruksföretagens livskraft och konkurrenskraften inom alla typer av jordbruk i alla regioner och främja innovativ jordbruksteknik och hållbar skogsförvaltning (P2)*, *Främja livsmedelskedjans organisation, inklusive bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter, djurskydd och riskhantering inom jordbruket (P3)*, *Återställa, bevara och förbättra de ekosystem som har koppling till jord- och skogsbruk (P4)* samt *Främja social inkludering, fattigdomsbekämpning och ekonomisk utveckling i landsbygdsområden (P6)* (se Figur 1).

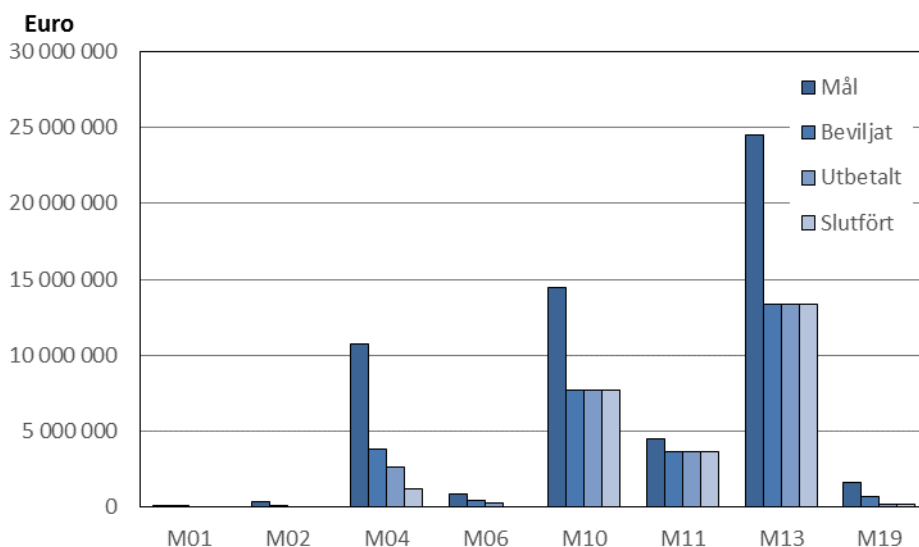
De primära unionsprioriteringarna är fördelade mellan åtta åtgärder samt tekniskt stöd för programmets genomförande (se Figur 2). De tre största åtgärderna står tillsammans för cirka 85 procent av programmets budget. Den största åtgärden är *Stöd till områden med naturliga eller andra särskilda begränsningar (M13)*, vilken får 24,5 miljoner euro. *Miljö- och klimatvänligt jordbruk (M10)* får 14,5 miljoner euro och *Investeringar i fysiska tillgångar (Mo4)* får 10,8 miljoner euro. *Stöd för ekologiskt jordbruk (M11)* får 4,5 miljoner euro, medan 1,6 miljoner går till stöd för *LEADER-programmets genomförande (M19)* och 0,9 miljoner till åtgärden *Underlätta inträdet i jordbrukssektorn för jordbrukare med tillräcklig kompetens och i synnerhet generationsskiften (Mo6)*. De minsta åtgärderna är *rådgivningstjänster samt företagslednings- och avbyttjänster (Mo2)* (0,3 miljoner euro) samt *kunskapsöverförings- och informationsåtgärder (Mo1)* (0,1 miljoner euro). Utöver dessa åtgärder budgeteras 1,3 miljoner euro för tekniskt stöd.

Figur 1 Finansieringsmål, beviljad, utbetald och slutförd offentlig finansiering för programmets primära unionsprioriteringar²

² Ett projekt anses slutfört då den sista delen av stödet är utbetald. Arealstöden inom unionsprioritet 4 är utformade så att utbetalningarna grundas på en annan typ av beslut än de som gäller för de andra stödåtgärdernas projektstöd.

Figur 2 Finansieringsmål, beviljad, utbetald och slutförd offentlig finansiering för programmets åtgärder.³

Utöver arealstöden (M10, M11, M13) har beviljandet av medel fortsatt under året, men inte i samma takt som under 2016. De beviljade medlen inom Mo4, Mo6, M19 har ökat med ca 30 % inom alla tre åtgärder, men ingen av åtgärderna når ännu upp till hälften av den totala målsättningen för programperioden. Inom åtgärderna Mo1 och Mo2 har det fortfarande beviljats mycket begränsat med medel. Men under året kunde dock de första medlen inom åtgärderna beviljas efter att problem med det elektroniska administrationssystemet fördröjt starten med två år. Sammanlagt har det beviljats investeringsstöd motsvarande ca 3,8 miljoner euro (ca 2,0 miljoner till jordbruksföretag och ca 1,8 miljoner till livsmedelsförädling), stöd gällande jordbruks- och affärsutveckling motsvarande ca 0,4 miljoner euro. Cirka 0,7 miljoner har beviljats inom LEADER (M19), 0,4 miljoner för administration och skrivandet av en lokal utvecklingsstrategi, samt 0,4 miljoner till olika projekt. Stöd till kunskapsöverföring, information samt rådgivning (Mo1, Mo2) har sammanlagt beviljats knappt 20 000 euro.

Arealstöden (inkl. nationellt finansierad stöd exkl. återkrav) som hittills utbetalats fördelar sig som följer: 7,7 miljoner euro via M10, 3,6 miljoner euro via M11 samt 13,4 miljoner via M13. De slutförda projekten utöver arealstöden uppgår endast till ca 1 248 000 euro i offentliga utgifter. 1 228 000 euro inom åtgärden Mo4 – investeringar i fysiska tillgångar, samt 20 000 euro inom LEADER har slutförts. Summan för samtliga utbetalningar, inklusive de inom projekt som inte är slutförda, är dock betydligt högre: sett till samtliga utbetalningar som gjorts har utbetalningar på 163 000 euro gjorts inom M19, ca 2 659 000 euro har utbetalats som investeringsstöd Mo4 samt 252 000 euro som startstöd Mo6. Till detta tillkommer de utbetalda arealstöden.

³ Ett projektstöd anses slutfört då den sista delen av stödet är utbetalt. Arealstöden M10, M11, M13 är utformade så att utbetalningarna grundas på en annan typ av beslut än de som gäller för de andra stödåtgärdernas projektstöd. Jordbrukarnas årliga stöd är beroende av odlad gröda och areal. De beviljade medlen för dessa åtgärder är därför här likställda med de slutförda. I siffrorna ingår även förlängda arealstöd från den förra programperioden som betalats med medel från det nuvarande programmet.

2.2 Sekundära unionsprioriteringar

Förutom den huvudsakliga unionsprioriteten har även flera av åtgärderna sekundära prioriteringar. De utbetalda stödets bidrag till sekundära prioriteringar är som följer: ca 5000 euro till prioritet 1 (Främja kunskapsöverföring och innovation inom jordbruk och skogsbruk och på landsbygden), ca 6,3 miljoner euro inom prioritet fem (Främja resurseffektivitet och stödja övergången till en koldioxidsnål och klimattålig ekonomi inom jordbruks-, livsmedels- och skogsbrukssektorn), 5,8 miljoner euro inom prioritet fyra (Återställa, bevara och förbättra de ekosystem som har koppling till jord- och skogsbruk), 0,9 miljoner euro inom prioritet tre (Främja livsmedelskedjans organisation, inklusive bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter, djurskydd och riskhantering inom jordbruket) samt 1,6 miljoner inom unionsprioritering två (Förbättra jordbruksföretagens livskraft och konkurrenskraften inom alla typer av jordbruk i alla regioner och främja innovativ jordbruksteknik och hållbar skogsförvaltning).

2.3 Investeringsstödet fördelning

Betalningarna för investeringsstöden uppgår nu till nästan 1,3 miljoner euro, som fördelas på 42 unika insatser, tabell 1. Bland stödmottagarna finns sex kvinnor, 28 män samt fem stycken icke-fysiska personer. I tabellen nedan kan man se hur dessa stöd fördelar sig mellan olika gårdsinriktningar och -storlekar. De största investeringsstöden finns inom trädgårdsodling och nötkreaturshållning. Bland de största projekten här finns t.ex. ladugårdar, växthus, olika typer av lager (bl.a. ULO⁴). Det enskilt största projektet är en kvigladugård som fått 550 000 euro i stöd.

Tabell 1 Fördelning av investeringsstöd till lantbruket, enligt inriktning och gårdsstorlek (endast slutförda projekt)

Inriktning	Total	Åker-grödor	Trädgårds-växter	Mjök	Andra permanenta grödor	Andra betesdjur	Blandat (Grödor och produktions-djur)
Antal insatser	42	10	11	7	6	4	4
Offentliga utgifter (euro)	1 293 685	282 205	157 815	90 805	128 458	566 284	68 117
Gårdsstorlek	Total	<5 Ha	>=5 Ha till <10 Ha	>=10 Ha till <20 Ha	>=20 Ha till <50 Ha	>=50 Ha	
Antal insatser	42	1	1	7	8	25	
Offentliga utgifter (euro)	1 293 685	6 420	85 690	133 652	633 081	434 842	

Sammanlagt 255 000 euro har slutförts för investeringsstöd till livsmedelsindustrin. De projekt som slutförts är produktionsanläggningar och -maskiner inom lökhantering och mejeriverksamhet, samt

⁴ Lager där äpplen kan lagras betydligt längre tack vare en låg syrehalt.

utrustning för bryggning av öl till ett nystartat mikrobryggeri. Det enskilt största beviljade projektet är dock det ännu pågående byggandet av produktionsanläggning för framställning av burköl. För detta projekt har 1,4 miljoner euro beviljats, varav 1,1 miljoner euro hittills har utbetalats.

3. Lantbrukets utveckling

3.1 Lantbrukets utveckling under programperioden

Lantbrukets strukturomvandling har fortsatt under programperioden. Medeltalet för den årliga minskningen är cirka 17 gårdar per år under 2014–2017.

Figur 3 Jordbrukslägenheter efter huvudproduktionsinriktning 2000–2017

Huvudproduktions- inriktning	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017*
Antal lägenheter	713	561	470	449	427	410	404
Djurhållning:	249	194	173	163	157	146	142
mjölk	128	53	39	35	35	30	27
övrig boskap	59	68	60	62	59	57	56
svin	5	1	-	-	-	-	1
fjäderfä	8	4	2	2	1	2	2
får, get, hästar, övr.	49	68	72	64	62	57	56
Växtodling och annan produktion	464	367	297	286	270	264	262
spannmål	168	108	55	56	50	53	53
trädgårdsväxter (friland)	130	96	73	64	59	54	52
övrig växtodling och blandad produktion	166	163	169	166	161	157	157

*Uppgifterna gäller lägenheter med produktion. 2017 är preliminärt.

Källa: ÅSUB, LUKE

Intäkterna från lantbruksprodukter ökade under 2016 så att de återgick till samma nivå som 2014 (inflationen beaktad). Goda äppel- och löskördar bidrog till att trädgårdsprodukternas värde ökade med över en miljon euro. Förutom dessa gjorde en kraftig ökning av mjölkproduktionen, den största på 50 år, att det totala värdet på mjölken ökade, trots en svag prisutveckling.

Figur 4 Huvudsakliga lantbruksprodukter, såld mängd och bruttointäkter i 2016-års priser

	2005	2010	2014	2015	2016	2005	2010	2014	2015	2016
Såld mängd, ton						Intäkter, 1 000 euro				
Totalt						21 781	21 500	24 452	23 735	24 400
Jordbruk						15 884	12 551	14 993	14 482	14 100
Mjölk	14 000	14 500	16 700	17 500	19 000	6 919	6 723	7 577	6 034	6 500
Nötkött	530	550	540	640	630	1 131	1 321	1 540	1 690	1 650
Svinkött	10	30	10	20	10	12	33	15	20	10
Fårkött	60	100	90	80	90	181	251	342	292	300
Spannmål	9 300	6 050	8 050	7 770	7 240	1 059	895	1 157	1 187	970
Oljeväxter	30	470	330	420	490	12	175	101	181	190
Sockerbeta	50 500	4 000	..	..	..	3 177	65	..	..	..
Potatis	17 000	14 700	17 000	21 300	18 000	3 008	2 423	3 572	4 013	3 780
Övr. jordbruksprod.	..	..	..	..	..	433	622	714	855	730
Trädgård						5 896	8 949	9 459	9 253	10 300
Lök	7 500	7 200	5 800	5 800	6 700	1 300	2 488	2 566	2 263	2 710
Äppel	1 800	3 200	3 600	3 360	4 160	1 480	4 235	4 780	4 878	5 220
Övr. frukt och gröns.	..	..	..	..	..	3 081	2 237	2 123	2 112	2 315

Not: Siffrorna är avrundade

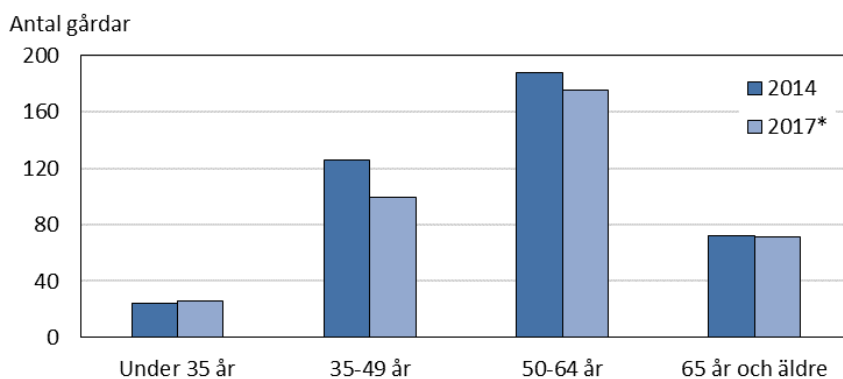
Källa: ÅSUB

År 2016 fanns det sammanlagt 137 aktiva primärproducenter av ekologiska produkter på Åland. Den ekologiska odlingens åkerareal var 3033 hektar, vilket motsvarar 22 procent av odlad åkermark. De ekologiska gårdarna är mindre än de genomsnittliga gårdarna på Åland (22 respektive 33 hektar i genomsnitt). Av Ålands ekologiskt odlade jordbruksmark består över 70 procent av vallproduktion. Andra viktiga produkter är brödsäd och fodersäd (230 respektive 267 hektar). Ekologiska ärter odlades på 33 hektar och ekologisk potatis på 13 hektar. (ÅSUB, 2017)

Den ekologiska köttproduktionen på Åland omfattar särskilt produktion av får och nötboskap. Fårkött är en av Ålands viktigaste ekologiska produkter (Viitaharju, Kujala, Törmä, 2017). Produktion av pastöriserad ekologisk mjölk inleddes under år 2016 (ÅCA, 2017). Försäljningsintäkterna från ekologiska produkter uppgick till 0,7 milj. euro år 2016, vilket motsvarar 2,9 procent av bruttointäkter från lantbruksprodukter på Åland.

Statistiken över lantbrukets åldersstruktur visar inga tecken på förnygring. Medelåldern är idag 52 år. Under programperioden (2014–2017) har antalet jordbruk ägt av en enskild jordbrukare minskat med 39 stycken (figuren nedan). Störst minskning har skett i åldersgruppen 35–49 år (27 stycken), medan 50–64 inte minskat i samma grad (13 stycken). I ljuset av den pågående strukturrationalisering kan det vara enklare för yngre jordbrukare att lägga ner och satsa på något annat, medan äldre jordbrukare i högre utsträckning väljer att fortsätta tills pensionering. En sådan snedvridning kan därför ytterligare förändra åldersstrukturen i takt med att strukturrationaliseringen fortgår. Utöver det huvudsakliga åldersspannet 35–64 år har antalet yngre än 35 år respektive äldre än 64 år varit så gott som oförändrat under programperioden.

Figur 5 Antal gårdar i privat ägoförhållande, fördelat på jordbrukarens ålder.

*Preliminära uppgifter
Källa: LUKE

3.2 Lantbruksutsikter

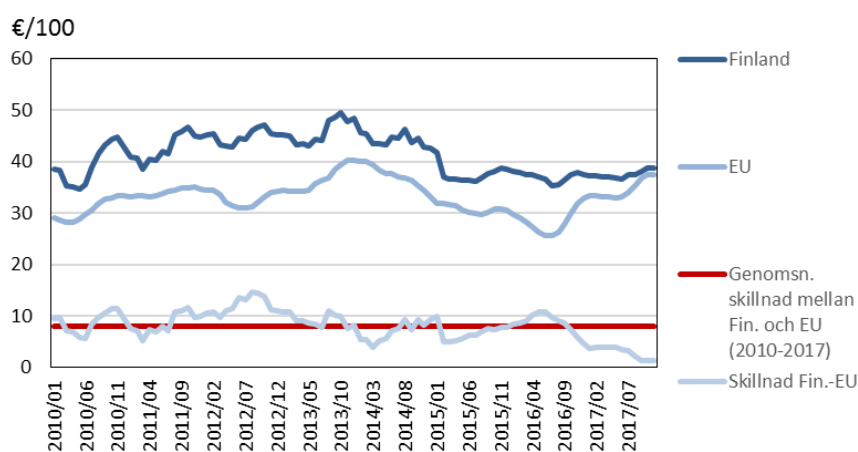
Inom EU väntas en fortsatt hög efterfrågan på diverse mejeriprodukter leda till ökad mjölkproduktion det kommande året.⁵ Tillsammans med låga foderkostnader resulterar detta i förbättrade marginaler för sektorn. Den ökade europeiska efterfrågan på mejeriprodukter har även

⁵ Lantbruksutsikterna baseras på ("Baserat på EU Agricultural outlook for the EU agricultural markets and income 2017–2030 (EU kommissionen 2017a)", "Short-term outlook for EU agricultural markets in 2017 and 2018 (EU kommissionen 2017b)", "Maa- ja elintarviketalous 2017 syksy (Pellervo ekonomiska forskningsinstitut, september 2017)", EUROSTAT prisuppföljning, samt samtal med åländska förädlare.

gynnat Finland, som i det första kvartalet 2017 för första gången sedan 2014 hade ett positivt handelsnetto för mejeriprodukter. Det senaste året har det åländska mejeriet upplevt en klar förbättring och man tror att återhämtningen kommer att fortsätta under 2018, både vad gäller priser och lönsamhet.⁶

Det europeiska mjölkpriset har haft en ordentlig återhämtning det senaste året. Sedan bottennoteringen i juni 2016 har det genomsnittliga priset på råmjölk inom EU stigit ca 40 procent. Det kommande året väntas dock bli tuffare, med något lägre priser än under 2017. De finska priserna hade inte ett lika dramatiskt ras under första halvan av 2016 som de europeiska, men oavsett detta har vi ännu inte sett samma återhämtning i Finland som i EU, vilket innebär att gapet mellan priserna minskat (Figur 6). Med tanke på de slopade mjölkkvoterna är det möjligt att vi framöver inte kommer att se ett lika stort gap som tidigare. Under 2018 väntar sig Pellervo ekonomiska forskningsinstitut en ökning på ca en procent för de finska priserna, medan de europeiska priserna väntas sjunka något.

Figur 6 Priset på råmjölk i EU och Finland, 2010–2017.

Källa: EUROSTAT

Antalet mjölkkor har minskat med en procent inom EU 2017. Detta bekräftar en återgång till den långsiktiga minskningen i antalet mjölkkor, efter att antalen steg under en period efter 2013. Samtidigt väntas mjölkproduktionen öka med 0,7 procent tack vare ökad produktivitet. Även på Åland minskade antalet kor 2017 efter att under åren 2012–2016 frångått den långsiktigt sjunkande trenden.

Nötköttproduktionen har drivits upp inom EU av slaktningen inom mjölksektorn. I och med de ökande mjölkpriserna har denna slakt avtagit. En minskad nötköttproduktion väntas därför inom EU 2018. Den minskade produktionen håller uppe nötköttpriserna under 2018. De finska nötköttpriserna steg under 2017, under 2018 väntas sedan inga större förändringar. Även på Åland väntar sig slakteriet oförändrade förutsättningar under kommande år.⁷ Slakteriet höjde i februari 2018 inköpspriserna till leverantörerna som ett svar på de ökande priserna i Finland.

Dåliga äppelskördar har rapporterats runt om i Europa och den kalla sommaren 2017 gav även sämre skörd på det finska fastlandet. Detta innebär att de åländska äpplen kunde säljas till ett högre pris.

⁶ Samtal med ÅCA.

⁷ Samtal med Dahlmans.

Trots en viss minskning av den åländska skörden innebar prishöjningen att skördens totalvärde steg 2017.⁸ Värre inom växtodling på Åland var att lökodlingarna drabbades av svåra mögelproblem, vilket enligt Ålands trädgårdshall, ÅTH, innebar att nästan 40 procent av löken kasserades. Spannmålspriserna har dessutom varit fortsatt låga under 2017 och väntas vara det även 2018. Totalt sett väntar sig ÅTH lägre priser under 2018, men tack vare högre volymer förväntas omsättning och lönsamhet vara oförändrad.

Den finska regeringen beslöt i februari 2018 att kompensera jordbrukare för de höjda maskin- och torkningskostnaderna som de svåra skördeförhållandena hösten 2017 ledde till genom en tilläggsåterbäring av energiskatten på sammanlagt 25 miljoner euro för hela landet.

I takt med den ekonomiska återhämtningen har matpriserna stigit inom EU generellt. I Finland har matpriserna inte hängt med i denna ökning. De låga matpriserna tillsammans med ökande produktionskostnader har pressat branschen. Under kommande år väntas dock matpriserna stiga i Finland och producenter ges möjlighet att föra över en del av kostnadshöjningarna på konsumenterna. Den åländska livsmedelsindustrin har trots de utmanande förutsättningarna det senaste året haft en relativt god trendmässig ökning av omsättningen.

⁸ Samtal med Ålands trädgårdshall, ÅTH.

4. Tematisk fördjupning: Miljöförbättrande åtgärder, i form av icke-produktiva investeringar

4.1 Jordbrukets miljöeffekter och miljöförbättrande åtgärder inom LBU-program

Som alla mänskliga aktiviteter har jordbruket både negativa och positiva effekter på den fysiska miljön (Emanuelsson, 2009). När det gäller jordbruksverksamhet finns ett antal icke önskade (bi)effekter som orsakar degradering av den fysiska miljön. Däribland föroreningar av vatten och jord, övergödning, jorderosion till följd av intensiva produktionsmetoder samt minskad biodiversitet (Atkins mfl. 2006; Stoate mfl. 2009). I tillägg utgör hårdgörande av jordbruksmark på grund av markanspråk så som bostäder, köpcentrum, men även industriella drifts- och lagerbyggnader, samt jord- och skogsbruksvägar ett långsiktigt miljö- och samhällsproblem (Slätmo 2017). Nya byggnationer så som ladugårdar, djurstallar, förvaring, växthus krävs för att jordbruket ska utvecklas och upprätthållas men det får till följd att den matjord som jordbruket är beroende av oåterkalleligen förändras (Slätmo mfl 2012).

Viktigt i sammanhanget är också att jordbruksverksamhet bidrar med en mängd positiva och önskvärda effekter (Jansson 2011; Jose 2012). Jordbruk bidrar bland annat till arbetstillfällen, livsmedel (mat och dryck), fiber (material till ex textilier), energi (grödor och drivmedel), biologisk mångfald (genom ängs- och hagmarker, giftfria odlingar, skogsbeten) och livsmiljöer med tilltalande landskapsbild. (Daugstad mfl 2006; Primdahl och Søderkvist Kristensen 2011; Voutilainen och Wuori 2012)

Hur jordbruket påverkar miljön beror framförallt på hur jordbruket bedrivs i en region, det spelar således roll vad varje enskild gård eller jordbrukare gör.

4.1.1 Miljöförbättrande åtgärder inom LEADER i andra LBU-program i Europa

”The European Network for Rural Development (ENRD), inrättades av EU-kommissionens generaldirektorat för jordbruk och landsbygdsutveckling 2008 för att bättre kunna genomföra landsbygdsutvecklingsprogrammen. Nätverket utvecklar och sprider kunskap om hur landsbygdsutvecklingspolitiken fungerar i praktiken och hur den kan förbättras, men underlättar också informationsutbyte och samarbete på landsbygden. Nätverkets webbplats (enrd.ec.europa.eu) är det viktigaste kommunikationsverktyget och där synliggörs nätverkets samtliga verksamheter.

Utvärderingsteamet har identifierat fyra europeiska projekt under nuvarande landsbygdsutvecklingsprogram som kan ha relevans och fungera som inspiration angående LBU-programmet på Åland. Projekten nedan är alla exempel på projekt som implementeras och delvis finansieras via LEADER/CLLD, och som har anknytning till den tematiska fördjupningen:

’Trubenieki’ gård – utvecklar en svampodling genom nischad produktutveckling och diversifiering. En ambitiös ung jordbrukare i Lettland använde landsbygdsutvecklingsmedel (M19 LEADER / CLLD) för att utveckla en nischad produkt och en turistattraktion av sin svampodling som inte var marknadsanpassad. Genom att knyta en produkt som inte var gångbar på marknaden till besöksnäringen har projektet lyckats. Det betyder att ökat samarbete mellan olika landsbygdsföretag kan ge mervärden för landsbygdsutvecklingen på Åland. Läs mer om det lettiska

projektet här: https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/trubenieki-farm-developing-mushroom-farm-through-niche-product-diversification_en

Chevetogne – kombinerar restaurerandet av en våtmark med turism. I Belgien har landsbygdsutvecklingsmedel (M19 LEADER / CLLD) använts för att återskapa en våtmark för ekologiska, hydrologiska, utbildningsmässiga och turistsyften. Genom att tillgängliggöra och marknadsföra liknande projekt gentemot inhemsk befolkning och besökare kan synergier mellan miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter tydliggöras även på Åland. Detta bland annat vid ett pågående projekt vid Storängsdiket. Läs mer om det belgiska projektet här: https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/chevetogne-combining-wetland-ecosystem-observation-area-social-tourism_en

Ett blomstrande och surrande 'Wipptal'. I Österrike har landsbygdsutvecklingsmedel (M19 LEADER / CLLD) används för att informera och öka medvetenheten om vilda bin och deras behov av naturskydd. Ett liknande projekt är pågående på Åland, vilket i förlängningen kan innebära positiva effekter både för lantbrukets skördar och en mer socialt och biologiskt levande landsbygd. Läs mer om österrikiska projektet här: https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/flowering-and-humming-wipptal_en

ViciGAL – omvandlandet av en före detta tågräls till en cykelväg. I Belgien har landsbygdsutvecklingsmedel (M19 LEADER / CLLD) använts för att stötta förberedelserna av en 41 km lång cykelbana mellan kommunerna Yvoir och Huy. Även om inte Åland har järnväg innebär det att LBU-medel kan användas för att investera i och uppmuntra mer miljövänliga transporter på ön. Läs mer om projektet här: https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/vicigal-transformation-former-railway-line-green-lane-cycling_en

4.2 Miljöförbättrande åtgärder, i form av icke-produktiva investeringar på Åland
Förutom direkta areal- och produktionsstöd till jordbrukare finns inom det åländska landsbygdsprogrammets (LBU) 2014-2020 stöd till landsbygdsutveckling via Leader⁹. Leader är en metod för lokal utveckling som inom EU har använts i 20 år för att engagera lokalbefolkningar i att utforma och genomföra strategier, beslutsfattande och resursanvändning för hur utveckling av deras landsbygder ska ske. På europeisk nivå finns runt 2600 lokala aktionsgrupper (LAG) som består av personer från det offentliga, privata och civila samhället.

Inom Leader Åland finns projektmedel att söka för allmännyttiga miljöförbättrande åtgärder. I landskapsregeringens styrdokument kallas dessa "icke-produktiva investeringar" (Ålands landskapsregering, 2017).

Icke-produktiva investeringar är aktiviteter som syftar till att förbättra miljöns kvalitet. Investeringar i miljöförbättringar är centrala för en långsiktigt hållbar produktion och för att säkerställa att den åländska landsbygden är en god livsmiljö, för människor såväl som för andra arter och organismer. Därför är dessa investeringar minst sagt viktiga för produktionen, men i ett längre tidsperspektiv än

⁹ Leader är en akronym för det franska "Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale", vilket på engelska betyder 'Links between the rural economy and development actions'. På svenska kan Leader översättas till "länkar mellan landsbygdsekonomi och aktiviteter för utveckling".

vad gängse samhällsekonomiska kalkyler ofta visar. En icke-produktiv investering är en investering som inte har en direkt företagsekonomisk nytta eller utökar produktionen hos stödmottagaren, utan görs för att öka den kollektiva nyttan. Projektet eller insatsen som stöd sökes för får således inte gå med vinst. (Ålands landskapsregering, 2017)

Inom landsbygdspolitiken är dessa aktiviteter som inte kan ersättas med arealbaserat stöd då de framförallt är kopplade till miljöns kvalitet och inte kvantitet. Exempel på icke-produktiva miljöinvesteringar med bäring på Åland är hamling av träd, återskapande av lövängar och strandängar eller upprättande av gärdesgårdar för stängsling av betesmarker. Även insatser som inte har direkt anknytning till jordbruket, utan är av betydelse för hela landsbygdens miljö inkluderas. Till dessa hör investeringar i projekt som syftar till att förbättra vattenkvaliteten, såsom anläggning och skötsel av mångfunktionella våtmarker, eller andra vattenvårdande insatser såsom etablerandet av skyddszoner för produktion nära vattendrag. (Ålands landskapsregering, 2017, s.89, 142)

4.3 Frågor och tillvägagångssätt

Denna del av vår fördjupning har fokuserats på de projekt som initierats och som hittills tilldelats medel under perioden 2014-2020 på Åland. Fördjupningen har väglett av följande frågor:

1. Vilka projekt för icke-produktiva investeringar har fått medel?
2. Hur mycket LBU-medel har gått till icke-produktiva investeringar?
3. Varför låg grad av icke-produktiva investeringar?
4. Hur kan det bli fler icke-produktiva investeringar?
5. Vilka typer av miljöeffekter sker av de icke-produktiva investeringarna?

Frågorna har besvarats med hjälp av intervjuer med och insikter från tjänstepersoner på landskapsregeringen, projektkoordinator och andra personer engagerade inom Leader Åland, stödmottagare, fältbesök, samt genomgång av relevanta dokument. Totalt har fem personer intervjuats via telefon under januari och februari 2018, uppföljande frågor och insikter från andra respondenter har erhållits via e-post.

Utdrag från datahanteringssystemet Hyrrä och ansökningshandlingar rörande icke-produktiva investeringar har erhållits av tjänstepersoner på landskapsregeringens näringsavdelning, dessa utdrag speglar situationen 2017-12-31.

För att besvara ovanstående frågor och för att placera den tematiska fördjupningen i sitt sammanhang beskrivs nedan hur de icke-produktiva investeringarna är organiserade inom förvaltningssystemet på Åland. Detta efterföljs av fem avsnitt där utvärderingsfrågorna besvaras.

4.4 Resultat och analys:

4.4.1 Förvaltningens organisering och de icke-produktiva investeringarnas kontext på Åland
Lärdomar från tidigare LBU-program på Åland har medfört att genomförandet av icke-produktiva investeringar under programperioden 2014-2020 sker genom Leader (åtgärd M19). Detta för att öka effektiviteten och genomförandegraden (Ålands landskapsregering, 2017, s.89, 90). Budgetmässigt innebär det att icke-produktiva investeringarna inkluderas i vad som i programmet kallas åtgärd M19: Stöd till Leader-program för lokalt ledd utveckling. Denna åtgärd har tilldelats en total budget på 1 644 000 euro för 2014-2020. De utgör 2,78 % av medlen för Ålands LBU 2014-2020. (Europeiska

kommissionen, 2015a; 2015b; ENRD, 2015, s.3, Ålands landskapsregering, 2017, s.317-319). Trots denna förflyttning från landskapsregeringens näringsavdelning till Leader har inga ytterligare ekonomiska medel avsatts till administration och/eller uppbyggnad av Leader-organisationen.

Leaders organisering på Åland består av en styrelse och lokala aktionsgrupper (LAG). Den nuvarande organiseringen består av en LAG- grupp med 18 personer, en styrelse på 7 personer och en projektkoordinator tillika administratör. Inom Leader kan det sökas medel för olika typer av projekt; för natur och miljö, kunskap och samarbeten, kultur och fritid, ungdomar samt fiske och vattenvård ¹⁰ (Leader Åland, 2018). Potentiella stödmottagare är de som har ett organisationsnummer; således näringsidkare, föreningar, byalag, och organisationer.

Inkomna projektansökningar läses och bedöms utifrån den framtagna och lokalt förankrade strategin, och de urvalskriterier som LAG-grupperna tagit fram. De projekt som godkänns av LAG och av styrelsebeslut i Leader, går till näringsavdelningen på Ålands landskapsregering för en teknisk kontroll. Det är ingen överprövning av Leaders beslut utan i den tekniska kontrollen bedöms om projekten uppfyller övergripande målsättningar inom LBU och om alla underlag finns på plats enligt en mall. I de fall projekt bedöms att inte uppfylla alla krav, sänds de tillbaka till Leader för ny behandling och eventuell komplettering från stödmottagaren, eller med förslag på avslag.

Efter denna kontroll fattas beslut om utbetalningar av medel, vilka sköts via landskapsregeringens administration. Efter att sökanden erhållit landskapsregeringens finansieringsbeslut uppmanas sökanden att boka in ett möte hos Leader Åland för genomgång av de eventuella villkor som ingår i beslutet. Sådana villkor kan till exempel vara att projektet ska redovisas separat i bokföring (vid näringsidkare). Detta villkor är viktigt för att Leader-medel inte ska användas för att bedriva konkurrerande verksamhet, eller direkt öka produktionen i de fall stödmottagaren är näringsidkare.

Som beskrivits i ovanstående avsnitt ansvarar Ålands landskapsregering tillsammans med Leader Åland för den administrativa implementeringen av Leader-projekt, däribland icke-produktiva investeringar. Utifrån de samtal som hållits i samband med denna fördjupning tyder på att dialogen är god mellan dessa parter, det förefaller finnas en vilja att komma överens och lyssna in varandra. Det en god grund att bygga vidare på.

4.4.2 Vilka projekt för icke-produktiva investeringar har fått medel?

11 Leader-projekt har hittills godkänts och tilldelats medel under perioden 2014-2020. 7 projekt har fått avslag. De godkända projekten och deras beräknade kostnader redovisas i nedanstående tabell. För mer detaljer om projekten se Leader Ålands hemsida (Leader Åland, 2018)

¹⁰ Leader-metoden tillämpas även inom ramen för det åländska genomförandet av Finlands operativa program för havs- och fiskenäring och Leader Ålands strategi "Ett hållbart FiskeÅland". Fiskets lokala aktionsgrupp (FLAG), 15 personer, behandlar projekt relaterade till fiske och vattenvård, kunskap, samarbeten och upplevelser av hav och fiske. För perioden 2014-2020 har en budget om 600 000 euro godkänts.

Tabell 2: Av landskapsregeringen godkända Leader projekt 2014-2020 (siffrorna i tabellen är från Hyrrä 2017-12-27.)

Projektets namn och stödmottagare	Status	Offentliga medel (i euro)
Erkas köksspis och bakugn (Vårdöby-Strömsby byalag r.f.)	Avslutat	Offentlig finansiering totalt: 2 693,77
		Offentlig finansiering från europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: 1 750,95
		Total projektkostnad (inkl medfinansiering från stödmottagare): 4 489,62
Härbärgat på Kökar fas 2, upprustning ladugård (Föreningen Franciskus på Kökar r.f.)	Pågående	Offentlig finansiering totalt: 36 166,80
		Offentlig finansiering från europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: 23 508,42
		Total projektkostnad (inkl medfinansiering från stödmottagare): 60 278,00
Jåsholm naturmotionsstig (Brändö IK)	Pågående	Offentlig finansiering totalt: 8 926,74
		Offentlig finansiering från europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: 5 802,38
		Total projektkostnad (inkl medfinansiering från stödmottagare): 14 877,90
Renovering av f.d. grundskola och ombyggnation till multifunktionell möteslokal (Kumlunge Byalag)	Pågående	Offentlig finansiering totalt: 67 620,00
		Offentlig finansiering från europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: 43 953,00
		Total projektkostnad (inkl medfinansiering från stödmottagare): 112 700,00
Föreningsbigården (Ålands biodlarförening)	Pågående	Offentlig finansiering totalt: 69 975,00
		Offentlig finansiering från europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: 45 483,75
		Total projektkostnad (inkl medfinansiering från stödmottagare): 116 625,00
Levande Markusböle - renovering av läktare (IF Finströmskamraterna)	Pågående	Offentlig finansiering totalt: 38 725,20
		Offentlig finansiering från europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: 25 171,38
		Total projektkostnad (inkl medfinansiering från stödmottagare): 64 542,00
Renovering Nybonds hemman (Nybonds i Krogstad)	Pågående	Offentlig finansiering totalt: 49 999,80
		Offentlig finansiering från europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: 32 499,87
		Total projektkostnad (inkl medfinansiering från stödmottagare): 83 333,00

Renovering traktor och skjul (Sottunga hembygdsförening)	Pågående	Offentlig finansiering totalt: 27 228,00
		Offentlig finansiering från europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: 17 698,00
		Total projektkostnad (inkl medfinansiering från stödmottagare): 45 380,00
Räddande av Gottbysund naturbiotop (Simon Karlsson)	Avslutat	Offentlig finansiering totalt: 7 752,00
		Offentlig finansiering från europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: 5 038,80
		Total projektkostnad (inkl medfinansiering från stödmottagare): 12 920,00
Reningsdammen vid Storängsdikets mynning (Rädda Lumparn)	Pågående	Offentlig finansiering totalt: 12 240,00
		Offentlig finansiering från europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: 7 956,00
		Total projektkostnad (inkl medfinansiering från stödmottagare): 20 400,00
Vargskärsgården (Vargskärs byalag r.f.)	Pågående	Offentlig finansiering totalt: 49 779,00
		från europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: 32 356,35
		Total projektkostnad (inkl medfinansiering från stödmottagare): 82 965,00

En sammanräkning av ovanstående tabell visar att hittills har runt 370 000 euro offentliga medel beslutats för finansiering av Leader-projekt 2014-2020 ¹¹. Merparten av dessa medel, cirka 240 000 euro kommer från europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Inkluderas medfinansiering från de organisationer och jordbrukare som genomför projekten kommer vid projektavslut 620 000 euro investerats i olika former av landsbygdsutveckling på Åland. I tillägg är 105 000 euro utbetalt från till tre Fiske-Leader projekt (Leader Åland, 2018).

I Leader Ålands strategidokument omnämns inte "icke-produktiva investeringar" men projektkoordinator för Leader Åland påpekar att dessa ingår under typområde "natur & miljö" och/eller projekttyp "allmännyttiga investeringar" (Leader Åland, 2016). Av de 11 projekt som redovisas i tabell 1 härrör 4 projekt till tyngdpunktsområde Natur och miljö och är av projekttypen allmän investering i Leader Ålands dokumentation ¹². Dessa fyra projekt är att betrakta som icke-produktiva investeringar och redovisas i mer detalj i nedanstående tabell 3.

¹¹ Observera att i tillägg tillkommer kostnader för Leader Ålands projektkoordinators arbete, LAG gruppernas och styrelse frivilliga arbete, lokalkostnader, material och resekostnader.

¹² Observera att ett av projekten, Jåsholm naturmotionsstig, i de erhållna dokumenten landskapsregeringen och Leader är kategoriserat som ett utvecklingsprojekt och inte som en allmän investering.

Tabell 3: Icke-produktiva investeringar på Åland 2014-2020

Projektets namn och stödmottagare	Syfte	Typ av miljöeffekt	Medfinansiering	Offentliga medel	Total projekt-kostnad
Reningsdammen vid Storängsdikets mynning (Rädda Lumparn)	Byggande av en reningsdamm för att leda vattnet från diket in i reningsdammen och på så vis minska näringsutsläppen, då flödena är stora.	Bättre vattenkvalitet i och med minskade kväve- och fosforhalter	8160	12 240,00	20 400,00
Räddande av Gottbysund naturbiotop (Simon Karlsson)	Restaurering till naturbete för att återfå floran och faunan	Ökad biologisk mångfald	5168	7 752,00	12 920,00
Jåsholm naturmotionsstig (Brändö IK)	En stig för motion och rekreation i alla åldrar	Lärande om växter och natur i den lokala miljön Anpassning till klimat och lokal miljö	5951,16	8 926,74	14 877,90
Föreningsbigården (Ålands biodlarförening)	Bygga av ett bihus för föreningsverksamhet, studiebesök och kurser	Ökad biologisk mångfald Lärande om växter och natur i den lokala miljön Anpassning till klimat och lokal miljö	46 650	69 975	116 625,00

(Källa: egen bearbetning av projekthandlingar mottagna 2018-01-23, siffrorna i tabellen speglar situationen i Hyrrä 2017-12-31)

I tabell 3 kan det utläsas att de offentliga medel som totalt avsatts för de fyra projekten är 99 000 euro. Inkluderas medfinansiering från de föreningar och jordbrukare som genomför projekten kommer det vid projektavslut att ha investerats 165 000 euro i miljöförbättrande åtgärder på Åland.

4.4.3 Hur mycket LBU-medel har gått till icke-produktiva investeringar?

Som redogjorts för i ovanstående tabell 3 har hittills 99 000 euro beslutats gå till stöd för fyra projekt som enligt Leaders Åland tillhör natur och miljö, det som landskapsregeringen kallar icke-produktiva investeringar.

4.4.4 Varför låg grad av icke-produktiva investeringar?

I landskapsregeringens primära styrdokument för programmet (Ålands andskapsregering, 2017, s.143) står: *”Icke produktiva investeringar kan genomföras endast på jordbruksmark. Det innebär att genomförandet är beroende av jordbrukares initiativ och insatser”*. Denna temafördjupning visar att denna skrivning inte till fullo stämmer med vilka projekt som tilldelats medel. Projekt och investeringar har skett även på andra marker.

I landskapsregeringens styrdokument för programperioden 2014-2020 står även att läsa om icke-produktiva investeringar: *”Stödbeloppet utgör 100% av redovisade godkända kostnader och inkomstbortfallet.”* (LBU Åland 2014, s. 175). Denna skrivning fick utvärderarna att notera de relativt få projekt som initieras och godkännts för ändamålet. Att få alla kostnader täckta borde i vår mening göra investeringarna attraktiva. Därför inkluderades frågan varför det är en låg grad av icke-produktiva investeringar på Åland i denna fördjupning.

I intervjuer framkommer flera anledningar, nedan beskrivs de tre mest framträdande.

Regler och villkor för icke-produktiva investeringar

Det är först i nuvarande programperiod som genomförandet av de icke-produktiva investeringarna sker via Leader metoden på Åland. Det har till följd att det tar en del tid att sprida information om att dessa, och andra projektmedel från Leader, finns att söka.

I intervjuerna har det framkommit att skrivningen om att stödbeloppet utgör 100 % som refereras till ovan inte stämmer till fullo då Leader-metoden innebär att medfinansiering krävs. Leader kan enbart finansiera 60 % av ett projekt. Medfinansieringen, det vill säga 40 % av projektets budget, kan utgöras av driftskostnader i form av till exempel resor och material och/eller av frivilligt arbete. För detta frivilliga arbete, som kallas in natura, talkoarbete eller in kind-tid, finns en schablonersättning på 15 euro/timme.

Det framkommer att en av de främsta anledningarna till varför det är få projekt är att det tar tid att marknadsföra att de finns, och hur regler och villkor för dessa ersättningar fungerar.

Uppfattningar om Leader inom det Åländska landsbygdsprogrammet

Några av de intervjuade menar att det tidigare funnits en ovilja från landskapsregeringen att prioritera Leader, då det har ansetts *”ta medel”* från produktions- och arealstöd för jordbruket och att pengarna *”bara går till renovering av bygdegårdar”*. Viktigt att notera är att alla landsbygdsutvecklingsprogram i linje med EU:s politik ska ha avsatta medel för inkomst och marknadsanpassningsstöd, och medel för landsbygdsutveckling (EC, 2015b). Dessutom kan bygdegårdar och andra lokala mötesplatser vara viktiga för en socialt levande landsbygd, där lantbrukare och andra landsbygdsbor kan mötas.

Uppfattningen att medel till landsbygdsutveckling (genom Leader) skulle ta medel från jordbruket har troligen påverkat den förhållandevis låga andel av hela budgeten för LBU 2014-2020 har avsatts för Leader och landsbygdsutveckling, 2,78 % (EC, 2015a). Dessutom kan det ha påverkat att det är förhållandevis få icke-produktiva investeringsprojekt som initierats

Engagemanget att arbeta för allmännyttan

Som med allt frivilligt arbete, så bygger Leader-projekt och icke-produktiva investeringar framförallt på en vilja och ett driv att genomföra något. Det går inte att tvinga någon att arbeta för det gemensamma. I ekonomiskt svåra tider kan det vara svårt att hitta ett driv att som enskild bidra till förbättringar av den gemensamma miljön eller till allmännyttan. Det gäller generellt, men särskilt för de lantbrukare och markägare på Åland som är i ett ekonomiskt ansträngt läge. I tillägg finns det indikationer på svårigheter att få tag i tillgänglig mark för att genomföra projekt.

4.4.5 Hur kan det bli fler icke-produktiva investeringar?

I intervjuer framkommer flera förutsättningar och förslag på hur det kan bli fler icke-produktiva investeringar på Åland. De tre mest framträdande beskrivs nedan.

System och administrativt stöd

Vid intervjuer framkommer att plattformen och projekthanteringssystemet Hyrrä nu i stort är fungerande gentemot stödmottagare. Trots detta behöver stödmottagare administrativ hjälp med att förstå och tolka ansökningssystemet. Lärdomar från andra länder i Europa visar att sådant administrativt stöd är centralt för att stödmottagare ska söka medel. Den byråkratiska bördan kan annars uppfattas som för stor i relation till de medel som erhålls.

Det framkommer att det fortsatt behövs administrativt och organisatoriskt stöd kring de regler och villkor som omger Leader. Detta särskilt eftersom skrivningar i LBU-programmet (2017, s. 143, 175) inte till fullo stämmer överens med Leaders strategi och genomförande. Det är således viktigt att landskapsregeringen avsätter rimligt andel av budgetmedel för kommunicerandet av regler och administrativt stöd inom Leader, och inte enbart till projektstöd.

Uppfattningar om Leader inom det Åländska landsbygdsprogrammet

Att kommunicera kring vad Leader kan bidra med, samt att bygga upp och bibehålla de goda kontakter som finns, framkommer som centralt för att det ska bli fler Leader-projekt.

Lärdomar om förändringsarbete från andra områden och regioner än Åland visar att för att skapa förändring behövs en tydlig förankring hos ledningen, då det sänder ut signaler om att arbetet med landsbygdsutveckling och icke-produktiva investeringar är viktigt för Ålands långsiktiga hållbarhet. Då det framkommit att det funnits en delvis negativ uppfattning om Leader är det centralt att genomförandeorganisationen arbetar med att upprätthålla en positiv och stolt bild av det arbete som pågår. Även om det är förhållandevis lite medel som avsatt till Leader sett till programmet som helhet visar de avslutade och pågående Leader-projekten att med även med små medel kan man göra stora saker. Det kan också förtydligas att Leader är en högst demokratisk och transparent metod för landsbygdsutveckling, och de Leader-projekt som har tilldelats medel kan ses som goda exempel och lyftas fram som marknadsföring av Åland. Detta för turister och besökare, men framförallt gentemot den inhemska befolkningen.

Sammanförande resurs i fält för att öka engagemanget

Som ovan beskrivits framkommer i intervjuer att i ekonomiskt svåra tider kan det vara svårt att hitta ett engagemang att som enskild bidra till förbättringar av den gemensamma miljön eller till allmännyttan. Engagemanget kan öka av att det finns de som går före och genomför sådana

projekt, och att dessa marknadsförs. På så vis kan det spridas att medel finns tillgängliga för allmännyttiga insatser på Åland.

I sammanhanget är det positivt att Leader Åland under våren har flyttat till nya lokaler. Flytten innebär att personalen är lokaliserad i samma hus som andra landsbygdsbetonade civilsamhälles- och näringslivsorganisationer. Det kan ge upphov till spontana möten, öka kunskapen om att medel finns och därigenom locka fler att söka medel via Leader.

Ett förslag som framkommit för att få fler markägare att bli engagerade är att tillsätta en resurs inom Leader som aktivt arbetar för att matcha de föreningar och organisationer som har idéer och vana att skriva ansökningar med markägare som har mark tillgänglig för att genomföra insatser. Sådana samarbeten kan dela bördan av det frivilliga arbetet, så att det inte står och faller med en enskild person.

4.4.6 Vilka typer av miljöeffekter sker av de icke-produktiva investeringarna?

De EU-baserade indikatorerna för Leader (åtgärd M19) är (ENRD, 2015):

- T21 - % av landsbygdsbefolkning som täcks av lokala utvecklingsstrategier (eng: % of rural population covered by local development strategies)
- T22 - % av befolkning som fått förbättrade tjänster/ infrastruktur (eng: % of rural population benefiting from improved services/infrastructures)
- T23 - Arbetstillfällen som skapats i stödda projekt (LEADER) (eng: jobs created in supported projects (LEADER))

Potentiella miljöeffekter mäts inte genom dessa indikatorer. De miljöeffekter som icke-produktiva investeringar bidrar till fångas således inte upp. Leader Åland har däremot framtagna urvalskriterier som används för att utvärdera vilka projekt som ska tilldelas medel (Leader Åland, 2016). De leader-baserade indikatorerna för natur och miljö är:

- Miljömedvetenhet
- Miljöförbättrande insatser

Dessa indikatorer fångar inte upp specifika typer av miljöeffekter. Såsom redogjorts för i tabell 3 ovan, så är möjliga miljöeffekter av de icke-produktiva investeringarna som hittills fått och får stöd via Leader 2014-2020:

- Bättre vattenkvalitet i och med minskade kväve- och fosforhalter
- Ökad biologisk mångfald
- Lärande om växter och natur i den lokala miljön
- Anpassning till klimat och lokal miljö

Det har framkommit att miljöns kvalitet på Åland mäts efter tema, och inte utifrån projekt eller genom EU-baserade indikatorer.

4.5 Sammantagen analys av Miljöförbättrande åtgärder, i form av icke-produktiva investeringar

En sammanräkning av totalkostnaderna i tabell 1 och 2 visar att hittills har 370 000 euro offentliga medel beslutats för utbetalning till Leader-projekt 2014-2020. I korthet är således 670 000 euro av totalt 1 644 000 euro avsatta till M19 för LBU-perioden 2014-2020 för närvarande intecknade. Av dessa har 99 000 euro beslutats gå till stöd för de fyra projekt som bedöms tillhöra "natur och miljö" och "allmännyttiga investeringar", eller så kallade "icke-produktiva investeringar".

Sammantaget innebär detta att det är fullt rimligt att öka initierandet och genomförandet av fler Leader-projekt. För att möjliggöra detta förefaller det behov att öka den kommunikativa, administrativa och koordinerande kapaciteten, genom att tillsätta ytterligare personal och/eller öka arbetstid för nuvarande personal. Detta för att arbetsbördan inte ska bli för betungande. Landskapsregeringen bör vid en sådan tillsättning ha nära dialog med nuvarande personal och styrelse för Leader Åland.

I fördjupningen har vi undersökt varför det är en låg grad av icke-produktiva investeringar. Svaret är att det är en mängd olika aspekter som påverkar situationen. De främsta anledningarna, som också kan ses som utmaningar att jobba vidare med, är: 1) regler och villkor för Leader och icke-produktiva investeringar, 2) uppfattningar om Leader och 3) engagemang.

Vi har också undersökt hur dessa utmaningar skulle kunna lösas. De mest framträdande förslagen är att 1) bibehålla och utöka det administrativa och organisatoriska stödet för Leader, 2) arbeta med uppfattningar om Leader och icke-produktiva investeringar samt 3) tillsätta en sammanförande resurs i fält.

Fördjupningen visar att potentiella miljöeffekter av de icke-produktiva investeringarna som hittills fått och får stöd via Leader 2014-2020 är

- Bättre vattenkvalitet i och med minskade kväve- och fosforhalter
- Ökad biologisk mångfald
- Lärande om växter och natur i den lokala miljön
- Anpassning till klimat och lokal miljö

I dagsläget mäts miljöeffekter utifrån tema på Åland vilket är positivt då det på så vis kan ta ett mer helhetligt grepp på miljöns kvalitet. Med detta sagt, om landskapsregeringen och EU-kommissionen önskar utvärdera miljöeffekterna av enskilda projekt bör långsiktig miljöövervakning av de miljöer där projektmedel investeras etableras. På grund av långsiktighet går inte alla former av miljöeffekter att utvärdera direkt efter projektavslut (såsom biologisk mångfald och vattenkvalitet). Den typen av miljöbedömningar och miljöövervakningar (i form av mätningar i fält) bör om det anses önskvärt därför ske longitudinellt. Olika institut och aktörer kan kopplas in för ett sådant arbete, det finns upparbetade relationer mellan Leader och landskapsregeringens miljöbyrå och ÅMHM. För att inte ytterligare betunga Leader och stödmottagare med administration kan etablerandet och genomförandet förslagsvis skötas av landskapsregeringen.

5. Tematisk fördjupning: Sårbarhet, konkurrenskraft och innovationer inom lantbruket

5.1 Resilienta regioner och landsbygdsutvecklingen

Begreppet *resiliens* har blivit populärt i diskursen om regional utveckling de senaste åren, inte bara som ett begrepp för att beskriva en regions förmåga att återhämta sig från ekologiska katastrofer och kriser, utan också för att beskriva ett samhälles förmåga att återhämta sig från ekonomiska och sociala kriser. Sedan 1980-talet har studier av ekosystems och regioners resiliens eller återhämtningsförmåga efter katastrofer som skogsbränder, översvämningar och torka varit förekommande. Den globala finanskrisen 2008-2011 fungerade som en katalysator för många beslutsfattare och finansanalytiker för att belysa hur konceptet resiliens kan användas för att analysera hur regionala och lokala samhällen kan återhämta sig från olika kriser och nödsituationer.

Då nordiska länder och regioner är en del av global ekonomi är ekonomisk och social resiliens mycket relevant att undersöka här. Resiliens är inte enbart att reagera på kriser utan också att förutse kriser och förbereda återhämtning i förväg, genom till exempel upparbetade rutiner och ansvarsfördelning för krishantering. Det är också viktigt att notera att regionalekonomisk och social resiliens inte nödvändigtvis innebär att komma tillbaka till situationen före krisen, utan att omorientera aktiviteter mot nya ekonomiska, sociala, och kulturella stigar.

Nordregio är sedan 2017 sekretariat för tre nordiska tematiska arbetsgrupper, varav en är den nordiska temagruppen "Innovativa och Resilienta Regioner". Inom denna tematiska grupp implementeras en fördjupande studie 2017-2018 om ekonomisk och social resiliens. Analysen identifierar olika alternativa vägar att reagera, anpassa och förutse ekonomiska chocker och kriser. Analysen täcker de viktigaste nordiska öarna, däribland Åland. En kunskapsöversikt på engelska har redan publicerats (Giacometti mfl 2018).

Vad kan vi lära oss med tanke på Ålands LBU program när det gäller regional resiliens och landsbygdsutveckling? Regional resiliens i en landsbygdscontext innehåller inte enbart att klara av att i tid reagera på externa chocker utan också förutsäga förekommande chocker. Hur skall man, då, skapa regional resiliens på landsbygden, och mer specifikt, på Åland?

Den regionala resiliensen kan öka genom att bygga upp en robust men samtidigt flexibel offentlig organisation och förvaltning som svarar på förändringar i omvärlden, och är lyhörd för de frågor som landsbygdsbefolkningen anser vara viktiga. Ytterligare en viktig aspekt är att diversifiera den regionala landsbygds ekonomin för att undvika att den är helt beroende av ett fåtal stora aktörer. Det innebär att ge plats och stöd åt både stora och mindre jordbruks- och landsbygdsföretag.

Ålands landsbygdsutveckling utsätts av både akuta kriser och sk. "slow burn", eller långsam, gradvis, negativ utveckling. Akuta kriser betyder t.ex. fabriksnedläggningar ofta på kort varsel, och externa effekter som ofta överraskar aktörer. "Slow burn" däremot består av gradvis, långsiktig negativ trend som minskar lönsamheten inom branschen. Regioner och även nationer har ofta handlingsplaner när det gäller akuta kriser, men "Slow burn" - typ negativ utveckling, som inte märks i t.ex. i medierubriker, är ofta svårare att hantera (eller även att identifiera).

Som den fördjupade årsrapporten 2016 visade, har jordbrukssektorn varit hårt påfrestad de senaste åren. Låga priser till följd av en rad olika krafter, framför allt EUs konflikt med Ryssland, borttagna mjölkkvoter och ett globalt överutbud av många produkter har pressat lönsamheten i många

verksamheter. Förutom de allmänt tuffa villkoren som råder för jordbrukarna har under de senaste åren stor oro drabbat förädlingsledet på Åland, med företag som ÅCA, Orklas chipsfabrik i Haraldsby samt Dahlmans som utsatts för betydande utmaningar. Det åländska livsmedelsklustrets sårbarhet för enskilda nedläggningar togs upp i analysen men Åland har också exempel på lyckad krishantering inom branschen. Det finns internationella exempel på resilienta rurala regioner med långsiktig positiv utvecklingstrend, även om alla regioner möter kriser och åtminstone tillfällig negativ utveckling.

Landsbygdsutvecklingsprogrammet på Åland har vissa resurser och aktiviteter med vilka man inte bara kan motverka akuta kriser utan också öka resiliensen. En av det åländska LBU-programmets målsättningar är en hållbar ekonomisk och smart utveckling som fokuserar på produktivitet och miljömässig hållbarhet. Detta mål kan minska sårbarheten och ge ökad resiliens på Åland.

5.2 Tillvägagångssätt för att analysera lantbrukets riskbild

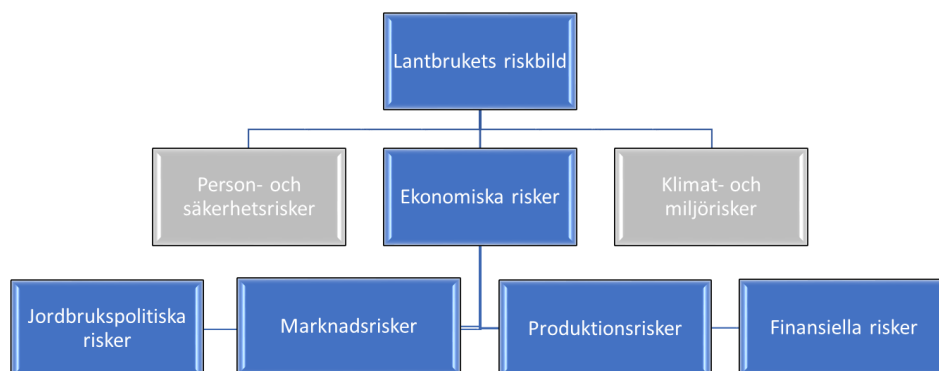
Lantbrukets risker kan kategoriseras på flera olika sätt. Utgångspunkten kan vara en enskild lantbrukare eller näringen som helhet i en region. Vi utgår i den här diskussionen från det enskilda företaget och gården för att närmare precisera vårt fokus.

Lantbrukaren måste hantera många typer av risker: arbetsmiljön är sådan att säkerhetsrisker alltid är närvarande i arbetet med stora arbetsmaskiner. Lantbrukaren måste ofta själv kunna lösa det flesta dagliga problem som uppstår inom verksamheten. Det är inte heller lätt att finna ersättare för en lantbrukare som drabbas av en sjukdom eller olycka. Övrig arbetskraft inom lantbruket är ofta säsongarbetare med hög personomsättning. Säsongspersonalen har inte sällan bristfälliga språkliga kunskaper, vilket kan leda till missförstånd och farliga situationer.

Vädrets omställningar är vidare något som lantbrukare alltid har behövt anpassa sig till, men den pågående klimatförändringen förefaller att öka oförutsedda väderförhållanden.

Person-, säkerhetsrisker och väder/klimatrelaterade risker är dock inte fokus i den här rapporten, utan här lägger vi tyngdpunkten på sådana risker som mer direkt knyter an till lantbrukets ekonomiska välmående.

Figur 7. Grupper av risker inom lantbruksverksamheten. De blå rektanglarna omfattas av analysen i den här utvärderingsrapporten.

(Källa: Egen bearbetning efter Leppälä (2016) och Vänskä (2010).)

I denna rapport delas de ekonomiska riskerna upp enligt följande:

- Risker knutna till jordbrukspolitiska regelverk och dess förändringar: stödnivåer, tillämpnings-regler, beslutshandling etc.
- Marknadsriskerna omfattar prisvolatiliteten (prisörklighet) och handelspolitiken. Även marknadsstrukturen är viktig: finns det flera leverantörer och kunder eller är man beroende av endast några få aktörer? Finns det alternativa marknader om den huvudsakliga marknaden sacker?
- Produktionsrisker innefattar den egna gårdens, men framför allt det övriga samhällets infrastruktur: el- och vattenförsörjning, trafikförbindelser etc. Hur länge klarar sig jordbruket utan el och vatten? Vad händer vid ett avbrott i transportmöjligheterna till och från Åland? Hur beroende är gården av enskilda vidareförädlare?
- Finansiella risker har med lantbrukarnas finansiella status att göra: hur stora prisnedgångar klarar lantbruksföretagen att hantera? Hur starka är företagens balanser? Finns det möjligheter till likviditetslån? De finansiella riskerna är vanligen nära sammanbundna och ett resultat av de övriga riskbilderna.

I följande kapitel analyseras jordbrukssektorns risker och sårbarhet ur de fyra ovan beskrivna ekonomiska perspektiven. Även lantbrukets transportekonomiska risker berörs. Analysen knyter an till introduktionen om resilienta och robusta regioner i landsbygdsutvecklingen i avsnitt 5.1. Det är verksamheterna som lägger grunden för regionens resiliens. Aktörer av relevans är den offentliga sektorn, landsbygdsnäringarnas organisationer, jordbrukarna och företagarna inom landsbygdsekonomin och landsbygdens befolkning. I fokus i den här analysen är jordbrukare och företag inom de för Åland centrala produktionsinriktningarna och förädlingsleden inom dessa inriktningar.

Med sårbarhet i det här sammanhanget avser vi det samlade resultatet av de ekonomiska riskerna och en verksamhets eller ett företags förmåga att hantera och ta sig igenom inre eller yttre påfrestningar (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2010).

5.3 Resultat och analys

5.3.1 Lantbrukets sårbarhet

En ökad produktivitet och en utökad produktion av de varor som efterfrågas är en målsättning i det åländska LBU-programmet (Ålands landskapsregering, 2017, s.87). I SWOT-analysen till det åländska LBU-programmet konstateras att *”ett starkt beroende av stödpolitiken utgör en stor osäkerhetsfaktor”* (Ålands landskapsregering, 2017, s.54). Baksidan av ett mer marknadsorienterat jordbruk som lyckas göra sig mindre stödberoende är att det istället blir mer känsligt för marknadsvängningar. Europeiska kommissionens inställning är att stöd frikopplade från produktion minskar inkomstvolatiliteten (örkligheten i inkomstnivån) samtidigt som det låter marknadskrafter styra produktionen (Europaparlamentet, 2016).

Lönsamheten inom jordbruket har försämrats de senaste åren. En genomgång av hur det åländska lantbruket påverkats av krisen gjordes till fjolårets årsrapport (ÅSUB och Nordregio, 2017:6). Minskad lönsamhet inom lantbruket och flera kriser inom livsmedelsklustret togs upp. Strukturrationaliseringen och investeringar i ökad produktivitet har inneburit att lantbrukens skulder har ökat, samtidigt som den mycket svaga marknaden på lantbruksprodukter har tårt på lönsamheten och möjligheten att betala av skulderna med hjälp av den ökade produktiviteten.

I det åländska LBU-programmet konstateras att en fortsatt strukturrationalisering är nödvändig och investeringar i ökad effektivitet uppmuntras. Frågan är hur negativt den fortsatta investeringsviljan påverkas av en situation där de som satsat på framtiden står med stora skulder och en olönsam verksamhet p.g.a. stora prisfall. De nya riskhanteringsverktygen¹³ som fanns tillgängliga vid skrivandet av nuvarande LBU-program har fått en begränsad spridning bland medlemslänerna och inkluderades inte i det åländska programmet (Europeiska kommissionen, 2017c)

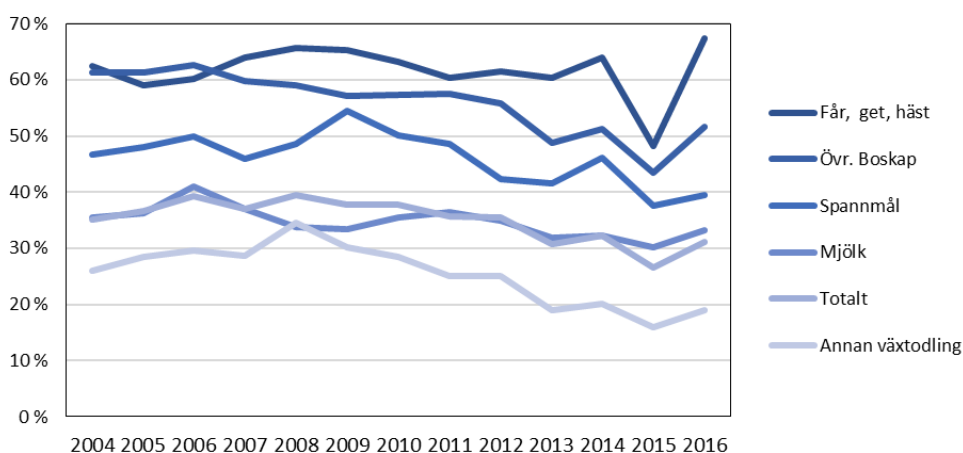
Genomförandeorganisationen uppfattar att det skett en ökning av antalet jordbrukare som pantsätter sina stöd för att få banklån eller betalningsuppskov hos leverantörer, samt ökning av antalet fall där landskapsfogden delgivit utbetalningsförbud. Genomförandeorganisationens rapportering och de minskande nettotillgångarna lyfter flera frågor. Hur nära bristningsgränsen har den nuvarande krisen satt lantbruket? Hur länge till klarar lantbruket av nuvarande prisbild och hur ser möjligheten ut att framöver klara av volatila marknader med tidvis långa nedgångsperioder?

För att besvara ovanstående frågor redogör vi nedan för stöd- och marknadskänslighet ur ett åländskt perspektiv, samt för de åländska lantbrukens tillgångar och skulder.

5.3.2 Jordbrukspolitiska risker: Stödkänslighet

Satsningar mot modernisering och ökad produktion har gjorts på Åland. Detta kan ses i fördelningen mellan stöd och försäljningsintäkter, där stödets andel har minskat för de flesta inriktningar. En förbättrad produktivitet är positiv då den ger både den enskilda jordbrukaren och det åländska livsmedelsklostret bättre chanser att klara sig på den internationella marknaden.

Figur 8 Utvecklingen av stödandelar för de olika inriktningarna¹⁴

Den minskande stödandelen har skett trots svag prisutveckling för jordbruksprodukter och så gott som oförändrad åkerareal. Under perioden 2004–2016 ökade stöden med nio procent medan de totala intäkterna ökade med 24 procent.¹⁵ Som visas i Figur 9 har samtliga inriktningar gjort betydliga investeringar i förhållande till sina tillgångar. Strukturrationalisering och investeringar tycks därmed ha ökat produktiviteten i jordbruket och därmed bidragit till en lägre stödandel. I Figur 9 kan man se att inriktningarna "övrigt boskap" och "övrigt växtodling" är de inriktningar som gjort de

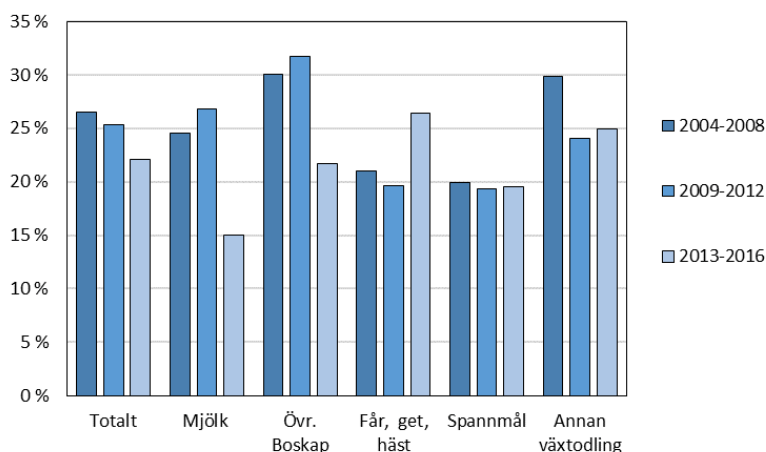
¹³ Europaparlamentets och rådets förordning nr 1305/2013, art. 36–39.

¹⁴ Stödets andel av de totala intäkterna. Bygger på data från Statistikcentralen där aktiebolag inte ingår. Mjölkinriktningen påverkas troligtvis mest av detta, då antalet gårdar är litet och några av de största är aktiebolag.

¹⁵ Bygger på data från Statistikcentralen där aktiebolag inte ingår. 2015 är exceptionellt p.g.a. stödutbetalningsproblem.

största investeringarna de senaste åren (i förhållande till tillgångarna). Dessa är även de inriktningar som minskat sina stödandelar mest (Figur 8). "Övrig växtodling", som domineras av potatis och trädgårdsodlingar, har minskat sin stödandel mycket som en konsekvens av äppelodlingarnas markanta produktionsökning och satsningar på den finska marknaden. Potatisen i sin tur har stabila försäljningssiffror över tid, då merparten av all potatis köps upp av den lokala chipsfabriken.

Figur 9 Investeringar i relation till de totala tillgångarna, per inriktning¹⁶

Totalt kan konstateras att stödberoendet har minskat på så sätt att det står för en mindre andel av samtliga jordbruksinriktningars inkomster. Stöden fortsätter dock att vara avgörande för lantbrukens möjligheter att inte göra förluster och stödets roll som inkomststabilisator kan bli ännu viktigare då beroendet av volatila marknader ökar. Den stabiliserande rollen kan öka modet att investera inför framtiden, men osäkerhet kring framtida stödsystems storlek och utformning riskerar att motarbeta denna effekt.

Att vissa inriktningar har en större stödandel än andra behöver inte vara ett tecken på att de är ineffektiva (Europeiska kommissionen, 2016) och ifall en ökad produktion minskar stödandelen behöver inte detta betyda att verksamheten blir mer sårbar av marknaden eftersom alternativet till den ökade produktionen kunde varit att verksamheten inte klarade sig på marknaden över huvud taget. Skillnaderna handlar i första hand om olika verksamhetsförutsättningar och sårbarhetens karaktär.

Jordbrukspolitiska risker på alla nivåer påverkar det åländska jordbruket. Internationella konflikter som t.ex. Ukrainakrisens effekt på Rysslandshandeln har påverkat det åländska jordbruket kraftigt och långsiktigt. Lokalt har Ålands och Finlands skilda vägar i upplägget av jordbrukarnas avbytarsystem lett till att förutsättningarna vid sjukdom och ledighet nu skiljer sig åt mellan områdena.

5.3.3 Marknadsrisker och marknadskänslighet

Marknadsläget för lantbruket har varit mycket svagt de senaste åren. Det åländska lantbruket har känt av detta i allra högsta grad, särskilt mjölkgårdarna har haft det mycket tufft. Europeiska kommissionen har framfört de på bred front sjunkande lantbrukspriserna tillsammans med prisvolatilitet och osäkerhet om framtida prisnivåer som oroande för det europeiska jordbruket (Europaparlamentet, 2016). Detta tillsammans med ökad specialisering och ökad åländsk koppling

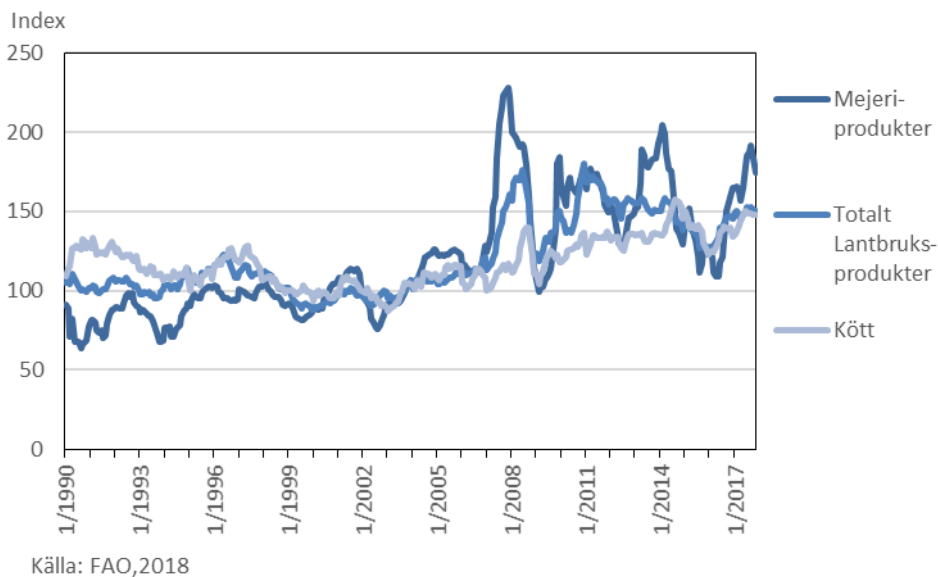
¹⁶ Bygger på data från Statistikcentralen där aktiebolag inte ingår.

till världsmarknadspriserna innebär en ökad marknadskänslighet för de åländska lantbrukarna, vilket beskrivs närmare längre fram.

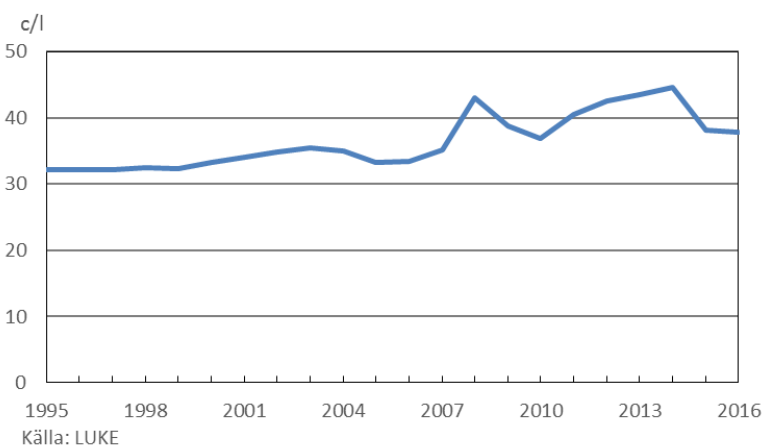
Prisvolatilitet

I "Price volatility in agricultural markets – Risk management and other tools" (Europaparlamentet, 2016) görs en analys av *Food and Agriculture Organisations* prisindex för lantbruksprodukter (Figur 10). Den visar att världshandelspriset har gått från att ha varit relativt stabilt fram till 2005 till att sedan dess präglas av hög volatilitet, med ett par stora uppgångar följda av långvariga prisnedgångar. Den höga volatiliteten väntas även fortsätta framöver.

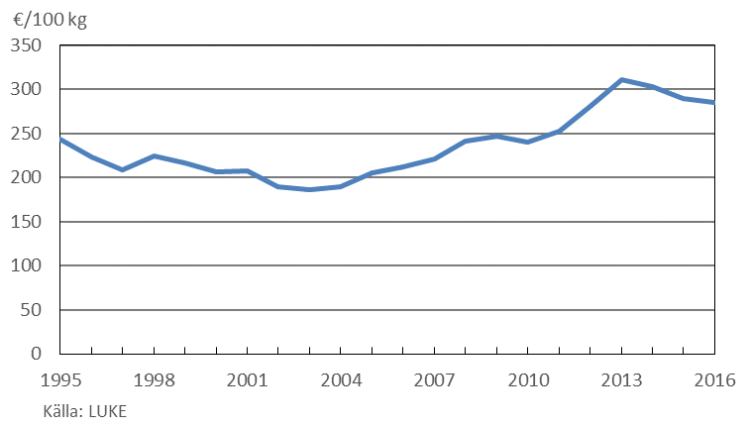
Figur 10 Globala prisindex för lantbruksprodukter 1990–2017 (2002–2004=100), månadsvis.

Figur 11 Producentpris på mjölk i medeltal, Finland 1995–2016, årsvis.

Figur 12 Producentpris på nötkött i medeltal, Finland 1995–2016.

I Figur 11 och

Figur 12 kan man se hur de finska priserna på mjölk respektive nötkött utvecklats sedan EU-tillträdet. Särskilt tydligt är det att de finska mjölkpriserna har blivit betydligt mer volatila. Volatiliteten för råmjölk började öka inom EU redan 2007 då interventionspriserna sänktes. Efter detta har även mjölkkvoterna avskaffats, vilket fört de europeiska priserna närmare allt mer volatila världsmarknadspriser. Denna ökade prisrörligheten är troligtvis något som jordbrukarna kommer att behöva lära sig leva med i framtiden (Europeiska kommissionen, 2017d).

Eftersom växtodlingen är mer blandad av olika grödor är det svårare att få jämförelser mellan priset på en viss produkt och växtodlingens försäljningsinkomster. Bland bruttointäkterna 2016 från lantbruksprodukter, som inte var animalieprodukter eller spannmål, var 37 procent äpple, 27 procent potatis och 19 procent lök.

Det åländska jordbrukets koppling till världsmarknaden

|

Tabell 4 syns värden för tre faktorer som påverkar en inriktnings förhållande till de internationella marknadspriserna: slutproduktens exportandel, specialiseringsgraden samt stödandelen av jordbrukens totala intäkter. Det åländska lantbrukets påverkan av de internationella marknaderna har ökat genom samtliga dessa. Förädlarnas exportandel har hållits stabil de senaste fem åren, specialiseringen har ökat och stödandelarna har minskat. Samtidigt har europeiska jordbrukspolitiska omläggningar fört de europeiska priserna närmare de internationella priserna.

Tabell 4 Tre inriktningars nyckeltal i förhållande till marknadspriser

	Mjök	Övrigt boskap	Övrig växtodling än spannmål
Förädlingens exportandel ¹⁷	65-70 %	17 %	92 % (trädgård) / 98 % (potatis. snacks)
Specialisering ¹⁸	74 %	68 %	88 %
Stödandel	30 %	43 %	16 %

Källor: Exportandelen för mjök från ÅCA (2017), övriga från Landsbygdsnäringarna i siffror (Brenner, 2016), specialiseringen och stödandelen beräknad utifrån data från Statistikcentralen där aktiebolag inte ingår.

Som framgår av

¹⁷ Med export avses här andelen av omsättningen (euro) som säljs utanför Åland. Gäller de dominerande förädlarna, som omskrivs i kapitel 5.3.4.

¹⁸ Den huvudsakliga produktens andel av de totala försäljningsintäkterna, en noggrann definition finns på s. 39 i ÅSUB och Nordregios rapport 2017:6.

Tabell 4 skiljer sig de tre största inriktningarna åt i flera avseenden som påverkar kopplingen till den internationella marknaden. Inriktningarna "mjölk" och "övrigt boskap" förlitar sig i stor uträkning på en lokal efterfrågan, medan övrig växtodling väldigt långt ser slutprodukterna skeppas iväg utanför Åland.¹⁹ Här ska dock påpekas att trädgårdsprodukterna är marknadsledande på fastlandet inom segmentet "inhemska trädgårdsprodukter". Specialiseringen, andelen av försäljningsintäkterna som kommer från huvudprodukten, är högst i "övrig växtodling", men även mycket hög inom mjölkgårdarna.²⁰ Fokuseringen på enskilda produkter ökar känsligheten vid ett prisfall för den aktuella produkten och har konstaterats vara en utmaning för t.ex. mjölkgårdar på europeisk nivå (Europaparlamentet, 2017). I det åländska sammanhanget innebär en koncentration av inkomsterna på en produkt ytterligare sårbarhet eftersom man är beroende av en enskild förädlare om man inte ska behöva transportera råvaran utanför Åland. Slutligen ser vi på stödandelen. Stöden ska enligt EU fungera som en inkomststabilisator vid tider med låga priser. Här kan konstateras att "övrigt boskap" har en klart större sådan grund att stå på jämfört med övrig växtodling i synnerhet. En försämring av marknadspriset ger en mindre procentuell inverkan på "övrigt boskap" än övriga.

5.3.4 Produktionsrisker: Sårbarhet för lantbrukets förädlingsled

De tre stora åländska förädlingarna av lantbruksprodukter är mejerivaror, köttprodukter, snacksproduktion samt förpackning och försäljning av trädgårdsgrödor. Samtliga domineras av enskilda förädlare på Åland (utöver dessa finns även viss förädling inom t.ex. äppeljuice och olika animalieprodukter). Faktumet att samtliga är dominerande inom sina inriktningar och faktumet att de är så få gör att samtliga verksamheter är av avgörande betydelse för det åländska livsmedelsklustret. Kriserna har under de senaste åren i tre av de fyra fallen aktualiserat frågan om den åländska förädlingens vara eller icke-vara. Vilka orsaker finns till att de finns kvar på Åland? Vad bygger den åländska närvaron på?

De olika inriktningarna står inte isolerade från varandra. Mejeriet och slakteriet har en stark förbindelse eftersom slaktkött är en stor biprodukt från mjölkgårdarna. Slakteriet poängterar dock att de inte står och faller med mejeriet eftersom mjölkgårdar som stängt i vissa fall bytt inriktning till biffproduktion, vilket innebär att nettoeffekten för slakteriet av stängda mjölkgårdar inte går att förutspå. Förädlarna utgår även ifrån att transportkostnaderna hålls nere ju fler de är som transporterar varor. Slutligen framhölls under intervjuerna med förädlarna att den markbrist som finns på Åland innebär att de olika inriktningarna konkurrerar om marken och att en nedläggning inom en inriktning kunde gynna den egna i form av mer mark eller billigare arrendepriiser.

De olika förädlingsföretagens förutsättningar för sin åländska verksamhet

Slakteriet är ett familjeföretag grundat för ca 90 år sedan och vars ägare och verksamhet sedan dess varit placerat på Åland. Slakteriets försäljning är till absolut största del lokal (83 procent) (Brenner, 2016). Här har förädlaren och primärproducenterna ömsesidig nytta av varandra för att kunna sälja förädlade varor till de åländska konsumenterna, där hela produktionskedjan sker lokalt. Representanter från både primärproducenterna och från slakteriet har framhållt det närproducerade som viktigt för att öka produktens värde hos de åländska konsumenterna. Ifjol fanns ett hot om att

¹⁹ Koppling mellan olika jordbruksprodukters volatilitet och andelen som handlas med på världsmarknaden nämns i Europeiska kommissionen (2017d).

²⁰ Inom växtodlingen finns även en variation mellan olika växter, men som konstaterats ovan är inriktningen ganska dominerad av potatis, äpple och lök.

en del leverantörer skulle vända sig till ett svenskt slakteri, men hotet avväjdes efter diskussioner mellan slakteriet och producenterna, kanske som ett uttryck för det gemensamma värdet i en helåländsk produktionskedja.

Från slakteriets håll tror man inte att leverantörerna kommer att sälja mer utanför Åland de kommande åren. De har inte heller själva planer på att slakta djur utifrån eftersom de vill hålla sig till att slakta åländska djur. Däremot skulle man, om efterfrågan samt tillgång till mer lokala slaktdjur fanns, kunna öka slaktvikten med ca 25 procent innan optimal nivå produktionsmässigt nåddes. Tack vare att produktionen i stor utsträckning är manuell är man mycket anpassningsbar för minskningar av råvaruleveranserna, även om de skulle sjunka långt under optimala nivåerna.²¹

Det åländska mejeriet är andelsägt av ett tjugotal åländska mjölkbönder. En relativt stor andel av mejerivarorna exporteras till Sverige och det finska fastlandet (sammanlagt 65–70 procent).²² Den internationella kris som drabbat mejerisektorn har gått hårt åt mejeriet och dess ägande mjölkbönder hårt. Den viktiga finska marknaden har drabbats hårdare än andra av det ryska importstoppet på mejerivaror vilket lett till ett stort överutbud. Krisen har för åländsk del bl.a. inneburit att en rad mjölkbönder 2015 lämnade det åländska mejeriet och numera säljer mjölk till ett fastländskt mejeri. Det lokala mejeriet hade 2016 cirka 19 procent lägre mjölkinvägning än 2014, detta trots att den åländska mjölkproduktionen har ökat med nästan 14 procent, vilket innebär att ungefär en tredjedel av den åländska mjölken numera säljs till fastlandet. Det åländska mejeriets produkter har ett förhöjt värde för de lokala konsumenterna tack vare de åländska råvarorna. Även för de fastländska konsumenterna har produkterna ett förhöjt värde i egenskap av att vara inhemska, något som inte är fallet i Sverige. För de mjölkbönder som är med i mejeriet finns därför ett gemensamt värde i att hålla produktionsledet lokalt, men i och med att det fastländska mejeriet lockade över en del mjölkbönder med högre avräkningspriser aktualiserades frågan om mejeriets existens. Med tanke på den mycket pressade situation som många mjölkbönder befinner sig i kan det kortsiktiga behovet av ökade intäkter väga tyngre än en eventuell långsiktig förhoppning om ett lokalt mejeri. Ifall mejeriet skulle försvinna hänger mjölkböndernas försäljningsintäkter framöver på marknadsvillkoren i Finland utan något egenvärde i åländsk råvara jämfört med fastländsk. Förädlingsgraden i den åländska exporten skulle även sjunka.

Det fastländska mejeriets närvaro innebär å ena sidan att mjölkbönderna inte är beroende av det lokala mejeriet, men å andra sidan kan avhoppet försämra det lokala mejeriets möjligheter att nå den kritiska massa som krävs för långsiktig lönsamhet. Mejeriet uppskattar att en minskning på ca 25 % av den invägda mjölken skulle äventyra mejeriets existens, eftersom avräkningspriset då skulle behöva sänkas till för mjölkgårdarna ohållbara nivåer. En möjlighet framöver för att öka produktionsvolymen är att öka mängden importerad mjölk som man förädlar. I samband med att en del lokala leverantörer lämnade mejeriet slöt man ett avtal med fyra svenska mjölkgårdar om förädling, för att på så sätt kunna slå ut de fasta kostnaderna på en större produktionsmängd. Med den produktionskapacitet mejeriet har skulle det klara av en dubblering av nuvarande mängd råmjölk.

Trädgårdsförädlingen ägs av 120 stycken åländska odlare. Förädlingen består i att lagra, förpacka och marknadsföra den åländska trädgårdsproduktionen. Produkterna säljs huvudsakligen till detaljhandelskedjorna på fastlandet där de har en marknadsledande position inom inhemska trädgårdsprodukter. Åland har ett gynnsamt läge längst söderut i Finland, men den åländska

²¹ Samtal med slakteriets VD, Johannes Dahlman.

²² Samtal med mejeriets VD, Johannes Snellman.

trädgårdsförsäljningen bygger nästan uteslutande på den finska efterfrågan på inhemska produkter och påverkas av prisfall i utländska substitut. Eftersom det är en producentägd verksamhet är placeringen av verksamheten given. Trädgårdshallen tror inte att de åländska leverantörerna kommer att öka sina leveranser till utomåländska konkurrenter, snarare upplever de att anslutningen blir större. Trädgårdshallen kan däremot tänka sig att importera mer (främst från Sverige, Danmark och Nederländerna) i den mån de åländska leveranserna inte räcker till för att upprätthålla hallens s.k. helårskontrakt²³ med dagligvarukedjor på fastlandet. I frågan om produktionsmängder är trädgårdshallen mycket flexibla. Man anser att man kunde öka intaget av råvaror med ca 30 procent samtidigt som man skulle klara av en minskning med 30 procent genom att dra ner på rörliga kostnader och ca 50 procent om man långsiktigt ändrade sina investeringsplaner.

Snacksproduktionen är en del av en internationell koncern med huvudkontor i Norge. Snacksproduktionen kan anses vara den osäkraste långsiktiga etableringen i den åländska livsmedelsförädlingen. För två år sedan annonserades att en nedläggning övervägdes och samarbetsförhandlingar med samtliga anställda inleddes. Efter diskussioner mellan bl.a. landskapsregeringen och koncernens representanter, samt hot om byggandet av en ny åländsk chipsfabrik vid en eventuell nedläggning, fortsatte verksamheten på Åland. Faktum kvarstår dock att i princip all snacksproduktion säljs utanför Åland, en tredjedel av råvarorna inte är åländska, samt att fabriken endast är en av flera liknande fabriker runtom i Norden och Baltikum och på så sätt en del av en större helhet för den norska ägaren.

Förädlarnas största risker

Förädlarna framhåller lönsamheten inom lantbruket som en av deras största risker. Trädgårdshallen och slakteriet anser sig inte ha några marginaler, men har till skillnad från sina leverantörer stora anpassningsmöjligheter. De menar att det i första hand är lantbrukare som kommer att lida och kanske tvingas lägga ner ifall förutsättningarna skulle försämrats. Mejeriet å andra sidan är i behov av en upprätthållen produktionsvolym för att kunna få lönsamhet. Mjölkgårdarnas ansträngda situation är därför en oro även för mejeriets existens, och den återhämtning man nu ser inledas är välkommen och nödvändig framöver för att klara av framtida nedgångar.

Slakteriet framhåller framförallt kostnadssituationen som ligger utanför deras kontroll som en stor riskfaktor. Industrins kostnader för t.ex. avlopp, el och avfallshantering har diskuterats flitigt det senaste året och man upplever inte att man får gehör för sin synpunkt från de offentligt ägda bolag som bestämmer avgiftsnivåerna. Man tror att fortsatt oförändrade priser kommer att leda till att de största industriaktörerna kommer att ordna egna lösningar på t.ex. elförsörjning, vilket riskerar drabba alla som är kvar i de allmänna systemen. På frågan om hur de ser på ett hypotetiskt scenario där t.ex. Brexit leder till sänkta jordbruksstöd inom EU framhåller förädlarna att det centrala då är att förändringen inte leder till förändringar i förhållandena mellan medlemsländer eller mellan EU-varor och varor utifrån.

Trädgårdshallen nämner även de långa lastningstiderna i transporten till Finland som en ökande oro i takt med att tidspressen ökar, vilket vi återkommer till i avsnittet om transportsårbarhet nedan.

²³ Kontrakt där trädgårdshallen tillhandahåller vissa grödor under hela året, vilket innebär att det under vissa delar av året behöver skarvas i med utländska substitut till de åländska grödorna.

5.3.5 Produktionsrisker: Transportsårbarhet

Ålands ö-läge medför särskilda förutsättningar för transportlogistiken när det gäller insatsvaror och export samt för hanteringen av vissa avfallsslag. Nästan all dagligvarutransport till och från Åland sker med samma fartyg, som trafikerar rutten Långnäs-Nådendal t/r dagligen. Förutom att ett enskilt fartyg sköter en mycket stor del av handeln är fartyget dessutom 46 år gammalt. Som jämförelse är medelåldern på världens handelsflotta 21 år (UNCTAD, 2017, s.25).²⁴ Åldern oroar dock inte rederiet, som menar att den låga och lugna användningen av fartyget, samt regelbundet underhåll håller fartyget i gott skick trots sin ålder.²⁵

Försörjningsberedskapscentralen konstaterade i en rapport 2011 (Betydelsen och säkerställandet av försörjningsberedskapskritiska transporter för Åland) att Åland i stor utsträckning är beroende av ett enskilt privatägt fartyg och att landskapsregeringens skärgårdsfärjor inte har tillräcklig kapacitet för de normala godsmängderna till Åland från fastlandet. Sedan rapporten skrevs har hela skärgårdsflottan antingen drifts- eller totalprivatiserats. Privatiseringens inverkan på transporterna har diskuterats på Åland i samrådsdelegation för beredskapsärenden försörjningsberedskapsmöten, och försörjningsberedskapsaspekterna beaktas numera i avtalen med de privata aktörerna.²⁶

Utöver skärgårdsflottan finns även en rad passagerarfärjor som trafikerar Sverige-Finland och som tar iland på Åland. Dessa stannar dock i praktiken så kort som möjligt i de åländska hamnarna, enligt tidtabellerna mellan fem och femton minuter, medan lastningen i dagens läge uppskattas ta ca 1,5 timme med nuvarande fartyg²⁷. Dessutom prioriterar de alternativa fartygen lastbilar som transporteras hela sträckan mellan Sverige och Finland istället för endast halva, vilket innebär ytterligare svårigheter att få plats.

Speciella svårigheter

Den långsamma lastningsproceduren för fartyget försvårar för grönsaksförsäljningen till fastlandet, eftersom tidspressen blir allt större från inköparhåll. ÅTH bedömer att det insulära läget i sig innebär en transportnackdel för de åländska producenterna, och att den långsamma lastningen förvärrar denna. Svårigheterna att framöver hinna med i det önskade tidsschemat riskerar att leda till förlorade kontrakt och i förlängningen en svagare ställning på fastlandet.

Även hamnens utrustning bidrar till sårbarheten. Problemlaktavfall kan inte tas omhand på Åland och behöver därför transporteras bort. Eftersom avfallet behöver transporteras på ett öppet lastdäck om inte fördyrande specialarrangemang som nedfrysning ska behövas finns inga alternativa fartyg. De övriga fartyg som har öppna lastdäck kan inte användas eftersom dessa är placerade så att dagens hamnutrustning inte klarar av att lasta dem. Detta får två konsekvenser: för det första innebär det att det åländska slakteriet inte har tillgång till förmånlig slakthantering i Sverige, för det andra innebär det att det enskilda fartygets bortfall omedelbart skulle höja slakteriets avfallskostnader till nivåer som enligt slakteriet inte är hållbara långsiktigt.

²⁴ I Finland är medelålder för lastfartyg över 3000t 21 år (källa: Finlands fartygsregister), i Sverige är medelåldern för torrlastfartyg på 5000-40000t 14 år (källa: Trafikanalys). Fjärdvägens dödvikt är 6040t.

²⁵ Samtal med rederiets VD, Jonas Henriksson.

²⁶ Samtal med Rainer Åkerblom, sekreterare för Landskapets samrådsdelegation för beredskapsärenden försörjningsberedskapsmöten.

²⁷ Samtal med det största landtransportbolagets trafik- och logistikdirektör, Mats Clemes.

Driftstopp

Ett oväntat driftstopp för det huvudsakliga lastfartyget mellan Åland och fastlandet, vilket inte kan anses helt osannolikt med tanke på dess ålder, skulle få olika konsekvenser beroende på förutsättningarna. De olika branscherna använder sig av fartyget på varierande sätt, vilket påverkar hur hårt de skulle drabbas. Beroende på hur långt stoppet är och under vilket tid på året det inträffat skulle dessutom konsekvenserna bli olika stora.

Slakteriet menar att de skulle kunna hantera kortare avbrott genom att använda olika kortsiktiga lösningar. Deras varutransport är så pass liten att det kunde ordnas genom dyrare transport med andra fartyg, medan slaktavfallet kan lagras under en tid och i värsta fall transporteras med hjälp av dyrare lösningar, som gör det möjligt att använda sig av andra fartygs stängda lastdäck istället för det öppna vädringsdäck som det ordinarie fartyget erbjuder. Även mejeriet anser att de skulle klara av ett driftstopp. I dagsläget går en tredjedel av exporten till Sverige och alternativa lösningar skulle finnas med andra fartyg. ÅTH, som exporterar betydligt större mängder till fastlandet än slakteriet och mejeriet anser att ett stopp under vintern troligtvis skulle gå att lösa med mycket pusslande, men att en lösning för ett stopp under turismens högsäsong då färjorna ofta är fulla inte finns. Inte heller landtransportbolagets trafik- och logistikdirektör ser någon lösning på ett oväntat avbrott under högsäsong. Den absolut största exportören är snacksfabriken.

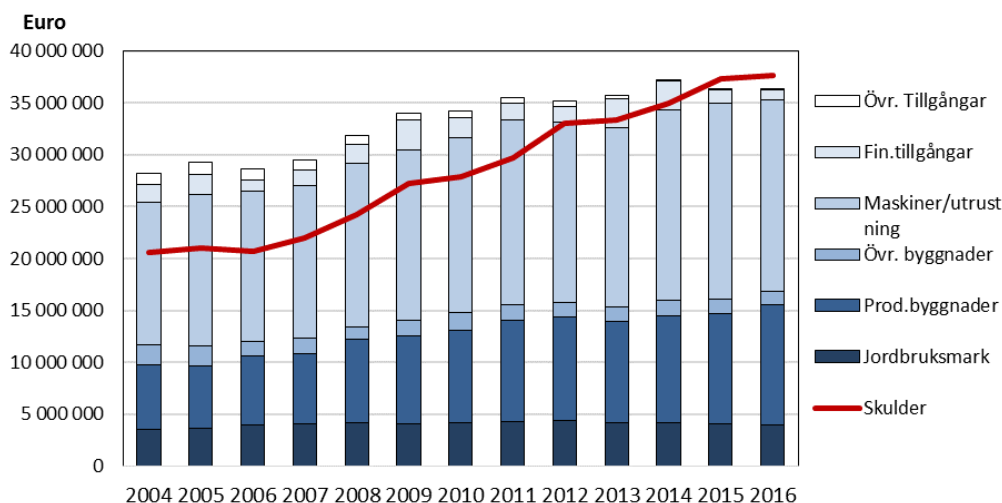
För händelsen att det enskilda fartyget skulle försvinna permanent finns inte några givna långsiktiga lösningar i dagens läge. Förutom risken för ett oväntat långvarigt stopp är en relativt stor investering i form av nytt fartyg oundvikligt på längre sikt med tanke på fartygets ålder. Viljan hos nuvarande rederi att göra denna investering kan inte antas förutsättningslöst. Ökade investeringskostnader, nedläggning av enskilda exportörer, sänkningar i sjöfartsstöden är exempel på möjliga händelser som påverkar verksamhetens förutsättningar.

5.3.6 Finansiella risker: Tillgångar och skulder

Lantbrukens tillgångar kan delas in i sex kategorier: "jordbruksmark", "produktionsbyggnader", "övriga byggnader", "maskiner/utrustning", "finansiella tillgångar" samt "övriga tillgångar". Investeringar i produktionsbyggnader och maskiner/utrustning har de senaste åren lett till att dessa kategoriers andel av de totala tillgångarna har ökat från 70 till 83 procent under perioden 2004–2016, vilket även kan ses i *Figur 13*. Detta kan ses som ett uttryck för den modernisering och effektivisering av jordbruket som skett. I *Figur 13* kan man även se hur skulderna utvecklats i förhållande till de totala tillgångarna. Att skulderna ökar då det investeras i nya produktionstillgångar är normalt, men faktumet att ökningarna går i otakt tyder på att avbetalningarna (+nya tillgångar) inte tycks hålla jämna steg med avskrivningarna (+nya lån). Detta har inneburit att nettotillgångarna steg för steg malts ner till att 2016 vara negativa.²⁸ Nettotillgångarnas försvagning tillsammans med genomförandeorganisationens rapportering om ett ökande antal lantbrukare som pantsätter sina stöd för att få banklån eller uppskov hos leverantörer väcker frågan om hur robust lantbruket är. Hur lång tid med nuvarande prisläge klarar branschen av och hur är förmågan att framöver klara av volatila marknader med periodvis långa nedgångsperioder?

²⁸ Observera att det är tillgångarnas beskattningsvärde som statistiken bygger på. I realiteten skulle försäljningspriset på framförallt mark troligtvis vara betydligt högre. Trenden i förhållandet mellan tillgångar och skulder påverkas dock inte av detta.

Figur 13 Totala jordbrukets tillgångar (uppdelat) och skulder, löpande priser.²⁹

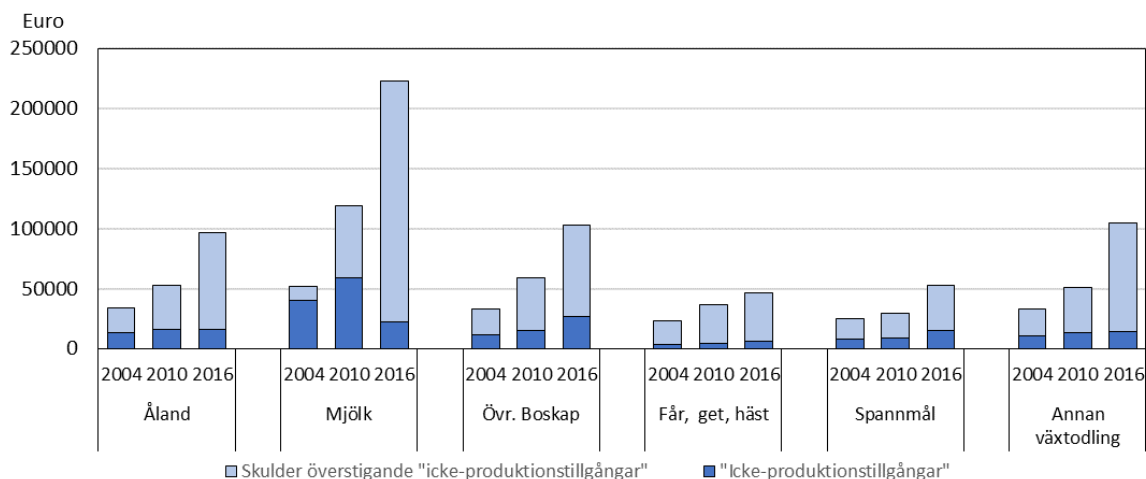

Den allt större skuldsättningen har även en allt större tyngd på tillgångar direkt kopplade till produktionen (produktionsbyggnader + maskiner/utrustning) och allt mindre av tillgångar som kan anses ha ett värde mer frikopplad från produktionen (jordbruksmark, finansiella tillgångar, andra byggnader än produktionsbyggnader samt övriga tillgångar). I Figur 14 kan ses att andelen av skulderna som täcks av "icke-produktionstillgångar" har minskat markant de senaste åren. Detta är precis som i fallet med ökade skulder en naturlig följd av de investeringar i ökad produktivitet som gjorts, men det föranleder frågan hur det påverkar jordbrukarnas risker. Konsekvenserna av en lantbrukskris som gör en inriktning olönsam på lång sikt blir klart större då jordbruken inom inriktningen sitter på dyr inriktningsspecifik utrustning snarare än "säkrare" tillgångar.

Figur 14 Jordbruksföretagens genomsnittliga skulder samt "Icke-produktionstillgångar" = (produktionstillgångar definierat som produktionsbyggnader + maskiner/utrustning)³⁰

²⁹ Bygger på data från Statistikcentralen där aktiebolag inte ingår.

³⁰ Bygger på data från Statistikcentralen där aktiebolag inte ingår.

I Figur 14 kan man även se att jordbrukens genomsnittliga skulder har ökat markant. Återigen bör påpekas att detta är en naturlig konsekvens av strukturrationalisering mot större jordbruk i samband med investeringar. Det innebär dock att den enskilda lantbrukaren sitter på en större finansiell risk än tidigare, särskilt vid en kris som omöjliggör lönsamhet i en inriktning.

Totalt sett kan man konstatera att de potentiella följderna av att en inriktning läggs ner blivit betydligt större för de enskilda jordbrukarna, då de sitter på större skulder än tidigare samt att dessa i klart högre utsträckning än tidigare är kopplade till produktionstillgångar. Omständigheterna är naturliga följder av den utveckling med strukturrationalisering och investeringar i ökad produktivitet som vi sett, men frågan är vad konsekvenserna vid en kollaps, eller bara en potentiell kollaps, påverkar viljan för lantbrukare att framöver våga satsa på ökad produktivitet i lantbruket när de ser tidigare satsningar leda till stora svårigheter?

Ovannämnda risker skiljer sig åt mellan olika inriktningar, beroende på faktorer som utrustningens specialisering/kostnad, marknadsläget för produkten samt inriktningens stödandel. I dagsläget är det mjölkinriktningen som ligger närmast att tänka på. Inriktningen kräver specialiserad utrustning och stora investeringar har gjorts det senaste decenniet, samtidigt som prisnivån har ansetts ligga på krisnivåer i tre år. Svårigheterna för mjölkgårdar att få verksamheten att gå ihop efter att investeringar gjorts med högre mjölkpriser i kalkylen har även konstaterats på EU-nivå (Europeiska kommissionen, 2017d). Även inriktningarna "övrigt boskap" och "övrigt växtodling" har fått klart större skulder då de gjort stora investeringar de senaste åren, men situationen ser bättre ut bland dessa än för mjölkbranschen. Visserligen har "övrigt växtodling" påverkats av lägre priser, har negativa nettotillgångar och nyligen gjorda investeringar i dyr och specialiserad utrustning. Inriktningen har dock till skillnad från mjölkinriktningen en positiv utveckling i försäljningsintäkterna och även i genomsnitt mindre skulder per lantbrukare. Prisnedgångarna har inte heller varit lika dramatiska som i mjölkfallet. Inriktningen "övrigt boskap" har däremot trots stora investeringar i förhållande till inriktningens tillgångar fortfarande positiva tillgångar och en skuld/tillgång-kvot som hållits relativt stabil. På inkomstsidan ser även "övrigt boskap" stabilare ut, dels för att de likt "övrigt växtodling" har en positiv utveckling av försäljningsintäkterna, och dels för att de totala intäkterna till större grad utgörs av stöd, vilket minskar prisnedgångens procentuella påverkan på de totala intäkterna.

5.4 Förädlarnas framtidsförväntningar och framtidsstrategier

Förädlingsledet har en av nyckelrollerna för utvecklingen inom några av de för åländska lantbruket viktiga produktionsinriktningarna. Förädlarna ser i allmänhet positivt på de framtida

konsumtionstrenderna. De åländska förädlarna framhåller trenden mot mer medvetna konsumenter som tar sig uttryck i bl.a. ekologiskt, djurvålfärd, lokalproducerat och kända leverantörer. Slakteriet tror även att vegetariska-/vegandieter kommer att växa sig allt starkare, men då framförallt i form av minskat, men inte utesluten köttkonsumtion. Även detta tror man att gynnar dem, eftersom konsumenterna väntas höja kvalitetskraven på det kött de fortsättningsvis äter. Mejeriet är inne på liknande resonemang där man tror att trenden mot mindre animaliska produkter främst kommer att leda till minskningar snarare än totalstopp, och att detta kan gynna mejeriets produkter.

De åländska ekologiska jordbrukarna är även de relativt optimistiska inför framtiden för ekologisk odling. I en enkät utförd 2015 svarade 30 procent att de förväntade sig att värdet på deras ekologiska produktion kommer att öka fram till 2020, medan 18 procent väntade sig en minskning. Enligt enkätsvaren bidrar en ökad medvetenhet om ekologiska produkter till ökningen (Viitaharju, Kujala, Törmä, 2017).

Ett aktivt riskspridningsarbete görs av förädlarna. Mejeriet och slakteriet arbetar för att öka sin försäljning i närområden till Åland samt att i mejeriets fall inte koncentrera exporten mot ett område allt för mycket. Förutom den geografiska spridningen handlar arbetet om olika typer av segment inom samma område. Spridningen kan ske t.ex. mellan storkök och dagligvaruhandel eller mellan försäljning under eget varumärke och tillverkning för *private label*³¹. Mejeriet försöker även produktdiversifiera mot en ökad andel produkttyper med kortare hållbarhet, eftersom ostar med lång hållbarhet kan transporteras över långa avstånd och därför är känsligare för prissänkningar vid en kris.

Förädling av importerade produkter och försäljning för *private label* ses som alternativ för att skapa mer ekonomisk stabilitet. För trädgårdshallen handlar *private label*-kontrakten t.ex. om att minska risken att förlora sin starka ställning på fastlandet och undvika att bli åsidosatta. Särskilt mejeriet har istället ett stort behov av att upprätthålla produktionsvolymen, vilket gör förädling av importerad mjölk till ett viktigt besparingsverktyg då de lokala leveranserna inte räcker till. Slakteriet köper endast in färdigt slaktat kött och fokuserar på att endast slakta åländska djur.

Modernisering av anläggningarna är ständigt närvarande inom förädlingen. Förädlarna har dock inte några större investeringar planerade den närmsta framtiden. Slakteriet har nyligen slutfört en större modernisering av anläggningen och uppger att vidare automatiseringar kunde bli intressanta ifall produktionen skulle öka till den optimala nivån på ca 25 procent högre än idag.

Förädlarna har en ständig utveckling av nya produkter som de ser som nödvändig. Konsumentperspektivet framförs då de utvecklar och förädlarna är positiva då de talar om förväntningarna på konsumtionstrender. Småskaligt, ekologiskt och närodlat ses som växande trender. Flera tror även att sociala medier erbjuder möjligheter att dra nytta av den ökade medvetenheten genom att synliggöra råvarornas ursprung på olika digitala plattformar. Produktutveckling ses även som ett sätt att öka sin försäljning på nya marknader. Slakteriet tror t.ex. att en korv med ökad mängd griskött och fett skulle kunna sänka priserna tillräckligt för att nå fler kunder utanför Åland.

³¹ Produkter som detaljhandeln säljer under eget varumärke, men inte tillverkar själva.

6. Slutsatser

Utvärderarnas slutsatser nedan lägger grunden för de rekommendationer som presenteras i kapitel 7. Även sådana slutsatser där det av olika skäl inte längre är möjligt att revidera insatserna inom programmet diskuteras. Utvärderarna grundar här diskussionen på genomgången av projekt, det finansiella genomförandet av programmet, programmets logik, analysen av utvecklingen inom branschen och de synpunkter som kommit fram bland de olika aktörerna som kontaktats i utvärderingsprocessen. Eftersom programmet genomförs i ett större sammanhang, och därmed bara är en byggsten bland många när det gäller utvecklingen inom landsbygdsnäringsarna, är det svårt att bedöma de direkta effekterna av programinsatserna separerat. Utvecklingen av landsbygdsnäringsarna påverkas starkt av stora och långsiktiga trender i samhället såsom globaliseringen, internationella konflikter och energipriser.

Det är ännu i dagens läge i februari 2018 för tidigt att dra slutsatser baserade på statistiken över beviljade medel, det samma gäller i än högre grad analysen av slutförda projekt eftersom få projekt har avslutats.

6.1 Slutsatser angående Finansiellt genomförande av programmet

Arealstöden som hittills utbetalats fördelar sig som följer: 7,7 miljoner euro via M10, 3,6 miljoner euro via M11 samt 13,4 miljoner via M13. Utöver arealstöden har beviljandet av medel fortsatt under året, men inte i samma takt som under 2016. Ungefär 0,7 miljoner euro har beviljats M19, och inom Mo1 och Mo2 har det fortfarande beviljats begränsat med medel. De slutförda investeringsstöden uppgår nu till nästan en miljon euro, som fördelas på 29 unika insatser. Sammanlagt har det beviljats investeringsstöd (M4) motsvarande ca 3,8 miljoner euro (ca 2,0 miljoner till jordbruksföretag och ca 1,8 miljoner till livsmedelsförädling), stöd gällande jordbruks- och affärsutveckling motsvarande ca 0,4 miljoner euro. Det kan konstateras att LBU-programmet rullar på, men när det gäller åtgärderna Mo4, Mo6, M19 når inte utbetalningarna upp till hälften av den totala målsättningen för programperioden, och inom vissa åtgärder, Mo1 och Mo2, har det fortfarande beviljats mycket begränsat med medel.

6.2 Slutsatser angående Miljöförbättrande åtgärder, i form av icke-produktiva investeringar

Utvärderingen har i år fokuserat på icke-produktiva investeringar som miljöförbättrande åtgärder inom LBU-programmet på Åland. Fördjupningen har analyserat vilka projekt för icke-produktiva investeringar har fått medel, hur mycket LBU-medel har gått till icke-produktiva investeringar, varför har en relativt låg grad av icke-produktiva investeringar beviljats, hur skulle det bli fler icke-produktiva investeringar, och typer av miljöeffekter som sker av de icke-produktiva investeringarna.

Genomförandet av icke-produktiva investeringar under programperioden 2014-2020 sker genom Leader (åtgärd M19: Stöd till Leader-program för lokalt ledd utveckling). 11 Leader-projekt har hittills godkänts och tilldelats medel under perioden 2014-2020. 7 projekt har fått avslag. Hittills har 370 000 euro offentliga medel beslutats för utbetalning till Leader-projekt 2014-2020, och 99 000 euro beslutats gå till stöd för fyra projekt som enligt Leader Åland tillhör natur och miljö, det som landskapsregeringen kallar icke-produktiva investeringar.

Utvärderingen visar att Ålands landskapsregering tillsammans med Leader Åland ansvarar för den administrativa implementeringen av Leader-projekt, däribland icke-produktiva investeringar. De samtal som hållits i samband med denna fördjupning tyder på att dialogen mestadels är god mellan

dessa parter, det förefaller finnas en vilja att komma överens och lyssna in varandra. I stort är det en god grund att bygga vidare på.

Varför är det hittills en relativt låg grad av icke-produktiva investeringar på Åland?

I fördjupningen har vi undersökt varför det är en låg grad av icke-produktiva investeringar. Svaret är att det är en mängd olika aspekter som påverkar situationen. De främsta anledningarna, som också kan ses som utmaningar att jobba vidare med, är:

1) regler och villkor för Leader och icke-produktiva investeringar,

Enligt utvärderingen, det är först i nuvarande programperiod som genomförandet av de icke-produktiva investeringarna sker via Leader metoden på Åland. Det tar tid att sprida information om att dessa, och andra projektmedel från Leader, finns att söka. Det framkommer att en av de främsta anledningarna till varför det är få projekt är att det tar tid att marknadsföra att de finns, och hur regler och villkor för dessa ersättningar fungerar.

Leader-metoden innebär att medfinansiering krävs. Leader kan enbart finansiera 60 % av ett projekt. Medfinansieringen, det vill säga 40 % av projektets budget, kan utgöras av driftskostnader i form av till exempel resor och material och/eller av frivilligt arbete.

2) uppfattningar om Leader

Några av de intervjuade menar att det tidigare funnits en ovilja från landskapsregeringen att prioritera Leader, då det har ansetts "ta medel" från produktions- och arealstöd för jordbruket och att pengarna "bara går till renovering av bygdegårdar". Viktigt att notera är att alla landsbygdsutvecklingsprogram i linje med EU:s politik ska ha avsatta medel för inkomst och marknadsanpassningsstöd, och medel för landsbygdsutveckling (EC, 2015b). Dessutom kan bygdegårdar och andra lokala mötesplatser vara viktiga för en socialt levande landsbygd, där lantbrukare och andra landsbygdsbor kan mötas.

Uppfattningen att medel till landsbygdsutveckling (genom Leader) skulle ta medel från jordbruket har troligen påverkat den förhållandevis låga andel av hela budgeten för LBU 2014-2020 har avsatts för Leader och landsbygdsutveckling.

3) engagemang

Eftersom alla Leader-projekt i grunden bygger på frivilligt arbete så är landsbygdsutveckling genom Leader-metoden beroende av frivilligt arbete, engagemang och ett driv att genomföra något för det gemensamma. I ekonomiskt svåra tider kan det vara svårt att hitta ett driv att som enskild bidra till förbättringar av den gemensamma miljön eller till allmännyttan. Det gäller generellt, men särskilt för de lantbrukare och markägare på Åland som är i ett ekonomiskt ansträngt läge. I tillägg finns det indikationer på svårigheter att få tag i tillgänglig mark för att genomföra projekt.

Hur kan det bli fler icke-produktiva investeringar på Åland?

I intervjuer framkommer flera förutsättningar och förslag på hur det kan bli fler icke-produktiva investeringar på Åland. Vid intervjuer framkommer att plattformen och projekthanteringssystemet Hyrrä nu i stort är fungerande gentemot stödmottagare. Trots detta behöver stödmottagare administrativ hjälp med att förstå och tolka ansökningssystemet. Det är viktigt att genomförandeorganisationen avsätter rimligt andel av budgetmedel för sådant administrativt stöd inom Leader, och inte enbart till projektstöd.

Då det framkommit att det funnits en delvis negativ uppfattning om Leader är det centralt att genomförandeorganisationen arbetar med att upprätthålla en positiv och stolt bild av det arbete som pågår. Arbetet med landsbygdsutveckling, Leader och icke-produktiva investeringar är viktigt för Ålands långsiktiga hållbarhet. Även om det är förhållandevis lite medel som avsatt till Leader sett till programmet som helhet visar de avslutade och pågående Leader-projekten att med även med små medel kan man göra stora saker. Det kan också förtydligas att Leader är en högst demokratisk och transparent metod för landsbygdsutveckling, och de Leader-projekt som har tilldelats medel kan ses som goda exempel och lyftas fram som marknadsföring av Åland. Detta för turister och besökare, men framförallt gentemot den inhemska befolkningen.

Att kommunicera kring vad Leader kan bidra med, samt att bygga upp och bibehålla de goda kontakter som finns, framkommer som centralt för att det ska bli fler Leader-projekt. Ett förslag som framkommit för att få fler markägare att bli engagerade är att tillsätta en resurs inom Leader som aktivt arbetar för att matcha de föreningar och organisationer som har idéer och vana att skriva ansökningar med markägare som har mark tillgänglig för att genomföra insatser. Sådana samarbeten kan dela bördan av det frivilliga arbetet, så att det inte står och faller med en enskild person.

Olika typer av miljöeffekter som sker av de icke-produktiva investeringarna

Möjliga positiva miljöeffekter av de icke-produktiva investeringarna som hittills fått och får stöd via Leader 2014-2020:

- Bättre vattenkvalitet i och med minskade kväve- och fosforhalter
- Ökad biologisk mångfald
- Lärande om växter och natur i den lokala miljön
- Anpassning till klimat och lokal miljö

Det har framkommit att miljöns kvalitet på Åland framförallt mäts efter tema, och inte utifrån projekt eller genom EU-baserade indikatorer. Att mäta miljöeffekter utifrån tema är positivt då det kan innebära en mer långsiktig och helhetlig uppfattning av miljöns kvalitet. Med detta sagt, om landskapsregeringen och EU-kommissionen önskar utvärdera miljöeffekterna av enskilda projekt bör långsiktig miljöövervakning av de miljöer där projektmedel investeras etableras.

6.3 Slutsatser angående Sårbarhet, konkurrenskraft och innovationer inom lantbruket
Fördjupade årsrapporten 2016 lyfte upp sjunkande priser, högt kostnadsläge på Åland samt ökande andel vallodling och ekologisk areal som tydliggör behovet av ökade insatser för att höja förädlingsgraden och därmed förbättra förutsättningarna att öka intäkterna, stärka konkurrenskraften och minska sårbarheten. Den stora andelen vallodlingar leder även till brist på mark och motverkar livsmedelsförädlarnas önskan om mer lokalproducerade råvaror. Utmaningen är att bygga en mer robust och resiliert landsbygdsekonomi på Åland. Det är viktigt att se hur sårbarhet och resiliens är två olika sidor av mynt: ökad resiliens är en väg att minska sårbarhet på Åland.

I samband med krisen inom chipsindustrin har Åland nyligen visat prov på den lilla regionens unika förutsättningar för involvering och samverkan mellan olika aktörer inom flera sektorer för att klara en krissituation – viktigt element för ökad resiliens. Samma slag av involvering och breda samverkansmodeller kan användas för framåtsyftande proaktiv förnyelse och utveckling av centrala

produktionsinriktningar för att minska sårbarheten inom lantbruksekonomin. Trots att Åland har vissa nackdelar genom ö-läget, brister i transporter och infrastruktur, liten lokal marknad och begränsad tillgång till vissa aktörer inom det regionala innovationssystemet finns en hög grad av kreativitet inom det agro-industriella klustret. Det finns goda förutsättningar att vidareutveckla externa länkar till kompetens och marknader, eftersom Åland redan idag har en hög exportandel och omfattande extern samverkan. Genom att prisbildningen den senaste tiden haft en positiv vändning inom flera produktionsinriktningar finns idag förutsättningar att analysera möjligheterna för branschen i ett bredare innovationsperspektiv.

De senaste årens utveckling inom jordbrukssektorn ger en bild av att de risker och den sårbarhet riskerna medför tenderar att öka även för de åländska jordbrukarna. Utvärderingsrapporten presenterar sårbarheten inom den åländska landsbygdsekonomin med utgångspunkt i de fyra huvudsakliga ekonomiska riskbilderna för sektorn: jordbrukspolitiska risker, marknadsrisker, produktionsrisker och finansiella risker. Slutsatserna omfattar även sådana aspekter som inte kan åtgärdas inom nuvarande program, men som kan vara av betydelse att beakta på längre sikt.

Efter en period med utmanande förutsättningar och låga priser inom flera av jordbrukets produktionsinriktningar är marginalerna i branschen över lag små. Det innebär förutom ett starkt beroende av prisutvecklingen även att beroendet av stöden snarast ökat, deras sjunkande andel till trots. Osäkerheten kring den framtida jordbrukspolitiken och stödnivåerna utgör ett hinder för satsningar framåt. Utvecklingen av stödstrukturen och -nivåerna borde framöver klargöras tidigare, något som ligger i beslutsfattarnas händer i första hand på EU-nivå och därefter nationellt. För genomförandeorganisationens del handlar det främst att så snabbt som möjligt kommunicera ut de linjedragningar och beslut som fattats så att målgruppen för stöden får kunskap om vilka konsekvenserna blir för dem.

Till följd av jordbruksföretagens trängda ekonomi är de analyser av de ekonomiska förutsättningarna i samband med lån och stöd för investeringar inom sektorn extra omsorgsfulla. Företagarna upplever sig ifrågasatta och avsaknaden av framtidstro för branschen är påtaglig. Genomförandeorganisationen kunde här ha en roll i att bidra till att bygga upp en större tillförsikt igen.

Globaliseringen har för jordbrukets del medfört att även prisbildningen på de nordiska lokalmarknaderna är synnerligen beroende av världsmarknadspriserna och i förlängningen av det internationella politiska läget. Den ökande prisvolatiliteten, rörligheten i priserna på lantbrukets produkter, är mycket utmanande för branschen. En ny nedgång i priserna nu relativt snabbt efter senaste kris skulle vara svår att hantera för de åländska företagen i branschen. I dagsläget har priserna stigit inom några av de för den åländska landsbygdsekonomin viktiga produktgrupper. Den förbättrade situationen ger grundförutsättningar att verka för framtiden genom samverkan inom klustret och de olika produktionsinriktningarna. Programmet och genomförandeorganisationen kunde här ha en roll i att underlätta och bidra till att utveckla och förverkliga idéer tillsammans samt agera gemensamt.

Sårbarheten inom livsmedelsproduktionen handlar förutom om väderförhållanden mycket om att aktörerna såsom producenter, underleverantörer och förädlare är få. Specialiseringen har en baksida genom att den ökar sårbarheten för såväl regionen som för den enskilda gården. Inom det åländska lantbruket är specialiseringsgraden särskilt hög inom mjölkproduktionen och vissa delar av växtodlingen. Om någon del av produktionsledet faller bort, helt eller till stora delar, måste

ersättande aktörer sökas utanför Åland. Ett mycket viktigt led är transporter till och från Åland var det finns en sårbarhet och där inte alla företag har någon given lösning vid ett avbrott i transportkapaciteten. Samhällets generella krishanteringsmodeller handlar i första hand om att försörja ålänningarna med förnödenheter. Ur jordbruksproduktionens perspektiv finns även ett bredare samhällsuppdrag här i att minska sårbarheten i ekonomin.

Jordbrukspolitiken, marknadsriskerna och produktionsriskerna för samtliga med sig finansiella risker för jordbruksföretagen. Ökad skuldsättning i kombination med lägre priser har medfört att utmätningar och pantsättning av jordbruksstöden har blivit vanligare.³² Sammantaget har den växande skuldsättningen medfört att nettotillgångarna i branschen som helhet är negativa idag. De större skulderna, lägre stödnivåer och låga priser har därtill pressat likviditeten för en del jordbrukare. Vägledning för att förebygga och stöd vid akuta likviditetsproblem efterfrågas.

Det åländska LBU-programmet omfattar inte någon form av försäkringsmöjligheter mot produktionsförluster såsom skördeskador. Den europeiska landsbygdspolitiken erbjuder tre olika instrument av försäkrings- och inkomstutjämnande karaktär:

- 1) Via de nationella programmen är det möjligt att under vissa villkor betala upp till 65 procent av försäkringspremierna för produktionsförluster för att göra premierna överkomliga för jordbrukarna. Sammantaget tio länder tillämpar stödet i nu gällande programperiod.
- 2) Gemensamma fonder är en annan möjlighet för att säkra en inkomst vid klimat- eller sanitära risker, eller vid stora inkomstbortfall. Administrativa kostnader för att grunda fonderna och 65 procent av berättigat stöd kan kompenseras via programmen. Den här formen av försäkring är mindre vanlig och tillämpas bara av fyra europeiska länder.
- 3) Slutligen erbjuds möjligheter till ett inkomstutjämnande verktyg som kan tillämpas om jordbrukaren förlorar över 30 procent av sin genomsnittsinkomst som den definieras i regelverket. Kompensationen är under 70 procent av inkomstbortfallet och regelverket kring fonden så pass komplext att verktyget tillsvidare inte börjat tillämpas.

Framväxten av olika försäkringsalternativ är ett resultat av de förändringar som Europas jordbrukssektor möter. Oftare förekommande extrema väderförhållanden, globaliseringen och de volatila världsmarknadspriserna tillsammans med Ålands insulära läge bidrar till att det finns behov för att se över försäkringsmöjligheterna för jordbruksföretagarnas inkomstförluster.

Inför innevarande strukturfondsperiod betonade EU Kommissionen bland annat vikten av så kallad "smart specialisering", med syfte att säkra en effektivare användning av de offentliga stöden och uppmuntra till privata satsningar genom att stimulera regionerna till att satsa på ett fåtal prioriteringar. Viktigt för att lyckas med detta är bland annat tillämpning av en bred syn på innovationsbegreppet, regional förankring och involvering av olika aktörer, och gränsöverskridande samverkan mellan företag, sektorer och regioner. Med breda innovationsbegrepp avses innovationer som inte nödvändigtvis inbegriper stora investeringar i anläggningar utan förnyelse

³² Källa: Genomförandeorganisationen

som på andra sätt kan bidra till utveckling, t ex genom högre kvalitet, energieffektivisering eller nya marknadssegment.

7. Rekommendationer

I detta avsnitt presenterar vi rekommendationer som är relaterade till programmets fortsatta genomförande.

7.1 Finansiellt genomförande

LBU-programmet rullar på, och problem angående det elektroniska administrationssystemet har blivit lösta, men utöver arealstöden når ingen av åtgärderna ännu upp till hälften av den totala målsättningen för programperioden, och att inom vissa åtgärder har det fortfarande beviljats mycket begränsat medel. Utvärderingsteamet rekommenderar att programförvaltningen lägger ytterligare fokus på de åtgärder där det fortfarande har beviljats mycket begränsade medel, se 7.3.

7.2 Miljöförbättrande åtgärder

Rekommendation 1: resursfördelning i balans med ökat ansvar. I den analys som gjorts av icke-produktiva investeringar inom LBU-programmet framkommer att det är fullt rimligt att öka initierandet och genomförandet av fler Leader-projekt inom nuvarande programperiod. För att möjliggöra detta förefaller det behov att öka den kommunikativa, administrativa och koordinerande kapaciteten, genom att tillsätta ytterligare personal och/eller öka arbetstid för nuvarande personal. Utvärderingsteamet ser det viktigt att genomförandeorganisationen avsätter rimligt andel av budgetmedel för sådant administrativt stöd inom Leader, och inte enbart till projektstöd. Det framkommer också som centralt att fortsatt arbeta med uppfattningar om Leader och icke-produktiva investeringar samt tillsätta en sammanförande resurs i fält.

Rekommendation 2: Validera den långsiktiga miljöövervakningen med mätbara indikatorer på EU-nivå. I dagsläget mäts miljöeffekter utifrån tema på Åland vilket är positivt då det på så vis kan ta ett mer helhetligt grepp på miljöns kvalitet. Med detta sagt, om landskapsregeringen och EU-kommissionen önskar utvärdera miljöeffekterna av enskilda projekt bör långsiktig miljöövervakning av de miljöer där projektmedel investeras etableras. På grund av långsiktighet går inte alla former av miljöeffekter att utvärdera direkt efter projektavslut (såsom biologisk mångfald och vattenkvalitet). Den typen av miljöbedömningar och miljöövervakningar (i form av mätningar i fält) bör om det anses önskvärt därför ske longitudinellt. Olika institut och aktörer kan kopplas in för ett sådant arbete. I dagsläget finns upparbetade relationer mellan Leader och landskapsregeringens miljöbyrå och ÅMHM. För att inte ytterligare betunga Leader och stödmottagare med administration kan etablerandet och genomförandet förslagsvis skötas av genomförandeorganisationen.

Rekommendation 3: Kommunikation till stödmottagare angående icke-produktiva investeringar. Det har framkommit att det fortsatt behövs kommunikativt, administrativt och organisatoriskt stöd kring de regler och villkor som omger Leader. Detta inte minst eftersom skrivningar i LBU-programmet (2017, s. 143, 175) inte till fullo stämmer överens med Leaders strategi och genomförande (Leader Åland, 2016). För att underlätta den externa kommunikationen, det vill säga till potentiella stödmottagare, bör det förtydligas att det är Leaders strategi som är gällande.

7.3 Sårbarhet, konkurrenskraft och innovationer

En betydande del av den ekonomiska sårbarhet som lantbruket och dess förädlingsled på Åland upplever idag har sin grund i globala trender såsom den ekonomiska globaliseringen och

klimatförändringens effekter samt den internationella handelspolitiken och internationella konflikter. Dessa internationella trender får tydliga återverkningar på det åländska lantbrukets konkurrenskraft. Landskapsregeringens får genom sin ställning som nyckelaktör i den lokala genomförandeorganisationen en roll som präglas av ett globalt sammanhang. Rollen handlar dels om att använda programmet och andra verktyg som står till landskapsregeringens förfogande så proaktivt som möjligt, att kommunicera de möjligheter som erbjuds så tidigt och offensivt som bara är möjligt, dels att samverka med andra aktörer inom ekonomin för att skapa trygga, hållbara system för att ingjuta framtidstro och tillförsikt inom jordbruksbranschen.

Det åländska jordbruket har på relativt kort tid genomgått en rätt stor strukturrationalisering där de allt färre gårdarna satsat stort på modernisering och investerat i produktionsanläggningar i form av maskiner och byggnader. Den höga skuldsättningsgraden och det negativa kapitalet i branschen ger anledning till att analysera de möjligheter som en bredare syn på innovationer och förnyelse ger. Åland valde bort initiativet "European Innovation Partnerships" (EIP) i LBU-programmet för innevarande programperiod. Däremot har det åländska livsmedelsklustret utarbetat en egen hållbar livsmedelsstrategi som lägger en grund för ökad samverkan inom klustret och inom olika produktionsinriktningar.

Rekommendation 4: Mer fokus och fart på åtgärden Mo2, och Mo1. Implementeringen av Åtgärden Mo2, och även Mo1, försenades genom de tekniska problem som programmets inledningsfas drabbades av. Nu är det av största vikt att förverkligandet av de här åtgärderna tar fart. Kunskapsöverförings- och rådgivningstjänsterna inom åtgärderna kan bidra till de tvärgående målen om innovationer samt underlätta omstrukturering och marknadsanpassning av jordbruk eller för att utveckla nya marknadssegment för jordbruket. Åtgärderna kan därmed gynna utvecklingen av livsmedelskedjan och främja riskhanteringen i branschen. Inom Ålands hållbara livsmedelsstrategi finns förslag på insatser som kan finansieras via åtgärderna Mo1 och Mo2 och även i viss utsträckning genom Mo6 som stöder nya jordbruksföretag.

Rekommendation 5: Mer fokus på lantbrukets infrastrukturella förutsättningar. Vid sidan av de egentliga insatserna för programmets förverkligande under innevarande period bör genomförandeorganisationen kunna bidra till att trygga lantbrukets infrastrukturella förutsättningar. Det är av stor betydelse att transportsårbarheten förebyggs genom handlingsprogram för riskhantering samt att förberedelser görs så att förutsättningarna för jordbruksföretagen att försäkra sig mot kommande produktionsrisker och inkomstförluster möjliggörs framöver. Utvärderarna rekommenderar att försäkringsverktygen för jordbrukarna noggrant övervägs inför nästa programperiod.

7.4 Internationellt nätverksbyggande och lärprocess

Det finns mycket att lära av erfarenheterna om LBU-program också utanför Åland. Det europeiska nätverket ENRD betonar i sina analyser om framgångsrik implementering av landsbygdsprogram enkelhet och komplementär karaktär. Landsbygdsprogrammen skall också vara ett komplement mot andra regionala, nationella och EU initiativ. ENRD har intressanta och relevanta benchmarking regioner och fallstudier att lära av även angående årets tematiska fördjupningar (se kapitel 5). Lärprocessen i maj 2017 inom temat ekologisk odling, som var en del av utvärderingsteamets uppdrag, attraherade över 40 deltagare, och lärprocessformatet (1/2 dag med föreläsningar och diskussioner) blev väl mottaget. Lärprocessen fortsätter under hösten 2018 med det övergripande temat Hållbarhet. Lärprocessen är ett väsentligt forum och mötesplats inom LBU-strukturen.

Rekommendation 6: Lärseminarium med experter från ENRD. Utvärderingsteamet rekommenderar att genomförandeorganisationen utnyttjar kunskapen från den europeiska ENRD organisationen via ett gemensamt lärseminarium på Åland. Temat hållbarhet möjliggör flera olika sätt att utnyttja ENRD expertis. Ett internationellt LBU lärseminarium i samarbete med ENRD experter rekommenderas att ordnas på Åland antingen under hösten 2018, eller under år 2019. Seminariet kan ha en internationell session med diskussion på engelska, som kan följas av en åländsk session med diskussion på svenska.

8. Referenser

- Antonsson, H., & Jansson, U. (2011). *Jordbruk och skogsbruk i Sverige sedan år 1900 – en kartografisk beskrivning* (Vol. 53). Stockholm: Sveriges Nationalatlas and Norstedts.
- Atkins, P., Simmons, I. and Roberts, B. (2006), *People, Land and Time*. London: Arnold.
- Brenner, Lena (2016), *Landsbygdsnäringarna i siffror – Lantbruket, livsmedels- och skogsindustrin på Åland 2015*. Tillgänglig online: https://drive.google.com/file/d/oB5slmUCY9_QOdEtpWVJclBtY28/view, 2018-02-23
- Daugstad, K., Rønningen, K., & Skar, B. (2006). Agriculture as an upholder of cultural heritage? Conceptualizations and value judgements—A Norwegian perspective in international context. *Journal of Rural Studies*, 22(1), 67-81. doi:10.1016/j.jrurstud.2005.06.002
- Emanuelsson, U. (2009). *Europeiska kulturlandskap: Hur människan format Europas natur*. Stockholm: Formas.
- ENRD (2015) *Rural Development Programme 2014-2020: Key facts & figures FINLAND – ÅLAND*. Version 1- September 2015. Tillgänglig online: https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/fi_aland_rdp_qnt_summary_v1_3.pdf, 2018-01-02
- Europaparlamentet (2016), "Price volatility in agricultural markets – Risk management and other tools". Tillgänglig online: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/586609/EPRS_BRI\(2016\)586609_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/586609/EPRS_BRI(2016)586609_EN.pdf), 2018-02-23
- Europaparlamentet (2017), "Research for Agri Committee – The EU cattle sector: Challenges and opportunities – milk and meat". Tillgänglig online: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/585911/IPOL_STU\(2017\)585911_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/585911/IPOL_STU(2017)585911_EN.pdf), 2018-02-23
- Europaparlamentets och rådets förordning nr 1305/2013, art. 36–39
- Europeiska kommissionen (2017a), "EU Agricultural outlook for the EU agricultural markets and income 2017–2030". Tillgänglig online: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/markets-and-prices/medium-term-outlook/2017/2017-fullrep_en.pdf, 2018-02-23
- Europeiska kommissionen (2017b), "Short-term outlook for EU agricultural markets in 2017 and 2018" https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/markets-and-prices/short-term-outlook/current_en.pdf, 2018-02-23
- Europeiska kommissionen (2017c), "Risk management schemes in EU agriculture – Dealing with risk and volatility". Tillgänglig online: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/markets-and-prices/market-briefs/pdf/12_en.pdf, 2018-02-23
- Europeiska kommissionen (2017d), "Managing risk in the dairy sector: how futures markets could help". Tillgänglig online: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/markets-and-prices/market-briefs/pdf/11_en.pdf, 2018-02-23

- Europeiska kommissionen (2016), "EU farm economics summary 2013". Tillgänglig online: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/rural-area-economics/briefs/pdf/014_en.pdf, 2018-02-23
- Europeiska kommissionen (2015a) Factsheet on 2014-2020 Rural Development Programme for Åland Islands, Finland. https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/rural-development-2014-2020/country-files/fi/factsheet-aland_en.pdf, 2018-01-02
- Europeiska kommissionen (2015b) The Monitoring and Evaluation Framework for the Common Agricultural Policy 2014–2020. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Tillgänglig online: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/cap-2014-2020/monitoring-evaluation/leaflet-monitoring-evaluation-framework-cap-2014-2020_en.pdf, 2018-01-02
- Eurostat, prisstatistik för lantbruksprodukter.
- Försörjningsberedskapcentralen, (2011), "Betydelsen och säkerställandet av försörjningsberedskapskritiska transporter för Åland."
- Giacometti A., Teräs J., Perjo L., Wøien M., Sigurjonsdottir H., & Rinne T (2018), Regional Economic and Social Resilience: Conceptual Debate and Implications for Nordic Regions. Discussion paper prepared for Nordic thematic group for innovative and resilient regions, January 2018, Stockholm. Tillgänglig online: <http://www.nordregio.se/en/Nordregio-Research/Regional-Economic-and-Social-Resilience/>, 2018-03-12
- Grashof-Bokdam, C. J., Cormont, A., Polman, N. B. P., Westerhof, E. J. G. M., Franke, J. G. J., & Opdam, P. F. M. (2017). Modelling shifts between mono- and multifunctional farming systems: the importance of social and economic drivers. *Landscape ecology*, 32(3), 595-607. doi:10.1007/s10980-016-0458-7
- Hodge, I., Hauck, J., & Bonn, A. (2015). The alignment of agricultural and nature conservation policies in the European Union. *Conservation Biology*, 29(4), 996-1005. doi:10.1111/cobi.12531
- Jose, S. (2012). Agroforestry for conserving and enhancing biodiversity. *Agroforestry Systems*, 85(1), 1-8. doi:10.1007/s10457-012-9517-5
- Leader Åland (2018) Hemsida: <https://leader.ax/sv/start/>, 2018-01-29
- Leader Åland (2016) Strategi för Åland inom ramen för Ålands landsbygdsutvecklingsprogram 2015-2020. Dokument reviderat 26.10.2016, 25.11.2016. Tillgänglig online: <http://leader.ax/Site/Data/166/Files/strategi%20omm/FINAL%20Leader%20Aland%20Lokal%20utvecklingsstrategi%20rev.%2026.10.2016%20osamt%2030.11.2016.pdf>, 2018-01-02
- Leppälä, Jarkko (2016) Systematic Risk Management on Farms, Aalto University publication series, Doctoral Dissertations 17/2016, School of Science, Department of Industrial Engineering and Management, ISBN 978-952-60-6635-6, Helsinki 2016. Tillgänglig online: <https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/19545/isbn9789526066356.pdf?sequence=1>

LUKE, lantbruksstatistikdatabas.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, (2010), Krishantering för företag. Tillgänglig online: <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/25850.pdf>

Primdahl, J., & Søderkvist Kristensen, L. (2011). The farmer as a landscape manager: Management roles and change patterns in a Danish region. *Geografisk Tidsskrift - Danish Journal of Geography*, 111(2), 107-116.

Producentförbundet Åland, 2017. Ålands hållbara Livsmedelsstrategi 2017-2030. Målbild: Östersjön gastronomiska ö är både klimatsmart och framtidsanpassad. Version: 30 januari 2017
Tillgänglig online:
<https://drive.google.com/file/d/oB7Op6EG9Q3uWMmlxOWx6S093MkU/view>, 2018-01.02

PTT (2017), "Maa- ja elintarviketalous 2017 syksy Statistikcentralen, statistik över jord- och skogsbruksföretagens ekonomi. Tillgänglig online:
<http://www.ptt.fi/ennusteet/metsaala/maa-ja-elintarviketalous-2017-syksy.html>, 2018-02-23

Slätmo, E. (2017). Preservation of Agricultural Land as an Issue of Societal Importance. *Rural Landscapes: Society, Environment, History*, 40(1), 1-12. Tillgänglig online:
<https://doi.org/10.16993/rl.39>

Slätmo, E, Edling, P, Norderhaug, A och Stenseke, M. (2012), "Jorden vi ärvde. Den svenska åkermarken i ett hållbarhetsperspektiv", KSLAs tidskrift, Vol. 151, No. 6.

Stoate, C., Báldi, A., Beja, P., Boatman, N. D., Herzog, I., van Doorn, A., . . . Ramwell, C. (2009). Ecological impacts of early 21st century agricultural change in Europe – A review. *Journal of Environmental Management*, 91(1), 22-46. doi:10.1016/j.jenvman.2009.07.005

UNCTAD (2017) Review of Maritime Transport 2017.

Viitaharju, Leena – Kujala, Susanna – Törmä, Hannu (2017). "Luomutuotanto 2020 – Aluetaloudelliset vaikutukset ja asema julkisella sektorilla, Ruralia-instituutti, Raportteja 170. Tillgänglig online:
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/229449/Raportteja170.pdf?sequence=1>

Voutilainen, O., & Wuori, O. (2012). Rural development within the context of agricultural and socio-economic trends – the case of Finland. *European Countryside*, 4(4), 283-302.
doi:10.2478/v10091-012-0029-0.

Vänskä, Taru (2010). Maatalousyritysten riskitekijät ja riskienhallinta, Laurea-ammattikorkeakoulu, Opinnäytetyö, Luonnonvara- ja ympäristöala, Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma, Hyvinkää, tillgänglig online:
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/21162/Vanska_Taru.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ålands Centralandelslag (2017) Årsberättelse 2016. Tillgänglig online:
http://www.aca.ax/sites/www.aca.ax/files/upload/aca_arsberattelse_2016_webb.pdf

Ålands landskapsregeringen (2017). Finland - Rural Development Programme (Regional) – Åland.
CCI 2014Flo6RDRP002. Version 3.1. Senaste ändringsdatum 14/02/2017 - 17:34:06 CET.

Tillgänglig online:

http://www.regeringen.ax/sites/www.regeringen.ax/files/attachments/page/programme_2014flo6rdrp002_3_1_sv.pdf, 2018-01-02

ÅSUB, jordbruksstatistik.

ÅSUB (2017) Statistisk årsbok 2017, tillgänglig online:

http://www.asub.ax/sites/www.asub.ax/files/attachments/page/statistisk_arsbok_for_aland17_o.pdf

ÅSUB och Nordregio (2017:6). Utvärderarnas fördjupade årsrapport för 2016 Ålands
landsbygdsutvecklingsprogram perioden 2014-2020. Tillgänglig online:

http://www.regeringen.ax/sites/www.regeringen.ax/files/attachments/page/fordjupad_arsrapport_2016_version_19062017_1.pdf, 2018-01-02

Utvärdering av Landsbygdsutvecklingsprogrammet för Åland 2014–2020

Årsrapport med tematiska fördjupningar 2018

Mariehamn 3 maj 2018

BILAGA 7

Innehåll

- Sammanfattning & Summary in English
- Uppdragets sammanhang, syfte och metodik
- Finansiellt genomförande
- Lantbrukets utveckling
- Tematisk fördjupning: Miljöförbättrande åtgärder, i form av icke-produktiva investeringar
- Tematisk fördjupning: Sårbarhet, konkurrenskraft och innovationer inom lantbruket
- Slutsatser
- Rekommendationer

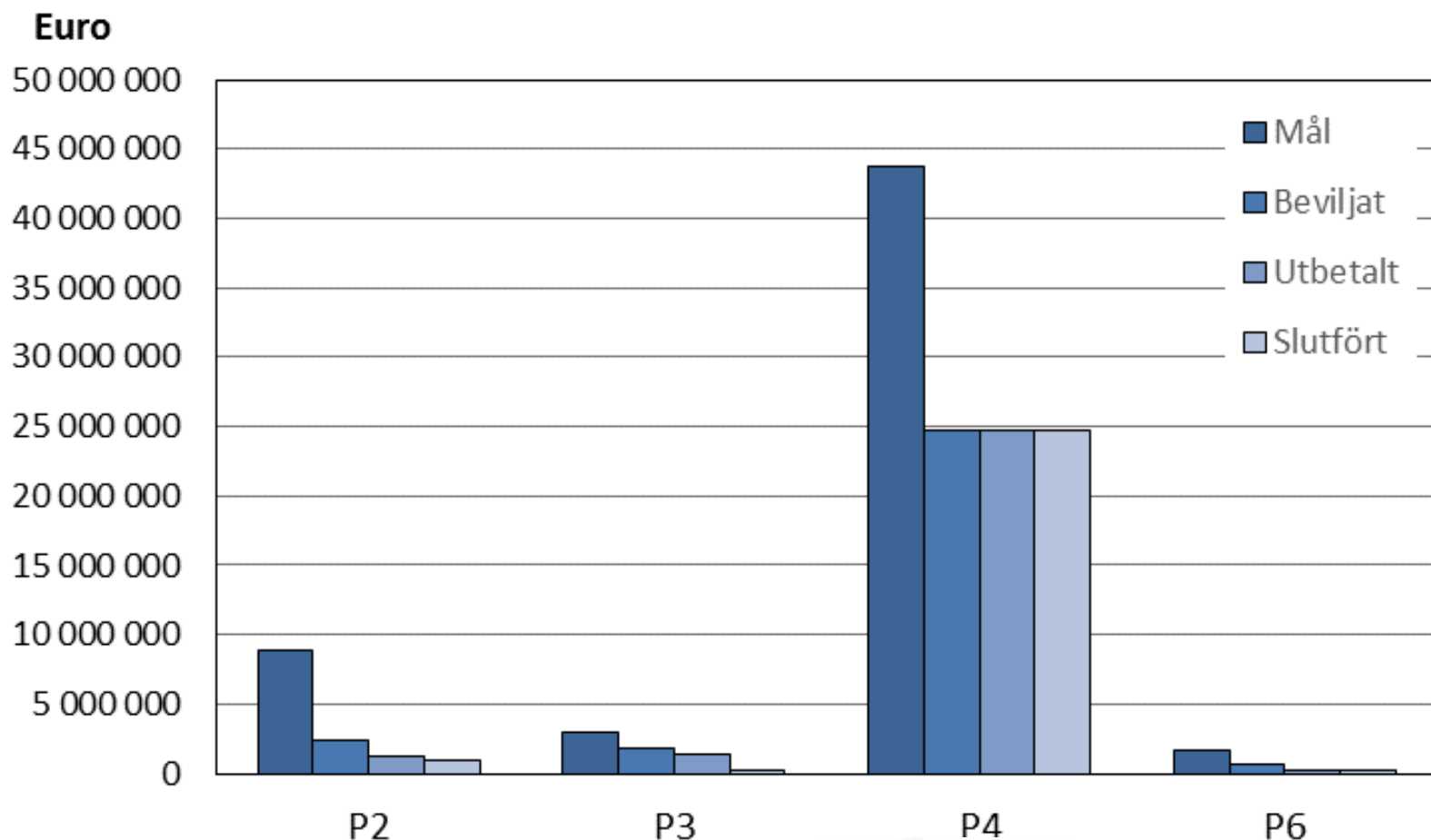
Hur genomförde vi utvärderingen?

- Analyser av statistik (Februari 2018)
- Strategiska dokument
 - EU-dokument, och dokument från Ålands regering
- Intervjuer
 - Ämbetsmän på regional nivå Åland
 - Projektkoordinator, och personer i styrelsen för Leader Åland,
 - Jordbrukare och personer i förädlingsföretag inom Åland jordbruks- och livsmedelssektor
- Genomgång av internationella LBU-program/det europeiska landsbygdsnätverket för exempel som kan vara av intresse för LBU-programmet på Åland
- Omvärldsbevakning (forskning och rapporter från andra)
- Återkoppling på utkast vid möte 28 februari

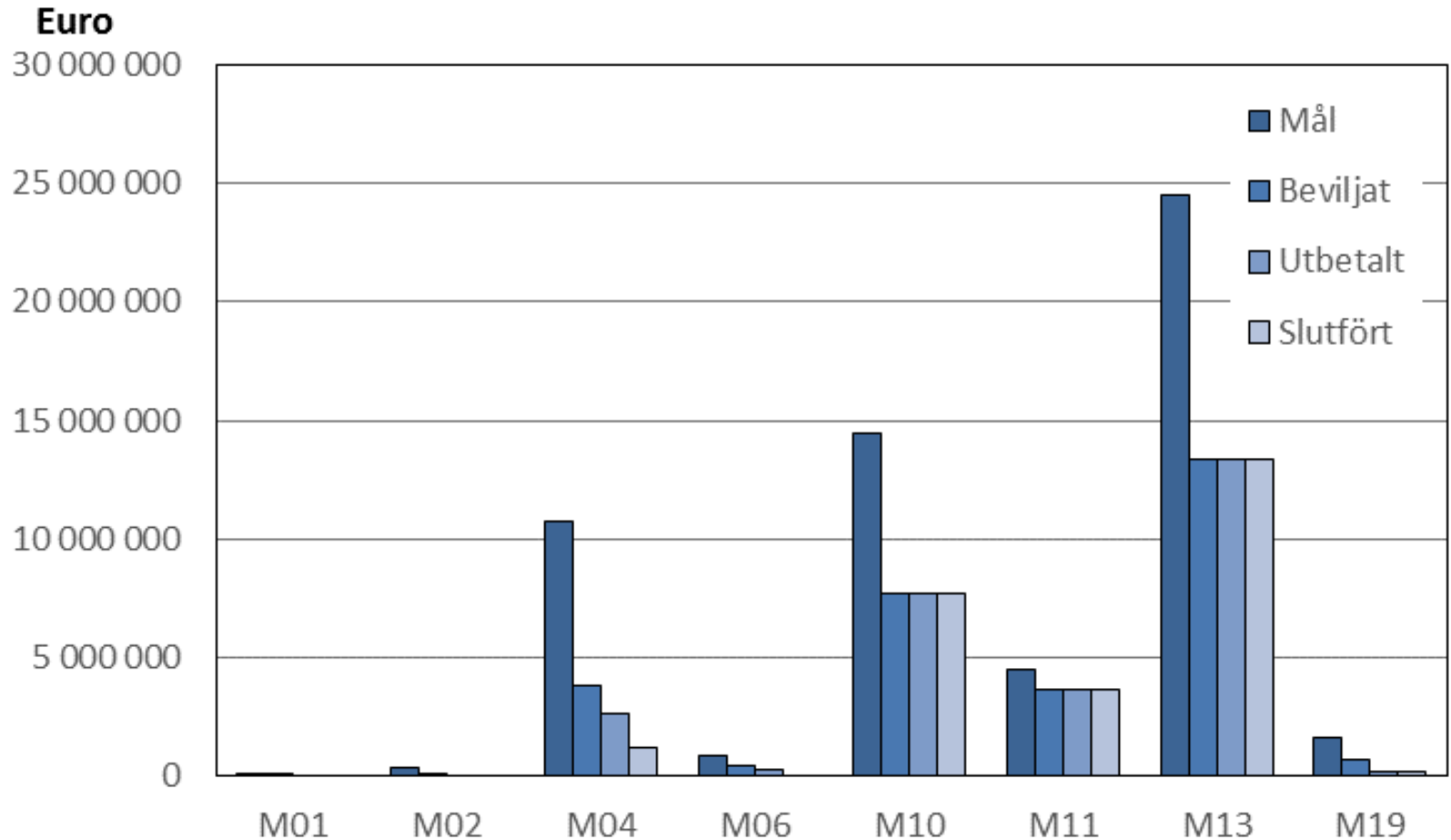

Programmets finansiella genomförande

Finansieringsmål, beviljad, utbetald och slutförd offentlig finansiering för programmets primära unionsprioriteringar

Finansieringsmål, beviljad, utbetald och slutförd offentlig finansiering för programmets åtgärder

Tematisk fördjupning: Miljöförbättrande åtgärder, i form av icke-produktiva investeringar

Utvärderade genom fem frågor

1. Vilka projekt?
2. Hur mycket pengar?
3. Varför relativt få projekt?
4. Hur kan det bli fler projekt?
5. Vilka typer av miljöeffekter?

Icke-produktiva investeringar syftar till att öka Ålands miljö kvalitet

- Privata och offentliga investeringar i den gemensamma miljön. Implementerade genom LEADER (M19).

1. Vilka projekt? Vattenreningsdamm, biotoprestaurering, naturstig för motion, och biodlings hus.

2. Hur mycket pengar? 99 000 euro har allokerats för att stödja de fyra projekten (+medfinansiering från privata och organisationer = 165 000 euros investerade i Ålands miljö)

- Dialogen mellan tjänstemän på regional nivå och Leader fungerar bra och är en god grund för det fortsatta arbetet.

Varför relativt få projekt?

- Regler och riktlinjer för LEADER och de icke produktiva investeringarna
- Upfattningar om LEADER inom LBU-programmet
- Engagemang i frivilligt arbete
- Svårt att få tag i mark för investeringar

Hur kan det bli fler projekt?

- Det är viktigt att landskapsregeringen fortsätter att stödja Leaders arbete.
 - Leader (och de icke produktiva investeringarna) är centrala för Ålands landsbygdsutveckling och för dess långsiktiga hållbarhet.
- Relativt liten andel av programmets hela budget går till Leader, de pågående projekten visar dock att även med lite medel kan man åstadkomma stora saker.

Vilka typer av miljöeffekter?

Potentiella positiva miljöeffekter av de icke-produktiva investeringarna är:

- Ökad vattenkvalitet, minskade kväve och fosfor nivåer;
- Ökad biodiversitet;
- Lärande om lokala växter och miljö;
- Anpassning till lokalt klimat och miljö

Inspirerande exempel från andra LBU-program

- The European Network for Rural Development (ENRD) har använts för att hitta inspirerande exempel av miljöprojekt som implementeras via LEADER

Chevetogne - combining a wetland ecosystem observation area with social tourism

EAFRD-funded projects

Restoring a wetland ecosystem and creating an observation area, for ecological, hydrological, educational and touristic purposes.

Summary

The project of the Chevetogne provincial park consists in the rehabilitation and the landscaping of part of the old caravanning area bordering the ponds. Over three hectares, this area is restored into wetland, a wetland ecosystem observation area and a biodiversity laboratory.

The restored area will accommodate a few picnic facilities and two children's play areas. An additional development is to extend the walking trail for people with reduced mobility.

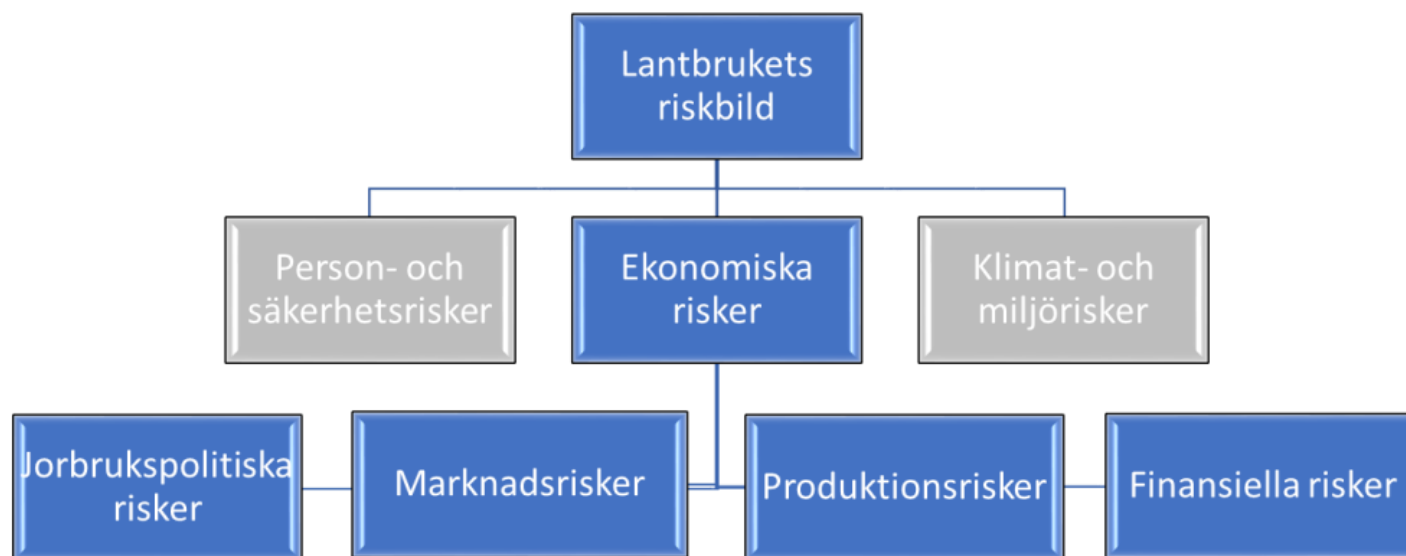
Genom att tillgängliggöra och marknadsföra liknande projekt gentemot inhemsk befolkning och besökare kan synergier mellan miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter tydliggöras även på Åland.

Till ex vid pågående vattenreningsdamm vid Storängsdiket!?

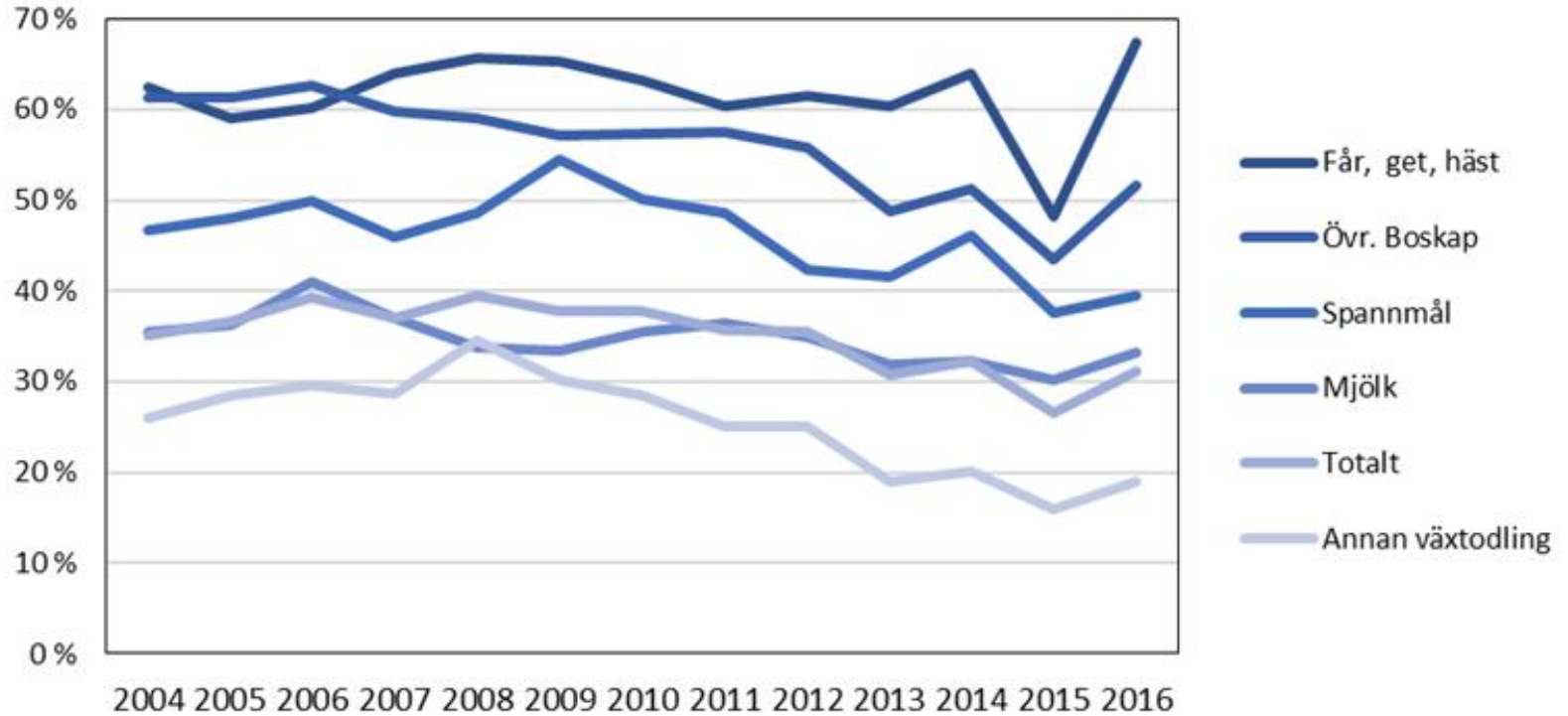

Tematisk fördjupning: Sårbarhet, konkurrenskraft och innovationer inom lantbruket

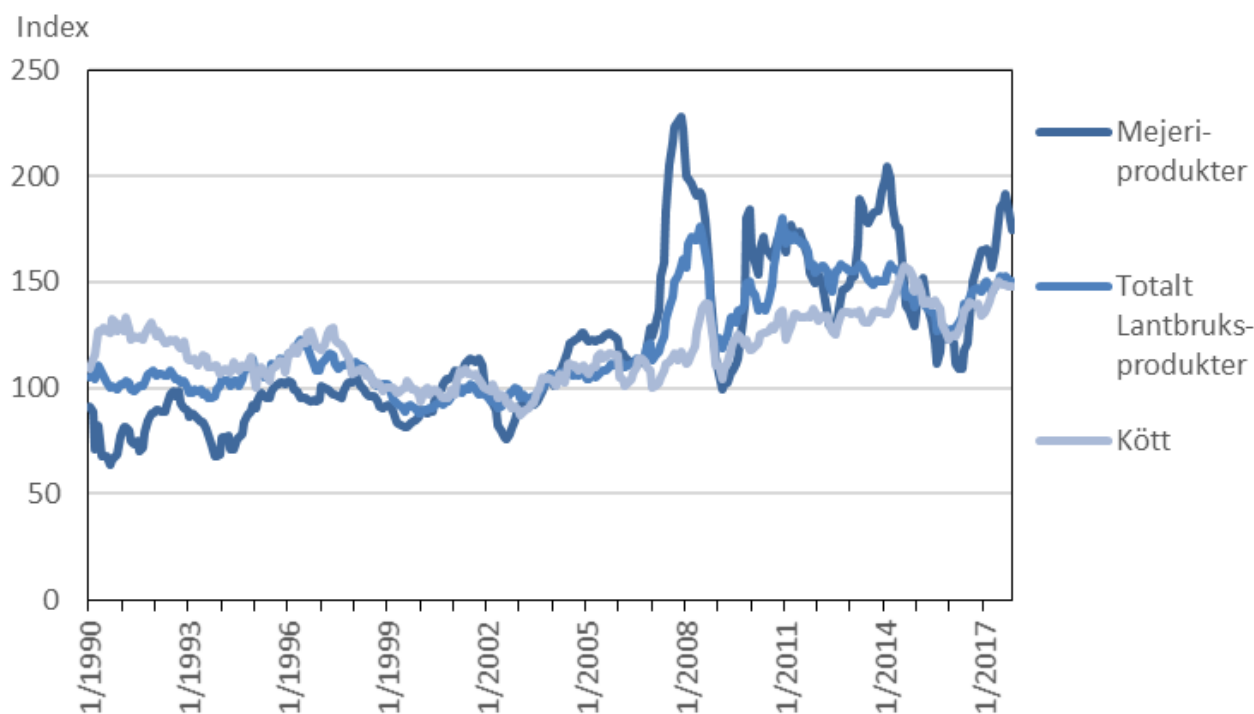
Grupper av risker inom lantbruksverksamheten

Utvecklingen av stödandelar för de olika inriktningarna

Globala prisindex för lantbruksprodukter 1990–2017 (2002–2004=100), månadsvis

Källa: FAO,2018

Förädlingsledet

- Enskilda lokala förädlare dominerar
- Slakteri och trädgårdsförädlingen har flexibilitet, till skillnad från deras råvaruleverantörer
- Mejeriet beroende av upprätthållen produktionsvolym
- Snacksfabriken del av större internationell helhet, importerar i dagsläget en tredjedel av potatisen

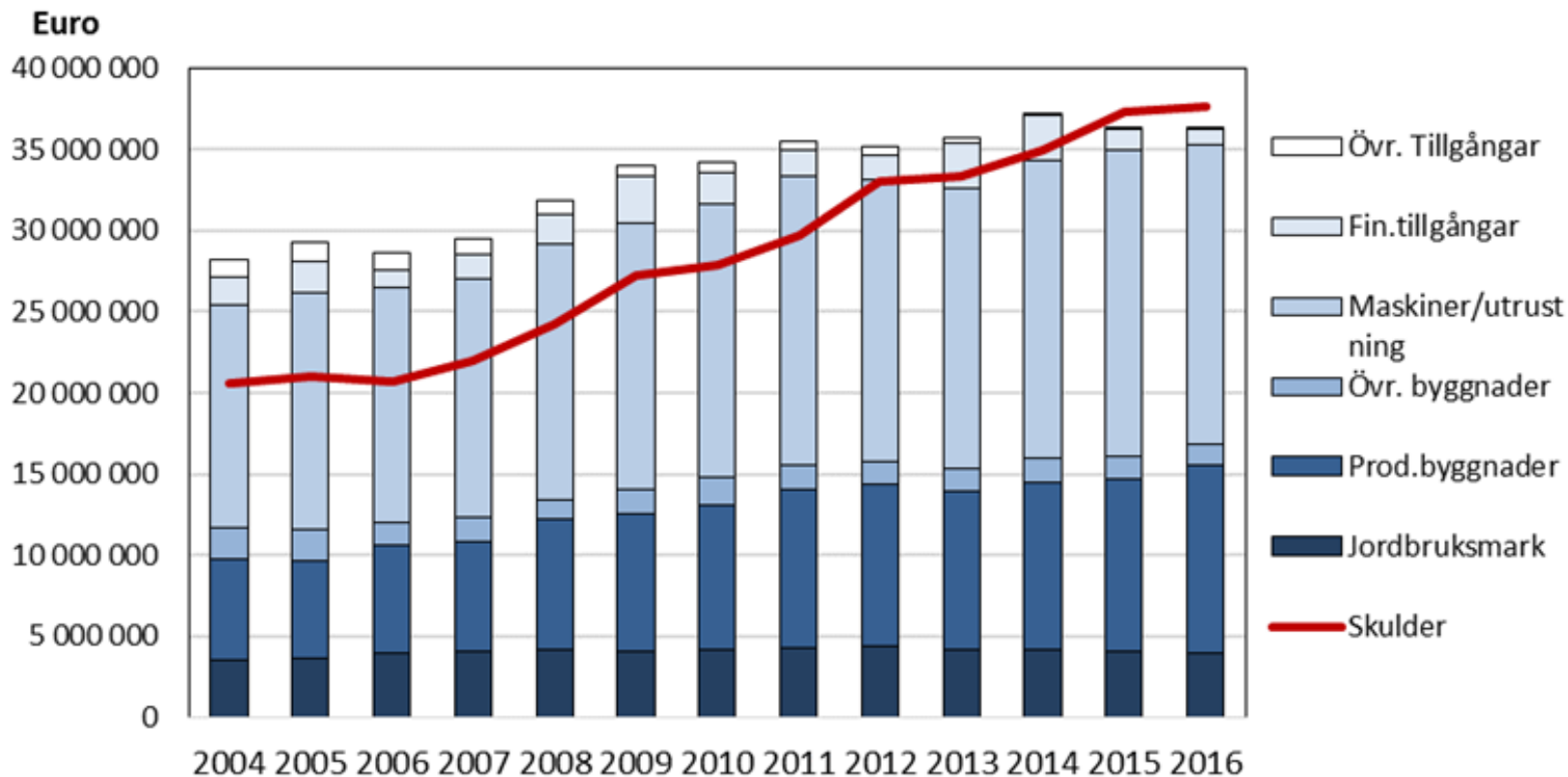
Tre inriktningars nyckeltal

	Mjök	Övrigt boskap	Annan växtodling än spannmål
Förädlingens exportandel	65-70 %	17 %	92 % (trädgård) / 98 % (pot. Snacks)
Specialisering	79 %	64 %	89 %
Stödandel	30 %	43 %	16 %

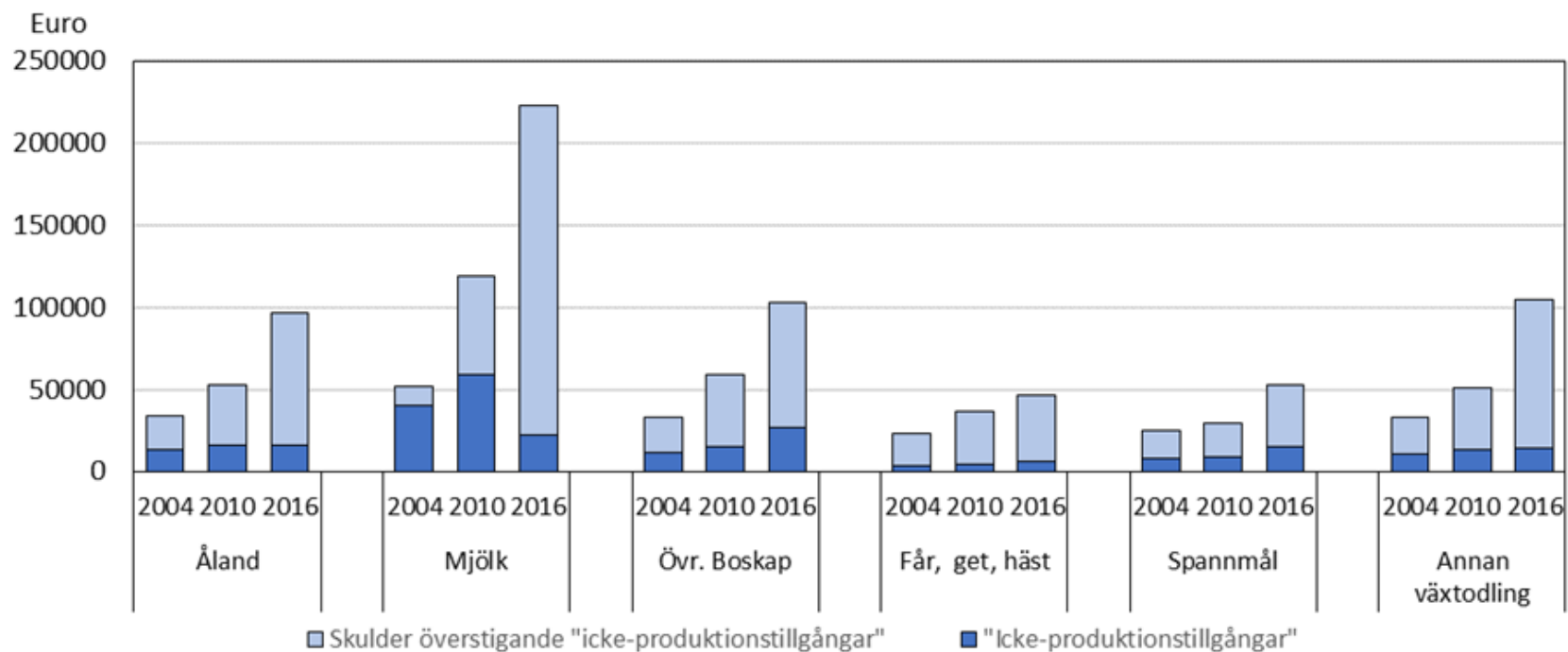
Med export avses här försäljning utanför Åland. Gäller de dominerande förädlarna.

Specialisering är definierad som den huvudsakliga produktens andel av de totala försäljningsintäkterna.

Hela jordbrukets tillgångar och skulder, löpande priser

Jordbruksföretagens genomsnittliga skulder samt "Icke-produktionstillgångar"

Produktionstillgångar definierat som produktionsbyggnader + maskiner/utrustning.

Slutsatser

- *Finansiellt genomförande:* LBU-programmet rullar på, men när det gäller åtgärderna Mo4, Mo6, M19 når inte utbetalningarna upp till hälften av den totala målsättningen för programperioden, och inom vissa åtgärder, Mo1 och Mo2, har det fortfarande beviljats mycket begränsat med medel.
- *Miljöförbättrande åtgärder inom Leader: varför få projekt? Hur kan det bli fler?* De främsta anledningarna, som också kan ses som utmaningar att jobba vidare med, är: 1) regler och villkor för Leader och icke-produktiva investeringar, 2) uppfattningar om Leader och 3) engagemang. För att möjliggöra utvärdering av miljöeffekterna av projekten bör långsiktig miljöövervakning av de miljöer där medel investeras etableras.
- *Sårbarhet, konkurrenskraft och innovationer:* viktigt att se hur sårbarhet och resiliens är två olika sidor av mynt: ökad resiliens är en väg att minska sårbarhet på Åland. Ett bredare innovationsperspektiv: inte enbart innovationer som inbegriper stora investeringar i anläggningar utan också förnyelse t ex genom högre kvalitet, energieffektivisering eller nya marknadssegment. Kommunikationen av programmets möjligheter och stödets utveckling betydelsefull. Genomförandeorganisationen har en viktig roll i att bygga framtidstro.

Rekommendation 1: resursfördelning i balans med ökat ansvar för LEADER

- Fullt rimligt att öka initierandet och genomförandet av fler Leader-projekt inom nuvarande programperiod.
- För att möjliggöra detta förefaller det behov att öka den kommunikativa, administrativa och koordinerande kapaciteten, genom att tillsätta ytterligare personal och/eller öka arbetstid för nuvarande personal.
- Utvärderingsteamet anser det viktigt att genomförandeorganisationen avsätter rimligt andel av budgetmedel för sådant administrativt stöd inom Leader, och inte enbart till projektstöd.

Rekommendation 2: Validera den långsiktiga miljöövervakningen med mätbara indikatorer på EU-nivå

- I dagsläget mäts miljöeffekter utifrån tema på Åland vilket är positivt då det på så vis kan ta ett mer helhetligt grepp på miljöns kvalitet.
- Om landskapsregeringen och EU-kommissionen önskar utvärdera miljöeffekterna av enskilda projekt bör långsiktig miljöövervakning av de miljöer där projektmedel investeras etableras.

Rekommendation 3: Kommunikation till stödmottagare angående icke-produktiva investeringar

- Det har framkommit att det fortsatt behövs kommunikativt, administrativt och organisatoriskt stöd kring de regler och villkor som omger Leader.
- Detta inte minst eftersom skrivningar i LBU-programmet (2017, s. 143, 175) inte till fullo stämmer överens med Leaders strategi och genomförande (Leader Åland, 2016).
- För att underlätta den externa kommunikationen, det vill säga till potentiella stödmottagare, bör det förtydligas att det är Leaders strategi som är gällande.

Rekommendation 4: Mer fokus och fart på åtgärden Mo2, och Mo1.

- Implementeringen av Åtgärden Mo2, och även Mo1, försenades genom de tekniska problem som programmets inledningsfas drabbades av. Nu är det av största vikt att förverkligandet av de här åtgärderna tar fart.
- Kunskapsöverförings- och rådgivningstjänsterna inom åtgärderna kan bidra till de tvärgående målen om innovationer samt underlätta omstrukturering och marknadsanpassning av jordbruk eller för att utveckla nya marknadssegment för jordbruket. Åtgärderna kan därmed gynna utvecklingen av livsmedelskedjan och främja riskhanteringen i branschen.
- Inom Ålands hållbara livsmedelsstrategi finns förslag på insatser som kan finansieras via åtgärderna Mo1 och Mo2 och även i viss utsträckning genom Mo6 som stöder nya jordbruksföretag.

Rekommendation 5: Mer fokus på lantbrukets infrastrukturella förutsättningar

- Vid sidan av de egentliga insatserna för programmets förverkligande under innevarande period bör genomförandeorganisationen kunna bidra till att trygga lantbrukets infrastrukturella förutsättningar.
- Det är av stor betydelse att transportsårbarheten förebyggs genom handlingsprogram för riskhantering samt att förberedelser görs så att förutsättningarna för jordbruksföretagen att försäkra sig mot kommande produktionsrisker och inkomstförluster möjliggörs framöver.
- Utvärderarna rekommenderar att försäkringsverktygen för jordbrukarna nogsamt övervägs inför nästa programperiod.

Rekommendation 6: Lärseminarium med experter från ENRD

- Utvärderingsteamet rekommenderar att genomförandeorganisationen utnyttjar kunskapen från den europeiska ENRD organisationen via ett gemensamt lärseminarium på Åland.
- Temat hållbarhet möjliggör flera olika sätt att utnyttja ENRD expertis.
- Ett internationellt LBU lärseminarium i samarbete med ENRD experter rekommenderas att ordnas på Åland.
- Seminariet kan ha en internationell session med diskussion på engelska, som kan följas av en åländsk session med diskussion på svenska.

Thanks.

The European Agricultural Fund for Rural Development:
Europe investing in rural areas

Bilaga 8

Årlig genomföranderapport

Finland - Rural Development Programme (Regional) - Åland

Årlig genomföranderapport	
Period	01/01/2017 - 31/12/2017
Version	2018.0
Status – Aktuell nod	
Nationell referens	
Datum för övervakningskommitténs godkännande	3/5/2018
Gällande programversion	
CCI	2014FI06RDRP002
Programtyp	Landsbygdsutvecklingsprogram
Land	Finland
Region	Åland
Programperiod	2014 - 2020
Version	3.1
Beslutsnr	C(2015)09790
Beslutsdatum	21/12/2015
Förvaltningsmyndighet	Ålands landskapsregering, Näringsavdelningen
Samordningsorgan	Landsbygdsverket

Innehållsförteckning

1. CENTRAL INFORMATION OM GENOMFÖRANDET AV PROGRAMMET OCH DESS PRIORITERINGAR	4
1.a) Ekonomiska uppgifter	4
1.b) Allmänna och programspecifika indikatorer och kvantifierade målvärden	4
1.b1) Översikt	4
1.c) Central information om genomförandet av landsbygdsprogrammet, baserat på uppgifter från a) och b) per fokusområde	7
1.d) Central information om framstegen vad gäller de delmål som fastställts i resultatramen som baseras på tabell F	11
1.e) Andra element som är specifika för landsbygdsprogrammet [frivilligt]	12
2. FRAMSTEGEN NÄR DET GÄLLER GENOMFÖRANDET AV UTVÄRDERINGSPLANEN.	13
2.a) En beskrivning och motivering av eventuella förändringar i utvärderingsplanen för landsbygdsprogrammet under året.	13
2.b) En beskrivning av den utvärderingsverksamhet som genomförts under året (med hänvisning till avsnitt 3 i utvärderingsplanen).....	13
2.c) En beskrivning av den verksamhet som bedrivits i samband med tillhandahållande och förvaltning av data (med hänvisning till avsnitt 4 i utvärderingsplanen)	13
2.d) En förteckning över avslutade utvärderingar, inklusive hänvisningar till om de har offentliggjorts på internet.....	14
2.e) En sammanfattning av genomförda utvärderingar, med fokus på utvärderingsresultat	15
2.f) En beskrivning av den kommunikationsverksamhet som bedrivits i samband med publicering av utvärderingsresultat (med hänvisning till avsnitt 6 i utvärderingsplanen).....	15
2.g) En beskrivning av uppföljningen av utvärderingsresultatet (med hänvisning till avsnitt 6 i utvärderingsplanen).....	16
3. PROBLEM SOM PÅVERKAR PROGRAMMETS RESULTAT OCH ÅTGÄRDER SOM VIDTAGITS	19
3.a) Beskrivning av de åtgärder som vidtagits för att garantera programgenomförandets kvalitet och effektivitet	19
3.b) Kvalitet och effektiva genomförandemekanismer.....	22
4. ÅTGÄRDER SOM VIDTAGITS FÖR ATT UPPFYLLA KRAV PÅ TEKNISKT STÖD OCH PUBLICITET FÖR PROGRAMMET.....	23
4.a) Vidtagna åtgärder och nuläget när det gäller fastställandet av nationella landsbygdsnätverket och genomförandet av programmets handlingsplan	23
4.a1) Vidtagna åtgärder och nuläget när det gäller fastställandet av det nationella landsbygdsnätverksprogrammet (förvaltningsstruktur och enhet för nätverksstöd).....	23
4.a2) Vidtagna åtgärder och nuläget när det gäller genomförandet av handlingsplanen.....	23
4.b) Åtgärder som vidtagits för att skapa publicitet för programmet (artikel 13 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 808/2014).....	23
Bilaga II	25
Bilaga III	29

5. INMATNINGSTABELLER FÖR ALLMÄNNA OCH PROGRAMSPECIFIKA INDIKATORER OCH KVANTIFIERADE MÅLVÄRDEN	31
5.a) Tabell A: Anslagna utgifter per åtgärd och fokusområde – ÅRLIGT	31
Tabell B: Realiserade utfallsindikatorer per åtgärd och fokusområde.....	32
5.b) Tabell C: Fördelning på relevanta utfall och åtgärder efter typ av område, kön och/eller ålder – KUMULATIVT	40
5.c) Tabell D: Framsteg mot målen	44
5.d) Tabell E: Övervakning av övergångsbestämmelser – ÅRLIGT	45
5.e) Tabell F: Uppfyllande av indikatorer för resultatramen	45
5.f) Tabell G: Programspecifika indikatorer	46
6. SAMMANFATTNING FÖR ALLMÄNHETEN.....	50

1. CENTRAL INFORMATION OM GENOMFÖRANDET AV PROGRAMMET OCH DESS PRIORITERINGAR

1.a) Ekonomiska uppgifter

Se bifogade dokument (kommer via SFC i maj 2018) text finns under avsnitt 1c.

1.b) Allmänna och programspecifika indikatorer och kvantifierade målvärden

1.b1) Översikt

Fokusområde 1A						
Namn på målkategori	Period	Baserat på godkända (i relevanta fall)	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Mål 2023
T1: Procentandel utgifter inom ramen för artiklarna 14, 15 och 35 i förordning (EU) nr 1305/2013 i förhållande till de sammanlagda utgifterna för landsbygdsprogrammet (fokusområde 1A)	2014-2017					0,81
	2014-2016					
	2014-2015					

Fokusområde 1C						
Namn på målkategori	Period	Baserat på godkända (i relevanta fall)	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Mål 2023
T3: Totalt antal deltagare som utbildats enligt artikel 14 i förordning (EU) nr 1305/2013 (fokusområde 1C)	2014-2017					150,00
	2014-2016					
	2014-2015					

Fokusområde 2A							
Namn på målkategori		Period	Baserat på godkända (i relevanta fall)	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Mål 2023
T4: Procentandel jordbruksföretag med stöd från ett landsbygdsprogram för investeringar i omstrukturering eller modernisering (fokusområde 2A)		2014-2017	7,76	56,27	6,03	43,73	13,79
		2014-2016	6,55	47,49	2,76	20,01	
		2014-2015	2,07	15,01			
Åtgärd	Utfallsindikator	Period	Anslagna	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Planerade 2023
M01	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	9 868,40	8,97	0,00	0,00	110 000,00
M02	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	0,00	0,00	0,00	0,00	50 000,00
M04	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	1 961 580,78	25,30	1 293 685,05	16,68	7 752 920,00
Totalt	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	1 961 580,78	24,79	1 293 685,05	16,35	7 912 920,00

Fokusområde 2B

Fokusområde 2B							
Namn på målkategori		Period	Baserat på godkända (i relevanta fall)	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Mål 2023
T5: Procentandel jordbruksföretag med stöd från ett landsbygdsprogram för affärsutvecklingsplaner/investeringar för unga jordbrukare (fokusområde 2B)		2014-2017	2,07	54,54	2,07	54,62	3,79
		2014-2016	1,55	40,86			
		2014-2015					
Åtgärd	Utfallsindikator	Period	Anslagna	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Planerade 2023
M06	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	432 000,00	48,00	252 000,00	28,0	900 000,00
Totalt	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	432 000,00	48,00	252 000,00	28,0	900 000,00

Fokusområde 3A

Fokusområde 3A							
Namn på målkategori		Period	Baserat på godkända (i relevanta fall)	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Mål 2023
T-AX01 Total investering (euro)		2014-2017			6 441 387,85	56,01	11 500 000,00
		2014-2016					
		2014-2015					
Åtgärd	Utfallsindikator	Period	Anslagna	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Planerade 2023
M04	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	1 827 117,90	60,90	1 365 716,10	45,52	3 000 000,00
Totalt	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	1 827 117,90	60,90	1 365 716,10	45,52	3 000 000,00

Prioritering P4

Prioritering P4							
Namn på måлиндikator		Period	Baserat på godkända (i relevanta fall)	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Mål 2023
T12: Procentandel jordbruksmark som omfattas av åtagande för att förbättra markskötsel och/eller förebygga jorderosion (fokusområde 4C)		2014-2017			17,92	96,70	18,53
		2014-2016			20,96	113,13	
		2014-2015					
T10: Procentandel jordbruksmark som omfattas av åtagande för att förbättra vattenförvaltning (fokusområde 4B)		2014-2017			66,72	110,28	60,50
		2014-2016			52,71	87,12	
		2014-2015					
T9: Procentandel jordbruksmark som omfattas av åtagande som stöder biologisk mångfald och/eller landskap (fokusområde 4A)		2014-2017			23,26	78,69	29,56
		2014-2016			24,67	83,45	
		2014-2015					
Åtgärd	Utfallsindikator	Period	Anslagna	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Planerade 2023
M02	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017			0,00	0,00	290 000,00
M10	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	6 412 951,73	44,30	7 680 582,22	53,05	14 477 282,00
M11	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	2 730 604,89	60,22	3 632 650,09	80,12	4 534 000,00
M13	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	12 540 284,19	51,26	13 372 941,95	54,67	24 461 000,00
Totalt	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	21 683 840,81	49,55	24 686 174,26	56,41	43 762 282,00

Fokusområde 6B							
Namn på målkategori		Period	Baserat på godkända (i relevanta fall)	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Mål 2023
T23: Arbetstillfällen som skapats i projekt som får stöd (Leader) (fokusområde 6B)		2014-2017					5,00
		2014-2016					
		2014-2015					
T22: Procentandel av landsbygdsbefolkningen som får ta del av förbättrade tjänster/infrastrukturer (fokusområde 6B)		2014-2017			0,26	1,05	24,69
		2014-2016					
		2014-2015					
T21: Procentandel av landsbygdsbefolkningen som omfattas av lokala utvecklingsstrategier (fokusområde 6B)		2014-2017			103,03	101,91	101,10
		2014-2016			102,22	101,11	
		2014-2015					
Åtgärd	Utfallsindikator	Period	Anslagna	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Planerade 2023
M19	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	671 106,31	40,82	162 758,19	9,90	1 644 000,00
Totalt	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	671 106,31	40,82	162 758,19	9,90	1 644 000,00

1.c) Central information om genomförandet av landsbygdsprogrammet, baserat på uppgifter från a) och b) per fokusområde

Landsbygdsprogrammet på Åland är utformat kring utvalda i kommissionens landsbygdsförordning definierade fokusområden och svarar mot de behov som identifierades efter en genomförd socio-ekonomisk analys av programområdet och en fördjupad Swot-analys. Inom ramen för valda fokusområdena (FA) är de konkreta åtgärderna och delåtgärderna beskrivna med formulerade målsättningar.

FA 1 A; Främja innovation, samarbete och utveckling av kunskap på landsbygden

I programmets strategi valdes åtgärden kunskapsöverförings- och informationsåtgärder (M01) och rådgivningstjänster samt företagslednings- och avbyttjänster (M02) för att i första hand möta de behov av spetskompetens som identifierats för utveckling av nya metoder och produkter inom jordbruks- och livsmedelskedjan inom fokusområde 1 A. 450 000 euro eller 0,81 % av landsbygdsprogrammets planerade offentliga utgifter är kopplade till fokusområdet vilket motsvarar de två åtgärdernas sammanlagda budget.

FA 1 C; Främja livslångt lärande och yrkesutbildning inom jord- och skogsbruk

Åtgärden kunskapsöverförings- och informationsåtgärder (M01) ska även möta upp behoven av att underhålla den grundläggande kompetensen som behöver underhållas samt erbjuda kunskapsstöd inom lantbruksbranschen inom Fokusområde 1 C. Till fokusområdet finns kopplat ett mål om 150 deltagare i utbildningskurser finansierade från programmet.

Redan 2015 påbörjades förberedelser ifråga om administrativa åtgärder för att påbörja implementeringen av stödet. Anpassningar i det elektroniska stödhanteringssystemet Hyrrä har kraftigt försenat genomförandet. Först under 2017 har de första finansieringsbesluten fattats motsvarande 9 % av den offentliga budgeten på 110 000 euro. Uppgifter om antal deltagare saknas ännu då betalningar inte har verkställts.

Under 2017 färdigställdes även funktionaliteten i stödhanteringssystemet för rådgivningstjänster samt företagslednings- och avbyttjänster (M02) och fyra rådgivare registrerades i rådgivarregistret för Ålands del. Vid utgången av året fanns en ansökan om utbetalning inlämnad. Det finns ännu inte realiserade utfallsindikatorer för åtgärden då betalningar inte verkställts.

FA 2 A; Förbättra jordbruksföretagens ekonomiska resultat och underlätta omstrukturering och modernisering av jordbruksföretagen särskilt i syfte att öka marknadsdeltagande och marknadsinriktning samt diversifiering av jordbruksverksamhet

I programmets strategi har åtgärden för investeringar i fysiska tillgångar, lantbruket (M04) valts för att möta de behov av förbättrad konkurrenskraft och lönsamhet samt ökad produktivitet som identifierats. Även de tidigare nämnda åtgärderna för kunskapsöverförings- och informationsåtgärder (M01) och rådgivningstjänster (M02) ska möta samma behov. Under 2017 har betalningar inte verkställts inom åtgärderna M01 och M02 (se ovan).

En fjärdedel av budgeten för investeringsstöd i fysiska tillgångar, lantbruket (M04) är uppbunden av finansieringsbeslut till ett sammanlagt belopp om 1 961 580,78 euro. Betalningarna som deklarerats till kommissionen uppgår till totalt 1 293 685,05 euro eller 17 % av budgeten. Jordbruksfonden (Ejflu) har delfinansierat 36,5 %.

I programmet har uppställts som mål att 13,79 % av jordbruksföretagen eller 80 företag omfattas av stöd från landsbygdsprogrammet för investeringar i omstrukturering eller modernisering.

Målsättningen är att 80 jordbruksföretag ska erhålla stöd från programmet. Vid utgången av 2017 har 45 ansökningar om investeringsstöd godkänts vilket ger en måluppfyllelse på 56 %. För indikatoruppföljningen avseende offentliga utgifter är måluppfyllelsen 43,73 %.

Av stöden som utbetalats till lantbruksinvesteringar stöder 893 473,53 euro sekundärt livsmedelsindustrin (FA 3 A).

FA 2 B; Underlätta inträdet i jordbrukssektorn för jordbrukare med tillräcklig kompetens och i synnerhet generationsskiften

I programmets strategi valdes åtgärden jordbruks- och affärsutveckling (M06) för att möta de behov av nyetablering av jordbrukare (startstöd) som identifierats.

Knappt hälften av budgeten för startstöd är uppbunden av finansieringsbeslut till ett sammanlagt belopp om 432 000 euro. Betalningarna som deklarerats till kommissionen uppgår till totalt 252 000 euro eller 28 % av budgeten. Jordbruksfonden (Ejflu) har delfinansierat 36,5 %.

I programmet har uppställts som mål att 22 unga jordbrukare eller 3,79 % av jordbruksföretagen omfattas av stöd från ett landsbygdsprogram för affärsutveckling/investeringar för unga jordbrukare.

Vid utgången av 2017 har 12 ansökningar om startstöd beviljats unga jordbrukare vilket ger en måluppfyllelse på 54,54 %. För indikatoruppföljningen avseende offentliga utgifter är måluppfyllelsen 28 %. Utbetalning av slutraterna påbörjas under 2018.

All finansiering som utbetalats för affärsutveckling till unga odlare stöder sekundärt lantbrukets konkurrenskraft (FA 2 A).

FA 3 A; Förbättra primärproducenternas konkurrenskraft genom att på ett bättre sätt integrera dem i livsmedelskedjan med hjälp av kvalitetssystem, skapa mervärde för jordbruksprodukter, säljfrämjande åtgärder på lokala marknader och inom korta leveranskedjor, producentgrupper och producentorganisationer samt branschorganisationer

I programmets strategi valdes åtgärden investeringar i fysiska tillgångar, livsmedelsförädling (M04) för att möta de behov av samarbetsfrämjande och säljfrämjande åtgärder som identifierats och där det konstaterades att primärproduktion och livsmedelsförädling har ett starkt beroendeförhållande och möjligheter finns att optimera produktion samt försäljning.

73 % av budgeten är uppbyggd av åtta finansieringsbeslut till ett sammanlagt belopp om 1 827 117,90 euro. Betalningarna som deklarerats till kommissionen uppgår till totalt 1 365 716,10 euro eller 55 % av budgeten. Jordbruksfonden (Ejflu) har delfinansierat 36,5 %.

I programmet har uppställts som mål att totalinvesteringarna ska uppgå till 11 500 000 euro och 15 insatser (projekt) inom livsmedelsförädling. Vid utgången av året uppgick de offentliga utgifterna till 1 365 716,10 euro eller 45 % av budgeten och totalinvesteringarna till 6 441 387,85 euro vilket ger en måluppfyllelse på 56,01 %.

Av stöden som utbetalats till livsmedelsföretag stöder 1 595 302,70 euro sekundärt lantbrukets konkurrenskraft (FA 2 A).

FA 4 A; Återställa och bevara biologisk mångfald, FA 4 B; Förbättra vattenförvaltningen och FA 4 C; Förbättra markskötseln

Åtgärderna som i programmets strategi har valts för att möta de behov som på basen av Swot-analysen har identifierats under fokusområde 4A, 4B och 4C är:

- Miljö- och klimatvänligt jordbruk (M10)
- Ekologiskt jordbruk (M11) och
- Stöd till områden med naturliga eller andra särskilda begränsningar (M13)

Ovan nämnda ersättningar söks årligen inom en av landskapsregeringen fastställd ansökningsperiod. Kompensationsersättning (M13) beviljas på basen av en årlig ansökan om utbetalning medan beviljande och utbetalning av miljöersättning och ersättning för ekologisk produktion förutsätter att stödmottagaren ingår ett femårigt åtagande.

För **miljö- och klimatvänligt jordbruk** (M10) har under år 2017 betalats totalt 1 687 933,27 euro. Det kumulativa beloppet av de totala offentliga utgifterna från programperiodens början uppgår till 7 680 582,22 euro varvid 53,05% av de budgeterade medlen är förbrukade. Betalningar som deklarerats till kommissionen uppgår till totalt 3 040 241,81 euro.

För **ekologiskt jordbruk** (M11) har under år 2017 betalats totalt 1 054 749,53 euro. Kumulativt har från programperiodens början betalats 3 632 680,09 euro vilket motsvarar 80,12% av de budgeterade medlen. I beloppet ingår en nationell tilläggsfinansiering om 124 545,72 euro som ingick i betalningarna år 2014 för gamla programperiodens åtaganden. Betalningar som deklarerats till kommissionen uppgår till 1 028 520,81 euro.

I **kompensationsersättning** till områden med naturliga eller andra särskilda begränsningar (M13) har under år 2017 betalats totalt 3 187 141,57 euro. Därutöver har med helt nationella medel betalats 408 904,10 euro i kompensationsersättningens nationella husdjursförhöjning. Från programperiodens början har betalats totalt 13 372 941,95 euro vilket motsvarar 54,67% av de budgeterade medlen. Betalningar som deklarerats till kommissionen uppgår till 4 580 389,06 euro.

För åtgärder och insatser som i första hand stöder **fokusområdet 4A Att återställa och bevara biologisk mångfald** har det ackumulerat under åren 2014-2017 betalats i offentliga utgifter 15 561 117,62 euro. För åtgärder och insatser som sekundärt stöder fokusområde 4A har ackumulerat från programperiodens början betalats 3 840 425,26 euro.

I programmet har uppställts som mål att 5 800 ha, vilket motsvarar 29,56% av den totala jordbruksarealen (19 620 ha) ska omfattas av åtaganden som stöder biologisk mångfald och/eller landskap. Vid utgången av år 2017 har målet uppfyllts till 78,69% då åtgärder som stöder biologisk mångfald genomfördes på 4 563 hektar motsvarande 23,26% av den totala jordbruksarealen.

För åtgärder och insatser som i första hand stöder **fokusområdet 4B Att förbättra vattenförvaltningen** har det under åren 2014-2017 betalats totalt 8 865 806,80 euro och för åtgärder och insatser som sekundärt stöder fokusområde 4B har ackumulerat från programperiodens början betalats 890.832,59 euro.

Målet för åtaganden som förbättrar vattenförvaltningen har i programmet fastställts till 11 870 ha vilket motsvarar 60,50% av den totala jordbruksarealen. Målet har vid utgången av år 2017 uppfyllts till 110,28% då åtgärder som förbättrar vattenförvaltningen genomfördes på 13 091 hektar vilket utgör 66,72% av den totala jordbruksarealen på Åland.

För åtgärder och insatser som i första hand stöder **fokusområdet 4C Att förbättra markskötseln** har ackumulerat från programperiodens början betalats 259 248,87 euro och för åtgärder och insatser som sekundärt stöder detta fokusområde har ackumulerat betalats 1 024 410,53 euro.

I programmet har uppställts som mål att 3 635 ha vilket motsvarar 18,53% av den totala jordbruksarealen ska omfattas av åtagande för att förbättra markskötsel och/eller förebygga jorderosion. Måluppfyllelsen är i slutet av år 2017 uppfyllt till 96,7% då åtgärder som förbättrar markskötseln och/eller förebygger markerosion genomfördes på 3 515 hektar vilket utgör 17,92% av den totala jordbruksarealen.

De totala offentliga utgifterna för hela unionsprioritet 4 (fokusområde A, B och C) uppgick i slutet av år 2017 accumulert till 24 686 174,26 euro vilket innebär att 56,41% av budgeten är förbrukad.

De insatser som i första hand stöder unionsprioritet 4 stöder sekundärt även unionsprioritet 5 och fokusområde 5D *Minska jordbrukens utsläpp av växthusgaser och ammoniak* och 5E *Främja bevarande av kolsänkor och kolinbindning inom jord- och skogsbruk*. För sådana åtgärder och insatser som sekundärt stöder fokusområde 5D har ackumulerat betalats 3 883 016,69 euro. För de insatser som sekundärt stöder fokusområde 5E har ackumulerat betalats 2 432 600 euro.

FA 6B; Främja lokal utveckling på landsbygden

I programmets strategi valdes åtgärden stöd till Leader-program för lokalt ledd utveckling (M19) för att möta identifierade behov som generationsväxling i mikroföretag, utveckling och diversifiering av mikroföretag, ökad vertikal integration inom näringen (från jord till bord), upprätthållande av social service, utvecklande av föreningsliv, ökad inflyttning och stimulans till kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

40 % av budgeten är uppbunden av finansieringsbeslut till ett sammanlagt belopp om 671 106,31 euro. Betalningarna som deklarerats till kommissionen uppgår till totalt 162 758,19 euro eller 9,9 % av budgeten. Jordbruksfonden (Ejflu) har delfinansierat 65 %.

I programmet har uppställts som mål att 24,69 procent av landsbygdsbefolkningen eller 7 000 personer får ta del av förbättrade tjänster/infrastrukturer och att 5 arbetstillfällen skapas i projekt som får stöd. Med endast två slutförda projekt är måluppfyllelsen för förbättrade tjänster för lokalbefolkningen 1,05 %. Nya arbetstillfällen finns ännu inte redovisat.

Tekniskt stöd

Landskapsregeringen har under 2016 fattat beslut om att finansiera (1,3 miljoner euro) tekniskt stöd för utvärderingar, datasystem, informationsinsatser och kontroller inom programmet vilket motsvarar den totala budgeten upptagen i programmets godkända finansieringsram (tabell A). Under 2017 har betalningar verkställts och 58 % av budgeten är utbetald och utgifterna har deklarerats till kommissionen. Jordbruksfonden (Ejflu) har delfinansierat 36,5 %.

1.d) Central information om framstegen vad gäller de delmål som fastställts i resultatramen som baseras på tabell F

Måluppfyllelsen i årsrapporteringen 2017 redovisar alla offentliga utgifter som verkställts till stöd-mottagarna. I tidigare årsrapporteringar har för projektstödens del enbart redovisats för offentliga utgifter för projekt som slutförts och slutbetalning verkställts.

Unionsprioritering 2

Landskapsregeringen har verkställt sammanlagt 1 545 685,05 euro till 47 jordbruksföretag för investeringar i fysiska tillgångar, lantbruket (M04) och stöd till jordbruks- och affärsutveckling (M06). Det motsvarar 18 % av målsättningen för de offentliga utgifterna under programperioden. Delmålet för resultatramen 2018 utgör 20 %. Delmålet bedöms att uppfylls även om det finns en viss fördröjning av utbetalning av stöden efter att de beviljats. Vid årsskiftet hade landskapsregeringen fattat beslut om 25 % av hela budgetramen.

Antalet jordbruksföretag som får stöd i förhållande till hela programperiodens målsättning uppgår till 46 %. Delmålet för resultatramen 2018 är 20 % och målsättningen är därmed uppfylld.

Unionsprioritering 3

Landskapsregeringen har verkställt sammanlagt 1 365 716,10 euro till 5 projekt för investeringar i fysiska tillgångar, livsmedelsförädling (M04). Det motsvarar 55 % av målsättningen för de offentliga utgifterna

under programperioden. Delmålet för resultatramen 2018 utgör 20 % och målsättningen är uppfylld. Vid årsskiftet hade landskapsregeringen fattat beslut om 73 % av hela budgetramen till 8 projekt.

Antalet projekt (insatser) som får stöd i förhållande till programmets målsättning (15) för hela programperioden uppgår till 33 %. Delmålet för resultatramen 2018 är 20 % och målsättningen är uppfylld.

Unionsprioritering 4

De totala offentliga utgifterna om sammanlagt 24 686 173,29 euro ger en måluppfyllelse på 60 % av den godkända EU-delfinansierade finansieringsramen inom unionsprioritering 4. Delmålet för resultatramen 2018 är 50 % varvid målsättningen är uppfylld.

Delmålet för resultatramen 2018 för jordbruksmark som omfattas av åtaganden som bidrar till biologisk mångfald (fokusområde 4A), till att förbättra vattenförvaltningen (fokusområde 4B) och till att förbättra markskötseln och/eller förebygga jorderosion (fokusområde 4C) är 78% av målet om 16 121 ha år 2023. Vid utgången av år 2017 omfattades 14 528 hektar av sådana åtaganden vilket ger en måluppfyllelse på 90% varvid delmålet för resultatramen 2018 har uppnåtts.

Den totala arealen som beviljas kompensationsersättning (M13) används som en alternativ indikator för resultatramen. Delmålet för resultatramen 2018 är 80% av målet år 2023 om 14 350 ha. Kompensationsbidrag har år 2017 beviljats för 14 392,89 ha varvid genomförandetgraden är 100%. Målsättningen är således uppnådd avseende delmålet för resultatramen 2018 och även för hela programperioden.

Unionsprioritering 6

De offentliga utgifterna för stöd till Leader-program för lokalt ledd utveckling (M19) uppgår till sammanlagt 162 758,19 euro. Det motsvarar 10 % av målsättningen för de offentliga utgifterna under programperioden. Delmålet för resultatramen 2018 utgör 15 % eller 246 600 euro.

Programförvaltningen bedömer att delmålet för 2018 kan uppnås.

Eftersom hela befolkningen omfattas av den lokala utvecklingsstrategin är måluppfyllelsen för indikatorn som mäter befolkning som omfattas av Lag –gruppen uppfylld.

1.e) Andra element som är specifika för landsbygdsprogrammet [frivilligt]

Finns inte andra specifika element.

2. FRAMSTEGEN NÄR DET GÄLLER GENOMFÖRANDET AV UTVÄRDERINGSPLANEN.

2.a) En beskrivning och motivering av eventuella förändringar i utvärderingsplanen för landsbygdsprogrammet under året.

Under året har inga förändringar i utvärderingsplanen genomförts.

2.b) En beskrivning av den utvärderingsverksamhet som genomförts under året (med hänvisning till avsnitt 3 i utvärderingsplanen)

Utvärderarnas första fördjupade årsrapport för år 2016 lämnades till Ålands landskapsregering 13 april 2017 och presenterades på övervakningskommitténs möte den 31 maj 2017. Uppdraget genomfördes av Nordregio tillsammans med ÅSUB under januari-april 2017. Utvärderingen baserades på de uppgifter som var införda i programorganisationens uppföljningssystem i början av mars 2017. I rapporten presenterades och analyserades programmets sammanhang (interventionlogik). I analysen av jordbrukssektorn presenterades även en konjunktur- och omvärldsanalys. Det finansiella genomförandet beskrevs och analyserades jämsides med fastställda indikatorer och målnivåer. Den kvantitativa analysen kompletterades med fokusgruppsintervjuer med aktörer för programmets implementering för att belysa förutsättningarna för programgenomförandet och utsikterna att nå målsättningarna.

I utvärderingsrapporten betonades betydelsen av en sund analys och att det med hänvisning till programmets låga förverkligandegrad inte gick att dra för långtgående slutsatser eller svar på de obligatoriska utvärderingsfrågorna i detta skede. Utvärderarnas generella slutsatser och allmänna rekommendationer behandlades närmare på övervakningskommitténs möte den 23 november 2017.

I början av januari 2018 träffades programförvaltningen och utvärderarna igen för att precisera uppdraget med årsrapporten för 2017. Årsrapporten kommer som tidigare år att redovisa programmets genomförande i siffror och innehålla en beskrivning av lantbrukets utveckling. För den tematiska fördjupningen i enlighet med programmets utvärderingsplan definierades två områden; ”icke-produktiva investeringar” och ”sårbarhet, riskfaktorer och riskhantering inom lantbruket”. Det första utkastet av rapporten presenterades och behandlades på styrgruppens för utvärdering möte i slutet på februari 2018. Vid mötet överenskoms att slutversionen skulle lämnas in i slutet av mars.

2.c) En beskrivning av den verksamhet som bedrivits i samband med tillhandahållande och förvaltning av data (med hänvisning till avsnitt 4 i utvärderingsplanen)

Inom ramen för den löpande utvärderingen av de arealbaserade stöden inom landsbygdsprogrammet 2007-2013 har den oberoende utvärderaren i ett flertal rapporter poängterat vikten av tillgången till miljödata. Behovet av tillgång till relevant data och då särskilt miljödata täckande utvecklingen av näringsämnesbelastningen inom vattenmiljön samt utvecklingen av den biologiska mångfalden i jordbruksområden och i områden angränsande till jordbruksområden har återkommande varit en utmaning som poängterats.

För programperioden 2014-2020 har uppdraget för uppföljning av naturens mångfald bjudits ut under 2017. Uppföljningen innebär en utökad insamling av data i jämförelse med tidigare miljöinventeringar. Uppdraget gick till Finlands miljöcentral.

År 2017 tecknade Ålands landskapsregering avtal med Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) om kvalitetskontroll och uppföljning av mätningar utförda i två åländska jordbruksdiken, för att kartlägga typiska åländska jordbruksområdets miljöpåverkan. En uppföljning av näringsämnesbelastningen och avrinningen från jordbruksmark har under året påbörjats och odlingsuppgifter samlats in för 2016 från 35 lantbrukare som brukar åkermarkerna i områdena. Arbetet sker i samarbete med SLU och Sveriges hydrologiska institut som har erfarenhet av modellering för uppföljning och en kvalitetssäkrad metodik. När en tillräcklig mängd data samlats in under en längre tidsperiod kommer materialet att vara en värdefull grund för kommande utvärderingar.

Ålands landskapsregering har också tillsammans med SMHI tagit fram ett belastningsverktyg där näringsbelastningen i specifika områden kan utläsas. Verktuget finns on-line på en webb-sida.

Övriga uppföljningsuppgifter om programmets genomförande har levererats av programorganisationen.

2.d) En förteckning över avslutade utvärderingar, inklusive hänvisningar till om de har offentliggjorts på internet

Utgivare/ redaktör	Ålands landskapsregering/Nordregio/ Ålands statistik och utredningsbyrå
Författare	Nordregio/Ålands statistik och utredningsbyrå
Namn	Utvärderarnas årsrapport för 2017
Sammanfattning	Utvärderingen beskriver programmets genomförande baserat på de uppgifter som lämnats av programorganisationen och beskriver situationen vid utgången av december 2017. I utvärderingen har ett speciellt fokus riktats till två tematiska fördjupningar kring icke-produktiva investeringar och lantbrukets sårbarhet, konkurrenskraft och innovation. Fördjupningsdelarna har inneburit en extra analys för att säkerställa en god uppföljning och styrning i genomförandet. Rapporten innehåller avslutningsvis allmänna slutsatser och rekommendationer till genomförandeorganisationen.
URL	http://www.regeringen.ax/ Kompletteras med publicerad rapport

2.e) En sammanfattning av genomförda utvärderingar, med fokus på utvärderingsresultat

Utvärderarnas årsrapport för år 2017 lämnades till Ålands landskapsregering 28 mars 2018. Utvärderingen beskriver programmets finansiella genomförande och analyserar uppgifterna gentemot de fastställda indikatorerna och deras målnivåer.

Utvärderarna konstaterar i sina slutsatser att programgenomförandet löper på men uppmärksammar att för åtgärderna investeringar i fysiska tillgångar, lantbruket (M04), jordbruks- och affärsutveckling (M06) och stöd till Leaderprogram för lokalt ledd utveckling (M19) når inte betalningsgraden upp till hälften av den totala målsättningen för programperioden och inom vissa åtgärder, kunskapsöverförings- och informationsåtgärder (M01) och rådgivningstjänster (M02), har det fortfarande beviljats finansiering i mycket låg utsträckning.

De främsta anledningarna till ett relativt lågt antal miljöprojekt som genomförs med Leadermetoden anser utvärderarna vara regler och villkor, uppfattningar om Leader samt att skapa engagemang, anledningar som samtidigt är en utmaning att jobba vidare med.

Inom lantbruket ser utvärderarna det som viktigt att kunna se sårbarhet och resiliens (återhämtning) som två olika sidor av ett mynt; en ökad resiliens är en väg att minska sårbarheten på Åland. Ett bredare innovationsperspektiv; inte enbart innovationer som inbegriper stora investeringar i anläggningar utan förnyelse i ett bredare perspektiv tex genom högre kvalitet, energieffektivisering eller nya marknadssegment kan bidra till utveckling.

Utvärderarna framställer följande rekommendationer:

- Rekommendation 1: Resursfördelning i balans med ökat ansvar angående Leader
- Rekommendation 2: Validera den långsiktiga miljöövervakningen med mätbara indikatorer på EU-nivå
- Rekommendation 3: Kommunikation till stödmottagare angående icke-produktiva investeringar
- Rekommendation 4: Mer fokus och fart på åtgärderna kunskapsöverförings- och informationsåtgärder (M01) och rådgivningstjänster (M02).
- Rekommendation 5: Mer fokus på lantbrukets infrastrukturella förutsättningar.
- Rekommendation 6: Lärseminarium med experter från det europeiska nätverket för landsbygdsutveckling (ENRD).

2.f) En beskrivning av den kommunikationsverksamhet som bedrivits i samband med publicering av utvärderingsresultat (med hänvisning till avsnitt 6 i utvärderingsplanen)

Det ska göras en hänvisning till utvärderingsplanen. Eventuella problem i genomförandet ska beskrivas tillsammans med de lösningar som har genomförts eller föreslagits.

Datum/Period	30/06/2018
Namn på kommunikationsverksamhet/evenemang och ämnesområden för utvärderingsresultat som diskuterats/spridits	Offentliggörande
Övergripande organisatör av verksamhet/evenemang	Ålands landskapsregering
Informationskanaler/format som använts	Web
Typ av målgrupp	Allmänheten
Ungefärligt antal intressenter som nås	13000
URL	http://www.regeringen.ax/ Kompletteras med publicerad rapport

Datum/Period	3/05/2018
Namn på kommunikationsverksamhet/evenemang och ämnesområden för utvärderingsresultat som diskuterats/spridits	Övervakningskommitténs möte
Övergripande organisatör av verksamhet/evenemang	Ålands landskapsregering
Informationskanaler/format som använts	Möte
Typ av målgrupp	Partnerskapet Allmänhet
Ungefärligt antal intressenter som nås	20
URL	http://www.regeringen.ax/andra-verksamheter-hor-forvaltningen

2.g) En beskrivning av uppföljningen av utvärderingsresultatet (med hänvisning till avsnitt 6 i utvärderingsplanen)

Det ska göras en hänvisning till utvärderingsplanen. Eventuella problem i genomförandet ska beskrivas tillsammans med de lösningar som har genomförts eller föreslagits.

Utvärderingsresultat med relevans för uppföljning (beskriv resultat och ange källa inom parentes)

- Resursfördelning i balans med ökat ansvar angående Leader (Utvärderarnas fördjupade årsrapport för 2017)

Förvaltningsmyndigheten har konstaterat att målsättningen med att använda leader metoden för utvecklande av miljöinriktade åtgärder till förmån för lokalsamhället ställer krav på kompetens och personella resurser för att mobilisera och utvärdera projekt inom området. Att omfördela resurser inom budgeten för stöd till Leaderprogram för lokalt ledd utveckling (M19) så att förvaltningsbudgeten ökar innebär minskade resurser för att genomföra angelägna projekt. Förvaltningsmyndigheten avser i första hand utreda samarbetsmöjligheter med andra pågående projekt och insatser med liknande målsättningar och syfte för att på så sätt erbjuda leader som metod och för finansiering av insatser. Målsättningen är att genom nätverk och samarbete kunna knyta tillräcklig kompetens och resurser till LAG utan att resurserna för att finansiera projekt minskas.

- Validera den långsiktiga miljöövervakningen med mätbara indikatorer (Utvärderarnas fördjupade årsrapport för 2017) –

Landskapets miljöbyrå har det senaste året startat två stora uppföljningsprojekt samt skapat ett uppföljningsverktyg för att mäta näringsbelastning på specifika områden. Projekten består av en typområdesutredning i två separata jordbruksområden samt en landskapsvårdsuppföljning. Dessa insatser innebär en väsentlig förbättring av miljöövervakningen. Dilemmat med den här typen av forskningsinriktade uppföljningsprojekt är att styrkan och nyttan kommer med en kontinuitet som skapar jämförande serier. Förvaltningsmyndigheten har konstaterat att det är viktigt att arbetet som startats kan ha en lång kontinuitet för att åstadkomma ett långsiktigt arbete som kan ge nytta under många år eftersom värdet av genomförandet av en dylik uppföljning ett enstaka år är relativt lågt i utvärderingssammanhang.

- Öka kommunikationen till stödmottagarna angående icke-produktiva investeringar (Utvärderarnas fördjupade årsrapport för 2017)

Förvaltningsmyndigheten är enig med utvärderarna om att det är angeläget att fler icke-produktiva miljöinriktade investeringar förverkligas. Syftet med att nyttja Leader inom området var specifikt att ta del av Leader-metodens bevisat goda förmåga att effektivt mobilisera projekt med god lokal förankring. Problemet i samband med icke-produktiva investeringar är att de ofta har komplexitet som innebär att genomförande av projekten kräver betydligt större specifik kompetens än vad Leader projekt gör i allmänhet. Som konstaterats i samband med utvärderarnas första rekommendation har leaderorganisationen behov av ytterligare resurser för att kunna mobilisera den här typen av projekt. Förvaltningsmyndigheten konstaterar att det är viktigt att Leader introduceras i sammanhang där icke-produktiva investeringar diskuteras och planeras så att samarbeten och nätverk kan skapas.

	- Mer fokus och fart på åtgärderna kunskapsöverförings- och informationsåtgärder (M01) och rådgivningstjänster (M02) (Utvärderarnas fördjupade årsrapport för 2017) – Åtgärderna M01 och M02 är de åtgärder som implementerades sist i det åländska landsbygdsutvecklingsprogrammet. Under 2017 startade beviljandet av stöd och i samband med detta har förvaltningsmyndigheten också inlett informationen om åtgärderna. Förvaltningsmyndigheten har för avsikt att marknadsföra åtgärderna i samband andra utvecklingsinsatser som görs inom det åländska lantbruket så att programmets åtgärder kommer i sammanhang som förstärker hävstången i åtgärderna. Ett exempel på detta är marknadsföring av utnyttjande av åtgärderna i samband med näringsens egna utvecklingsprojekt inom ramen för den hållbara livsmedelsstrategin. - Mer fokus på lantbrukets infrastrukturella förutsättningar (Utvärderarnas fördjupade årsrapport för 2017) Inom det åländska lantbruket pågår för närvarande mycket intressant utvecklingsarbete; den hållbara livsmedelsstrategin, Mat-Åland som skall marknadsföra Åland som matdestination, utvecklingsarbeten inom livsmedelsförädlingen, deltagande i grüne woche mässan, ansökning om ursprungsmärkning av specifika åländska produkter, arbete med mathantverk. Alla satsningar görs med syfte att stärka och bredda det åländska lantbruket och livsmedelförädlingen och därmed lantbrukets infrastrukturella förutsättningar där det är viktigt att belysa att landsbygdsutvecklingsprogrammet har en tydlig roll för att finansiera olika insatser. - Lärseminarium med experter från ENRD (Utvärderarnas fördjupade årsrapport för 2017) Lärandeseminarier är ett viktigt verktyg för att utveckla förvaltningsmyndighetens kompetens samt sprida information om möjligheterna inom landsbygdsutvecklingsprogrammet. ENRD är en viktig resurs för att utveckla de europeiska landsbygdsutvecklingsprogrammen. Sammanförande av konceptet med lärandeseminarier med ENRDs experter är en god idé för att utveckla programmet och införa internationella influenser i programgenomförandet och utvecklingen av det åländska lantbruket.
Uppföljning genomförd	Uppföljningen av rekommendationerna har gjorts vid övervakningskommitténs möte på våren 2018 och kompletteras vid behov hösten 2018.
Myndighet som ansvarar för uppföljning	Förvaltande myndighet

3. PROBLEM SOM PÅVERKAR PROGRAMMETS RESULTAT OCH ÅTGÄRDER SOM VIDTAGITS

3.a) Beskrivning av de åtgärder som vidtagits för att garantera programgenomförandets kvalitet och effektivitet

När Landsbygdsutvecklingsprogrammet 2014-2020 började implementeras år 2015 tillämpades ingen övergångsperiod med överföring av gällande avtal för miljöstödet från den föregående programperioden. I stöd av revideringsklausulen som fanns i de avtal som ingåtts under programperioden 2007-2013 avslutades de avtal som fortfarande skulle ha varit i kraft efter programbytet. Största delen av åtagandena har därför ingåtts redan under det första ansökningsåret varvid samtliga stödmottagare följer samma villkor. Detta har underlättat kommunikationen med stödmottagarna och effektiviserat processerna vid förvaltningen.

År 2017 fanns totalt 525 gällande kontrakt (åtaganden) om miljö- och klimatvänligt jordbruk (M10) och den fysiska arealen som beviljades miljöersättning var 11 499,38 hektar. Den arealmässiga anslutningen till de enskilda åtagandena och insatserna uppfyller den uppställda målsättningen dock i varierande grad.

Trots att anslutningen till vissa enskilda åtgärder och insatser blivit mindre än förväntat har anslutningen till vissa andra åtgärder och insatser blivit större och därvid har största delen av programbudgeten för åtgärd M10 bundits upp redan i de åtaganden som ingicks år 2015. Då intresset för ekologisk produktion dessutom samtidigt blev mycket större än förväntat och de femåriga åtaganden om ekologisk produktion (M11) som ingicks år 2015 binder upp mera medel än vad som budgeterats för åtgärd M11 begränsades möjligheten att ingå nya åtaganden om miljöersättning. Ännu år 2016 kunde nya åtaganden om balanserad användning av näringsämnen och anläggning av skyddszon ingås men från och med år 2017 har det inte varit möjligt att ingå nya åtaganden om miljöersättning.

Den förväntade målsättningen har vid programutarbetandet fastställts dels utgående från erfarenheter från föregående programperioder, dels utgående från uppskattningar av jordbrukarnas intresse att genomföra olika miljöförbättrande åtgärder. Den låga anslutningen till vissa frivilliga komplement kan delvis förklaras med att dessa inte kan genomföras på areal som omfattas av ett åtagande om ekologisk produktion och den potentiella stödberättigade arealen har därmed blivit mindre då arealen inom åtgärd M11 har ökat.

Trots att anslutningen till de enskilda åtgärderna och insatserna i vissa fall blivit en annan än förväntat uppfylls de uppställda arealmålen för fokusområdena 4A, 4B och 4C, (se kapitel 1.c)) på ett tillfredställande sätt, vilket garanterar ett effektivt genomförande av programmet.

Intresset för ekologisk produktion (M11) har varit mycket större än väntat. År 2017 fanns totalt 93 gällande kontrakt och den fysiska areal som omfattades av åtaganden uppgick till 3 029 hektar vilket uppfyller den uppställda arealmålsättningen till 146%. Därmed binds mera medel än vad som budgeterats för åtgärd M11 upp i de åtaganden som ingicks år 2015. Dessutom belastas budgeten för åtgärd M11 ytterligare av kostnaderna för de frivilliga komplement som tillhör åtgärd M10 men som kan genomföras på areal som omfattas av ett åtagande om ekologisk produktion. Dessa har i programbudgeten budgeterats under M10 men av tekniska orsaker kommer dessa kostnader dock att redovisas tillhörande åtgärd M11. Landskapsregeringen har under år 2017 initierat en programändring för att öka budgeten för åtgärd M11 och kommer med hjälp av fastställda urvalskriterier att välja ut de åtaganden som på ett mest effektivt sätt bidrar till programmets övergripande målsättningar.

Kompensationsbidrag (M13) beviljas på basen av en årlig ansökan för stödmottagarens all jordbruksareal. År 2017 beviljades kompensationsersättning för 14 393 hektar vilket innebär att målsättningen uppfylls till 101%.

Det har inte förekommit någon större årlig variation i den areal som beviljats kompensationsersättning och arealen förväntas även framöver ligga på samma nivå.

Implementeringen av åtgärderna kunskapsöverförings- och informationsåtgärder (M01) och rådgivningstjänster (M02) är de åtgärder som kommit igång sist av åtgärderna i programmet under programperioden.

De första finansieringsbesluten gällande kunskapsöverföring (kurser) fattades under våren 2017 och i slutet av år 2017 kunde ansökan om utbetalning lämnas in i Hyrrä-systemet. Antalet beviljade finansieringsbeslut är ännu lågt och förvaltningsmyndigheten arbetar med att sprida information om möjligheterna inom åtgärden bl.a genom att marknadsföra den inom andra pågående utvecklingsprojekt inom jordbruket för att på så sätt förstärka hävstången i genomförande av åtgärderna.

I slutet av år 2017 öppnades möjligheten till stöd för rådgivningstjänster (M02). Under året genomfördes 6 st. rådgivningstillfällen. Under år 2018 förväntas antalet tillfällen bli betydligt fler. Detta med beaktande av att motsvarande åtgärd lanserats tidigare på fastlandet och väckt stort intresse. Programadministrationen har dock en förväntan på att rådgivare utanför Åland i samförstånd med den åländska rådgivningen kommer att ansöka om att bli godkända rådgivare på Åland, vilket ytterligare kan spetsa till den kompetens som redan idag finns inom rådgivningen på Åland. Programadministrationen konstaterar att utbudet av godkända rådgivare i registret över rådgivare behöver bli större för att åtgärderna skall växa i intresse.

Åtgärden för investeringar i lantbruket (M04) löper på och e-administrationen förbättras hela tiden vartefter Hyrrä utvecklas. Under året förväntas automatiskt utskrivna beslut tas i bruk. Antalet ansökningar är enligt förväntan men storleken och kostnaden på projekten är lägre än den förväntade. Det har ännu under 2017 rått en svag utveckling inom jordbrukskonjunkturen i Finland trots en förstärkt global tillväxt men läget har stabiliserats från de mera krisartade åren i samband med beslut om handels sanktioner. Den finländska marknaden och konjunkturen brukar reagera långsammare än omvärlden varför rapporter om fortsatt stark tillväxt av den globala efterfrågan tyder på att utvecklingen också kommer att omfatta Finland och Åland vilket borde leda till ett ökat intresse för att göra investeringar.

Under året har två stycken projekt beviljats finansiering från delåtgärden för investeringar i livsmedelsförädling (M04). Fyra projekt har slutförts. Under senare delen av året inträffade ytterligare störningar i det elektroniska ansökningssystemet Hyrrä varför nya ansökningar som införts i systemet av projektägare inte kunnat beredas och föras till beslut hos landskapsregeringen. Problemet förväntas vara åtgärdat under början av år 2018.

Startstöd beviljades ur åtgärden jordbruks- och affärsutveckling (M06) kontinuerligt under året och sammanlagt har tolv startstöd beviljats. Det är budgeterat för 25 st startstöd under hela programperioden och viss osäkerhet finns om den återstående programfinansieringen kommer att möta upp behovet av startstöd de närmaste åren. Detta bl.a. med beaktande av att den utbildning som startats upp för blivande lantbrukare rönt stort intresse.

Under år 2017 har ansökningar om finansiering till projekt inom Leaderåtgärden (M19) kunnat göras fortlöpande. LAG har under året förordat totalt åtta stycken samt avslagit nio stycken projekt utifrån de urvalskriterier som LAG har fastställt i sin utvecklingsstrategi.

Under årets första månader kunde slutligen de första utbetalningarna till beviljade Leader projekt verkställas genom det elektroniska ansökningssystemet "Hyrrä". För att stöda kommande och redan aktuella projektägare, i deras hantering av det nya ärendehanteringssystemet har LAG under året intensifierat

informationsåtgärderna. Bla har särskilda informationstillfällen hållits om hur man söker och redovisar ett Leader projekt och särskilda instruktionsfilmer finns utlagda på föreningens hemsida. Under år 2018 kommer ytterligare informationsåtgärder genomföras för att säkerställa flera projekt med miljöförbättrande åtgärder.

Utvärdering och programändring

Utvärderarna påtalade i sina slutsatser i utvärderingsrapporten 2016 ett behov av att se över fördelningen av programfinansiering med avseende på övergripande prioriteringar och även beträffande de mer konkreta åtgärderna till följd av den förändrade marknadssituationen inom jordbruket. I bemötandet av rekommendationen konstaterade programförvaltningen att handlingsutrymmet är begränsat då en stor del av budgeten är bunden. En framtida omfördelning av medel konstaterades vara beroende av hur situationen utvecklas under år 2018 framförallt när det gäller investeringar i lantbruk och livsmedelsindustrin. Programförvaltningen föreslog ändå under slutet av året en ökning av programfinansieringen till ekologisk produktion som visat sig vara mycket större än vad som kunde förutspås vid tidpunkten för programskrivningen. Ökningen innebar en omfördelning inom programmets godkända totalbudget. Man beslöt samtidigt att komplettera åtgärden med urvalskriterier för nya ekoavtal som ingås. Omfördelningen innebar att de planerade offentliga utgifterna för åtgärden ekologiskt jordbruk (M11) ökades med totalt 2 750 000 euro medan de planerade offentliga utgifterna för åtgärden rådgivningstjänster (M02) minskades med 100 000 euro, åtgärden investeringar i fysiska tillgångar (M04) med 750 000 euro och åtgärden miljö och klimatvänligt jordbruk (M10) med 1 900 000 euro.

Kommissionen godkände programändringen den 28 februari 2018.

E-administration

Under år 2017 har alla betalningar från Hyrrä och nya Stödtillämpningen skett genom Landsbygdsverkets Samposystem.

Ansökan om utbetalning av miljöersättning, ersättning för ekologisk produktion och kompensationsersättning ingår i den samlade stödansökan som stödmottagarna kan lämna in elektroniskt via Viputjänsten. År 2017 lämnades 93,5% av ansökningarna in elektroniskt. I den elektroniska stödansökan har för Ålands del kontinuerligt byggts in nya funktioner som ska underlätta ansökningsförfarandet och minska riskerna för felaktigheter i stödansökan.

Myndigheterna har marknadsfört den elektroniska stödansökan och uppmanat stödmottagarna att lämna in sin stödansökan elektroniskt. De förhandsifyllda basuppgifterna beträffande stödmottagaren, gården och gårdens basskiften samt de inbyggda kontrollfunktionerna i den elektroniska stödansökan hjälper stödmottagaren att fylla i ansökan korrekt och minimerar risken för fel. Stödmottagarna kan under ansökningsperioden fram till den sista ansökningsdagen obegränsat återta en elektroniskt inlämnad ansökan för korrigeringar och kompletteringar om till exempel den anmälda växten på skiftet måste ändras.

De inbyggda kontrollfunktionerna i den elektroniska stödansökan förhindrar redan i ansökningsskede felaktiga anmälningar av åtgärder och insatser på jordbruksskiftena. Den elektroniska stödansökan kontrollerar även gårdens gällande åtaganden och tillåter att en ansökan om utbetalning görs endast om ett gällande åtagande finns på gården. Dessutom produceras varningsrutor om ansökan inte är komplett ifylld.

Stödmottagarna kan få hjälp av rådgivningsorganisationen Ålands Hushållningssällskap för att göra sin stödansökan. Ålands landskapsregering håller tillsammans med personalen vid Hushållningssällskapet inför varje ansökningsperiod en genomgång av gällande regelverk och eventuella ändringar.

De arealbaserade stöden administreras i Stöd tillämpningen som är ett integrerat administrations- och kontrollsystem (IACS). Under året har nya funktioner som förbättrar användbarheten tagits i bruk och systemet fungerar nu till alla delar på en tillfredsställande nivå. Betalningarna till stödmottagarna har kunnat ske i tid vid de utlovade tidpunkterna. Systemet kräver dock vissa årliga uppdateringar och underhåll.

Via Vipurådgivaren kan stödmottagarna se alla grunduppgifter gällande gården och följa ärendehantering hos myndigheten. Också Vipurådgivaren har utvecklats under året med nya funktioner som ger detaljerad information till stödmottagarna om de beräknade och verkställda stödbeloppen. Via Vipurådgivaren kan stödmottagarna även erhålla allmän information från myndigheterna.

Färdigställandet av ärendehanteringssystemet för administration och kontroll av företags- och projektstöden i Hyrrå har fortsättningsvis dragit ut på tiden på grund av bristande resurser vid Landsbygdsverket och vid Landsbygdsverkets partners för teknikleveranser. Det har förekommit störningar i produktionsmiljön som försvårat programgenomförandet och delar inom ärendehantering är ännu inte klara. Övervakningsdelarna för kontroll och uppföljning av utfallsindikatorerna finns inte till alla delar i drift. Rapporteringsverktyg fanns i begränsad utsträckning för projektstöden.

3.b) Kvalitet och effektiva genomförandemekanismer

Förenklade kostnadsalternativ ¹, proxyindikatorn beräknas automatiskt

	Totalt finansiellt anslag till landsbygdsprogrammet [Ejflu]	[%] planerad andel av det sammanlagda anslaget till landsbygdsprogrammet som täcks av förenklade kostnadsalternativ ²	[%] utgifter som realiserats genom ett förenklat kostnadsalternativ av det totala anslaget till landsbygdsprogrammet (kumulativt) ³
Fondspecifika metoder enligt artikel 67.5 e i förordning (EU) nr 1303/2013	20 709 000,00	73,68	Uppdateras I SFC

¹ Med förenklade kostnadsmetoder avses enhetskostnader, klumpsummor och schablonatser enligt artikel 67.5 i förordning (EU) nr 1303/2013, inklusive de särskilda metoder som avses i led e i den artikeln, som klumpsummor vid start av företag, schablonutbetalningar till producentorganisationer samt areal- och djurbaserade enhetskostnader.

² Beräknas automatiskt från programversionens åtgärder 06, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18

³ Beräknas automatiskt från utgiftsdeklarationen för åtgärderna 06, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18

Förenklade kostnadsalternativ, baserat på specifika detaljerade uppgifter från medlemsstaterna [frivillig uppgift]

	Totalt finansiellt anslag till landsbygdsprogrammet [Ejflu]	[%] planerad andel av det sammanlagda anslaget till landsbygdsprogrammet som täcks av förenklade kostnadsalternativ	[%] utgifter som realiserats genom ett förenklat kostnadsalternativ av det totala anslaget till landsbygdsprogrammet (kumulativt)
Totalt artikel 67.1 b, c och d + 67.5 e i förordning (EU) nr 1303/2013	20 709 000,00		
Fondspecifika metoder enligt artikel 67.5 e i förordning (EU) nr 1303/2013	20 709 000,00		

E-förvaltning för stödmottagarna [frivillig uppgift]

	[%] Ejflu-finansiering	[%] berörda åtgärder
Ansökan om stöd		
Ansökan om utbetalning		
Kontroller och överensstämmelse		

Övervakning och rapportering till förvaltande myndighet/utbetalande organ		

4. ÅTGÄRDER SOM VIDTAGITS FÖR ATT UPPFYLLA KRAV PÅ TEKNISKT STÖD OCH PUBLICITET FÖR PROGRAMMET

4.a) Vidtagna åtgärder och nuläget när det gäller fastställandet av nationella landsbygdsnätverket och genomförandet av programmets handlingsplan

4.a1) Vidtagna åtgärder och nuläget när det gäller fastställandet av det nationella landsbygdsnätverksprogrammet (förvaltningsstruktur och enhet för nätverksstöd)

Landskapsregeringen ingår i det nationella landsbygdsnätverket som sprider information om programmet på landsnivå och som administreras via Finlands landsbygdsprogram. Landsbygdsnätverksenheten i Seinäjoki fungerar som en koordinator för verksamheten.

4.a2) Vidtagna åtgärder och nuläge när det gäller genomförandet av handlingsplanen

Landskapsregeringen ingår i det nationella landsbygdsnätverket som sprider information om programmet på landsnivå och som administreras via Finlands landsbygdsprogram.

4.b) Åtgärder som vidtagits för att skapa publicitet för programmet (artikel 13 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 808/2014)

Inför ansökningsomgången för programmets arealstöd har under året genomförts två informationstillfällen riktade till stödtagare där information om stöd villkor och möjligheter inom programmet kommunicerades. Båda informationstillfällena har varit webbsända för att möjliggöra deltagande på distans till förmån för stödtagare exempelvis i skärgården. Webbsändningarna har också varit möjliga att ta del av i efterhand.

Under 2017 har en kurs om naturbeten och åtgärder riktade mot biologisk mångfald genomförts. Kurserna har genomförts i fält för att ge möjlighet att visa deltagarna på praktiska exempel i verklig miljö.

Inför ansökningsomgången har landskapsregeringen även arrangerat mindre informationsträffar för rådgivare och de åländska lantbrukssekreterarna för att informera om förändringar och förutsättningarna inom de åländska arealstödsåtgärderna.

Ett par informationstillfällen om investerings- och startstöd har hållits. Det har skrivits i tidningarna om olika investeringsprojekt. Vidare förevisas projekten i olika sammanhang bl.a. vid den årliga skörde festen på Åland.

Informationstillfällena har marknadsförts i jordbruksbyråns nyhetsbrev Jordbruksbyrån informerar Nr 1-2, vilka distribuerats till alla jordbrukshushåll på Åland.

Under våren och hösten 2017 har information om finansieringsmöjligheter inom livsmedelssektorn och framförallt småskalig livsmedelsproduktion presenterats för hantverkare inom småskalig livsmedelsförädling.

I maj 2017 ordnade landskapsregeringen och programmets utvärderare i samarbete med landsbygdsnätverket ett seminarium kring ”Ekologisk produktion inom jordbruket och livsmedelssektorn”. I samband med en årlig träff mellan landsbygdsnätverkets personal och landskapsregeringen genomfördes under slutet av året ett flertal projektbesök.

I samband med informationsåtgärderna har landskapsregeringen iakttagit de tekniska kännetecknen som föreskrivs i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 808/2014. Upplysningstavlor med information om jordbruksfondens delfinansiering av projekt har distribuerats till stödmottagare vilka erhållit investeringsstöd.

Den lokala aktionsgruppen som är ansvarig för informationsinsatser gällande de åtgärder som genomförs med Leader-metoden (<http://www.leader.ax/sv/start/>) har informerat genom media, sin hemsida, riktade informationstillfällen, medlemsbrev, sociala media och övrig digital kommunikation. Även de projekt som beviljats finansiering arbetar på synligheten och har uppmärksammats i olika media. Fondens delfinansiering har synliggjorts genom en affisch eller upplysningstavla med aktuella logotyper (jordbruksfonden, Leader och landskapsregeringen).

Bilaga II

Detaljtabell som visar genomförandenivån för fokusområdena, inklusive utfallsindikatorer

Fokusområde 1A							
FA/M	Namn på målkategori	Period	Baserat på godkända (i relevanta fall)	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Mål 2023
1A	T1: Procentandel utgifter inom ramen för artiklarna 14, 15 och 35 i förordning (EU) nr 1305/2013 i förhållande till de sammanlagda utgifterna för landsbygdsprogrammet (fokusområde 1A)	2014-2017	0,02	2,47			0,81
		2014-2016					
		2014-2015					

Fokusområde 1C							
FA/M	Namn på målkategori	Period	Baserat på godkända (i relevanta fall)	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Mål 2023
1C	T3: Totalt antal deltagare som utbildats enligt artikel 14 i förordning (EU) nr 1305/2013 (fokusområde 1C)	2014-2017					150,00
		2014-2016					
		2014-2015					

Fokusområde 2A							
FA/M	Namn på målkategori	Period	Baserat på godkända (i relevanta fall)	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Mål 2023
2A	T4: Procentandel jordbruksföretag med stöd från ett landsbygdsprogram för investeringar i omstrukturering eller modernisering (fokusområde 2A)	2014-2017	7,76	56,27	6,03	43,73	13,79
		2014-2016	6,55	47,49	2,76	20,01	
		2014-2015	2,07	15,01			
FA/M	Utfallsindikator	Period	Anslagna	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Planerade 2023
2A	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	1 961 580,78	24,79	1 293 685,05	16,35	7 912 920,00
M01	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	9 868,40	8,97	0,00	0,00	110 000,00
M01.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	9 868,40	8,97	0,00	0,00	110 000,00
M01.1	O12 - Antal deltagare i utbildningar	2014-2017			0,00	0,00	150,00
M02	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017			0,00	0,00	50 000,00
M02.1	O13 - Antal stödmottagare som fått rådgivning	2014-2017			0,00	0,00	340,00
M04	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	1 961 580,78	25,30	1 293 685,05	16,68	7 752 920,00
M04	O2 - Totalt investeringar	2014-2017			3 493 385,25	16,64	21 000 000,00
M04.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017			1 293 685,05	16,68	7 752 920,00
M04.1	O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd	2014-2017	45	56,25	35	43,75	80,00

Fokusområde 2B

FA/M	Namn på målkategori	Period	Baserat på godkända (i relevanta fall)	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Mål 2023
2B	T5: Procentandel jordbruksföretag med stöd från ett landsbygdsprogram för affärsutvecklingsplaner/investeringar för unga jordbrukare (fokusområde 2B)	2014-2017	2,07	54,54	2,07	54,62	3,79
		2014-2016	1,55	40,86			
		2014-2015					
FA/M	Utfallsindikator	Period	Anslagna	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Planerade 2023
2B	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	432 000,00	48,00	252 000,00	0,28	900 000,00
M06	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	432 000,00	48,00	252 000,00	0,28	900 000,00
M06	O2 - Totalt investeringar	2014-2017			0,00	0,00	5 000 000,00
M06.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017			252 000,00	0,28	900 000,00
M06.1	O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd	2014-2017			12	54,54	22,00

Fokusområde 3A

FA/M	Namn på målkategori	Period	Baserat på godkända (i relevanta fall)	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Mål 2023
3A	T-AX01 Total investering (euro)	2014-2017					11 500 000,00
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Utfallsindikator	Period	Anslagna	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Planerade 2023
3A	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	1 827 117,90	60,90	1 365 716,90	45,52	3 000 000,00
M04	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	1 827 117,90	60,90	1 365 716,90	45,52	3 000 000,00
M04	O2 - Totalt investeringar	2014-2017			6 441 387,85	56,01	11 500 000,00
M04.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	2014-2017			5	33,33	15,00
M04.2							

Prioritering P4

FA/M	Namn på målkategori	Period	Baserat på godkända (i relevanta fall)	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Mål 2023
P4	T12: Procentandel jordbruksmark som omfattas av åtagande för att förbättra markskötsel och/eller förebygga jorderosion (fokusområde 4C)	2014-2017			17,92	96,70	18,53
		2014-2016			20,96	113,13	
		2014-2015					
	T10: Procentandel jordbruksmark som omfattas av åtagande för att förbättra vattenförvaltning (fokusområde 4B)	2014-2017			66,72	110,28	60,50
		2014-2016			52,71	87,12	
		2014-2015					
	T9: Procentandel jordbruksmark som omfattas av åtagande som stöder biologisk mångfald och/eller landskap (fokusområde 4A)	2014-2017			23,26	78,69	29,56
		2014-2016			24,67	83,45	
		2014-2015					
FA/M	Utfallsindikator	Period	Anslagna	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Planerade 2023
P4	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	21 683 840,81	49,55	24 686 174,26	56,41	43 762 282,00
M02	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017			0,00	0,00	290 000,00
M10	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	6 412 951,73	44,30	7 680 582,22	53,05	14 477 282,00
M10.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)	2014-2017			16 626,00	118,00	14 090,00
M11	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	2 730 604,89	60,22	3 632 650,09	80,12	4 534 000,00
M11.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)	2014-2017			1,03	0,51	200,00
M11.2	O5 - Sammanlagd areal (ha)	2014-2017			3 028,18	165,00	1 831,00
M13	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	12 540 284,19	51,26	13 372 941,95	54,67	24 461 000,00
M13.3	O5 - Sammanlagd areal (ha)	2014-2017			14 392,89	100,30	14 350,00

Fokusområde 6B

FA/M	Namn på målkategori	Period	Baserat på godkända (i relevanta fall)	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Mål 2023	
6B	T23: Arbetstillfällen som skapats i projekt som får stöd (Leader) (fokusområde 6B)	2014-2017					5,00	
		2014-2016						
		2014-2015						
	T22: Procentandel av landsbygdsbefolkningen som får ta del av förbättrade tjänster/infrastrukturer (fokusområde 6B)	2014-2017				0,26	0,11	24,69
		2014-2016						
		2014-2015						
	T21: Procentandel av landsbygdsbefolkningen som omfattas av lokala utvecklingsstrategier (fokusområde 6B)	2014-2017				103,03	101,91	101,10
		2014-2016				102,22	101,11	
		2014-2015						
FA/M	Utfallsindikator	Period	Anslagna	Upptag (%)	Genomförda	Upptag (%)	Planerade 2023	
6B	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	671 106,31	40,82	162 758,19	9,90	1 644 000,00	
M19	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	671 106,31	40,82	162 758,19	9,90	1 644 000,00	
M19	O18 - Befolkning som omfattas av lokala aktionsgrupper	2014-2017			29 214	101,91	28 666	
M19	O19 - Antal valda lokala aktionsgrupper	2014-2017			1,00	100,00	1,00	
M19.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	10 000,00	100 %	10 000,00	100,00	10 000,00	
M19.2	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	371 106,31	27,61 %	10 200,84	0,76	1 344 000,00	
M19.4	O1 - Totalt offentliga utgifter	2014-2017	290 000,00	100,00 %	48 127,00	16,60	290 000,00	

Bilaga III

Sammanfattningstabell över kvantifierade resultat

Resultatindikatorns namn och enhet (1)	Målvärde (2)	Huvudsakligt värde (3)	Sekundärt bidrag (4)	Leader-/LLU-bidrag (5)	Totalt regionalt utvecklingsprogram (6)=3+4+5
R1 / T4: Procentandel jordbruksföretag med stöd från ett landsbygdsprogram för investeringar i omstrukturering eller modernisering (fokusområde 2A)	13,79	6,03	Ej tillämpligt	0,00	6,03
R2: Förändring i jordbruksproduktionen vid företag som erhåller stöd/ÅAE (årsarbetsenhet) (fokusområde 2A)*	Ej tillämpligt				
R3 / T5: Procentandel jordbruksföretag med stöd från ett landsbygdsprogram för affärsutvecklingsplaner/investeringar för unga jordbrukare (fokusområde 2B)	3,79	2,07	Ej tillämpligt	0,00	2,07
R4 / T6: Procentandel jordbruksföretag som får stöd för deltagande i kvalitetssystem, lokala marknader och korta leveranskedjor, samt producentgrupper/producentorganisationer (fokusområde 3A)			Ej tillämpligt	0,00	0,00
R5 / T7: Procentandel jordbruksföretag som deltar i system för riskhantering (fokusområde 3B)			Ej tillämpligt	0,00	0,00
R6 / T8: Procentandel skog eller annan trädbevuxen areal som omfattas av åtagande som stöder biologisk mångfald (fokusområde 4A)		0,00	Ej tillämpligt	0,00	0,00
R7 / T9: Procentandel jordbruksmark som omfattas av åtagande som stöder biologisk mångfald och/eller landskap (fokusområde 4A)	29,56	23,26	Ej tillämpligt	0,00	23,26
R8 / T10: Procentandel jordbruksmark som omfattas av åtagande för att förbättra vattenförvaltning (fokusområde 4B)	60,50	66,72	Ej tillämpligt	0,00	66,72
R9 / T11: Procentandel skogsbruksmark som omfattas av åtagande för att förbättra vattenförvaltning (fokusområde 4B)		0,00	Ej tillämpligt	0,00	0,00
R10 / T12: Procentandel jordbruksmark som omfattas av åtagande för att förbättra markskötsel och/eller förebygga jorderosion (fokusområde 4C)	18,53	17,92	Ej tillämpligt	0,00	17,92
R11 / T13: Procentandel skogsbruksmark som omfattas av åtagande för att förbättra markskötsel och/eller förebygga jorderosion (fokusområde 4C)		0,00	Ej tillämpligt	0,00	0,00
R12 / T14: Procentandel bevattnad mark som ställs om till effektivare bevattningssystem (fokusområde 5A)			Ej tillämpligt	0,00	0,00
R13: Ökad effektivitet i vattenanvändningen inom jordbruket i projekt som får stöd genom landsbygdsprogrammet (fokusområde 5A)*	Ej tillämpligt				
R14: Ökad effektivitet i energianvändningen inom jordbruket och livsmedelsindustrin i projekt som får stöd genom landsbygdsprogrammet (fokusområde 5B)*	Ej tillämpligt				
R15: Förnybar energi som framställs från projekt som fått stöd (fokusområde 5C)*	Ej tillämpligt				

R16 / T17: Procentandel djurenheter som berörs av investeringar i djurförvaltning som syftar till att minska utsläppen av växthusgaser och/eller ammoniak (fokusområde 5D)			Ej tillämpligt	0,00	0,00
R17 / T18: Procentandel jordbruksmark som omfattas av åtagande för att minska utsläppen av växthusgaser och/eller ammoniak (fokusområde 5D)		0,00	Ej tillämpligt	0,00	0,00
R18: Minskade utsläpp av metan och dikväveoxid (fokusområde 5D)*	Ej tillämpligt				
R19: Minskade ammoniakutsläpp (fokusområde 5D)*	Ej tillämpligt				
R20 / T19: Procentandel jordbruks- och skogsbruksmark som omfattas av åtagande som bidrar till koldioxidbindning och bevarande av kolsänkor (fokusområde 5E)		0,00	Ej tillämpligt	0,00	0,00
R21 / T20: Arbetstillfällen som skapats i projekt som får stöd (fokusområde 6A)		0,00	Ej tillämpligt	0,00	0,00
R22 / T21: Procentandel av landsbygdsbefolkningen som omfattas av lokala utvecklingsstrategier (fokusområde 6B)	101,10	103,03	Ej tillämpligt		103,03
R23 / T22: Procentandel av landsbygdsbefolkningen som får ta del av förbättrade tjänster/infrastrukturer (fokusområde 6B)	24,69	0,26	Ej tillämpligt	0,00	0,26
R24 / T23: Arbetstillfällen som skapats i projekt som får stöd (Leader) (fokusområde 6B)	5,00	0,00	Ej tillämpligt		0,00
R25 / T24: Procentandel av landsbygdsbefolkningen som får ta del av nya eller förbättrade tjänster/infrastrukturer (IKT) (fokusområde 6C)		0,00	Ej tillämpligt	0,00	0,00

Bilaga x

1. INMATNINGSTABELLER FÖR ALLMÄNNA OCH PROGRAMSPECIFIKA INDIKATORER OCH KVANTIFIERADE MÅLVÄRDEN.....

1.a) Tabell A: Anslagna utgifter per åtgärd och fokusområde – ÅRLIGT.....

1.b) Tabell B: Realiserade utfallsindikatorer per åtgärd och fokusområde.....

1.c) Tabell C: Fördelning på relevanta utfall och åtgärder efter typ av område, kön och/eller ålder – KUMULATIVT

1.d) Tabell D: Framsteg mot målen.....

1.e) Tabell E: Övervakning av övergångsbestämmelser – ÅRLIGT.....

1.f) Tabell F: Uppfyllande av indikatorer för resultatramen.....

1.g) Tabell G: Programspecifika indikatorer.....

2. FÖRKLARING.....

AVSNITT 11

5. INMATNINGSTABELLER FÖR ALLMÄNNA OCH PROGRAMSPECIFIKA INDIKATORER OCH KVANTIFIERADE MÅLVÄRDEN

5.a) Tabell A: Anslagna utgifter per åtgärd och fokusområde – ÅRLIGT

Åtgärd	Delåtgärd	Prioritering	Fokusområde	Totalt offentliga utgifter
M01		P2	2A	9 868,40
M01				9 868,40
M02		P2	2A	
M02		P4		
M02				0,00
M04		P2	2A	666 468,78
M04		P3	3A	190 698,00
M04				857 166,78
M06		P2	2B	108 000,00
M06				108 000,00
M10		P4		1 688 406,00
M10				1 688 406,00
M11		P4		1 071 795,00
M11				1 071 795,00

M13		P4		3 153 714,00
M13				3 153 714,00
M19	M19.1	P6	6B	
M19	M19.1; M19.2; M19.3; M19.4			146 998,80
M19	M19.2	P6	6B	146 998,80
M19	M19.3	P6	6B	
M19	M19.4	P6	6B	
M20				

Tabell B: Realiserade utfallsindikatorer per åtgärd och fokusområde

Tabell B1: Realiserat utfall (årliga genomföranderapporter) – KUMULATIVTM01 – Kunskapsöverförings- och informationsåtgärder (artikel 14)

Åtgärd	Delåtgärd	Indikator	Prioritering	Fokusområde	B1: realiserat utfall (2014–2017 kumulativt)
M01		O1 - Totalt offentliga utgifter	P2	2A	0,00
M01		O1 - Totalt offentliga utgifter			0,00
M01	M01.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	P2	2A	0,00
M01	M01.1	O1 - Totalt offentliga utgifter			0,00
M01	M01.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	P2	2A	0,00
M01	M01.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd			0,00
M01	M01.1	O11 - Antal anordnade utbildningsdagar	P2	2A	0,00
M01	M01.1	O11 - Antal anordnade utbildningsdagar			0,00
M01	M01.1	O12 - Antal deltagare i utbildningar	P2	2A	0,00
M01	M01.1	O12 - Antal deltagare i utbildningar			0,00

M02 – Rådgivningstjänster samt företagslednings- och avbyttjänster (artikel 15)

Åtgärd	Delåtgärd	Indikator	Prioritering	Fokusområde	B1: realiserat utfall (2014–2017 kumulativt)
M02		O1 - Totalt offentliga utgifter	P2	2A	0,00
M02		O1 - Totalt offentliga utgifter	P4		0,00
M02		O1 - Totalt offentliga utgifter			0,00
M02	M02.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	P2	2A	0,00
M02	M02.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	P4		0,00
M02	M02.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd			0,00
M02	M02.1	O13 - Antal stödmottagare som fått rådgivning	P2	2A	0,00

M02	M02.1	O13 - Antal stödmottagare som fått rådgivning	P4		0,00
M02	M02.1	O13 - Antal stödmottagare som fått rådgivning			0,00

M04 – Investeringar i fysiska tillgångar (artikel 17)

Åtgärd	Delåtgärd	Indikator	Dimension 1	Prioritering	Fokusområde	B1: realiserat utfall (2014–2017 kumulativt)
M04		O1 - Totalt offentliga utgifter		P2	2A	1 293 685,05
M04		O1 - Totalt offentliga utgifter		P3	3A	1 365 716,10
M04		O1 - Totalt offentliga utgifter				2 659 401,15
M04		O2 - Totalt investeringar		P2	2A	3 493 385,25
M04		O2 - Totalt investeringar		P3	3A	6 441 387,85
M04		O2 - Totalt investeringar				9 934 773,10
M04	M04.1	O1 - Totalt offentliga utgifter		P2	2A	1 293 685,05
M04	M04.1	O1 - Totalt offentliga utgifter				1 293 685,05
M04	M04.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd		P2	2A	42,00
M04	M04.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd				42,00
M04	M04.1	O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd		P2	2A	35,00
M04	M04.1	O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd				35,00
M04	M04.2	O1 - Totalt offentliga utgifter		P3	3A	1 365 710,10
M04	M04.2	O1 - Totalt offentliga utgifter				1 365 710,10
M04	M04.2	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd		P3	3A	5,00
M04	M04.2	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd				5,00

M06 – Jordbruks- och affärsutveckling (artikel 19)

Åtgärd	Delåtgärd	Indikator	Dimension 1	Prioritering	Fokusområde	B1: realiserat utfall (2014–2017 kumulativt)
M06		O1 - Totalt offentliga utgifter		P2	2B	252 000,00
M06		O1 - Totalt offentliga utgifter				252 000,00
M06		O2 - Totalt investeringar		P2	2B	0,00
M06		O2 - Totalt investeringar				
M06		O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd		P2	2B	12
M06		O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd				12
M06	M06.1	O1 - Totalt offentliga utgifter		P2	2B	252 000,00

M06	M06.1	O1 - Totalt offentliga utgifter				252 000,00
M06	M06.1	O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd		P2	2B	12
M06	M06.1	O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd				12

Tabell B2.1: Realiserat Leader-utfall (årliga genomföranderapporter) – KUMULATIVT

Åtgärd	Indikator	Delåtgärd	Dimension 1	Prioritering	Fokusområde	Realiserat utfall (2014–2017 kumulativt)
M19	O1 - Totalt offentliga utgifter	M19.1	Stöd till utarbetande av lokala utvecklingsstrategier	P6	6B	10 000,00
M19	O1 - Totalt offentliga utgifter	M19.2	(baserat på det fokusområde (6B) som projektet i huvudsak bidrar till)	P6	6B	104 631,19
M19	O1 - Totalt offentliga utgifter	M19.3	förberedande tekniskt stöd för samarbete	P6	6B	0,00
M19	O1 - Totalt offentliga utgifter	M19.3	Stöd till interregionalt samarbete (projekt)	P6	6B	0,00
M19	O1 - Totalt offentliga utgifter	M19.3	Stöd till transnationellt samarbete (projekt)	P6	6B	0,00
M19	O1 - Totalt offentliga utgifter	M19.4	stöd till informationskostnader för lokala utvecklingsstrategier	P6	6B	8 599,32
M19	O1 - Totalt offentliga utgifter	M19.4	Stöd till driftskostnader för lokala utvecklingsstrategier	P6	6B	39 527,68
M19	O18 - Befolkning som omfattas av lokala aktionsgrupper			P6	6B	29 214
M19	O19 - Antal valda lokala aktionsgrupper			P6	6B	1,00
M19	O20 - Antal Leader-projekt som får stöd	M19.2	(baserat på det fokusområde (6B) som projektet i huvudsak bidrar till)	P6	6B	7,00
M19	O21 - Antal samarbetsprojekt som får stöd		samarbete interregionalt	P6	6B	0,00
M19	O21 - Antal samarbetsprojekt som får stöd		samarbete transnationellt	P6	6B	0,00
M19	O22 - Antal och typ av projektansvariga		LAG-grupper	P6	6B	0,00
M19	O22 - Antal och typ av projektansvariga		Icke-statliga organisationer	P6	6B	1,00
M19	O22 - Antal och typ av projektansvariga		övrigt	P6	6B	7,00
M19	O22 - Antal och typ av projektansvariga		Offentliga organ	P6	6B	0,00
M19	O22 - Antal och typ av projektansvariga		Små och medelstora företag	P6	6B	0,00
M19	O23 - Unikt antal lokala aktionsgrupper som deltar i samarbetsprojekt		samarbete interregionalt	P6	6B	0,00
M19	O23 - Unikt antal lokala aktionsgrupper som deltar i samarbetsprojekt		samarbete transnationellt	P6	6B	0,00

Tabell B2.2: Leader-uppgifter för att övervaka bidrag till det huvudsakliga fokusområdet – KUMULATIVT

Åtgärd	Prioritering	Fokusområde	Indikator	Dimension 1	Värde (2014–2017 kumulativt)
M19	P6	6B	O15 - Befolkning som drar nytta av förbättrade tjänster/infrastrukturer (it-infrastrukturer eller andra)	övrigt	75,00

Tabell B2.3: Övervakning av tekniskt bistånd – KUMULATIVT

Åtgärd	Delåtgärd	Indikator	Dimension 1	Dimension 2	Tabell B2.3 Värde
M20	M20.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	administrativa kostnader (personal, material ...)	Totalt	758 824,08
M20	M20.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	övriga kostnader (utredningar, utbildning ...)	Totalt	0,00

Tabell B3: Årlig övervakning av arealbaserade, fleråriga och djurenhetsbaserade åtgärder (årliga genomföranderapporter) – ÅRLIGT

Åtgärd	Delåtgärd	Indikator	Dimension 1	Dimension 2	Prioritering	Fokusområde	Realiserat utfall (ÅRLIGT)
M10	M10.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	övrigt		P4		16 626,00
M10	M10.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	övrigt				16 626,00
M10	M10.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Hantering av insatsvaror, bl.a. integrerad produktion (minskning av mineralgödsel, minskning av bekämpningsmedel)		P4		687 846,12
M10	M10.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Hantering av insatsvaror, bl.a. integrerad produktion (minskning av mineralgödsel, minskning av bekämpningsmedel)				687 846,12
M10	M10.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Odlingsmetoder	Jordlager, plöjningsmetoder, reducerad jordbearbetning, bevarande jordbruk	P4		274 770,67
M10	M10.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Odlingsmetoder	Jordlager, plöjningsmetoder, reducerad jordbearbetning, bevarande jordbruk			274 770,67
M10	M10.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Bevattning, vattenavledning	Minskning av bevattnade arealer och/eller bevattningshastighet, bevattningsmetoder	P4		0,00
M10	M10.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Bevattning, vattenavledning	Minskning av bevattnade arealer och/eller			0,00

				bevattningshastighet, bevattningsmetoder			
M10	M10.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Bevattning, vattenavledning	Minskad vattenavledning, förvaltning av våtmarker	P4		1 477,47
M10	M10.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Bevattning, vattenavledning	Minskad vattenavledning, förvaltning av våtmarker			1 477,47
M10	M10.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Landskapsförvaltning, livsmiljöer, gräsmarker, jordbruk med högt naturvärde	Skapande och upprätthållande av naturvärden (t.ex. åkerkanter, buffertområden, blomsterängar, häckar, träd)	P4		83 005,37
M10	M10.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Landskapsförvaltning, livsmiljöer, gräsmarker, jordbruk med högt naturvärde	Skapande och upprätthållande av naturvärden (t.ex. åkerkanter, buffertområden, blomsterängar, häckar, träd)			83 005,37
M10	M10.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Landskapsförvaltning, livsmiljöer, gräsmarker, jordbruk med högt naturvärde	Underhåll av åker- och gräsmarkssystem med höga naturvärden (t.ex. slåttermetoder, manuellt arbete, kvarlämning av växttäckte vintertid på åkermark), införande av extensiva betesmetoder, omvandling av åkermark till gräsmark.	P4		476 823,03
M10	M10.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Landskapsförvaltning, livsmiljöer, gräsmarker, jordbruk med högt naturvärde	Underhåll av åker- och gräsmarkssystem med höga naturvärden (t.ex. slåttermetoder, manuellt arbete, kvarlämning av växttäckte vintertid på åkermark), införande av extensiva betesmetoder, omvandling av åkermark till gräsmark.			476 823,03
M10	M10.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Jordbruksskötsel, integrerade tillvägagångssätt	Diversifiering av grödor, växelbruk	P4		0,00
M10	M10.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Jordbruksskötsel, integrerade tillvägagångssätt	Diversifiering av grödor, växelbruk			0,00
M10	M10.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Jordbruksskötsel, integrerade tillvägagångssätt	Utfodring av djur, hantering av gödsel	P4		147 384,61
M10	M10.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Jordbruksskötsel, integrerade tillvägagångssätt	Utfodring av djur, hantering av gödsel			147 384,61
M10	M10.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)	övrigt		P4		
M10	M10.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)	övrigt				
M10	M10.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)	Hantering av insatsvaror, bl.a. integrerad produktion (minskning av mineralgödsel,		P4		9 223,34

			minskning av bekämpningsmedel)				
M10	M10.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)	Hantering av insatsvaror, bl.a. integrerad produktion (minskning av mineralgödsel, minskning av bekämpningsmedel)				9 223,34
M10	M10.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)	Odlingsmetoder	Jordlager, plöjningsmetoder, reducerad jordbearbetning, bevarande jordbruk	P4		2 045,69
M10	M10.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)	Odlingsmetoder	Jordlager, plöjningsmetoder, reducerad jordbearbetning, bevarande jordbruk			2 045,69
M10	M10.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)	Bevattning, vattenavledning	Minskning av bevattnade arealer och/eller bevattningshastighet, bevattningsmetoder	P4		0,00
M10	M10.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)	Bevattning, vattenavledning	Minskning av bevattnade arealer och/eller bevattningshastighet, bevattningsmetoder			0,00
M10	M10.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)	Bevattning, vattenavledning	Minskad vattenavledning, förvaltning av våtmarker	P4		10,95
M10	M10.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)	Bevattning, vattenavledning	Minskad vattenavledning, förvaltning av våtmarker			10,95
M10	M10.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)	Landskapsförvaltning, livsmiljöer, gräsmarker, jordbruk med högt naturvärde	Skapande och upprätthållande av naturvärden (t.ex. åkerkanter, buffertområden, blomsterängar, häckar, träd)	P4		197,37
M10	M10.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)	Landskapsförvaltning, livsmiljöer, gräsmarker, jordbruk med högt naturvärde	Skapande och upprätthållande av naturvärden (t.ex. åkerkanter, buffertområden, blomsterängar, häckar, träd)			197,37
M10	M10.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)	Landskapsförvaltning, livsmiljöer, gräsmarker, jordbruk med högt naturvärde	Underhåll av åker- och gräsmarkssystem med höga naturvärden (t.ex. slåttermetoder, manuellt arbete, kvarlämning av växttäckning vintertid på åkermark), införande av extensiva betesmetoder, omvandling av åkermark till gräsmark.	P4		2 380,20
M10	M10.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)	Landskapsförvaltning, livsmiljöer, gräsmarker, jordbruk med högt naturvärde	Underhåll av åker- och gräsmarkssystem med höga naturvärden (t.ex. slåttermetoder, manuellt arbete, kvarlämning av växttäckning vintertid på			2 380,20

				åkermark), införande av extensiva betesmetoder, omvandling av åkermark till gräsmark.			
M10	M10.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)	Jordbruksskötsel, integrerade tillvägagångssätt	Diversifiering av grödor, växelbruk	P4		0,00
M10	M10.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)	Jordbruksskötsel, integrerade tillvägagångssätt	Diversifiering av grödor, växelbruk			0,00
M10	M10.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)	Jordbruksskötsel, integrerade tillvägagångssätt	Utfodring av djur, hantering av gödsel	P4		1 576,40
M10	M10.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)	Jordbruksskötsel, integrerade tillvägagångssätt	Utfodring av djur, hantering av gödsel			1 576,40
M10	M10.1	O6 - Fysisk areal som får stöd (ha)					11 499,38
M10	M10.1	O7 - Antal kontrakt som får stöd			P4		525,00
M10	M10.1	O7 - Antal kontrakt som får stöd					525,00
M10	M10.2	O1 - Totalt offentliga utgifter	Växtgenetiska resurser		P4		0,00
M10	M10.2	O1 - Totalt offentliga utgifter	Växtgenetiska resurser				0,00
M10	M10.2	O1 - Totalt offentliga utgifter	Animaliska genetiska resurser		P4		0,00
M10	M10.2	O1 - Totalt offentliga utgifter	Animaliska genetiska resurser				0,00
M10	M10.2	O7 - Antal kontrakt som får stöd			P4		0,00
M10	M10.2	O7 - Antal kontrakt som får stöd					0,00
M11		O1 - Totalt offentliga utgifter			P4		1 054 749,53
M11		O1 - Totalt offentliga utgifter					1 054 749,53
M11		O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd			P4		93,00
M11		O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd					93,00
M11	M11.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)			P4		1,03
M11	M11.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)					1,03
M11	M11.2	O5 - Sammanlagd areal (ha)			P4		3 028,18
M11	M11.2	O5 - Sammanlagd areal (ha)					3 028,18
M13		O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd			P4		406,00
M13		O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd					406,00
M13	M13.1	O1 - Totalt offentliga utgifter			P4		0,00
M13	M13.1	O1 - Totalt offentliga utgifter					0,00
M13	M13.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)			P4		0,00
M13	M13.1	O5 - Sammanlagd areal (ha)					0,00

M13	M13.2	O1 - Totalt offentliga utgifter			P4		0,00
M13	M13.2	O1 - Totalt offentliga utgifter					0,00
M13	M13.2	O5 - Sammanlagd areal (ha)			P4		0,00
M13	M13.2	O5 - Sammanlagd areal (ha)					0,00
M13	M13.3	O1 - Totalt offentliga utgifter			P4		3 596 045,67
M13	M13.3	O1 - Totalt offentliga utgifter					3 596 045,67
M13	M13.3	O5 - Sammanlagd areal (ha)			P4		14 392,89
M13	M13.3	O5 - Sammanlagd areal (ha)					14 392,89

Tabell B4: Totalt offentliga utgifter för de insatser som bidrar ytterligare till andra fokusområden (årliga genomföranderapporter) – KUMULATIVT

Indikator	Prioritering	Fokusområde	Totalt offentliga utgifter – ÅR 2017 kumulativt (totalt programplanerat fokusområde)
O1 - Totalt offentliga utgifter	P1		0,00
O1 - Totalt offentliga utgifter	P2	2A	1 293 685,05
O1 - Totalt offentliga utgifter	P2	2B	252 000,00
O1 - Totalt offentliga utgifter	P3	3A	1 365 716,10
O1 - Totalt offentliga utgifter	P3	3B	
O1 - Totalt offentliga utgifter	P4		24 686 173,29
O1 - Totalt offentliga utgifter	P5	5A	
O1 - Totalt offentliga utgifter	P5	5B	
O1 - Totalt offentliga utgifter	P5	5C	
O1 - Totalt offentliga utgifter	P5	5D	
O1 - Totalt offentliga utgifter	P5	5E	
O1 - Totalt offentliga utgifter	P6	6A	
O1 - Totalt offentliga utgifter	P6	6B	162 758,19
O1 - Totalt offentliga utgifter	P6	6C	

Indikator	Prioritering	Fokusområde	P4 fördelning: Totalt offentliga utgifter – ÅR 2017 kumulativt (totalt offentliga utgifter för alla P4-insatser som bidrar till varje enskilt P4-fokusområde – dubbelräkning)
O1 - Totalt offentliga utgifter	P4	4A	15 561 117,62
O1 - Totalt offentliga utgifter	P4	4B	8 865 806,80

O1 - Totalt offentliga utgifter	P4	4C	259 248,87

Indikator	Prioritering	Fokusområde	Totalt offentliga utgifter – ÅR 2017 kumulativt (totalt offentliga utgifter för alla insatser som bidrar ytterligare till andra fokusområden – dubbelräkning)
O1 - Totalt offentliga utgifter	P1		5 007,56
O1 - Totalt offentliga utgifter	P2	2A	1 595 302,70
O1 - Totalt offentliga utgifter	P2	2B	0,00
O1 - Totalt offentliga utgifter	P3	3A	893 473,53
O1 - Totalt offentliga utgifter	P3	3B	0,00
O1 - Totalt offentliga utgifter	P4	4A	3 840 425,26
O1 - Totalt offentliga utgifter	P4	4B	890 832,59
O1 - Totalt offentliga utgifter	P4	4C	1 024 410,53
O1 - Totalt offentliga utgifter	P5	5A	0,00
O1 - Totalt offentliga utgifter	P5	5B	0,00
O1 - Totalt offentliga utgifter	P5	5C	0,00
O1 - Totalt offentliga utgifter	P5	5D	3 883 016,69
O1 - Totalt offentliga utgifter	P5	5E	2 432 600,33
O1 - Totalt offentliga utgifter	P6	6A	0,00
O1 - Totalt offentliga utgifter	P6	6B	0,00
O1 - Totalt offentliga utgifter	P6	6C	0,00

5.b) Tabell C: Fördelning på relevanta utfall och åtgärder efter typ av område, kön och/eller ålder – KUMULATIVT

Tabell C1.1: Övervakning av utfall fördelade på typ av område – KUMULATIVT

Åtgärd	Delåtgärd	Indikator	Dimension 1	Dimension 2	Kumulativt 2014–2017
M04	M04.1; M04.2; M04.3; M04.4	O1 - Totalt offentliga utgifter	ANC	Särskilda begränsningar	2 659 401,15
M04	M04.1; M04.2; M04.3; M04.4	O1 - Totalt offentliga utgifter	Totalt		2 659 401,15
M06	M06.1; M06.2; M06.3; M06.4; M06.5	O1 - Totalt offentliga utgifter	ANC	Särskilda begränsningar	0,00
M06	M06.1; M06.2; M06.3; M06.4; M06.5	O1 - Totalt offentliga utgifter	Totalt		0,00

Tabell C1.2 – KUMULATIVT

Åtgärd	Delåtgärd	Indikator	Dimension 1	Kumulativt 2014–2017
M10		O1 - Totalt offentliga utgifter		7 680 582,22
M10	M10.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	varav Natura 2000	0,00

Tabell C1.3 – KUMULATIVT

Åtgärd	Delåtgärd	Indikator	Dimension 1	Kumulativt 2014–2017
		O1 - Totalt offentliga utgifter		22 347 209,22
	M04.1; M06.1; M06.3; M10.1; M10.2; M12.1; M12.2; M12.3; M13.1; M13.2; M13.3; M14.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	varav ekologiska företag	4 536 426,15

Tabell C2.1: Övervakning av utfall fördelade på ålder och kön – KUMULATIVT

Åtgärd	Delåtgärd	Indikator	Dimension 1	Dimension 2	Prioritering	Fokusområde	Kumulativt 2014–2017
M04	M04.1	O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd	Ålder (> 40)	män	P2	2A	11,00
M04	M04.1	O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd	Ålder (> 40)	kvinnor	P2	2A	2,00
M04	M04.1	O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd	Ålder (≤ 40)	män	P2	2A	17,00
M04	M04.1	O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd	Ålder (≤ 40)	kvinnor	P2	2A	4,00
M04	M04.1	O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd	Övriga inte enskilda		P2	2A	5,00
M04	M04.1	O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd	Totalt		P2	2A	39,00
M06	M06.1;	O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd	Ålder (> 40)	män	P2	2B	0,00
M06	M06.1;	O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd	Ålder (> 40)	kvinnor	P2	2B	0,00
M06	M06.1;	O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd	Ålder (≤ 40)	män	P2	2B	0,00
M06	M06.1;	O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd	Ålder (≤ 40)	kvinnor	P2	2B	0,00
M06	M06.1;	O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd	Övriga inte enskilda		P2	2B	0,00
M06	M06.1;	O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd	Totalt		P2	2B	0,00

Tabell C2.2: Övervakning av utfall fördelade på typ av jordbruksverksamhet – KUMULATIVT

Åtgärd	Delåtgärd	Indikator	Dimension 1	Kumulativt 2014–2017
M04	M04.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Jordbruksgrödor	282 205,28
M04	M04.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Fröätare	0,00
M04	M04.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Trädgårdsodling	157 814,85
M04	M04.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Mjök	90 805,33
M04	M04.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Kombinerad vegetabilie- och animalieproduktion	68 117,45
M04	M04.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Inte jordbrukssektor (livsmedelsindustri ...)	
M04	M04.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Övrig betande boskap	566 284,00
M04	M04.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Övriga fleråriga grödor	128 458,14
M04	M04.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Vin	0,00
M04	M04.1; M04.2; M04.4	O1 - Totalt offentliga utgifter	Totalt	1 293 685,05
M04	M04.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Jordbruksgrödor	10,00
M04	M04.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Fröätare	0,00
M04	M04.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Trädgårdsodling	11,00
M04	M04.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Mjök	7,00
M04	M04.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Kombinerad vegetabilie- och animalieproduktion	4,00
M04	M04.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Inte jordbrukssektor (livsmedelsindustri ...)	0,00
M04	M04.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Övrig betande boskap	4,00
M04	M04.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Övriga fleråriga grödor	6,00
M04	M04.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Vin	0,00
M04	M04.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Totalt	42,00
M06	M06.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Jordbruksgrödor	144 000,00
M06	M06.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Fröätare	24 000,00
M06	M06.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Trädgårdsodling	24 000,00
M06	M06.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Mjök	0,00
M06	M06.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Kombinerad vegetabilie- och animalieproduktion	24 000,00
M06	M06.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Inte jordbrukssektor (livsmedelsindustri ...)	0,00
M06	M06.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Övrig betande boskap	12 000,00
M06	M06.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Övriga fleråriga grödor	24 000,00
M06	M06.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Vin	0,00
M06	M06.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Totalt	252 000,00
M06	M06.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Jordbruksgrödor	6,00
M06	M06.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Fröätare	1,00

M06	M06.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Trädgårdsodling	2,00
M06	M06.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Mjolk	0,00
M06	M06.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Kombinerad vegetabilie- och animalieproduktion	1,00
M06	M06.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Inte jordbrukssektor (livsmedelsindustri ...)	0,00
M06	M06.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Övrig betande boskap	1,00
M06	M06.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Övriga fleråriga grödor	1,00
M06	M06.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Vin	0,00
M06	M06.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Totalt	12,00

Tabell C2.3: Övervakning av utfall fördelade på storlek – KUMULATIVT

Åtgärd	Delåtgärd	Indikator	Dimension 1	Kumulativt 2014–2016
M04	M04.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	< 5 ha	6 419,87
M04	M04.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	>= 10 ha till < 20 ha	133 652,14
M04	M04.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	>= 20 ha till < 50 ha	633 081,41
M04	M04.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	>= 5 ha till < 10 ha	85 689,67
M04	M04.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	>= 50 ha	434 841,96
M04	M04.1; M04.2; M04.4	O1 - Totalt offentliga utgifter	Totalt	1 293 685,05
M04	M04.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	< 5 ha	1,00
M04	M04.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	>= 10 ha till < 20 ha	7,00
M04	M04.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	>= 20 ha till < 50 ha	8,00
M04	M04.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	>= 5 ha till < 10 ha	1,00
M04	M04.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	>= 50 ha	25,00
M04	M04.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Totalt	42,00
M06	M06.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	< 5 ha	24 000,00
M06	M06.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	>= 10 ha till < 20 ha	24 000,00
M06	M06.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	>= 20 ha till < 50 ha	156 000,00
M06	M06.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	>= 5 ha till < 10 ha	0,00
M06	M06.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	>= 50 ha	48 000,00
M06	M06.1	O1 - Totalt offentliga utgifter	Totalt	252 000,00
M06	M06.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	< 5 ha	1,00
M06	M06.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	>= 10 ha till < 20 ha	1,00
M06	M06.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	>= 20 ha till < 50 ha	8,00
M06	M06.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	>= 5 ha till < 10 ha	0,00
M06	M06.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	>= 50 ha	2,00
M06	M06.1	O3 - Antal åtgärder/insatser som får stöd	Totalt	12,00

5.c) Tabell D: Framsteg mot målen

Godkända insatser

Prioritering	Fokusområde	Indikator	Åtgärd	Delåtgärd	Baserat på godkända insatser (2014–2017)
P2	2A	O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd	M04	M04.1	45,00
P2	2B	O4 - Antal jordbruksföretag/stödmottagare som fått stöd	M06	M06.1	12,00

Realiserade mål

Prioritering	Fokusområde	Indikator	Dimension 1	Baserat på realiserade mål*
P1	1A	T1: Procentandel utgifter inom ramen för artiklarna 14, 15 och 35 i förordning (EU) nr 1305/2013 i förhållande till de sammanlagda utgifterna för landsbygdsprogrammet (fokusområde 1A)		0,00
P1	1C	T3: Totalt antal deltagare som utbildats enligt artikel 14 förordning (EU) nr 1305/2013 (fokusområde 1C)		0,00
P2	2A	Antal jordbruksföretag med stöd från ett landsbygdsprogram för investeringar i omstrukturering eller modernisering (fokusområde 2A)		35,00
P2	2A	R1 / T4: Procentandel jordbruksföretag med stöd från ett landsbygdsprogram för investeringar i omstrukturering eller modernisering (fokusområde 2A)		6,03
P2	2B	R3 / T5: Procentandel jordbruksföretag med stöd från ett landsbygdsprogram för affärsutvecklingsplaner/investeringar för unga jordbrukare (fokusområde 2B)		2,07
P4	4A	Jordbruksmark som omfattas av åtagande som stöder biologisk mångfald och/eller landskap (ha) (fokusområde 4A)		4 563,00
P4	4A	R7 / T9: Procentandel jordbruksmark som omfattas av åtagande som stöder biologisk mångfald och/eller landskap (fokusområde 4A)		23,26
P4	4B	Jordbruksmark som omfattas av åtagande för att förbättra vattenförvaltning (ha) (fokusområde 4B)		13 091,00
P4	4B	R8 / T10: Procentandel jordbruksmark som omfattas av åtagande för att förbättra vattenförvaltning (fokusområde 4B)		66,72

P4	4C	Jordbruksmark som omfattas av åtagande för att förbättra markskötsel och/eller förebygga jorderosion (ha) (fokusområde 4C)		3 515,00
P4	4C	R10 / T12: Procentandel jordbruksmark som omfattas av åtagande för att förbättra markskötsel och/eller förebygga jorderosion (fokusområde 4C)		17,92
P6	6B	R22 / T21: Procentandel av landsbygdsbefolkningen som omfattas av lokala utvecklingsstrategier (fokusområde 6B)		103,03
P6	6B	Nettobefolkning som drar nytta av förbättrade tjänster		75,00
P6	6B	R23 / T22: Procentandel av landsbygdsbefolkningen som får ta del av förbättrade tjänster/infrastrukturer (fokusområde 6B)		0,26
P6	6B	R24 / T23: Arbetstillfällen som skapats i projekt som får stöd (Leader) (fokusområde 6B)	män	0,00
P6	6B	R24 / T23: Arbetstillfällen som skapats i projekt som får stöd (Leader) (fokusområde 6B)	kvinnor	0,00

5.d) Tabell E: Övervakning av övergångsbestämmelser – ÅRLIGT

Åtgärd	Åtgärd (kod) enligt förordning (EG) nr 1698/2005 (DM = avbruten åtgärd)	Totalt offentliga utgifter (euro)
M10	214	-1 605,75
M11	214	0,00
M13	211, 212	-22,00

5.e) Tabell F: Uppfyllande av indikatorer för resultatramen

Tabell F1: Indikatorer för resultatramen

Applicable	Prioritering	Indikator	Realiserade indikatorer för resultatramen (år {0})* (A)	Justering för tilläggsbetalningar (B)	Beräknad genomförandegrad (ÅR 2017** (C)=(A-B)/E)	Delmål 2018 (från landsbygdsprogrammet) (D)	Mål 2023 (från landsbygdsprogrammet) (E)
X	P2	Summa offentliga utgifter P2 (euro)	1 545 685,05		18%	20%	8 812 920,00
X	P2	Antal jordbruksföretag med stöd från ett landsbygdsprogram för investeringar i omstrukturering eller modernisering (fokusområde 2A) + jordbruksföretag med stöd från ett landsbygdsprogram för affärsutvecklingsplaner/investeringar för unga jordbrukare (fokusområde 2B)	47,00		46%	20%	102,00

X	P3	Summa offentliga utgifter P3 (euro)	1 365 716,10		55 %	20%	2 500 000,00
X	P4	Summa offentliga utgifter P4 (euro)	24 686 173,29		60%	50%	41 336 282,00
X	P4	Jordbruksmark som omfattas av åtagande som bidrar till biologisk mångfald (ha) (fokusområde 4A) + förbättrar vattenförvaltning (ha) (fokusområde 4B) + förbättrar markskötsel och/eller förebygger jorderosion (ha) (fokusområde 4C)	14 528,00		90%	78%	16 121,00
X	P6	Summa offentliga utgifter P6 (euro)	162 758,19		10,0%	15%	1 644 000,00
X	P6	Befolkning som omfattas av LAG-gruppen (fokusområde 6B)	29 214		101,91	100%	28 666,00

Tabell F2: Alternativa indikatorer för resultatramen

Applicable	Prioritering	Indikator	Realiserade indikatorer resultatramen för (år {0})* (A)	Justering för tilläggsbetalningar (B)	Beräknad genomförandegrad (ÅR 2017)** (C)=(A-B)/E	Delmål 2018 (från landsbygdsprogrammet) (D)	Mål 2023 (från landsbygdsprogrammet) (E)
X	P3	Antal insatser M04.2	5,0		33%	20%	15,00
X	P4	Total areal M13	14392,89		100%	80%	14 350,00

5.f) Tabell G: Programspecifika indikatorer

Tabell G1: Tabell över specifika mål

RDP

Kod	Namn på målindikator	Fokusområde	Enhet	Målvärde 2023	Målvärde 2017	Kommentarer
T-AX01	T-AX01 Total investering	3A	euro	11 500 000,00	6 441 387,85	

AIR

Inga specifika målindikatorer fastställs

Förklaring

Prioritering/Fokusområde

P1: Främja kunskapsöverföring och innovation inom jord- och skogsbruk och på landsbygden
1A) Främja innovation, samarbete och utveckling av kunskap på landsbygden
1B) Stärka banden mellan jordbruk, livsmedelsproduktion och skogsbruk samt forskning och innovation, även för att få till stånd förbättrad miljöförvaltning och miljöprestanda
1C) Främja livslångt lärande och yrkesutbildning inom jord- och skogsbruk
P2: Förbättra jordbruksföretagens möjligheter att överleva och konkurrenskraft inom alla typer av jordbruk i alla regioner och främja innovativ jordbruksteknik och hållbar skogsförvaltning
2A) Förbättra jordbruksföretagens ekonomiska resultat och underlätta omstrukturering och modernisering av jordbruksföretagen särskilt i syfte att öka marknadsdeltagande och marknadsinriktning samt diversifiering av jordbruksverksamhet
2B) Underlätta inträdet i jordbrukssektorn för jordbrukare med tillräcklig kompetens och i synnerhet generationsskiften.
P3: Främja livsmedelskedjans organisation, inklusive bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter, djurskydd och riskhantering inom jordbruket
3A) Förbättra primärproducenternas konkurrenskraft genom att på ett bättre sätt integrera dem i livsmedelskedjan med hjälp av kvalitetsystem, skapa mervärde för jordbruksprodukter, säljfrämjande åtgärder på lokala marknader och inom korta leveranskedjor, producentgrupper och producentorganisationer samt branschorganisationer
3B) Stödja riskförebyggande insatser och riskhantering inom jordbruket
P4: Återställa, bevara och förbättra ekosystem som är relaterade till jord- och skogsbruket
4A) Återställa, bevara och förstärka den biologiska mångfalden, bland annat i Natura 2000-områden och i områden med naturliga eller andra särskilda begränsningar och jordbruk med höga naturvärden, liksom de europeiska landskapens karaktär
4B) Förbättra vattenförvaltningen, inbegripet hanteringen av gödselmedel och växtskyddsmedel
4C) Förebygga markerosion och förbättra markskötseln
P5: Främja resurseffektivitet och stödja övergången till en koldioxidsnål och klimattålig ekonomi inom jordbruks-, livsmedels- och skogsbrukssektorn
5A) Effektivisera vattenanvändningen inom jordbruket
5B) Effektivisera energianvändningen inom jordbruket och vid livsmedelsbearbetning
5C) Främja en hållbar samhällsekonomi genom att underlätta tillgången till och användningen av energi från förnybara källor och öka användningen av biprodukter, avfall, restprodukter och andra råvaror som inte är avsedda till livsmedel
5D) Minska jordbrukens utsläpp av växthusgaser och ammoniak

5E) Främja bevarande av kolsänkor och kolinbindning inom jord- och skogsbruk
P6: Främja social delaktighet, fattigdomsbekämpning och ekonomisk utveckling på landsbygden
6A) Främja diversifiering, skapande och utveckling av småföretag och arbetstillfällen.
6B) Främja lokal utveckling på landsbygden
6C) Öka tillgängligheten till, användningen av och kvaliteten på informations- och kommunikationsteknik på landsbygden.

Åtgärd/Delåtgärd

M01 – Kunskapsöverförings- och informationsåtgärder (artikel 14)
M1.1 – stöd till yrkesutbildnings- och kompetensutvecklingsåtgärder
M02 – Rådgivningstjänster samt företagslednings- och avbyttjänster (artikel 15)
M2.1 – stöd till hjälp med att anlita rådgivningstjänster
M04 – Investeringar i fysiska tillgångar (artikel 17)
M4.1 – stöd till investeringar i jordbruksföretag
M4.2 – stöd till investeringar i bearbetning/marknadsföring och/eller utveckling av jordbruksprodukter
M06 – Jordbruks- och affärsutveckling (artikel 19)
M6.1 – nyetableringsstöd för unga jordbrukare
M10 – Miljö- och klimatvänligt jordbruk (artikel 28)
M10.1 – stöd till miljö- och klimatvänligt jordbruk
M10.2 – stöd till bevarande och hållbar användning och utveckling av genetiska resurser i jordbruket
M11 – Ekologiskt jordbruk (artikel 29)
M11.1 – stöd till övergång till ekologiska odlingsmetoder
M11.2 – stöd till bibehållande av ekologiska odlingsmetoder
M12 – Stöd inom ramen för Natura 2000 och ramdirektivet om vatten (artikel 30)
M12.1 – betalning av ersättning till jordbruksområden inom Natura 2000
M12.2 – betalning av ersättning till skogsbruksområden inom Natura 2000
M12.3 – betalning av ersättning till jordbruksområden som ingår i förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt
M13 – Stöd till områden med naturliga eller andra särskilda begränsningar (artikel 31)
M13.1 – betalning av ersättning till jordbruk i bergsområden
M13.2 – betalning av ersättning till andra områden med väsentliga naturliga begränsningar

M13.3 – betalning av ersättning till andra områden med särskilda begränsningar
M19 – Stöd till Leader-program för lokalt ledd utveckling (CLLD) (artikel 35 i förordning 1303/2013)
M19.1 – Förberedande stöd
M19.2 – Stöd till genomförande av insatser inom den lokalt ledda utvecklingsstrategin
M19.3 – Förberedelser inför och genomförande av samarbetsverksamhet i den lokala aktionsgruppen
M19.4 – Stöd till löpande kostnader och ledningsfunktioner
M20 – Tekniskt stöd till medlemsstaterna (artiklarna 51–54)
M20.1 – Stöd till tekniskt stöd (annat än inom ramen för det nationella landsbygdsnätverket)

6. SAMMANFATTNING FÖR ALLMÄNHETEN

I februari 2015 godkände Kommissionen landsbygdsprogrammet för Åland 2014-2020 med en totalbudget på 58,5 miljoner euro varav Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) delfinansierar programmet med 20,7 miljoner.

Landsbygdsutvecklingsprogrammet började implementeras år 2015. För gällande avtal för miljöstödd från den föregående programperioden tillämpades ingen övergångsperiod. I stöd av revideringsklausulen som fanns i ingångna avtal avslutades de avtal som fortfarande skulle ha varit i kraft efter programbytet. Största delen av åtagandena har därför ingåtts redan under det första ansökningsåret varvid samtliga stödmottagare följer samma villkor, vilket underlättat kommunikationen med stödmottagarna och effektiviserat processerna vid förvaltningen.

År 2017 fanns totalt 525 gällande kontrakt (åtaganden) om miljö- och klimatvänligt jordbruk och den fysiska arealen som beviljades miljöersättning var 11 499,38 hektar. Den arealmässiga anslutningen till de enskilda åtagandena och insatserna uppfyller den uppställda målsättningen i varierande grad.

Den förväntade målsättningen har vid programutarbetandet fastställts dels utgående från erfarenheter från föregående programperioder, dels utgående från uppskattningar av jordbrukarnas intresse att genomföra olika miljöförbättrande åtgärder. Intresset för ekologisk produktion har varit mycket större än väntat. År 2017 fanns totalt 93 gällande kontrakt och den fysiska areal som omfattades av åtaganden uppgick till 3 029 hektar vilket uppfyller den uppställda arealmålsättningen till 146%. Därmed binds mera medel än vad som budgeterats för åtgärden upp i de åtaganden som ingicks år 2015. Den låga anslutningen till vissa frivilliga komplement kan delvis förklaras med att dessa inte kan genomföras på areal som omfattas av ett åtagande om ekologisk produktion och den potentiella stödberättigade arealen har därmed blivit mindre då arealen inom åtgärden för ekologisk odling har ökat. Landskapsregeringen initierade under år 2017 en programändring för att öka budgeten för ekologisk odling och kommer med hjälp av fastställda urvalskriterier att välja ut de åtaganden som på ett mest effektivt sätt bidrar till programmets övergripande målsättningar.

Kompensationsbidrag beviljas på basen av en årlig ansökan. År 2017 beviljades kompensationsersättning för 14 393 hektar vilket innebär att målsättningen uppfylls till 101%. Det har inte förekommit någon större årlig variation i den areal som beviljats kompensationsersättning och arealen förväntas även framöver ligga på samma nivå.

Implementeringen av åtgärderna kunskapsöverförings- och informationsåtgärder och rådgivningstjänster är de åtgärder som kommit igång sist av åtgärderna i programmet under programperioden.

Antalet beviljade finansieringsbeslut gällande kunskapsöverföring (kurser) är ännu lågt och förvaltningsmyndigheten arbetar med att sprida information om åtgärden bl.a genom att marknadsföra den inom andra pågående utvecklingsprojekt inom jordbruket för att på så sätt förstärka hävstången i genomförandet.

Under 2017 genomfördes 6 rådgivningstillfällen. Under år 2018 förväntas antalet tillfällen bli betydligt fler. Detta med beaktande av att motsvarande åtgärd lanserats tidigare på fastlandet och väckt stort intresse. Programadministrationen konstaterar att utbudet av godkända rådgivare i registret över rådgivare behöver bli större för att åtgärderna skall växa i intresse. Programadministrationen har dock en förväntan på att rådgivare utanför Åland i samförstånd

med den åländska rådgivningen kommer att ansöka om att bli godkända rådgivare på Åland, vilket ytterligare kan spetsa till den kompetens som redan idag finns inom rådgivningen på Åland.

Åtgärden för investeringar i lantbruket och livsmedelsindustrin löper på och e-administrationen förbättras hela tiden vartefter Hyrrä-systemet utvecklas. Antalet ansökningar inom lantbruket är enligt förväntan men storleken och kostnaden på projekten är lägre än den förväntade. Det har ännu under 2017 rått en svag utveckling inom jordbrukskonjunkturen i Finland trots en förstärkt global tillväxt men läget har stabiliserats från de mera krisartade åren i samband med beslut om handels sanktioner. Den finländska marknaden och konjunkturen brukar reagera långsammare än omvärlden varför rapporter om fortsatt stark tillväxt av den globala efterfrågan tyder på att utvecklingen också kommer att omfatta Finland och Åland vilket borde leda till ett ökat intresse för att göra investeringar.

Startstöd beviljades ur åtgärden jordbruks- och affärsutveckling kontinuerligt under året och sammanlagt har tolv startstöd beviljats. Det är budgeterat för 25 st startstöd under hela programperioden och viss osäkerhet finns om den återstående programfinansieringen kommer att möta upp behovet av startstöd de närmaste åren bla då den utbildning som startats upp för blivande lantbrukare rönt stort intresse.

Under år 2017 har ansökningar om finansiering till projekt inom Leaderåtgärden kunnat göras fortlöpande. LAG har under året förordat totalt åtta stycken samt avslagit nio stycken projekt utifrån de urvalskriterier som LAG har fastställt i sin utvecklingsstrategi.

För att stöda kommande och redan aktuella projektägare, i deras hantering av det nya ärendehanteringssystemet har LAG under året intensifierat informationsåtgärderna. Bl.a har särskilda informationstillfällen hållits om hur man söker och redovisar ett Leader projekt och särskilda instruktionsfilmer finns utlagda på föreningens hemsida. Under år 2018 kommer ytterligare informationsåtgärder genomföras för att säkerställa flera projekt med miljöförbättrande åtgärder.

Utvärderingar

Ålands landskapsregering har under 2017-2018 mottagit två utvärderingsrapporter. I den första fördjupade årsrapporten 2016 konstaterade utvärderarna att programmets implementering försenats och att det därför var svårt att dra långt gående slutsatser. Dock konstaterade man att det skett betydande förändringar i programmiljön i form av kraftigt förändrade marknadsförutsättningar som gör att det kan finnas nya eller utvecklade behov att tillgodose.

Utvärderarna påtalade i sina slutsatser ett behov av att se över fördelningen av programfinansiering med avseende på övergripande prioriteringar och även beträffande de mer konkreta åtgärderna till följd av den förändrade marknadssituationen inom jordbruket. I bemötandet av rekommendationen konstaterade programförvaltningen att handlingsutrymmet var begränsat då en stor del av budgeten är bunden. Under slutet av året föreslog programförvaltningen ändå en ökning av programfinansieringen till ekologisk produktion som visat sig vara mycket större än vad som kunde förutspås vid tidpunkten för programskrivningen. Kommissionen godkände programändringen den 28 februari 2018.

Utvärderarnas årsrapport för år 2017 lämnades till Ålands landskapsregering den 28 mars 2018.

Utvärderarna konstaterar i sina slutsatser att programgenomförandet löper på men uppmärksammar att för åtgärderna investeringar i fysiska tillgångar, lantbruket, jordbruks- och affärsutveckling och stöd till Leaderprogram för lokalt ledd utveckling när inte

betalningsgraden upp till hälften av den totala målsättningen för programperioden och inom vissa åtgärder, kunskapsöverförings- och informationsåtgärder och rådgivningstjänster, har det fortfarande beviljats finansiering i mycket låg utsträckning.

De främsta anledningarna till ett relativt lågt antal miljöprojekt som genomförs med Leadermetoden anser utvärderarna vara regler och villkor, uppfattningar om Leader samt att skapa engagemang, anledningar som samtidigt är en utmaning att jobba vidare med.

Inom lantbruket ser utvärderarna det som viktigt att kunna se sårbarhet och resiliens (återhämtning) som två olika sidor av ett mynt; en ökad resiliens är en väg att minska sårbarheten på Åland. Ett bredare innovationsperspektiv; inte enbart innovationer som inbegriper stora investeringar i anläggningar utan förnyelse i ett bredare perspektiv tex genom högre kvalitet, energieffektivisering eller nya marknadssegment kan bidra till utveckling.

Utvärderarna framställer följande rekommendationer:

- Rekommendation 1: Resursfördelning i balans med ökat ansvar angående Leader
- Rekommendation 2: Validera den långsiktiga miljöövervakningen med mätbara indikatorer på EU-nivå
- Rekommendation 3: Kommunikation till stödmottagare angående icke-produktiva investeringar
- Rekommendation 4: Mer fokus och fart på åtgärderna kunskapsöverförings- och informationsåtgärder och rådgivningstjänster.
- Rekommendation 5: Mer fokus på lantbrukets infrastrukturella förutsättningar.
- Rekommendation 6: Lärseminarium med experter från det europeiska nätverket för landsbygdsutveckling (ENRD).

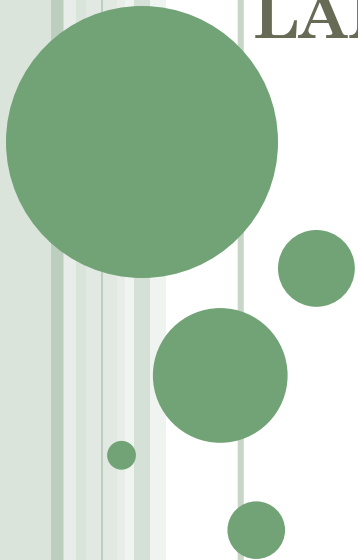
Programförvaltningens förslag är att följa upp rekommendationerna genom utökad kommunikation och marknadsföring, genom nätverk och samarbete knyta tillräcklig kompetens och resurser till Leader, långsiktigt arbete med redan påbörjat arbete kring miljö-övervakning, satsa på genomförandet av den hållbara livsmedelsstrategin inom det åländska lantbruket samt nyttja möjlighet till utvärderarnas förslag till lärande seminarium. Åtgärdsförslagen kan genomföras utan att göra ändringar i det godkända programmet.

LANDSBYGDSUTVECKLINGSPROGRAM

2014 - 2020

BILAGA 9

URVALSKRITERIER

Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) nr 1305/2013 artikel 29 **Ekologiskt jordbruk (M11)**

Överförts pengar från miljöersättning (åtgärd M10) till ekologisk produktion

Finansiera befintliga åtaganden från år 2015

+ nya åtaganden för **ca 200 hektar**

-> URVALSKRITERIER behövs för att kunna välja ut ansökningar

URVALSKRITERIER

- Nytt på Åland för en arealbaserad ersättning
- Frivilligt för arealbaserade stöd
- Måste fastställas
 - före ansökningsperioden
 - i samråd med övervakningskommittén
 - slutligt beslut av landskapsregeringen (4.5.2018)
- Finns anvisningar och riktlinjer från kommissionen
- Inskrivet i LBU-programmet genom programändring

URVALSKRITERIER

Urvalet har utgångspunkt i tre huvudkategorier

- 1) Ekologisk nytta
- 2) Miljömässig nytta
- 3) Bidrag till jordbrukets produktivitet (övergripande målsättning i LBU-programmet)

URVALSKRITERIER

I bedömningen beaktas

- Produktionen på gården åren 2016 och 2017
(andel ekologiskt odlad mark och eko-odlade grödor)
- Vad ansökan gäller
 - Konventionellt odlad gård
 - Konventionellt odlad tilläggsareal på ekogård
 - Areal som har odlats ekologiskt utan åtagande
 - Omläggning av husdjursproduktionen på en ekogård
- Den förändring som åstadkoms i produktionen (från en femårig växtföljdsplan (2018 - 2022))

URVALSKRITERIER

- Konkrete värden (areal i hektar eller %), gröda, produktionsmetod)
- Kan konstateras
 - från Stödtilämpningen (åren 2016 och 2017)
 - Årets ansökningshandling
 - Bifogad växtföljdsplan för åren 2018-2022
- Ingen subjektiv bedömning

URVALSKRITERIER

Ekologisk nytta som åstadkoms

Utgående från produktionshelheten på gården

Poäng 5 - 0 från två delkategorier

- a) Produktionshelheten som läggs om från konv. (3 - 0)
 - växt- och husdjursproduktion
 - hela växtodlingen (på växtodlingsgård)
 - endast växtodlingen (på en husdjursgård)
 - husdjursproduktionen på ekogård

- b) Helheten 2018 på en "gammal" ekogård (2 - 0)
 - både djur- och växtproduktion, tidigare bara växtodlingen
 - hela gårdens åkerareal, tidigare även konv. areal

URVALSKRITERIER

Miljömässig nytta som åstadkoms

Utgående från ökningen av ekoarealen på gården

Poäng 6 – 0 från tre kategorier

- a) Andelen ekologiskt odlad mark 2017 (3 – 0)
 - 100% -> 0%
- b) Produktionsmetod/ grödor 2017 på arealen i ansökan (2 – 0)
 - Konventionellt/ekologiskt
 - Grödor till livsmedel /vall
- c) Andelen ekologisk odlad mark år 2018 (1 – 0)
 - Ökning så att hela gården odlas ekologiskt
 - Ökar men hela gården odlas inte ekologisk

URVALSKRITERIER

Inverkan på jordbrukets produktivitet och produktion av livsmedel

Utgående från andelen grödor som odlas till livsmedel

Poäng 7 - 0 från två kategorier

- a) Prod. inriktningen på ekoarealen 2016-2017 (3 - 0)
 - Trädgårdsgrödor eller matpotatis
 - Övriga grödor till livsmedel
 - % av gårdens åkerareal

- b) Ändring av produktionen 2018, plan (4 – 0)
 - Ökning av grödor till livsmedel i %

URVALSKRITERIER

- Ansökans poäng summeras
- En ansökan måste få minst tre (3) poäng för att "gå vidare"
- Ansökningarna rangordnas enligt poäng
- Godkänns
 - med början från den ansökan som fått högst poäng
 - upp till 200 ca. hektar

URVALSKRITERIER

Regler för "oavgjort" (tie-break)

En stegvis prövning i bestämd ordningsföljd

- 1) poängantalet för inverkan på jordbrukets produktivitet och produktion av livsmedel (kategorierna 6 och 7)
- 2) poängtal för den miljömässiga nyttan (kategorierna 1, 2 och 3)
- 3) poängtal som ansökan erhållit i kategori 3
- 4) poängantal som ansökan erhållit i kategori 7
- 5) enligt det poängantal som ansökan erhållit i kategori 4

URVALSKRITERIER

Regler för ”sista ansökan”

- Hela ansökan måste rymmas innanför ramen
- En ansökan som inte i sin helhet kan godkännas (på grund av att ca. 200 hektar överskrids) avslås
- En ansökan efter den kan inte heller godkännas även om dess areal skulle vara liten

URVALSKRITERIER

Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) nr 1305/2013 artikel 29 **Ekologiskt jordbruk**.

Urvalskriterierna har i första hand utgångspunkt i ekologisk och miljömässig nytta. Dessutom bedöms hur verksamheten på gården bidrar till jordbrukets produktivitet och produktion av livsmedel i enlighet med de övergripande målsättningarna i landsbygdsutvecklingsprogrammet och de behov som konstaterats i SWOT-analysen.

En ansökans **miljömässiga** nytta bedöms utgående från hur omfattningen av den areal som på gården odlas enligt ekologiska produktionsmetoder påverkas.

En ansökans **ekologiska** nyttan bedöms utgående från den produktionshelhet som kommer att bildas av de produktionsgrenar som på gården bedrivs enligt ekologiska produktionsmetoder.

Produktiviteten bedöms utgående från de odlade grödorna och omfattningen av åker- och trädgårdsgrödor som odlas för avsalu till livsmedel (avsalugrödor).

Ansökningarna tilldelas poäng i de olika urvalskategorierna och rangordnas enligt de erhållna poängen. En ansökan måste få minst 3 poäng sammanlagt från kategorierna ekologisk nytta och miljömässig nytta för att godkännas.

Arealen från ansökningarna summeras med början från ansökan som erhållit det högsta poängantalet. Den sammanlagda arealen av de godkända ansökningarna får uppgå till ca 200 hektar, ingår trädgårdsväxter eller frivilliga komplement i denna areal ska arealen begränsas till den tillgängliga finansieringen (ca 52 000 euro/år).

Erhåller flera ansökningar samma poängtal (oavgjort) och alla inte kan godkännas inom ramen för de tillgängliga medlen ska dessa ansökningar rangordnas enligt en stegvis prövning i den ordningsföljd som beskrivs nedan så att de ansökningar mellan vilka situationen fortfarande är oavgjord flyttas vidare till nästa bedömning tills det kvarstår ett sådant antal ansökningar som kan godkännas:

- 1) enligt det poängtal som ansökan erhållit totalt för den miljömässiga nytta som erhålls (kategorierna 1, 2 och 3)
- 2) enligt det poängantal som ansökan erhållit totalt för inverkan på jordbrukets produktivitet och produktion av livsmedel (kategorierna 6 och 7)
- 3) enligt det poängtal som ansökan erhållit i kategori 3
- 4) enligt det poängantal som ansökan erhållit i kategori 7
- 5) enligt det poängantal som ansökan erhållit i kategori 4

Efter varje steg i ovanbeskrivna prövning kontrolleras hur stor del av den totala arealen (ca 200 hektar) eller det totala anslaget som återstår att fördela i följande prövningssteg. Omfattar den ansökan som i nästa prövningssteg står näst i tur i rangordningen en större areal än vad som återstår av den totala arealen eller det totala anslaget ska varken den ansökan eller ansökningarna efter den godkännas.

Ett bedömningsprotokoll ska fyllas i för varje ansökan. De olika stegen och resultaten i urvalsprocessen som utförs vid en oavgjord situation ska dokumenteras i en promemoria.

Urvalskriterierna har tagits fram i samråd med övervakningskommittén och fastställts av landskapsregeringen den **x.x 2018**.

Nr	URVALSKRITERIER	Poäng
	Den miljömässiga nytta som erhålls - Omfattningen av den areal som odlas enligt ekologiska produktionsmetoder på gården ökar	0 - 6
1	Produktionen på gården per 31.12.2017 Ansökan tilldelas poäng utgående från andelen ekologiskt odlad mark på gården odlingsäsongen 2017 (% av åkerarealen på gården).	0 - 3
2	Arealen i ansökan Ansökan tilldelas poäng utgående från produktionsintensiteten år 2017 på arealen som ingår i ansökan (produktionsmetod/odlad gröda).	0 - 2
3	Produktionen på gården år 2018 Ansökan tilldelas poäng utgående från hur stor andel av gårdens areal som odlas enligt ekologiska produktionsmetoder år 2018	0 - 1
	Den ekologiska nytta som erhålls - Det bildas en ekologisk produktionshelhet som bedrivs enligt ekologiska produktionsmetoder	0 - 5
4	Produktionshelheten som läggs om till ekologisk produktion på gården Ansökan tilldelas poäng utgående från den helhet och produktionsgrenar som på en konventionell gård läggs om till ekologisk produktion	0 - 3
5	Den produktionshelheten som bedrivs enligt ekologiska produktionsmetoder år 2018 Ansökan tilldelas poäng utgående från den helhet och produktionsgrenar som <u>odlaren förbinder sig att</u> odla enligt ekologiska produktionsmetoder	0 eller 2
	Inverkan på jordbrukets produktivitet och produktion av livsmedel - Andelen åker- och trädgårdsgrödor som odlas till livsmedel	0 - 7
6	Produktionsinriktning på den ekologiskt odlade arealen år 2016 + 2017 i medeltal Ansökan tilldelas poäng utgående från andelen avsalugrödor till livsmedel på den ekologiskt odlade arealen åren 2016 + 2017 i medeltal	0 - 3
7	Ändring av produktionen 2018 Ansökan tilldelas poäng utgående från hur mycket arealen som på gården odlas med avsalugrödor till livsmedel ökar i % jämfört med situationen år 2016 + 2017 i medeltal enligt en till ansökan bifogad femårig växtföljdsplan.	0 - 4